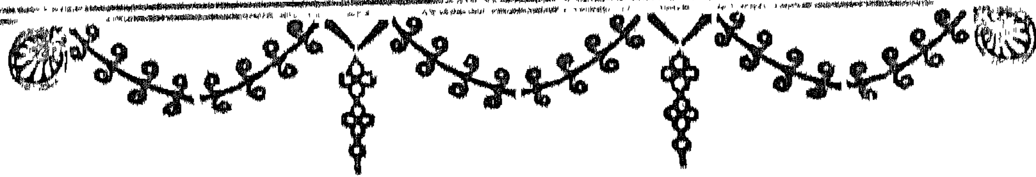
కాకినాడ నాట్యకళా విజ్ఞాన గ్రంథమండలి

అయిదవకుసుమము.

యోగసంకలనము.

(శ్రీ అరవిందఘోషుగారిచే రచింపఁబడిన యోగసంకలనమునకు

తెలుఁగు తర్జుమా.)

వాల్యూము II. భాగము I.

జ్ఞానయోగము.

వ్యాసావళి, సంపూర్ణమహాభారతము, శ్రీకృష్ణావతారము, వనసుందరి,

విహారలీల, మొదలగు పదినాటకములు వ్రాసిన

మధ్వశ్రీ ఇల్లాబాదా గోపాలకృష్ణారావు, B. A., గారిచే

సాంధ్రీకరింపఁబడి ప్రకటింపఁబడిరి.

మొదటికూర్పు 500 ప్రతులు

కాకినాడ :

రంగా అండ్ కో., యందు ముద్రింపఁబడినది.

1933.

[వెల రు 0-12-0.

నాట్యకళా విజ్ఞాన గ్రంథమండలి,

రాజపోషకులు

1 మ॥రా॥రా యన్. బలరామమూర్తినాయుడుగారు, బి.ఏ., బి.ఎల్., చెన్నపట్నం.

2 ,, వారణాసి సీతారామయ్యగారు, బి.ఏ., రిటైర్డు సబ్ మేజస్ట్రీటు, బందరు.

3 ,, శీలంశెట్టి వెంకటరత్నంనాయుడుగారు, డి. పి. డబ్లియూ అసిస్టాంటు ఇంజనీరు, పెన్షనర్ లింగారెడ్డిపాలెం.

4 ,, దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు, చెన్నపట్నం.

పోషకులు

5 ,, పైడా శ్రీరామకృష్ణయ్య బ్రదర్సు, జమీందార్లు, కాకినాడ.

6 ,, వారణాసి బాపయ్యగారు, బి.ఏ., క్యాషియరు, డి. కో. బ్యాంకి, చెన్నపట్టణం.

7 ,, ముత్యాల సత్యనారాయణమూర్తిగారు, రామచంద్రపురం.

8 ,, అంగర వెంకటసుబ్బారావుపంతులుగారు, డిటో

9 ,, వారణాసి సుబ్బయ్యగారు, బి.ఏ., బి.ఎల్., రాజమండ్రి.

10 ,, ముత్తా సత్యప్రసన్నం బ్రదర్సు, బ్యాంకర్సు, కాకినాడ.

11 ,, దేవులపల్లి విశ్వనాథంగారు, ఆకిరిపల్లి.

12 ,, వెలమూరి కుటుంబరావుగారు, అవనిగడ్డ.

13 ,, చిత్రపు సుబ్బారావుపంతులుగారు,
తహశీలుదారు, అవనిగడ్డ.

14 ,, చిర్రావూరు కామేశ్వరరావుగారు, అవనిగడ్డ.

15 ,, ధూళిపాళ్ల వెంకటరత్నంగారు, గ్రామమునసబు,
పురుషోత్తపట్నము.

16 ,, దర్భా వెంకటశివరామరావ్ బి.ఏ., బి.యల్.,
కాకినాడ.

17 ,, చలికాని రామస్వామిబాబుగారు,
అసిస్టెంటుయింజనీరు, సామర్లకోట.

18 ,, సర్భాదా శేషగిరిరావుపంతులుగారు, కాకినాడ.

19 ,, అంగర వెంకటకృష్ణారావుపంతులుగారు ప్లీడరు,
కాకినాడ.

20 ,, కొత్త వెంకటరత్నంగారు, Officiek D: Acadimie
Chevaliver de L-Eloile Noire de. Benin
Conseille Municipal, Yanam.

21 ,, దసిగ వెంకటేశ్వరరావుగారు, గుడివాడ.

22 ,, కె. వి. రమణారావుగారు Representative Con-
fectionery Dept. Parry & Co., Ltd., Madras

23 ,, జమ్మి వెంకటసుబ్బారావుపంతులుగారు,
Cleark, Tq. Office, Cocanada.

24 ,, పైడా సూర్యనారాయణమూర్తిగారు,
జమీందార్లు, బ్యాంకర్సు, కాకినాడ.

25 ,, యం. వి. రాజరత్నంగారు బి.ఏ., D. B. E. Office,
కాకినాడ.

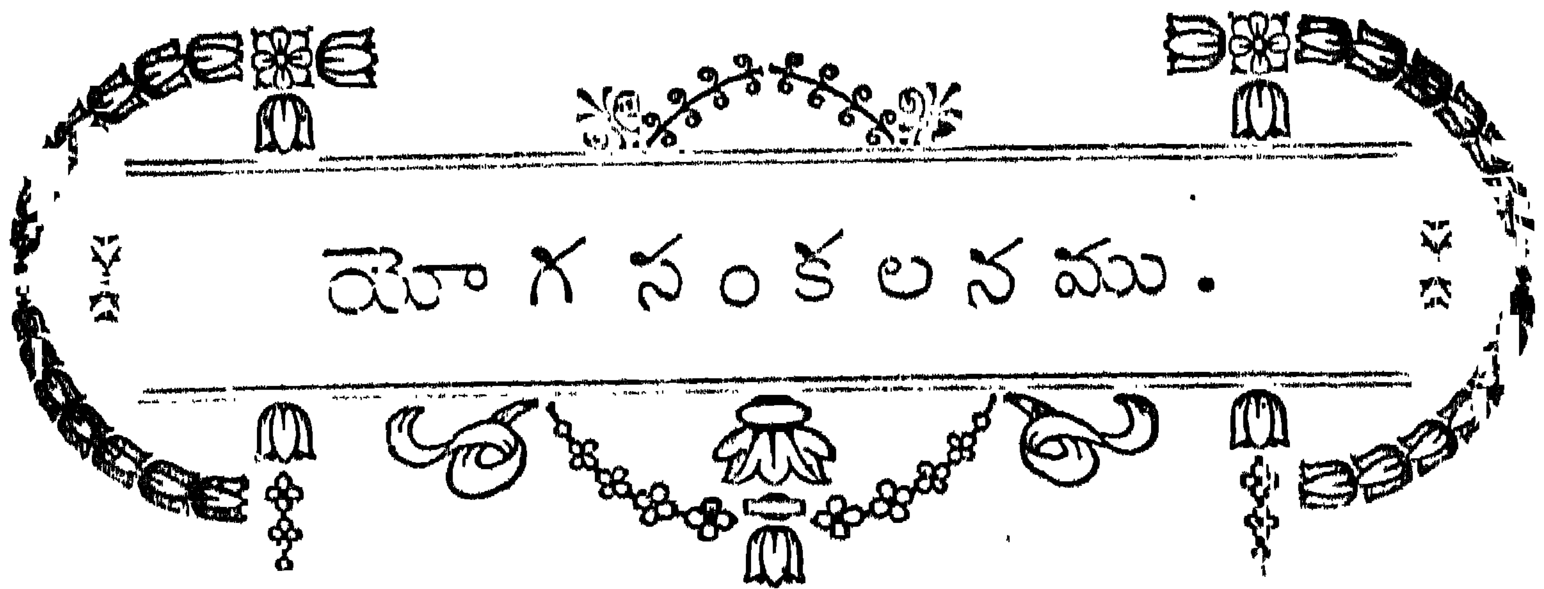
26 ,, శ్రీ జిల్లెళ్ల తిరుమలవెంకటలక్ష్మీబాయమ్మగారు,
Guardian, Minor, Zamindar of Vilasa,
Jalamudi etc. Perur.

విజ్ఞాపనము.

హిందూదేశమందుఁ బ్రస్తుతమున్న యోగులకెల్ల మిన్న శ్రీ అరవింద ఘోషుగారని లోకప్రసిద్ధమే. వీ రాంగ్లేయభాషలో The Synthesis of Yoga యను గొప్పయోగశాస్త్రము రచించినారు. ఇందు సమస్త యోగమార్గములు పూర్ణముగా విమర్శింపఁబడినవి. ముఖ్యముగాఁ గర్మయోగము, భక్తియోగము, జ్ఞానయోగము, హఠయోగము, రాజయోగము, తాంత్రికయోగము, చర్చింపఁబడి, పరస్పరసంబంధములు నిర్ణయింపఁబడినవి. వివిధయోగమార్గముల నభ్యసించు విధానములు చెప్పఁబడినవి. వానిసారము సంకలన మొనరించి పరిపూర్ణయోగమార్గ మొకటి యభ్యసించుటకు సులభసాధ్యమగునట్లువర్ణింపఁబడినది. ఈగ్రంథ మాంగ్లేయభాషనుండి తెనుఁగులోనికి నాచే భాషాంతరీకరణ మొనరింపఁబడినది. దీనికిఁ దెనుఁగున యోగసంకలన మని పేరిడితిని. కొంతకాలమునకుఁ గ్రిందట నేను తూర్పుగోదావరిజిల్లా పెద్దాపురంతాలూకా జగ్గంపేట రివిన్యూ యినస్పెక్టరుగాఁ బనిచేయుచుంటిని. అప్పుడు నాకొక యభిప్రాయ ముండెను. శ్రీ వ్యాసమునీంద్రునిచే రచింపఁబడిన శ్రీమద్భాగవతమును బద్యగద్య రూపముననున్న దానినున్నట్లే సంస్కృతమునుండి తెలుఁగులోనికి మార్చవలెనని తలంచియుంటిని. కాని యోగాభ్యాసియగు మా॥రా॥శ్రీ కోమాండూరి రంగాచార్యులవారీ సమగ్రగ్రంథమును నాకొసంగి తెనుఁగుభాషలోనికిఁ బరివర్తన మొనరించిన బాగుండునని తమకుతూహలమును వెల్లడించిరి. అంతకుపూర్వమే నాకు కొన్ని యధ్యాత్మికభావములు నాలో

13 అధ్యాయము.

జ్ఞానఫలము.

కర్మయోగమార్గము పరిశీలించి, యహంకార కామనత్యాగముఁ జేసి జీవుఁడీశ్వరునందు స్వతంత్రతఁగాంచునో యా ముఖ్య సోపానమునన్నిటిని విపులముగా స్పష్టీకరించితిమి. కర్మలద్వారా, దేవుని యీశ్వరుని యుత్తమాత్మను తెలుసుకొనుట, కర్మలవలన, కర్మలయందీశ్వరునితో సఖ్యమగుట, యహంకారమునుఁగాక యతని సమత్వమును యతని యునికియందు నివసించుట, యీమార్గముచే మనమపేక్షింపు గమ్యస్థానము. ఈకర్మయోగమార్గమున, జ్ఞానయోగమువలె యుత్తమజ్ఞానము, భక్తియోగమువలె యుత్తమ ప్రేమావేశములు మనకు సంభవించుననుట స్పష్టము. కాని కర్మమార్గమున మనకు మొదట సంభవించు ప్రత్యేకజ్ఞానమేదియనగా సృష్టిజీవులందు స్వభావకార్యముల నిర్ణయించి చేయించు సర్వవ్యాపకాతీత యుత్తమపురుషుఁడా యాత్మయని. ఈకర్మమార్గమునందుఁ గలిగెడి ప్రత్యేకభక్తి యేదనగాఁ బ్రపంచముయొక్క, తత్కార్యము

లయొక్క ప్రభు వీశ్వరుఁడేగాన నతనికి యాత్మార్పణ మాత్మ విని
యోగము. సమస్త కర్మనివేదనము చేయుట. నిరాకారుఁడగు
నుత్తమాత్మ యనఁబడు నీశ్వరుని సాన్నిధ్యమందునిలిచి, యాతనిలోఁ
నివసించునప్పుడు సమస్తజ్ఞానము, సమస్తభక్తి మనకు రాఁగలవు.
త్రిమార్గములయొక్క తక్కిన రెండుమార్గములకు సంబంధించిన ప్ర
త్యేకవిధాన శిక్షనలన యాభక్తిజ్ఞానములు తమంతట తాము ప్రాప్త
ముగా కలుగుచున్నవి. ఈమార్గముల నొకటి తరువాత నొకటి
విమర్శింతము.

మనము కర్మయోగముతోఁ బ్రారంభించితిమి. ప్రస్తుతకాల
మున బహుజనులయందు మేల్కొంచిన జీవత్వ మనుసరించుచున్న
మార్గమిదే. కర్మజీవితములు ప్రస్తుతపు మనుష్యధ్యాసకు సంబధిం
చినవి. భక్తిజ్ఞానములకన్న జాతీయ మనోవ్యాపారమందే యెక్కువ పని
చేయుచున్నవి. కాని తామునిసించు యుగసరణములనుబట్టి, లక్ష్యా
ర్థములబట్టి, జాతికొఱకు, దేవునికొఱకు చేయఁబడు కర్మములయందాస
క్యతనుంచు నెక్కిండ్రి స్వభావమందు భక్తిజ్ఞానము లెక్కువగా
నున్నవి. అట్టివారు భక్తిజ్ఞానములతోఁ బ్రారంభింతురు. కర్మమార్గ
ముతో వారు ప్రారంభింపరాదు. మనము నిర్ణయించినవానికన్న పొం
దిన లక్ష్యార్థములకన్న మనకు స్వభావమే దారి చూపింపఁగలదు.
అది చూపించుమార్గ మవలంబించితిమా త్వరలో తప్పక గమ్యస్థాన
ము చేరఁగలము. కర్మయోగమునకుఁగల ముఖ్యవిషయములు, ము
ఖ్యవిధానముల విపులఫలముల నెల్ల పరిశీలించితిమా యుక్తముగ నిప్పు
డు జ్ఞానయోగమును బరిశీలింతము. ఈయోగమునకున్న ప్రసిద్ధవి
ధుల, నియమిత శబ్దములగాక, యావిధిశబ్దాంతర్గత విషయములఁ బరి
శీలింతము. జ్ఞానయోగమునకు ముఖ్యమని హిందూదేశమందు చిర

కాలమునుండి యంగీకరింపఁబడిన ప్రపంచస్థితి వినాశమనిగాక, పూర్ణయోగమునకిది యొకభాగమని పరిశీలింతము. ఆ పూర్ణయోగమీశ్వరుఁడు స్వచ్ఛమగు నిర్వికారాత్మకన్న వేరుకాదనియు, ప్రపంచమందున్న దేవుఁడు ప్రపంచాతీత నిశ్చలునికన్న వేరుకాదనియు, తెలుసుకొనుచున్నది. ఆపూర్ణయోగము దివ్యప్రశాంతత్వమే మూలముగాఁగల దివ్యవిలాసమును, దివ్య నిర్వికారముచే నేర్పడిన దివ్యకర్మను, నిశ్శబ్దమునుండి స్వయముగా నుద్భవించునదే యాశబ్దమని యంగీకరించుచున్నది.

కాబట్టి మనము మూలమునకుఁ బోవలెను. జ్ఞానయోగమునుగురించి మనము ప్రశంసించునపుడు, సాధారణముగా జనులు తెలుసుకొనునట్టియు, మనము పొంద కాంక్షించునట్టియు, ఫలము జ్ఞానమునకుఁ గలదని మనమెంచవలెను. ఆఫలము ననుసరించి మన భావరూప వస్తుసాధారణ జ్ఞానమునకన్న వేరగుస్థితి జ్ఞానమునకుఁ గలదని తలచవలెను. ఆస్థితినొందుటకు, నాఫలము సాధించుటకు, సాధనములు సామర్థ్యములు జ్ఞానమునకు గలవని గ్రహించవలెను. ఈసాధన సామర్థ్యములు సాధారణ జ్ఞానోపకరణములతో ప్రారంభించుట కావశ్యకమైనను, మనము వెతుకుచున్న యింద్రియాతీత మనోతీత ఫలము నొందుటకువానినితప్పక నతిక్రమించవలెను. కాబట్టి మనకుసాధ్యమైనంత పూర్ణముగా మొదట యాజ్ఞానఫలము, జ్ఞానస్థితి జ్ఞానసాధన సామర్థ్యముల నిర్ణయించవలెను. ఆ నిర్ణయానుగుణ్యముగ మన యోగముయొక్క యుద్దేశ్యవిధానము లుండును.

మన పూర్వఖండమందు స్థిరపడియున్న జ్ఞానయోగమతము నిర్ణయించినరీతి నీఫలస్థితి సాధనములన నెట్టివో స్పష్టముగా మనము మొదట చెప్పవలసియున్నది. ఆపేర్లే మనముపయోగించిన

ను వేరర్థమున నుపయోగింతుము గనుక, కర్మలను [illegible]
కలుగకుండుటకట్లు చేయకతప్పదు. [illegible]
స్నను, స్థితిశూన్యము, లేక బ్రహ్మాండస్థితి శూన్యమనం[illegible] న
మగు నతీతస్థితి కలదని, యదే జ్ఞానమునకు ఫలమని [illegible]
డస్థితి యజ్ఞానమని వప్పుకొనుచున్నది. [illegible]
మస్థితులుసహితము గాఢాజ్ఞానములని, [illegible] పరిపూర్ణ[illegible]
న్వేషించువాడు [illegible] చెప్పుచున్నది. [illegible]
రాత్మ [illegible] శూన్యము (Nihil) జ్ఞాన[illegible]. [illegible]
యహంకార (ego) వినాశము, యాస్తనుము ప్రాణముయొ [illegible]
య కార్యవినాశము, యుపస్థ[illegible] శూన్యము,
బాహ్యాంత నిర్మలానందమే జ్ఞానస్థితియనిరి. [illegible]
మనస్కము సాధనమనిరి. [illegible]
కొఱకు, జ్ఞాన [illegible]
ఈకర్మ హిందూశాస్త్రములు [illegible]
నుసరించి పూజావిధానము [illegible]
పరోపకారమువంటాత్మ వినాశ [illegible]
యించు యష్టవిధమార్గములను [illegible]
తునకు నిర్వాణస్వరూపమొందుటకు గర్మను [illegible]. [illegible]
నము కానప్పుడుకాని ముక్తినిప్పించలేదు. [illegible]
యుండుట జ్ఞానయోగికి ముఖ్యము. [illegible]
ఘ్యమగు నభ్యంతరము. [illegible]
గాన, కర్మలనే నమ్మిన వారికి [illegible]
పేరిమ, పూజలు, పరిపక్వము కాని [illegible]
విధానములనబడుచున్నవి. ఆభక్తి [illegible]

స్తమునకు మహోన్నతున కర్పింపఁబడుచున్నవి. కాని యుస్తము జ్ఞానమందట్టి వేఱువస్తువలేదు. అందాత్మ యొక్కటో, లేక యాత్మ శూన్యమో నిలచియుండును. కాబట్టి పూజచేయువాఁడు, భక్తి పేరి మలఁ జూపువాఁడుండఁడు. వానిని ప్రతిగ్రహించు వాఁడుండఁడు. భావముమట్టుకే నిలచియుండును. జ్ఞానమందా భావము సహితము స్థిమితమొంది సమస్తమునకు స్థితినిచ్చుచున్నది.

కేవలజ్ఞానయోగమునకు ముఖ్యవిషయములివి. బుద్ధిచేత పని కలుగుచున్నదని మనకు తోఁచఁగలదు. మనలోని యోచకుఁడు తనకంటె వేఱగువానియందు ప్రత్యేకసంసిద్ధినొందుట కింద్రియ హృదయమానస జీవితములనుండి వేఱగుచున్నాఁడు. ఇట్టి యభిప్రాయము కలుగుటకు కారణమేమనగా, మన సమస్తకార్యములు నిర్మాణములు తనవృద్ధిమార్పుల కంటనట్టి, నిజతత్వమందు మార్పులేనందున సమస్తకార్యములకు మించినట్టి, యీశ్వరుఁడు వ్యక్తితోఁ జేయు నిర్మాణములగుటే. మానసవ్యాపారముల నన్నిటిలో యోచన (thought) సమస్తకార్యములఁ జూచుచు, నన్నిటిని మించు జ్ఞాతయను విషయమున యీముఖ్యపురుషునకు సామీప్యము కలదగుటే. హృదయము మొదలగు నితరవృత్తులు సహితము వాని వ్యాపారములందు బాహ్యసంతృప్తిచేతనో లేక సదా యసంతుష్టిచే వినాశమొందుటచేతనో యప్రయత్నముగా బ్రాంతత్వమొందినను ముఖ్యముగా నవి కర్మలఁ జేయుందు వృత్తులే. కాని యోచన (thought) సహితము పనిచేయు వృత్తియైనను, తాను స్వయముగా వ్యక్తితో నిచ్ఛగించి నెన్నుకొనుటచేతను, సమస్తకార్యముల మించినయాత్మను ప్రకాశమాన మేధాశక్తిచే గ్రహించుటచేతను, నిర్వికారత్వమొందుట కెక్కువ సామర్థ్యముకలది. అంతేగాక, మనము

మానసికజంతువులమగుటచేతను, మానసములను వికసింపజేయుటకు యోచన మనకు ముఖ్యసాధన మగుటచేతను, యోచనాన్విష్టులగు ధ్యానధారణాసమాధులు మనము వెతుకుదాని గ్రహించుటకు ముఖ్యోపకరణము లగుచున్నవి. మన ప్రయాణమందు మార్గప్రదర్శకులగుచున్నవి.

ఇది పూర్వభావము కాదు. నిజమునకు యోచన సాగించుచుఁడు వాఁడు. మార్గము వేయువాఁడు. యజ్ఞమునకు మొదటనుండువాఁడగు యధ్వర్యుఁడు, ప్రయాణమున మార్గప్రదర్శకుఁడు, సంఘములో నాయకుఁడు, యిచ్ఛ (will) యగుచున్నది. ఆయిచ్ఛ మనము కొనునట్టి హృదయమందలికోరిక మానసికాంగీకారము కాదు. తెరచనుదాగియుండు మనలోని బలవత్తరమైన శక్తి. అది మన వ్యాపారమును నిర్ణయించుచున్నది. మనహృదయము బుద్ధి దానికి వ్యక్తిలేని కింకరులు. ఉపకరణములు. ఆత్మ సమస్తవ్యాపారములందుఁ వానిచే బంధింపఁబడదన్నమాట నిజమే. కాని సమస్తవ్యాపారములాత్మజన్యములని యాత్మచే నిర్ణీతములని, యాత్మకన్న భిన్నపదార్థకార్యములుగాక, జ్ఞానస్థితియందు తన స్వశక్తియొక్క రూపములని చెప్పుటసహితము నిజమే. ఈవ్యాపారమందాత్మ తన సంసిద్ధికొఱకు ప్రయత్నించుచున్న వ్యక్తిగల యిచ్ఛను (will) వెల్లడిజేయుచున్నది. ఆయిచ్ఛకు (will) తన స్వానుభవజ్ఞానముతో నేకత్వమెట్లో తాను వెల్లడించ ప్రయత్నించుచున్న జ్ఞానముతో నట్లే. దానిలో భాగమగు మనలోని యిచ్ఛ, మనలోనిప్రబలశక్తి, స్పష్టరూప మొందుచున్నది. యోచనయొక్క బహిరంగవ్యాపారములకన్న నగాధమగు నుత్తమునితో నది యెక్కువ దగ్గిరసంబంధము కలదై యున్నది. కేవలజ్ఞానయోగము సాధనకు ముఖ్యమైన యుక్తి

మ మార్గమని మన మంగీకరించక పూర్వము యిచ్ఛ (will) ప్రపంచమునం దెట్లున్నదో మనయం దెట్లున్నదో తెలుసుకొనవలెను.

యోచన (thought) తన ప్రత్యేక సంతృప్తికే చూచుకొనకూడదు. కొంతవరకది హృదయప్రాణముల మరి యితర యవయవముల నడపించునది. కాబట్టి తనయొక్క పూర్ణసంతుష్టిగాక, యితర యవయవములకునుసహితము పూర్ణసంతుష్టిసంకల్పింపబడినదో లేదో చూడవలెను. ప్రపంచమం దీశ్వరేచ్ఛ కుద్దేశ్య మింద్రియజనితజ్ఞానముద్వారా, మనసుచే కల్పింపబడు సజ్ఞానవ్యాపారమునందవతరణమైనదై, యోచనద్వారా మనోనిర్మితమగు జ్ఞానముయొక్క నిర్వికారత్వమం దారోహణమైనయెడల, నప్పుడు ప్రత్యేక నిర్విషయిక యోచనమార్గ మొప్పుకొనదగినదే. కాని ప్రపంచతత్త్వమిట్టి స్వల్పభావముగాక, ఘనమై బహుముఖమై కాన్పించుచున్నది. యోచన తన నిర్విషయిక ధోరణి ననుసరించక, హృదయప్రాణములు శరీరము సహితము దివ్యజ్ఞాన పురుషునియొక్క రూపములని యవి జీవుండు తన పరిపూర్ణాత్మ వ్యక్తిని తిరిగి పొంది యనుభవించుటకు సాధనములని తలచినయెడల, సర్వస్థితుల దివ్యసంతుష్టి నొందించు పరిపూర్ణత్వమే యీశ్వరేచ్ఛ (Supreme will) కుద్దేశ్యమని యప్పుడు యోచన తెలుసుకొనవచ్చును.

ఇంతకు మన మాత్మజ్ఞానముండుట కవలంబింపవలసినది లయవిధానమా? నిర్వికారత్వమం దైక్యమొందుటకు దేహము, జీవిత మింద్రియములు, హృదయము, యోచన నొకదానితరువాత నొకటి విడువవలసినదేనా? లేక యుపకరణ మైనను, పరిపూర్ణమగు నాత్మ సంసిద్ధి నొందుటా? విడువతగినది యజ్ఞాన మొకటే.

అహంకార రూపమగు దేహభ్రమ. మనోమయ ప్రాణమయ సం
తుష్టిరూపమగు జీవితభ్రమ. వస్తువికారములకు ద్వంద్వవిషయము
లకు లోబడు నింద్రియభ్రమ. కోరికలు ద్వంద్వగుణములుకల హృ
దయభ్రమ. వస్తుసత్యత్వత్యాగములు ప్రత్యేకధారణలుగల యో
చనభ్రమ. పరిపూర్ణయాత్మ సంసిద్ధి కావలసియున్నయెడల ప్రేమ;
యానందము, భక్తిపూజలను స్వతసిద్ధహృదయవృత్తుల సమర్థించు
హృదయముయొక్క యనుభవ పరిపూర్ణత్వముండవలెను. వస్తురూ
పములయందు దివ్యసౌందర్య శ్రేష్ఠత్వముకొఱకు ప్రయత్నమును
సమర్థించు యింద్రియపరిపూర్ణత్వముండవలెను. కర్మలసమర్థించు
జీవితపరిపూర్ణత్వ ముండవలెను. నిర్విషయిక జ్ఞానేచ్ఛగలయోచన ప
రిపూర్ణత్వముండవలెను. దేనియందీవృత్తులు దమనతిక్రమించి కలసి
యేకమై తమయనంతస్థితులనొందగలవో యట్టియుత్తమస్థితియేదో
కలదు. అది యీవృత్తులకన్న భిన్నమై వానిని బాఱదరుమునది
కాదు

ఇదే మనము పెట్టుకున్న యుద్దేశ్యము. పూర్ణయోగమున
కిదేయర్థము. జ్ఞానయోగము నీపూర్ణభావముతో నీసంకలన విధా
నముతో సరిపుచ్చునప్పుడు మనజ్ఞానఫలము, జ్ఞానస్థితి కేవలజ్ఞాన
యోగమందున్న శబ్దములతోగాక, విపులార్థముగల వేరు శబ్దార్థము
లతోఁ జెప్పవలసియున్నది. మనముపయోగించదలచిన సాధనసామ
ర్థ్యముల సహితము విపులముగా దెలుపవలసియున్నది.

జ్ఞానఫలమెక్కటె. అది దైవము—వ్యష్టి జీవునితో వాని
సంబంధములందును బ్రహ్మాండముతో దాని సంబంధములందును
వాఁడువ్యష్టి సమిష్ట్యతీతత్వమం దేకముగా నున్నాఁడు. నిజజ్ఞాన

మనగా మన కిట్లు తెలియుచున్నది. ప్రపంచము వ్యష్టిమనుజుఁడు పైకి మనకుఁ గాన్పించునదే కాదని, యుత్తమజ్ఞానశక్తిచే వికాసమొందువరకు మనమానసేంద్రియ జన్యజ్ఞానము నిజమైనది కాదనియు, ప్రపంచము వ్యష్టిమనుజుఁ డేదిగాఁ గనుపించుచున్నారో యది వారి నిజస్వరూపవిగ్రహమే. తద్విగ్రహద్వారమున మనము నిజతత్త్వ ప్రవేశమొందఁగలము. మానసేంద్రియజ్ఞానమంత ప్రమాదభరితమైనను, పనిచేయుటకు మొకటి సోపానము. తద్విషయముల నింద్రియజ్ఞానతీర్మానముల, స్థూలమేధాశక్తితీర్మానముల సరిచేసి వికసింపఁజేయునట్టి స్వచ్ఛమగుబుద్ధిచే దిద్దవలయు. తరువాత తెలివిని యతిక్రమించునట్టియు స్వచ్ఛమగు నిర్గుణవిషయిక తార్కిక శబ్దార్థముల ప్రత్యక్ష జ్ఞానానుభవముగా మార్చి జీవ సాక్షాత్కారము గలిగించునట్టియు, జ్ఞానముచే దిద్దవలెను. ఇది నెరవేరిన మానసేంద్రియముల యజ్ఞానము, మానుష సామర్థ్యములు జ్ఞానపురుషుఁడు (ఈశ్వరుఁడు) చేయు గొప్పతప్పిదములు, నిరుపయోగ నిర్గమములుగాక, యాపురుషుని యాత్మావిర్భావముకొఱ కేర్పడిన గరిడీస్థానమనియు, ప్రపంచరూపమున యాత్మవికాస స్వాధీనములకొఱ కేర్పడిన భౌతికసంబంధమైన పునాదియనియు మనకుఁ దెలియఁగలదు.

వ్యష్టిమనుజుని సంబంధమున నానిజతత్త్వము మనయుత్తమాత్మయే. జ్ఞానమా యుత్తమాత్మను వెదకుచున్నది. గనుక భ్రమపెట్టు పైయాకారముల నిరాకరించుచున్నది. మన శరీర మాత్మగాదనియు, దానియాకారమని చెప్పుచున్నది. అనాత్మవాదమునకు (Materialism) మూలమేదియనగా స్థూలనాళమస్తిష్కానుభవము సమస్తము వస్తుతత్త్వమనుటే. ఆయనుభవము, పైయాకారమే నిజస్వరూపమను, భ్రమపడుటచే మాయ యనబడుచున్నది. స్థూలనా

శమేధస్సులు ప్రాణశక్తి పనిచేయుటకు మూలములు. అవియాత్మను దాని కార్యస్వరూపముతోఁ గలుపుట కుపయోగపడుచున్నవి. భౌతికవ్యాపారములు స్థూలవిషయములు. వానివలన జీవుఁడు తన జ్ఞానముల వెల్లడించి జడమందు స్థాపించుచున్నాఁడు. అవిభావ, లేఖ, చిత్రలేఖనము, గుర్తులు. స్వయముగా వస్తునిజతత్త్వము కానేరవు. శరీరనాశమేధస్సులందు పనిచేయు ప్రాణశక్తి సహితము మనయాత్మ కాదు. అదియొక యాకారము. ప్రాణవాదమునకు (Vitalism) మూలమేదనగాఁ వస్తుసముదాయమునకు కారణమగు జడమును సాధనముగా ప్రాణముచేసుకున్నదనుటె. అట్టి ప్రాణశక్తియొక్క (Life force) యనుభవముకూడ భ్రమయనబడుచున్నది. అది నిజ స్వరూపమునకు మారుగా బహిరాకారము నే గ్రహించును. ప్రాణ శక్తియనగా తన్నుమించినవ్యక్తి యాశక్తిస్వరూప మొందుటె. ఆ వ్యక్తి మానసమునకే తెలియఁబడుచున్నది. మనస్సు వెలికి ప్రాణ నిర్మితముగాఁదోఁచినను నిజమునకది ప్రాణరహస్యము. దాని తుదిభావమగుచున్నది. ఎందుకనగా, మనస్సు, ప్రాణముయొక్క బహిస్స్వరూపముగాక ప్రాణమే దేనియొక్క ప్రకాశరూప్యమగు స్వరూపమో యట్టి దానిస్వరూపము. కాని మనమానసత్త్వముసహితము మాత్మకాదు. అదియొక యాకారముమాత్రమే. స్థూలప్రపంచము కల్ల యను వాదమునకు (idealism) మూలమేమనగా, మనస్సునందు వస్త్వాకారములున్నవనుటె. అట్టిమనస్సు వస్తురూపముల సృష్టించుచున్నదను యనుభవము సహితము భ్రమయనబడును. ఏలననగా, నీయనుభవముసహితము నిజస్వరూపమును తెలుసుకోనక, పైయాకారమునే తెలుసుకొనుచున్నది. మానసత్త్వముచే బంధింపఁబడక, దానిమించునట్టి వ్యక్తస్థితియొక్క విలాసమే మనస్సు. ఈవిధమున జ్ఞానము, మనస్థితియొక్క మొదటి ముఖ్యస్వభావమైనట్టియు, మనో

ప్రాణశరీరాబాధ్యమైనట్టియు నాత్మానంద యాత్మజ్ఞాన విశుద్ధస్థి త్యానుభవమిచ్చు చున్నది. ఇదే మన యుత్తమాత్మ.

బ్రహ్మాండసందర్భమున నానిజతత్వము, బ్రహ్మమనఁబడును. బ్రహ్మాండమును విభజింపగా నేర్పడినవి, శక్తిజడములు, నామరూప ములు, పురుషప్రకృతులనఁబడుచున్నవి. బ్రహ్మాండము నిజమున కేదో యది కానేకావు. మన సమస్తము మనో ప్రాణదేహాబాధ్యమైన యుత్తమాత్మయొక్క విలాసరూపములైనట్లే బ్రహ్మాండము, శక్తి జడములచే నామరూపములచే, పురుషప్రకృతులచే నబాధ్యమైన యుత్తమస్థితియొక్క విలాసరూపము లగుచున్నది. అంతట మన యుత్తమాత్మయు బ్రహ్మాండస్వరూప మొందిన యుత్తమస్థితియు నొకస్థితేననియు గ్రహింతుము. వ్యష్టిమనుజుఁడు సర్వవ్యాపకుని స్వ రూపమైయున్నాఁడు. తన యుత్తమాత్మను తెలుసుకొనగా తన స్వ స్వరూపము సగుణత్వ వ్యష్టత్వములుగాక, యీసర్వవ్యాపకుఁడేనని తెలుసుకొనుచున్నాఁడు.

కాని యీయుత్తమస్థితి వ్యష్టి ప్రపంచములచే బాధింపఁబడ కుండుటవలన, జ్ఞాన మీరెండువిషయముల త్యజించి, వాఙ్మన సముల కగోచర మనామిక మతీత మనఁబడు పరిపూర్ణత్వభావము కలిగించుచున్నది. ఆపరిపూర్ణమును సగుణమని గాని నిర్గుణమనిగాని చెప్పఁజాలము. అది సగుణ నిర్గుణముల కతీతమైనది. దాని నేకత్వ మనిగాని బహుళత్వమనిగాని చెప్పఁజాలము. అది యేకత్వ బహు ళత్వభేదరహితమైనది. దానికి గుణముగాని గుణరాహిత్యముగాని నిరూపింపఁజాలము. గుణమున కతీతమైయున్నను, నిర్గుణముచే బాధింపఁబడదు. అనంత గుణభరితమై యున్నది. ఉత్తమనిర్గుణాత్మ గాను వ్యష్టిజీవుఁడుగా నావిర్భవించునదదే. అదే యీశ్వరుఁడు,

యుత్తమాత్మ, యుత్తమపురుషుఁడు. సమస్తము. కాని జ్ఞానము కలిగించునది మేధోసంబంధమైనభావమే కాదు. అది మానసమున కగోచరమైనను సమవ్యష్టిద్వారమున, బ్రహ్మాండభావనాద్వారమున బ్రహ్మమనఁబడు నాయాత్మను మనము తెలుసుకొన్నట్లు యాత్మ యొక్క జ్ఞానమువలననే మననిజాత్మ దేని స్వస్వరూపముగుచున్నదో యాపరిపూర్ణత్వ సృష్టియని తెలుసుకొనుచున్నాము.

ఇదే యంత్యమగు సర్వజ్ఞానము. మానుషయోనన దీనిని మించి పోఁజాలదు. మన మానసము లనేకవిధముల దానిఁ జర్చించవచ్చును. మన కిష్టమువచ్చిన వేదాంతముల గల్పించవచ్చును. దాని తగ్గించి మార్చి యొకపక్షము బలపరచి మరియొక పక్షము క్షీణింపఁజేసి యసంపూర్తియగు తప్పు తీర్మానములఁ జేయవచ్చును. మన యోచనానుభవముల తుదివరకు పొడిగించితిమా మనకువచ్చుజ్ఞానమిదే. జీవునిపూర్ణానుభవము నిరాకరించి తగ్గించి యీయనంత సత్యమును బారదరమెనము. కాని మన భావములు మన మేధో వికారములు, యసంపూర్తి విమర్శలాసత్యమును మార్చఁజాలవు. మనము దానినుండి దేనిని తీసివేయఁజాలము. ముఖ్యమైన దేదియు దానికిఁ గలుపఁజాలము. అట్టి ప్రయత్నము భ్రష్టత్వము దెచ్చును.

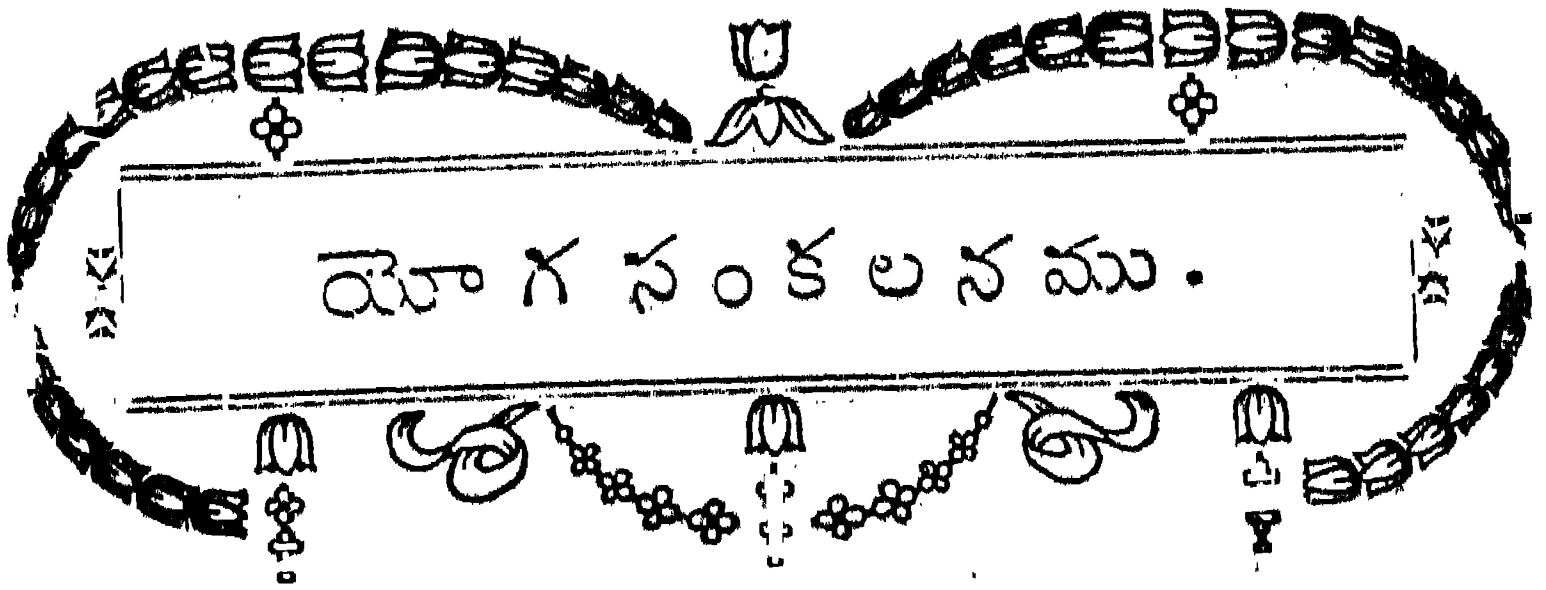
కాబట్టి జ్ఞానయోగమునకు ఫలము సమస్తమందును సమస్తమునకు వెలిని నివశించునట్టియు, వ్యష్టిమనుజునందును బ్రహ్మాండమందు నావిర్భవించునట్టియు, నాయనంత నిజతత్వముకన్న నాత్మ బ్రహ్మ మతీతమునకన్న వేరులేదు. ఆత్మజ్ఞానముగాని, బ్రహ్మాండజ్ఞానముగాని, యేజ్ఞాన మభ్యసించినను, దారిలో మధ్యనిలుచుటకు మనము కోరినఁదప్ప, లేకున్న తుద కీస్థితికే వచ్చెదము. జ్ఞానమార్గము తుదివరకభ్యసించిన ఫల మేమని ప్రశ్నించవలసియున్నది.

స్పష్టమగు మూఁడు సాధ్యములు గాన్పించుచున్నవి. (1) అగోచరమగు నవ్యక్తమందు సమస్తప్రపంచత్వవ్యష్టిత్వములవిడచుట. నిర్వాణ మనఁగా బౌద్ధులకుగల యభిప్రాయమిదే. (2) నిర్విషయిక నిర్గుణాత్మయందు సగుణత్వము విడచి ప్రపంచస్థితితో సంబంధముపెట్టుకొనకుండుట. (3) వ్యష్టి ప్రపంచవృద్ధికి సహాయపడుటకు మనలో వ్యక్తమగుచున్న దివ్యేచ్ఛకలిగి, యాత్మ బ్రహ్మమనుతీతుఁ డెట్లు ప్రపంచస్థితి నంగీకరించెనో యట్లే మన మంగీకరించుట. ఈమూఁడవని పూర్ణయోగమునకు ముఖ్యమని సదా యంగీకరించుచుంటిమి.

జ్ఞానమార్గమునకు బ్రహ్మాండస్థితివినాశమవుసరముకాదు. ఎందు కనఁగా మనము దేనితోఁ జేయుదుమో దేనియందు బ్రవేశింతుమో దానికిఁ బరిపూర్ణజ్ఞానము కలిగియున్నది. తత్ జ్ఞానముచేతనే ప్రపంచవిలాసమును భరించుచున్నది. జ్ఞానప్రాప్తిరాగా ప్రపంచము యొక్క ప్రయోజనము సిద్ధించును. కాబట్టి దానితోఁ బనిలేదు. కాని బ్రహ్మాండ మంత్యమొందునని మనము భావించరాదు. ఏలనన, మనకు మొగట కలిగినదేది ? వ్యష్టిమనుజునకు తన నిజస్వరూపమందాత్మజ్ఞానముమాత్రమే. కాని సృష్టియందు బ్రహ్మముయొక్క యాత్మసంసిద్ధి కావలసియున్నది. (వ్యష్టిద్వారమున మనుజునందును, సమష్టిద్వారమున యతని కర్మలచే నితరులందును) గొప్పవారుచేయవలసిన పనియిదే. మన మహంకారవ్యక్తితో నెంతకాలముందుమో యంతవరకు నాయాత్మసంసిద్ధి పొందఁజాలము. ఆయహంకారవ్యక్తి దానిజ్ఞాని తయారుచేయును. దేనిని సంపూర్ణ మొందింపఁజాలదు. సృష్టిలో బ్రహ్మముయొక్క యాత్మసంసిద్ధి బ్రహ్మజ్ఞానమొందుటచే సాధ్యమగుచున్నది. కాబట్టి జీవన్ముక్తుఁడు జీవయాత్ర నంగీకరించుటచే నది సంభవించును.

కాబట్టి జ్ఞానఫలము ద్వివిధము. కేవలయాత్మను తెలిసికొను టకుద్దేశించుచున్నాము. కాని సృష్టిలోని యాత్మను జ్ఞానముద్వారా తెలుసుకొనుట కుద్దేశించవలెను. బ్రహ్మమును బ్రహ్మమం దేగాక, బ్రహ్మాండమందు తెలుసుకొనవలెను. అనిర్వచనీయం బగునదానినే గాక, వ్యష్టిసమిష్టులం దతని వికాసమును గూడ తెలుసుకొనవలెను. ఇది పరిపూర్ణజ్ఞానము. దానిని పూర్ణముగా సంగీకరింతము. సర్వ ప్రదేశములు, సర్వస్థితులు, సమస్తమొక్కటే యనియు, దానితోన నకు సంబంధముగా ననంతయేకత్వముండు ననుభవము భిన్నత్వమేర్ప రుచునదియుఁ దెలుసుకొనవలెను. జీవన్ముక్తుఁడు ప్రపంచమునందు నివ శించి పనిచేయుచున్న మాత్రమున తనయేకత్వమును గోల్పోఁడు. తనజ్ఞానమును విడునఁడు. కారణ మేమనఁగా, నుత్తమము స్వరూప వినాశమందే గాక; ప్రపంచమునందు సహితమావిర్భవించియున్నది.

యోగ సంకలనము.

14 అధ్యాయము.

జ్ఞానస్థితి.

కేవల దేవత్వమేగాక, ప్రపంచమం దావిర్భూతమైన దేవత్వ ముసహితమగునాత్మయే యోగజ్ఞానమునకు ఫలమగునేని, ప్రాణజడ భావకర్మలయొక్క బహిరాకారములగు మనసాధారణప్రయోజనములే జ్ఞానఫలమెంతమాత్రముకాదేని, యోగముపొందగోరు జ్ఞానమనగా సాధారణజనులనుకొన్న యర్థముకాదని స్పష్టమగుచున్నది. మన యింద్రియజన్యజ్ఞానముపై తత్ జ్ఞానవిమర్శపై నాధారపడి స్వచ్ఛను గు మేధాసంతుష్టికి, మనతోటిప్రాణిజనుల రక్షించి బాగుచేయుటకు, బాధించి నాశముచేయుటకు, సహాయముచేయుటకు, హానిచేయుటకు మానుషోపయోగములకై స్వభావశక్తులవినియోగించుటకు, మన జీవితముల పరులజీవితముల నడుపునపుడు జ్ఞానమొసగునట్టి శక్తిసామర్థ్యములకు, బరిగ్రహింపబడి, ప్రాణమానసస్థూల విషయముల తద్ధర్మములవిమర్శనమే సాధారణముగా జ్ఞానమనుకొందుము. సమస్త జీవితమునకు సంబంధించిన దగుటచే యోగమున కీవిషయముల

న్నికానలసినవే. పరుల హానికొఱకు, పరుల సంరక్షించుకొఱకు
నాత్మజయముకొఱకు, నాత్మసంతుష్టికొఱకు వినియోగించదగిన
యోగముకలదు. కాని "సమస్తజీవిత" మనగా ప్రజలిప్పుడు నడుపు
చున్న జీవితమేగాక, జనమున కసాధ్యమై వారిచే నింతవరకు పొందఁ
బడని గొప్పస్థితి. ఇదే యోగశిక్షకుగల విచిత్రఫలము.

మన మనుకొనుచున్న యీయున్నతస్థితి వృద్ధిఁజెందినమాన
సముకాదు. గొప్పబలముగల శక్తికాదు. స్వచ్ఛమై నీతియుక్తమగు
నడవడికగాదు. దాని యాధిక్యత యాలయూహింపఁబడిన సోపాన
మందేగాక రకమందున్నది. అది మన విధానముయొక్క మార్పు
నందేగాక మనమూలముయొక్క మార్పునందుసహితమున్నది. యో
గజ్ఞానము మన సమస్తస్థితిమూలమేదో దానికొఱకు ప్రయత్నించు
చున్నది. ఉపనిషత్తు చెప్పుచున్నట్లుగా దేనియొక్క సరియైన జ్ఞాన
ముచేత సమస్తముయొక్క సరియైన జ్ఞానముకలుగుచున్నదో దానిఁ
గనుగొని పొందఁ బ్రయత్నించుచున్నది యోగజ్ఞానము మనకు
గాన్పించు నీసమస్తప్రపంచము,మనకు గోచరముగాక నందుండుసమ
స్తము మానసేంద్రియాతీతమగు దానియొక్క బహిరాకారములే
యను నూహతో ప్రారంభమగుచున్నది.దాని పొందుటచేతనే ప్ర
పంచమును సరిగ తెలుసుకొనగలము. ఏలననగా నింద్రియములింద్రి
యజనిత మేధోవిమర్శన లిచ్చు జ్ఞానము నిజమైనజ్ఞానముకాదు. అది
పై యాకారముల శాస్త్రము. ఈయాకారములు సహితమువి దేని
యాకృతులో ఆ నిజతత్వ మెరుగువరకు బాగుగఁ దెలియఁబడనే
రవు. ఈనిజతత్వము వానియాత్మ. అన్నిటికి యాత్మయొక్కటే.

స్థూలమును మన మెంత పరిశోధించిన తన్మూలముగ మన
యాత్మయొక్క, మనయొక్క, దేవుఁడని చెప్పఁబడు దానియొక్క

జ్ఞాన మొందజాల మనుట నిశ్చయము. దూరదర్శనయంత్రము (telescope) సూక్ష్మదర్శనయంత్రము (microscope) స్థూల సంబంధమైన నతి సూక్ష్మవిషయముల నవి వెల్లడించినను స్థూలమును విడచి పనిచేయఁజాలవు. ఇంద్రియములు స్థూలోపకరణములు వెల్లడించువానినే నమ్మకొనియుంటిమా, మఱియొక నిజతత్త్వము, మఱి వేరు జ్ఞానసాధనము లున్నవని మొదటినుండి నిరాకరించితిమా, స్థూలముకన్న వేరు సత్యములేదనియు, మనలోగాని బ్రహ్మాండము లోగాని యాత్మలేదనియు, బహిరంతరముల దేవుఁడు లేఁడనియు, మన మేధోనాశ దేహ సంపూర్ణముకన్న వేరు కాదనియు, తప్పక నిర్ణయింతుము. మనమేల దీనిని తప్పక నిర్ణయించెదమనఁగా మొదటినుంచి దీనినే సాక్షిగానమ్మితిమి. ఆ మొదటి నమ్మకమే మరల మరలఁ గలుగును.

ఇంద్రియములకు గోచరముకాని యాత్మ, నిజతత్త్వ మున్నయెడల, దానిని శోధించి తెలుసుకొనుటకు పదార్థ విజ్ఞాన శాస్త్ర సాధనములకన్న వేరుపకరణము లుండవలెను. తెలివి (intellect) యీసాధనము కానేరదు. నిశ్చయమునకు, తెలివిచే గ్రహింపఁబడు నట్టి, దానిచే భావములుగా వెల్లడిచేయఁదగినట్టి యింద్రియముల కగోచరములగు విషయము లనేకములున్నవి. శాస్త్రమంత ముఖ్యమని చెప్పుచున్న శక్తి (force) యనునది సహితము యొకభావమే. తన యుపకరణములగు నింద్రియములనుంచి తెలివిగ్రహించుచున్న తత్త్వమే. మనకీశక్తి యింద్రియగోచర మగుటలేదు. దానిఫలము లింద్రియగోచరము లగుచున్నవి. ఈఫలములకు గారణము శక్తియని నిర్ణయించుచున్నాము. ఆవిధముననే తెలివి (intellect) యొక విధమగు కఠినశోధన జేసి, యాత్మయనఁగా నిట్టిదని యొకభావము

నమ్మకము పుట్టించుచున్నది. ఇతర వస్తుప్రారంభములవలెనే యీ భావముసహితము మిక్కిలి సత్యమై ప్రకాశమానమై స్థిరమై యుండును. మేధోపరిశోధనయందు నిర్మలభావములు కలుగుచున్నవి. బహుశహా సత్యమైనభావములు కలుగవచ్చును. కాని యోగము కోరుచున్న జ్ఞానమిదికాదు. ఇది తనంతటఁ దానుపచరించు జ్ఞానము కాదు. మనుష్యుఁడు దీనిఁ బూర్ణముగాఁ గలిగియుండవచ్చును. మేధోప్రకాశ మెక్కువగా నొందినాఁడను విషయముదప్ప మొదటనెటు లుండెనో యట్లె యుండును. యోగముగోరెడి మనస్థితియొక్క మార్పింతమాత్రము కలుగకపోవచ్చును.

జ్ఞానయోగమునకు సరియైన యుక్తాయుక్తవివేకము, మేధో నిశ్చయము ముఖ్యభాగములనుట నిజము. కాని వాని ప్రయోజన మీ మార్గమునకుగల తుదిఫలమును పొందించుటకన్న నభ్యంతర ములఁ దొలగించుటయైయున్నది. మనకున్న సాధారణ మేధోభావ ములు జ్ఞానమార్గమున కభ్యంతరములు. అవి యింద్రియజనిత ప్రమాదముచే నడుపఁబడుచున్నవి. పదార్థదేహములు సత్యములని యు, రాగానురాగములు, భావవిషయములు సత్యములను యుక్తా శ్యముచే స్థాపింపఁబడుచున్నవి. వీనితో మన మైక్యమొందుచున్నా ము. మనము వీనితో నేకీభావమొందుటచే నిజమగు యాత్మను పొందఁజాలకున్నాము. కాబట్టి జ్ఞానము సంపాదింపఁగోరువాఁడీ య భ్యంతరములఁ దొలంగఁద్రోచి, తనవిషయమున ప్రపంచవిషయ మున సరియైన భావమొందవలెను. ఆత్మయెట్టిదో మన మెరుగక, సత్యమునకు విరుద్ధమైన భావములతో మనము నిండియుండఁగా నిజ మైన యాత్మజ్ఞానమెట్లు పొందఁగలము ? సరియైనభావము ముందు ముఖ్యముగా నుండవలెను. ఒక పరియాయ మీ సరియైన భావ

(thought) మిందిriయపrimాదము, కామము, వెనుకటియలవాటు మేధోతీర్మానమువిడచి స్థిరపడినప్పుడు, గ్రహింపుశక్తి శుద్ధికాబడి మొదటి జ్ఞానవిధానమునకు విశేషాభ్యంతరము కలిగించదు. కాని శుద్ధికాబడిన గ్రహింపుశక్తి కంతరవిధానములనగాదృష్టి (vision) యనుభవము (experience) పరిజ్ఞానము (realisation) తోడ్పడి నప్పుడు సరియైనభావము (thought) ఫలదాయకమగుచున్నది.

ఈవిధానము లెట్టివి ? అవి మానసికయాత్మ శోధనయాత్మ పరిశీలనకాదు. అట్టి పరిశీలన పరిశోధనలు సరియైన భావవిధానము వలెనె విశేషప్రయోజనకారులు. తప్పనివి. క్రమముగ నభ్యసించి న నవి విశేషశక్తి ఫలములనిచ్చి సరియైన భావము కలిగించును. యుక్తాయుక్తవివేకమువలెనే ధ్యానవిధానముచే వానికి శుద్ధిచేయు ప్రయోజనము కలుగును. అదియొక విధమైన యాత్మజ్ఞానముచ్చును. జీవహృదయకల్లోలముల సరిచేయగలవు. గ్రహింపుశక్తియొక్క కల్లోలముసహిత మణచగలవు. అన్నివిధములైన యాత్మజ్ఞానము నిజమగు నాత్మజ్ఞానమునకు దగ్గరదారి. స్వయంభువు, జీవునిద్వార వెలికితెరచుటకు వీలగునట్లు నిర్మించినాడు. ఆకారణమున బహు జనులు వస్తువుల వెలియాకారములే గాంచుచున్నారని యుపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. ప్రశాంతభావ నిశ్చలవివేక పరిపక్వముగల యారుదగు జీవుడుమాత్రమే దృష్టిని లోనకుద్రిప్పి యాత్మను జూచుచున్నాడు. సత్యత్వమొందుచున్నాడు. ఇట్లు దృష్టిలోనికి ద్రిప్పుటకు మానసికయాత్మ పరిశోధన పరిశీలనలు గొప్పప్రయోజనకారులు. వెలినున్న పదార్థములలోనికిజూచుటకన్న మనలోనికి జూచుట మిక్కిలిశులభకరము. బహిర్వస్తు సముదాయమందు మొదటరూపము కల్లోలపెట్టును. అంతేగాక వానియందు స్థూలపదార్థముకన్న వేరు

విషయమున్నదను పూర్వానుభవము మనకు లేదు. పరిశుద్ధమై ప్రశాంతమొందిన మనస్సు ప్రపంచమందీశ్వరుని ప్రతిఫలింపఁజేయవచ్చును. బలవత్తరమైన యేకాగ్రత ప్రపంచమందు దేవుని కనిపెట్టవచ్చును. స్వభావమందీయాత్మను మనలో దాని గ్రహించుటకుఁ బూర్వమే యట్లు కనిపెట్టవచ్చును. కాని యది యరుదు. కష్టసాధ్యము. (ఒకవిషయమునమట్టుకది శులభమే. మనుజులందునలె వెలినున్న వస్తువులయందు యహంకారబాధ యుండదు. గనుక దేవుని గ్రహించుటకొక యభ్యంతరము తొలగినది.) ఆత్మయొక్క యావిర్భావవిధానము కనిపెట్టి తెలిసికొనుట, స్వస్వరూపములోనికది యెట్లు చేదుకొనఁబడుచున్నదో యావిధానము ననుసరించుట మనలో మాత్రమే కలదు. కాబట్టి " నిన్నెరుగుము " యను ప్రాచీన వాక్యము జ్ఞానప్రాప్తికి ముఖ్యము. కాని మనోజనిత యాత్మజ్ఞానమాత్మయొక్క పద్ధతుల యనుభవమేగాని యాత్మయొక్క స్వస్వరూపజ్ఞానము కానేరదు. యోగముకోరుసట్టి జ్ఞానస్థితి (status) సత్యమిట్టిదను మనోభావము నిర్మలవిమర్శనము మాత్రమే కాదు. మన పద్ధతులిట్టివని వికాసమొందిన మన మానసికానుభవమే కాదు. అదియొక ప్రత్యక్ష పరిజ్ఞానము. (realisaton). అది మనకు, మనలో సర్వవ్యాపకాతీతుఁడగు నీశ్వరుని యాత్మను ప్రత్యక్షము చేసికొనుట. తదనంతరంబది మనపద్ధతుల నా యాత్మానుగుణ్యముగాఁ జూడక, వేరుగాజూచుటకు వీలుకాకుండుట. ఆపద్ధతుల నిజతత్వము బ్రహ్మాండమందు మానసస్థూలరూపమున నాత్మ ప్రతిబింబమని తలంచుట. ఈప్రత్యక్ష పరిజ్ఞానత్వమునకు మూఁడు విధానములు కలవు (1) అంతర్దృష్టి (2) అంతరానుభవము (3) ఐక్యము.

ప్రాచీనఋషులచేఁ బరిగణింపఁబడి మనుజుని యోచకుని మాత్రమేగాక, ఋషిగా కవిగా చేయఁజాలిన నీయంతరదృష్టి—మేధాశక్తిమాత్రమేగాక, జీవునకు-స్థూలనేత్రములకెట్లు వస్తువులు గాన్పించుచున్నవో యట్లు కంటికి గోచరించని వస్తువులఁ బ్రత్యక్షముగాఁ గనుపింపఁజేయు నొకవిధమైన జీవునిప్రకాశత—స్థూలప్రపంచమందు జ్ఞానము ద్వివిధము. ప్రత్యక్షము. పరోక్షము. ప్రత్యక్షమనగా కంటికెదురుగాఁ గాన్పించునది. పరోక్షమనగా దృష్టికి దూరమైనది. వస్తువు మనకుఁ గనుపించనప్పుఁ డనుమానము, పోలిక, లయూహ వలన దాని భావమేర్పడుచున్నది. లేకఁ జూచినవారి వర్ణనలఁబట్టి, ప్రతినిధిపటముల విమర్శించుటనుబట్టి కలుగుచున్నది. ఈసాధన సామగ్రిలనన్నిటి నుపయోగించుటచే నేదోయొక ప్రతిరూప మేర్పడును నేగాని వస్తుప్రత్యక్షజ్ఞానము కలుగదు. సత్యము గ్రహింపఁబడ లేదు. అది సత్యముయొక్క భావకల్పితమగు ప్రతినిధిస్వరూపమే. కంటితో నొకసారి చూచితిమా (మరియొక యిందిృయమునకా సామర్థ్యము లేదు) మనకు స్వాధీనమగును. మనకు ప్రత్యక్షమగును. మనసంతుష్టి యందు స్థిరపడుచున్నది. మనలో జ్ఞానభాగమగుచున్నది. మానసిక విషయములందాత్మ విషయమందాసూత్రమే పూర్తిగా వర్తించుచున్నది. వేదాంతులవల్ల, బోధకులవల్ల, ప్రాచీనగ్రంథములవల్ల, మనము స్పష్టమగు నాత్మబోధ నందవచ్చును. యోచన యనుమానముఁ లయూహ, పోలికెలవలన దానిస్వరూపముమానసమందేర్పడఁ బ్రయత్నించవచ్చును. తీవ్రమగు నేకాగ్రతవలన దానిని మనస్సునందు లగ్నపరచి స్థిరపరచవచ్చును. కాని మనకది ప్రత్యక్షముగా లేదు. మనము దేవునిఁజూడలేదు. ఏకాగ్రత చిరకాల మభ్యసించుటచే నీముసుగు చినిగి విడిపోవుచున్నది. మేల్కాంచిన మానసమం

డు "జ్యోతిర్మయబ్రహ్మమనెడి" కాంతిసమూహము ప్రవేశించిన
పుడు స్థూలనేత్రమునకు స్థూలపదార్థ మెంతసత్యముగాఁ గాన్పించు
నో యంత సత్యముగా నాత్మ కాన్పించునట్టు ప్రత్యక్షజ్ఞానము భా
వమునకుమారుగా కలిగినప్పుడు, మనకది జ్ఞానమందు స్వాధీనమగు
చున్నది. ఏలననగా మనము దానినిఁ జూచితిమి. అట్టి ప్రత్యక్షజ్ఞాన
మొందినతరువాత నెట్టియంధకార మెట్టిచీకట్లు జీవుని బాధించిన
నొకతరి కలిగినదెన్నడు పూర్తిగానశించదు. అనుభవము తప్పక
మరల నుద్భవమై స్థిరపడువరకు తరుచు సంభవించుచునే యుండు
ను. ఎప్పుడెంత శీఘ్రములో ? దాగియున్న దేవతకొఱకు మనమెం
త శ్రద్ధాభక్తులతోఁ బ్రయత్నింతుమో యంతత్వరలో.

ఈయంతరదృష్టి యొకవిధమైన మానసికానుభవమే. జ్ఞాని
యంతరానుభవ మాచూచుటతో సరిపోదు. దృష్టికనుపడుచును.
కౌగలించఁజాలదు. స్థూలనేత్రము మొదట వస్తుజ్ఞానవ్యక్తి నిచ్చుట
కుఁ జాలినను పూర్ణజ్ఞానప్రాప్తికొఱకు స్పర్శము మొదలగు నితరేం
ద్రియముల సాహాయ్యము కోరుచున్నది. అట్లె యాత్మదృష్టి యిత
రేంద్రియముల యనుభవమువలన పూర్తిచేయఁబడవలెను. ప్రకా
శితగాంచిన మన జ్ఞాననేత్రమేగాక మన సమస్తస్థితి దేవుని గాంక్షిం
చవలెను. మనలోని ప్రతివిషయమీశ్వరుని యావిర్భావమే గాన
ప్రతిది తన నిజతత్వమును తిరిగిపొంది యనుభవించఁగలదు. ఆత్మయె
ట్టిదో మనస్సుచే ననుభవించఁగలము. మనస్సునకు స్థితిగాదోచు
వ్యక్తి, శక్తి, యానందము తద్ద్వివిధపరిణామ కార్యములనఁబడు బ
హిర్విషయముల సత్యములుగా గ్రహింతుము. ఆవిధమున మనస్సు
దైవవిషయమున దృష్టినొందుచున్నది. ప్రేమద్వారమున విష
యానందద్వారమున, మనలోని యాత్మయొక్క బ్రహ్మాండమునందు

న్న యాత్మయొక్క మనకు సంబంధించిన సమస్తములందున్న యాత్మ యొక్క విషయానుభవ మొందగలము. ఆవిధమున హృదయము దైవవిషయమునఁ దృష్టినొందుచున్నది. సౌందర్యద్వారమున యాత్మయొక్క సౌందర్యానుభవ మొందగలము. సౌందర్యాసక్తతగల యింద్రియమానసముల ద్వారమున మానుషసృష్టియందు స్వభావ సృష్టియందు సమస్తమందున్న పరిపూర్ణానంద సత్యముయొక్క యానందానుభవ మొందగలము. ఆవిధమున యింద్రియములు దేవు నివిషయమునఁ దృష్టినొందుచున్నవి. ఆత్మయెట్టిదో స్థూలనాశ ప్రాణములచే ననుభవించగలము. సమస్తజీవితములందు, మనద్వారా యితరులద్వారా ప్రపంచములోఁ బనిచేయుచున్న సిద్ధులు శక్తులు యధికారములందు నాయనుభవము రాగలదు. ఆవిధమున జీవితము శరీరము దేవుని విషయమునఁ దృష్టినొందుచున్నది.

ఈసమస్త జ్ఞానానుభవము లైక్యమునకు ముఖ్యసాధనములు. మనము వీక్షించి యనుభవించునది మనయాత్మ. ఐక్యములేకున్న దృష్ట్యనుభవములు సంపూర్తికాఁజాలవు. "సోహం"యను యుక్త మావేదాంత జ్ఞానానుసారముగ మన సమస్తస్థితి యుండకున్న సంపూర్తికాఁజాలవు. మనము దేవునిజూచి యనుభవించుటేగాక యాసత్వ త్వము మనముకావలెను. తీర్మానముచే, మించనూదుటచే యహంకారావిర్భావముల విడిచి యట్టి యహంకారాదులు దేనినుండి పుట్టుచున్నవో దానియందుఁ బ్రవేశించుటచే సమస్తరూపావిర్భావాతీతత్వమందు నాత్మతో నేకీభావ మొందవలెను. అంతేగాక యావిర్భావస్థితులయందు సహిత మాత్మతో నేకీభావ మొందవలెను. మనలో వ్యక్తముకాగల యానంద శాంతజ్ఞానానందస్థితితో నేకము కావలెను. మరియు ప్రపంచమం దది నేసుకున్న వేషమునఁబను

నాత్మసంకల్పముయొక్క విలాస నిర్మాణకర్మలయందు సహిత మేక ముకావలెను

ఆత్మను, దేవుని మానసికముగా గ్రహించుటకన్న వేరు మార్గ మేమున్నదో తెలుసుకొనుట నవీనులకు కష్టము. ఇంగ్లీషు కవియొకఁ డ్రైరోపావారి కీస్వభావముయొక్క యంతర్వ్యాప్తియందు నమ్మకము పుట్టించినాఁడు. ఆవ్యాప్తివలన దృష్టియనుభవ మైక్యముల చ్ఛాయనుమాత్రమే వారు తీసుకొనుచున్నారు. వర్డ్సువర్త్ (Wordsworth) స్వభావమందు తనకుగల ప్రత్యక్షజ్ఞానమును వెల్ల డించినకావ్యముల చదివిన ప్రత్యక్షజ్ఞాన మనగా నెట్టిదో కొంత మన కుద్దేశ్యము కలుగును. ప్రపంచమందున్న సమస్తవస్తువులకంతె రాత్మయైనట్టి యాకారములు తానుగాక యాకారములకు గారణ మై సమస్తావిర్భావమగుచున్న జ్ఞానశక్తియొక్క దృష్టి యతనికిగల దని మనము చూడఁగలము. అతనికీదృష్టితోపాటు యాదృష్టివలన కలుగు సర్వవ్యాపకత్వము, శాంతత్వము, సంతోషములుండుటేగాక మానసికసౌందర్యప్రాణస్థూలవ్యక్తిసహితము కలదు. దాని నిజస్వ రూపదృష్టి జ్ఞానములేగాక, సమీపమందున్న పుష్పము, సామా న్యజనుఁడు, యచలసోపానములందుకూడ నట్టి దృష్టిజ్ఞానములతనికి గలవు. అప్పు డప్పుఁడతనికి మైక్యముసహితము తటస్థించినది. అతని కావ్యమందు " A slumber did my spirit seal" నన్శ్లోక నిద్ర యావహించినది". యనుచోట భూమితో తన కైకీభావముకలిగి రాళ్లతోను చెట్లతోను దినమంతెయు దిరుగుచున్నట్లు వర్ణించి యున్నాఁడు. ఈప్రత్యక్షజ్ఞానమును స్వభావమునుండివిడతీసి యాత్మ కుఁగొనిపోఁను. యోగమునకు సంబంధించిన జ్ఞానవిషయములు మన కప్పుడు కాన్పించును. ఈయనుభవము సర్వము సమస్తగూపముల

కంటని యతీతునియొక్క యింద్రియాతీత మానసాతీత ప్రత్యక్ష జ్ఞానమనఁబడుచున్నది. వ్యక్తికతీతమందు ప్రవేశించి యితరానుభవ ములనన్నిటి నచ్చట యతీతబ్రహ్మమందైక్యముచేయుటే జ్ఞానము నకంత్యశిఖరము. అదే దివ్యజ్ఞానమునకు సమాప్తి. అదే దివ్యానం దమునకు దివ్యజీవితమునకు మూలము.

అట్టి జ్ఞానస్థితే యీమార్గమునకుగల యుద్దేశ్యము. ఈమా ర్గమునకేగాక తుదివర కభ్యసించిన సర్వమార్గములకుగల యుద్దేశ్య మిదే. ఈజ్ఞానస్థితికి వివేకజ్ఞానము, భావము, సమస్తయేకాగ్రత, మానసికయాత్మజ్ఞానము, ప్రేమద్వారమున సమస్తహృదయప్రయ త్నము, సౌందర్యద్వారమున నింద్రియప్రయత్నము, శక్తికర్మల ద్వారమున, చిత్తప్రయత్నము, శాంతానందద్వారమున జీవప్రయ త్నములు, మన మనంతవైశాల్యప్రదేశముల నొందువర కనంతప్ర కాశత్వమునకు దివ్యద్వారములు తెరువబడునంతవరకు మన మొక్క వలసినదానికి సాధనములు మార్గములు ప్రారంభములు.

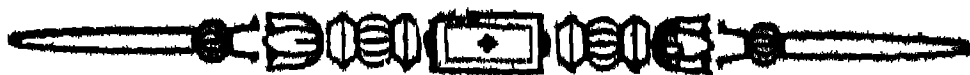

యోగసంకలనము.

15 అధ్యాయము.

శుద్ధికాఁబడిన గ్రహింపుశక్తికి శుద్ధబుద్ధి.

మనము పొందవలసిన జ్ఞానస్థితివర్ణన, జ్ఞానసాధనములెట్టివో నిర్ణయించుచున్నది. మన వివిధమానసవిషయములద్వారా, మానసవ్యక్తిచే సంసిద్ధమగు మానసాతీతప్రత్యక్షమే జ్ఞానస్థితియని చెప్పవచ్చును. అట్టిది మన కొకతరి సంభవించిన భావికోపకరణములందు మిక్కిలి పూర్ణముగ ప్రతిఫలించుచున్నది. అది పునర్వ్యక్తిగాను. కాబట్టి పై వికారములకు వస్తుబహిరాకారములకు లోనుగాక నిత్యమద్వితీయమగు దివ్యతేజస్సు ననుసరించి మన సమస్తస్థితిని పునర్నిర్మాణము చేయవలెను.

మానుషత్వమునుండి యీశ్వరత్వమునకు భిన్నత్వమునుండి యేకత్వమునకు యనిత్యమునుండి నిత్యత్వమునకు, మారుచున్నట్టియీ మార్గమునకు, జీవునియట్టి పునర్జన్మమునకట్టి నూతనజన్మకు రెండు తప్పని సోపానములుండవలెను. జీవుఁడుపకరణయుక్తుఁడై పాత్రత వహించుటకు ప్రయత్నమొకటి. పాత్రతగాంచిన యుపకరణముల

ద్వారా సంసిద్ధుఁడైన జీవునియందు ప్రత్యక్షజ్ఞానప్రకాశత్వము రెం
డవది. కాలవిషయమున నీరెండుసోపానములకు హద్దులేర్పడియుండ
లేదు. అవి యొకటితో నొకటి సంబంధించి యేకకాలమున వర్తిం
చును. జీవుఁడు పాత్రతవహించినకొలది ప్రకాశత క్రమక్రమముగ
వృద్ధియై ప్రత్యక్షజ్ఞానము పరిపూర్తినొందును. ఇట్టి ప్రకాశత్వప్ర
త్యక్షజ్ఞానములు వృద్ధిజెందినకొలది జీవునకు జాగ్రత కలుగుచున్నది.
ఉపకరణములు కార్యనిర్వాహకమునకు తగినవగుచున్నవి. ఆప్రకా
శతగల ప్రయత్నమునకు ప్రత్యేక కాలములుగలవు. ప్రకాశతగల
వృద్ధికి ప్రత్యేకకాలములు గలవు. ప్రకాశతగల సంసిద్ధిచే పరిపూ
ర్ణత తేగల దీర్ఘములగు ప్రత్యేకకాలములుగలవు. మెరుపువలె
క్షణభంగురములైనను యాకాలములు భవిష్యత్తును పూర్తిగా
మార్చగలవు. సత్యమను సూర్యతేజస్సుతోనిండిన గంటలు రోజులు
వారములు బట్టు దీర్ఘములగు కాలములు గలవు. వీటివలన జీవుఁ
డొకతరి దేవునివైపునకుఁ దిరిగినా తననూతనజన్మయును యీనిజ
స్థితిని పరిపూర్తిజేసి స్థిరపరుచుటకు వృద్ధి జెందుచున్నాఁడు.

సంసిద్ధుఁడగుటకు మొదటి యావశ్యకతమన సర్వావయవము
లశుద్ధిచేయుటే. ముఖ్యముగా, జ్ఞానమార్గమున, సత్యద్వారమును
తెరుచుటకు తాళపుచెవ్వి యనబడు గ్రహింపుశక్తిని (బుద్ధిని) శుద్ధి
చేయవలెను. ఇతరావయవముల శుద్ధిలేనిది బుద్ధిగొక్క శుద్ధిసాధ్యము
కాదు. అపరిశుద్ధహృదయ మపరిశుద్ధేంద్రియముల పరిశుద్ధజీవితము
బుద్ధిని కలతబెట్టును. దాని సామగ్రిని కల్లోలపరచును. దానితీర్మా
నముల క్షోభబెట్టును. దానిదృష్టిని మలినపరచును. దాని వ్యక్తిని
తల్లక్రిందుజేయును. అపరిశుద్ధదేహము దానికార్యముల కష్టపడిచెడఁ
గొట్టుచున్నది. పరిపూర్ణపరిశుద్ధత్వమావశ్యకము. ఇంకను సహింత మొ

కదానితో నొకటి సంబంధించేయున్నవి. ప్రతి యవయవపరిశు
యితరయవయవపరిశుద్ధివలన లాభ మొందుచున్నది. అందుకుదాహ
రణముగా వృద్ధిజెందుచున్న హృదయ శాంతత్వము బుద్ధి నిర్మలత్వ
మునకు సహాయముజేయుచున్నది. అట్లే శుద్ధిజెందిన బుద్ధి యప
శుద్ధరాగద్వేషాదుల మాలిన్యకర్మలకు ప్రశాంత తేజముల నొసగ
చున్నది. ప్రతియవయవమునకు ప్రత్యేకశుద్ధి విధానమున్నను
మనుష్యునకు శుద్ధబుద్ధియే ముఖ్యముగా మలినకల్లోలముల శుద్ధిజే
యునది. ఇతరావయవములచే కర్మల క్రమముగా జేయించునది.
జ్ఞానమే యుత్తమశుద్ధియని గీత పలుకుచున్నది. అజ్ఞానాంధకారము
మన పతనముల కెట్లు కారణమగుచున్నదో యట్లు నిర్మలతకు సమ
రసత్వమునకు మూలమై తేజమగుచున్నది. ఇందుకుదహారణము.
హృదయమును శుద్ధిచేయునది ప్రేమ. రాగద్వేషాదుల దివ్యప్రేమ
గామార్చి హృదయము పరిపూర్ణమై సంసిద్ధినొందుచున్నది. కాని
ప్రేమసహితము దివ్యజ్ఞానముచే శుద్ధికావలెను. దేవునియెడల హృద
యమునకుగల ప్రేమ, వివేకరహితమై, ధారాళముగాక, యంధకా
రబంధురమై మతోన్మాదము (fanaticism) తేగలదు. అది మరి
యొకరీతిని శుద్ధత్వముగాంచినను, కించిత్స్వరూపమందు తప్ప మరి
యొక విధముగా నీశ్వరుని జూడఁజాలక యనంతప్రత్యక్షమునుంచి
వైదొలగి మన పరిపూర్ణత్వమునకు హద్దులేర్పరుచును. అదేవిధ
మున మనుష్యునియెడల హృదయమునకుగల ప్రేమసహితము కర్మ
జ్ఞానానురాగములకు కల్లోలత తెచ్చిపెట్టును. కాపట్టి బుద్ధియొక్క
శుద్ధిచే నవి సరికాబడవలసి యున్నవి.

బుద్ధి యనగా నేమి ? దానిశుద్ధిచేయుటనగా నెట్లని మనము
పూర్తిగా యోచించవలసియున్నది. బుద్ధియను వేదాంత సంస్కృత

శబ్దమున కింగ్లీషులో గ్రహింపుశక్తి (understanding) యనుమాట
కన్న సరియైనమాట దొరకదు. యుక్తాయుక్త వివేకశూన్యమై,
నిత్యానిత్యవస్తు జ్ఞానరహితమై, సకల సంకల్పాత్మకమగు మానస
కార్యమునందుండి తొలగింతము. తీర్మానము, విచక్షణయను
యుత్తమవిషయములులేక మనోవృత్తిచే కల్పితమగు సంకల్పపరం
పరలనందుండి తొలగింతము—యోచనాశూన్యుఁడగు సాధారణ
మానవునకు బుద్ధికి మారుగా నుపయోగపడువాడుకలోనున్న భావ
ప్రవాహమం బాపోసింపము. అభావప్రవాహము వివేకజ్ఞానముచేఁ
బరిశీలింపఁబడక నంగీకరింపఁబడు యానువరణ జన్యమగు నూతనసంక
ల్పపరంపరలచే నిండినను, ముందలవాటుపడిన కాంక్షలపక్షపాత
ముల యకాల తీర్మానముల పూర్వార్జితరుచుల పునరుక్తి కాని వేరు
కాదు. నిస్సంశయముగా జంతువునుండి మనుష్యజాతికి వృద్ధియగుట
కిది యుపయోగపడు నొకవిధమైన గ్రహింపుశక్తి (understand-
ing). కాని జంతుమానసమున కొక మెట్టుపైది. అది యలవాటున
కింద్రియములకు, కామమునకు లోఁబడిన యర్ధజంతుజ్ఞానము. శాస్త్ర
వేదాంత మతజ్ఞానమున కుపయోగపడదు. మనము దానిని మించ
వలెను. దాని తొలగించుటచేగాని పూర్తిగా శాంతినొందించుటచే
గాని యది శుద్ధిచేయఁబడుచున్నది,

గ్రహింపుశక్తి (understanding) యనగా, తక్షణమే గ్రి
హించి తీర్మానించి విమర్శించగలది. ఇంద్రియములకు, కామము
నకు, వివేకరహితమగు నలవాటుకు లోఁబడక జ్ఞానముకొఱకు, యా
ధిపత్యముకొఱకు పనిచేయుచున్న నిజమగు మానుషవివేకము. నిశ్చ
యముగా నిప్పటి మానుషవివేక మెంతప్రయాసపడిన నిట్టిస్వేచ్ఛా
వ్యాపారము కలిగియుండలేదు. అది యెందుకట్లున్నదనగా, సరి

యింకను క్రిందికి యర్ధజంతుకర్మతోఁ గలసియున్నది. ఇంక నదియుపరి శుద్ధమై దాని నిజస్వభావకార్యమునుండి దిగలాగబడుచున్నది. శుద్ధత్వమునది హీనవిషయముల జిక్కుకొనరాదు. విషయమునకు వెలియై స్వార్ధపరత్వము విడిచి కనిపెట్టవలెను. అట్టి విషయమును దానికి గల సామగ్రితోఁ బోల్చి, సరిచూచి, తర్కించుటవలన కలిగిన లాభమును జ్ఞప్తియుంచుకొని, క్రమశిక్షనొందిన వివేకముచే క్రమముగా నడుపబడిన యోచనతోఁ వృద్ధిపరచి యావిషయమును నవ్వస్థానము నసుంచవలెను. అట్టిదే స్వచ్ఛమగు తెలివికి సంబంధించిన గ్రహింపుశక్తి (understanding). స్వార్ధపరత్వములేని విమర్శ, తీర్మానము, తర్కము దాని ధర్మము. దాని నిజకార్యము.

కాని బుద్ధి యనుమాట యింకొక గాఢమగు నర్థమందుప యోగింపఁ బడుచున్నది. మేధోసంబంధమైన గ్రహింపుశక్తి (Intellectual understanding) హీనబుద్ధి యనబడును. మరియొక యుత్తమబుద్ధికలదు. అది మేధస్సంబంధమైన తెలివిగాక ప్రత్యక్షమనబడుచున్నది. అది గ్రహింపుశక్తికాదు. జ్ఞానము నధ్యక్షత. అది తాను పరిశోధించిన సామగ్రి ననుసరించి జ్ఞానము నన్వేషించి పొందదు. కాని సత్యము నిదివరకే స్వాధీనపరచుకొని సహజజ్ఞాన మూలకమున వెల్లడించుచున్నది. ఇట్టి శుద్ధబుద్ధజ్ఞానము మనుష్య మానసమున కెంతమట్టుకు గోచరించు ననగా భావమునకు మిక్కిలి యొత్తిడికలిగి, చాటునుండి రాబడిన విద్యుతుచే మేధస్సునకు స్తోమ యుత్సాహముకలిగి, యప్రయత్నజ్ఞానశక్తి ప్రవాహము ప్రవేశించ గా సంచరించు యసంపూర్తియగు ప్రకాశ మెంతకలదో యంత గోచరించును.

మనుష్యునకు సహజజ్ఞానమానసము (intutive mind)కలదు. అది మానసాతీతస్థానముండి రాఁబడు ప్రవాహమునకు స్థాన

మగుచున్నది. కాని మనలో సహజజ్ఞానమాన సావేశముల కార్యము సంపూర్తిస్వభావక్రియలు కలది. సాధారణముగా సదా శ్రమపడి పరితపించు హృదయమేధస్సుల ననుసరించి జవాబుగా వచ్చుచున్న ది. దాని చిన్నములు మనోవ్యక్తికి దోచకముందే యట్టిచిన్నముల నెదుర్కొనఁబోయిన భావముచే కలుష మొందుచున్నవి. ఇక స్వచ్ఛ ములుగాక హృదయమేధోయావశ్యకతల కనుకూలముగ మారుచు న్నవి. అవి మానసవ్యక్తియందు బ్రవేశించిన తరువాత తక్షణమే మేధోగ్రహింపుశక్తిచే (intellectual understanding) పట్టుకోబడి పరిపూర్ణము గాని మేధోజ్ఞానమునకు దగినట్లు భిన్నమగుచున్నది. లేదా హృదయముచేఁ బట్టుకోబడి మనయవివేకములగు రాగయుక్తా పేక్షలచే మార్పునొందింపఁబడుచున్నవి. లేదా హీనకాంక్షలచేఁ బ ట్టుకోబడి మన రాగద్వేషాదులచే వికార మొందింపఁబడుచున్నవి.

ఈయుత్తమబుద్ధి హీనావయవముల ప్రేక్షణలేక స్వచ్ఛము గాఁ బనిచేయఁ గలిగెనా తత్వములయొక్క నిర్మలస్వరూపముల ని య్యఁగలదు. పరీక్షించుటకు బదులుగా నింద్రియజన్యజ్ఞానమున కిం ద్రియమానస జన్యజ్ఞానమునకు లోఁబడక చూడగల దృష్టికలుగు ను. ఊహాకుమారు తనకుదాఁ బ్రబోధింపఁబడిన తత్వముయొక్క ధ్యానకలుగుచున్నది. తర్కవివేకమునకు మారుగా సంబంధముల యొక్క నిర్హేతుకవిచక్షణ కలుగుచున్నది. తీర్మానమునకు మారు గా మేధోతీర్మానము తొలగించ ప్రయత్నించు సత్యమునకుగల ముసుకు తీసివేయఁబడి సత్యము దేనిచే వ్యక్తమగుచున్నదో యా భావప్రత్యక్షము కలుగుచున్నది. అప్పుడు స్మృతి (memory) యనుదానికర్థము గ్రీకుభాషయందా శబ్దమునకున్న విపులార్థమా గాని యీప్రస్తుతజీవితమందు సరుఁడార్జించినమొత్తములోని స్వల్ప

హీనభాగము కానేరదు. అది మనము కష్టపడి సంపాదించుచున్నా మనుకొను సమస్తమును తనలోనుంచి సదా యిచ్చునట్టియు రహస్య ముగా నున్నట్టియు సర్వగుప్తజ్ఞాన మనంబడుచున్నది. నిజమున కా జ్ఞానమందు భూతభవిష్యత్తులు సమత్వమొందినవి. ఈశుద్ధబుద్ధజ్ఞాన మునకు (truth conscious knowledge) మన పాత్రిక వృద్ధిచేసికొ నవలెను. కాని దాని పూర్ణానుభవము దేవతలకేగాని ప్రస్తుత మా నుషాకారమునకు కడుదూరము.

గ్రహింపుశక్తి యనగా (understanding) నేదో స్పష్టము గా మనకిప్పుడు తెలసినది. దీని సదుపాయముకొఱకు ప్రమాణిక సామర్థ్యమని (ideal faculty) పిలచెదము. వృద్ధిగాంబడిన మేధా శక్తిని మూర్ఖుని యర్ధమృగవ్యక్తికిని తారతమ్య మెంతకలదో యంత తారతమ్యమీ ప్రమాణిక సామర్థ్యమునకును వృద్ధి నెందిన మేధా శక్తికిని కలదు. సరియైన జ్ఞానప్రాప్తికి తోడుపడవలెనన్న నీగ్రహిం పుశక్తిని (understanding) యేవిధమున శుద్ధిచేయవలెనో తేటపడు చున్నది. సకల యపరిశుద్ధము కర్మసంకర మనంబడుచున్నది. అది ధర్మత్యాగమే. న్యాయమగు స్వతసిద్ధమగు కర్మయే యోంఘకర్మము. అట్టి సరియైన కర్మచే సమస్తవస్తువులు స్వచ్ఛములై మన పరిపూర్ణ త్వమునకు సహకారులగుచున్నవి. ఈకర్మత్యాగ మజ్ఞానయుతమగు ధర్మసంకరమువల్ల కలుగుచున్నది. అందు ధర్మవిరుద్ధములగు గుణము లు పుట్టుచున్నవి.

బుద్ధిమాలిన్యమేదియనగా, యోచనాసామర్థ్యములందు కా మము ప్రవేశించుటే. కామము, మన ప్రాణరాగములలో చిక్కు కొనిన చిత్తముయొక్క మాలిన్యమే. ప్రాణరాగములకు సంబంధిం

చిన కామములు పరిశుద్ధమగు జ్ఞానేచ్ఛతోఁ గలసినపుడు, యోచ
నాసామర్థ్యము వానికిఁలోఁబడి, తనకుఁ బనికిరాని పనులయందుఁ
జొరఁబడుచున్నది. దాని వ్యక్తులడ్డగింపఁబడి వికార మొందుచున్నవి.
బుద్ధి కామరాగములబారిఁ బడకుండ లేవనెత్తఁ బడవలెను. దానికి
పూర్ణనిర్మలత్వ మబ్బవలెనన్న ప్రాణరాగముల మొదట శుద్ధిచేయ
వలెను. సుఖించవలెనను యిచ్ఛ ప్రాణపురుషునకు సరియైన దేకాని
దాని నెన్నుకొనుట యనుభవించుట యతనిపనికాదు. అవి ఫలతర
మగువృత్తులచేఁ బొందఁబడి నిర్ణయింపఁబడవలెను. కాబట్టి ప్రాణి
యీశ్వరేచ్ఛనుబట్టి జీవితమందే ఫలానందములు వచ్చునో వానినే
నంగీకరించునట్లు శిక్షపొందవలెను. కాంక్షబంధము త్రెంపుకొన
వలెను. అదేవిధమున హృదయ మింద్రియ ప్రాణముల కాంక్షలకు
లోనుగాక తప్పించుకొనవలెను. అసత్యవిషయములసబడి హృదయ
మాలిన్యములగు భయక్రోధ మదమాత్సర్యాదుల త్రోసివేయ
వలెను. ప్రేమయం దిచ్ఛహృదయమునకు మంచిదే. కాని ప్రేమను
నెన్నుకొనుట ప్రేమప్రాప్తికై ప్రయత్నించుట, విడిచి స్థిమిత మొం
దింపవలెను. గాఢముగాను తీవ్రముగాను హృదయము ప్రేమించుట
నేర్పబడవలెను. కల్లోలము బాధగల తీవ్రముగాక స్థిమిత మొందిన
గాఢత్వముతో ప్రేమించుట నేర్పఁబడవలెను. ఈయవయవముల
యొక్క శమదమములు (tranquilisation and mastery) బుద్ధి
కిపొరపాటు, యజ్ఞానము, తప్పిదమునుండి తప్పించుకొనుటకు ముఖ్య
ములు. ఈశుద్ధి హృదయసమత్వము, ప్రాణసమత్వము తెలుపు
చున్నది. కాబట్టి కర్మమార్గమునకు సమత్వ మెట్లు ముఖ్యమో
యట్లే జ్ఞానమార్గమునకు సహితము సమత్వము ముఖ్యము.

బుద్ధిమాలిన్యమునకు రెండవకారణ మింద్రియజన్యభ్రమ.

యోచనా సామర్థ్యమం దింద్రియ మానసము ప్రవేశించుట. ఇంద్రియములవశమైన జ్ఞానము నిజమైన జ్ఞానముకాదు. వేనిసాధనసామగ్రిసరిచేయఁబడి నిరాకరింపఁబడవలసినదో యట్టి యింద్రియముల మొదటిసాధనములని తలంచునట్టి జ్ఞానము నిజమైనజ్ఞానమనఁబడదు శాస్త్రముల ప్రారంభము మన యింద్రియములు దెలుపునట్టి క్రియలకంతర్వర్తియగు బ్రహ్మాండశక్తియొక్క తత్వమును బరీక్షించుటే। వేదాంతమునకు బ్రారంభము, మన కింద్రియములు వేరుగాఁదోపింపఁజేయు వస్తువిషయములఁ బరీక్షించుటే. విజ్ఞానప్రారంభ మింద్రియ జీవితమందున్న హద్దుల నిరాకరించి మనకు గాన్పించు సర్వము సత్యముయొక్క పైవికారమని భావించుటే.

ఆవిధమున నింద్రియమానసమును స్థిమిత మొందింపవలెను. గ్రహించి తీర్మానించగల యంతఃకరణమునకు యోచనాసామర్థ్యమునిచ్చివేయవలెను. మనబుద్ధి యెన్నఁడు యోచనాసామర్థ్యమును విడచి దాని సంబంధముల విడఁద్రొక్కుచున్నదో యప్పుడింద్రియ మానసము బుద్ధినుండి తొలగిపోవును. అప్పుడు దాని ప్రత్యేకవ్యాపారము బోధపడఁగలదు. అప్పు డది నిజప్రయోజనక్రమవ్యక్తి శూన్యమై యలవడిన భావముల, స్నేహముల, గ్రహింపుల, కోరికెల, సుడిరూపమగు నంతఃప్రవాహముగా వ్యక్తమగుచున్నది. తెలివిలేని యుపయోగములేని చక్రమందది పునరుక్తి. సాధారణముగా బుద్ధి యీయంతఃప్రవాహము నంగీకరించి దానిని కొంతమట్టునకు క్రమస్థితికి దెచ్చుటకు బ్రయత్నించును. అట్లొనర్చుటలో బుద్ధిదాని కేలోఁబడి, దాని యక్రమమునకు నస్థిమితమునకు, సాధారణమానసావేశమునఁబారఁబెట్టి నిరర్థక సాధనముగాఁజేయు గుడ్డివగు పునరుక్తి యలవాటులకు తానే వశమగుచున్నది. ఈచపలశాంతరహిత,

తీవ్రకల్లోల కరభూతమును తొలగించి స్థిమిత మొందించుటకన్న, సంకరకారియగు నీవిదేశవస్తువును నిరాకరించగల భావమున కేగాగ్రత కలిగించుటకన్న వేఱుపనిలేదు.

మూఁడవ మలినమునకుఁ గారణము బుద్ధియందేకలదు. జ్ఞానేచ్ఛయొక్క యక్రమకార్య మాఁదది యిమిడియున్నది. అట్టి యిచ్ఛ బుద్ధియందుండుట మంచిదేకాని యిందుసహితమెన్నికజ్ఞానప్రాప్తియందసమానత్వములడ్డి వికారము తెచ్చిపెట్టును. అవి పక్షపాతానుబంధముల గలిగించుచున్నవి. అందువలన తెలివి కొన్నిభావోద్దేశ్యములనే పట్టుకొని పరభావోద్దేశ్యముల సత్యమును నిరాకరించుచున్నది. సత్యముయొక్క కొన్నిభాగముల మాత్రము గ్రహించి దానిపరిపూర్ణత్వమున కావశ్యకమగు మఱికొన్నిభాగములం జొరఁదరుముచున్నది. కొన్నిజ్ఞానవిషయముల గ్రహించి తన పూర్వాగ్రిత భావగుణమునకు విరుద్ధమగు నితరజ్ఞానమును నిరాకరించుచున్నది. దీనికి మంతఃకరణమందు పరిపూర్ణసమత్వము, పరిపూర్ణన్యాయభావోత్పత్తి, మానసమందు నిష్పక్షపాతపూర్ణత్వము. శుద్ధికాబడిన బుద్ధి కామకాంక్షలకెట్లంటదో యట్లే యొకప్రత్యేక భావనత్వముల యందభిరుచి కలిగియుండదు. తనకు పూర్తిగా సమ్మకముగల భావములయందు సహితము బంధము నిరాకరించును. అట్టి భావముల యందెక్కువ యాధిక్యతనుంచి సంపూర్ణజ్ఞానమునకు సంబంధించిన పరవిషయముల నెన్నడు నిర్లక్ష్యపెట్టదు. సత్యముయొక్క స్థిమితమును జెడగొట్టను.

అట్లు శుద్ధికాఁబడిన బుద్ధిమేధోయోచనకు సాధ్యము పూర్ణము నిస్థూమ్యమగు సాధనమగుచున్నది. హీనములగు బంధవికారములులేక మేధోశక్తి యెంతవట్టు శాత్మ ప్రసంచనత్వముల నెఱు

గఁజాలునో యంతసామర్థ్యము కలిగియుండును. కాని నిజమైన జ్ఞానమునకిది చాలదు. నిజమైన జ్ఞానము మనసూత్రమును బట్టి మానసాతీతమనబడుచున్నది. కాన నిజజ్ఞానప్రాప్తికింతకన్న యెక్కువ యావశ్యకము. నిజజ్ఞాన సిద్ధికి బుద్ధియభ్యంతర పెట్టకుండుటకు మనమావేరువిషయమును బొంది, క్రియాభరితుఁడగు మేధోయాచకునకు కష్టసాధ్యమైనట్టి, యతని గుణములకు రుచించనట్టి, మేధోనిష్క్రియత్వమను శక్తిని సాధించవలెను. దానికి ప్రయోజనములు రెండు. కాబట్టి ద్వివిధ నిష్క్రియత్వముల బొందవలెను.

తెలివికి సంబంధించిన యోచనప్రత్యేకము శ్రేష్ఠతమమగు యోచనకాదని మొదటనే మనము కనిపెట్టితిమి. శ్రేష్ఠతమమైనది యేదియనగా స్వతస్సిద్ధముగా నంతఃకరణజనితము. మానసాతీత సామర్థ్యమునుండి వెలువడినది. మేదస్సంబంధమగు నలవాటున కెంత వరకు మనము బద్ధులమై యుందుమో యంతవరకు నంతఃకరణము వ్యక్తముకాని వార్తలనంపును. అట్టివార్తలు మానసమునందు గోచరములుగాక, ముందేవికారమొందుచున్నవి. ఒకవేళ వ్యక్తితో నది పనిచేసినను దాని వ్యాపారముల సంపూర్తిగా నుండును. మనలో శ్రేష్ఠతరమగు జ్ఞానశక్తిని వృద్ధిజేయవలెనన్న నిదివర కింద్రియమానసమునుండి బుద్ధిని విడతీసినట్లు మేధోవిషయములనుండి యంతఃకరణ విషయముల విడతీయవలెను. ఇది సులభసాధ్యముకాదు. అంతఃకరణజనితములు మేధోకార్యములచే నాచ్ఛాదింపఁబడి నచ్చుటేగాక, మానసికకార్యములనేకము లాయుత్తమ శక్తినిబోలి దానివలె నటించునవి కలవు. దీనికిముందు నిజమగు నంతఃకరణమేదో నెరుగునట్లు మేధస్సును తయారుచేయవలెను. సరియైన యంతఃకరణమేదో విభజించి మేధోవ్యక్తిగా నవిమారునప్పుడు, దానికొక యర్థము కల్పిం

పక, పైకిచూచి, దివ్యవిషయమునేనమ్మి, సంపూర్ణప్రశాంతముతోఁ బై నుండివచ్చు వెలుతురు కొఱకు కాచియుండవలెను. ఈవిధమున మేధోయోచనయొక్క గొప్ప భాగము ప్రకాశమానమగు సత్య జ్ఞానప్రత్యక్షముగా మార్చుటకు సాధ్యమగును. లేక (పరిపూర్ణమగు మార్పె ప్రామాణ్యముకొఱ కేర్పడు లక్ష్యార్థము) మేధస్సునకు లోపల పనిచేయుచున్న లక్ష్యార్థజ్ఞానముయొక్క శక్తి, పవిత్రత, ప్రియశక్త్వము వృద్ధిచేయవలెను. మేధస్సులక్ష్యార్థమునకు లోబడి, ప్రశాంతముగా నుండవలెను.

కాని యాత్మజ్ఞానము రావలెనన్న పరిపూర్ణ మేధో ప్రశాంతత్వ శక్తియావశ్యకము. యోచనను బారదరుముశక్తి, గీతచెప్పినట్లు, యోచనాశూన్యమగు మనోశక్తి. యోచనే శ్రేష్టతరమని పరిగణించు పాశ్చాత్యులకిది సరిపడదు. యోచనాశూన్యమగు మనోశక్తి (పరిపూర్ణనిశబ్దము) యనగా యోచనయొక్క యసమర్థతయని వారు పొరబడుచున్నారు. కాని యీనిశబ్దము సామర్థ్యము కాని యసామర్థ్యముకాదు. శక్తికాని యశక్తతకాదు. అది పరిపూర్ణమగు గాఢమగు ప్రశాంతత. సమమగు చలనరహిత నిర్మలోదకమువలె మానసము పూర్ణపవిత్రప్రశాంతములందు స్థిమిత మొందినపుడు, జీవుఁడు యోచనను దాటినప్పుడేది సమస్తకార్యముల, సంభవముల, పుట్టించుచున్నదో యట్టి యాత్మ, యేది సమస్తశబ్దజాలమునకు పుట్టుకస్థానమగుచున్నదో యట్టి నిజశబ్దము, సమస్తసృష్టి దేనియొక్క యసంపూర్తి ప్రతిబింబమగుచున్నదో యట్టి యఖండము మనయొక్క నిర్మలత్వమం దావిర్భవించుచున్నది. పరిపూర్ణనిశబ్దమందుమాత్రమే యీనిశబ్దము వినఁబడుచున్నది. నిర్మల శాంతత్వమందుమాత్రమే దానిస్వరూపము వెల్లడిగాఁబడుచున్నది. కాబట్టి మనకు తన్నామమేమునగా నిశబ్దము (silence) ప్రశాంతము (peace).

16 అధ్యాయము.

ఏకాగ్రత.

శుద్ధికి తోఁడేకాగ్రత. శుద్ధ్యేకాగ్రత లోకస్థితియొక్క స్త్రీ పురుష నిష్క్రియాక్రియత్వద్విముఖములు. శుద్ధత్వమందేకాగ్రత పూర్ణమై, సర్వశక్తి ఫలప్రదమగుచున్నది. ఏకాగ్రతవలన శుద్ధత్వము తనపనులఁ జేయఁగలదు. అదిలేకున్న శాంతనిష్క్రియత్వమునంత ప్రశమనముమట్టుకే తేఁగలదు. వాని విరుద్ధగుణములు సహితము విశేషసంబంధము కలిగియున్నవి. అపరిశుద్ధ మనగా ధర్మసంకరము, లోపము, విపథవిషయకార్యసమ్మేళన మని మనము కనిపెట్టితిమి. ఈసంకరము జీవశక్తులయందు జ్ఞానముతో నేకాగ్రత పొందకుండుటచేఁ గలుగుచున్నది. నియమనియమములులేక కల్లోలముగా మనస్సునందుఁ బ్రవేశించు వస్తుబాహ్య స్పర్శలకు లోనగుట మన స్వభావమునకు మొదటి లోపము. తదుపరి యుత్తమజీవునకు రుచించక నిర్ణయించి విమర్శించు మేధస్సునకు రుచించక, మనవృద్ధికి శత్రువగు చంచల ప్రశాంతరహిత యథోమానసమునకు రుచించు

నట్టియేదో యొక విషయముపై నియతిలేక క్రమము దప్పిపోందిం పఁబడిన యపరిపక్వమగు నేకాగ్రతరాగలదు. అట్టి స్థితిలో శుద్ధత్వము క్రమముగా విధులజేయుట, నిర్మలమగు ప్రకాశమానమగు స్వచ్ఛమగు వస్తువయసంభవము. ఆవరణమునకు, బహిశ్శక్తులకు లోఁబడిన వివిధకార్యములు తప్పక మిశ్రమము నొంది, యాజ్ఞి, మార్చి, వికారమొందించి, చెడగొట్టుచున్నవి. అట్టి శుద్ధత్వములేక సరియైన యోచనయందు, చిత్తమందు, స్పర్శజ్ఞానమందు, విజ్ఞానానుభవస్థితియందు, పరిపూర్ణమైన, సమానమైన, వశకరమైన, యేకాగ్రత సాధ్యము కాదు. కాబట్టి యీ రెండుజంటగా సాగువలెను. దేనినుంచి మానవత్వమందు, సర్వవ్యాపక, సర్వశక్తియుత, యసలగు కార్యమాభాసించునో యట్టియనంతప్రశాంతము వచ్చునరకు నేక దాని కొకటి సహాయపడవలెను.

కాని హిందూదేశమం దభ్యసింపఁబడుచున్న జ్ఞానమార్గమం దేకాగ్రత యనుమాటకు ప్రత్యేకార్థముకలదు. మనోవ్యాపార కల్లోలమునుండి యోచనను తొలగించుటే దానియర్థము. దేనివలన జీవుఁడు వికారములమానిఁ సత్యమందుఁ బ్రవేశించునో యట్టి యొక్కఁడేయను భావమందు యోచన నేకాగ్ర మొందించుటే దానియర్థము. యోచనచేతనే బహిరంగవికారమందు లగ్నమగుచున్నాము. అట్టి భావమును భావములోనికి లాగుకొనుటచే సత్యమందుతిరిగి ప్రవేశించఁగలము. ఇట్టి ఫలప్రాప్తి నొందవలెనన్న నేకాగ్రతకు మూఁడుశక్తులు కలవు. ఏదోయొకవస్తువుపై నేకాగ్రత వలన నావస్తువెట్టిదో తెలుసుకొందుము. ఆవస్తురహస్యముల గ్రహింతుము. ఈశక్తిని వస్తువులఁ దెలుసుకొనుట కుపయోగింపఁ గూడదు. సర్వవస్తుతత్వ మెరుగుట కుపయోగించవలెను. ఏకాగ్రత

వలన మన మింకను పొందనట్టి, మనకు సరిగానున్నట్టి దాని సంపా
దించుటకు మన యిచ్ఛారాశిగాఁ జేర్పఁబడును. ఈశక్తి క్రమశిక్ష
నొందినయెడల తగినంత యేకమనస్కమైనయెడల తగినంత నమ్మక
ము, సత్యము, నిజము, కలిగినయెడల యెట్టికార్యప్రాప్తికైన నుప
యోగించవచ్చును. కాని ప్రపంచకార్యముల కుపయోగించరాదు.
పొందదగిన తెలుసుకొనదగిన యొకవిషయముకొఱకే యుపయో
గించవలెను. ఏకాగ్రతవలన మనము కోరినదానియందు తదేకత్వము
చే యాకోరినవస్తువే యగుదుము. మనము భయ, బలహీనసంభూ
తమని తలఁచితిమా, భయ బలహీనములే యగుదుము. లేక గొప్ప
పవిత్రత, శుద్ధము, శాంతము, సర్వవ్యాపకప్రేమస్వానము కాఁగల
ము. ఇది యెంతఘనముగాఁ గాన్పించినను మన మీశక్తిని వానికొ
ఱకుపయోగించరాదు. కాని వస్తువుల కతీతమగుటకు నామగుణ
రహితమగుటకు పరిపూర్ణమగుటకుపయోగించవలెను. ఇతరమైన
సమస్త యేకాగ్రతలు భిన్నమై వికారమొందినభాగమును తయారు
చేయుటకు, క్రమశిక్ష నొందించుటకుఁ, క్రమముగ గొప్పఫలప్రా
ప్తికేఁ, బనికివచ్చును.

ఏకాగ్రతకుగల యీప్రయోజనమునకు నియమములకువలెనే
ముందు శుద్ధి యావశ్యకమని తోఁచుచున్నది. తుదకు సన్యాసము,
త్యాగము, చిట్టచివరకు పరిపూర్ణాతీత సమాధిలోఁ ప్రవేశముతోఁ
చఁ బడుచున్నది. అట్టి సమాధి సిద్ధినొందిన, కోటికొకఁడు తప్ప,
యెవరుదానినుండి తిరిగిరారు. ఆసమాధివలన, సేధామమును పొంది
తిరిగిరారో, యట్టి యుత్తమానంతస్థితి నొందుదుము. ప్రపంచము
నుండి తప్పించుకొనఁదలచినయోగి శరీరత్యాగసమయమున నిట్టి
సమాధిలో బ్రవేశించఁగోరుచున్నాఁడు. ఈక్రమపద్ధతి రాజయోగ

మందు మనకుఁ గాన్పించును. రాజయోగి మొదట నానావిధమైన నీతిజ్ఞానసంబంధమైన శుద్ధినొందవలెను. వాఁడు తన హీనమనోవ్యాపారములఁ బారఁదోలవలెను. అనంతరమతఁడు, మనోవ్యాపారములఁ గట్టిపెట్టి, వ్యాపారమును జోనడచి, నిష్క్రియత్వమును దేగలభావమందు తానేకాగ్రత నొందవలెను. రాజయోగ మేకాగ్రతకు సోపానములు చాలగలవు. వస్తుగ్రహణ మొకటి, వస్తుధారణయొకటి, వస్తువుచేఁ దెలుపఁబడు, లేక నేకాగ్రతవలనఁ బొందింపఁబడు స్థితియందమనస్క మొదుట యొకటి. ఈచివరమెట్టుకే రాజయోగమందు సమాధియనిపేరు. కాని గీతయందు సమాధికి విస్తారార్థము కల్పింపఁబడినది. కాని రాజయోగసమాధియందు స్థితిభేదములు కలవు. మనస్సు, బహిరంగవస్తుజ్ఞానములేకున్నను, భావప్రపంచమును దింకను విచారించి శోధించి వీక్షించగలిగి యుండుటొకటి. మనస్సింకను సంకల్పభావములఁ బుట్టించ సామర్థ్యము కలిగి యుండుటయొకటి. మనస్సునందు మనోవృత్తి నశించగా జీవుఁడు భావమునతిక్రమించి, స్థిరము యనిర్వచనీయమగు నిశ్శబ్దమందుఁ బ్రవేశించుటయొకటి. సమస్తయోగములందు భావ మేకాగ్రతకు కావలసిన వస్తువులు, రూపములు, మంత్రములు, నామములు గలవు. ఇవి సర్వవిూమార్గమందు మానసికావలంబనములు. వీనినన్నిటి నుపయోగించి విడువవలసినదే. ఉపనిషత్తుల ననుసరించి ముఖ్యమానాలంబనము (ఓం) కారము. ఈ (ఓం) కారమందున్న యక్షరత్రయము బ్రహ్మముయొక్క జాగ్రత్ జీవుఁడు (waking soul) స్వప్నజీవుఁడు (Dream soul) సుషుప్తి జీవుఁడు (sleep soul) యను మూఁడు స్థితులఁ దెల్పును. పూర్ణమగు నోంకారనాదము స్థితికర్మల దాటిన దానికై పైకారోహించు చున్నది. సమస్తజ్ఞాన యోగములకు గమ్యస్థాన మతీతమై యున్నది.

పరిపూర్ణయోగాద్వైత మింతకన్న ఉపయుక్తమని తెల్పుచు నిషేధము కలదని మనమూహించితిమి. ఉత్తమజీవస్థితి నిషేధించునదికాదని, దివ్యపరిభాసమని నిషేధించునది కాదని, మనమూహించితిమి. మనము మహోన్నతము, సర్వకారణ మతీతమగు దానిఁ గోరవలెను. కాని దేనికది యతీతమగుచున్నదో దాని నిరాకరించికాదు. అది మన ప్రపంచజ్ఞానమును ప్రపంచరహస్యతత్వ రూపముగా మార్చునట్టి, యితరస్థితులను మార్పు నొందించునట్టి, స్థిరానుభవమునకు, జీవయుక్తమస్థితికిఁ గారణమని భావించవలెను. మనలో నుండి ప్రపంచజ్ఞానమును బూర్తిగాఁ దొలగించఁ బ్రయత్నించము. దేవుని యాత్మను, సత్యమును బ్రహ్మాండములోన నతీతమందునఁ దెలుసుకొనఁ బ్రయత్నింతుము. కాబట్టి స్థిరుని వెనుకకుగాక, బ్రహ్మాండమందు వ్యాపించి యాడుకొనుచున్న సచ్చిదానందస్వరూపముగు నతని యావిర్భావమును సహితము తెలుసుకొనఁ బ్రయత్నింతుము. అట్టి యనంత త్రిమూర్త్యాత్మకమే యతని యావిర్భావము. దాని దెలుసుకొనుటకు దానిలోఁ బాలుగొనుట కనియుగుటకు బ్రయత్నింతుము. ఈత్రిమూర్త్యాత్మకమును, దాని నిజతత్వమందేగాక బ్రహ్మాండవిలాసమందుసహితము, పరోక్షమొందుటకు బ్రయత్నింతుముగాన యతని దివ్యసంభవము లేక ద్వితీయావిర్భావ మనంబడు సర్వవ్యాపక దివ్య సత్యజ్ఞాన చిత్తప్రేమలయం దనుభవజ్ఞానముల కొఱకుఁ బ్రయత్నింతుము. ఈత్రిమూర్త్యాత్మకముతో నేకీభావ మొందుటకు యత్నింతుము. ప్రయత్నకాలము గతించగా మనయహంకారమును బూర్తిగా త్యజించుటచేఁ దనలోనికి మనలఁ బైకీడ్చుకొనుటకంగీకరింతుము. అప్పు డిది మనలో కవతరించ, మనసమస్తస్థితుల నావహింప నొప్పుకొందము. అతని యుత్తమాతీతత్వ సన్నిధి

నొందుట కిది మార్గము మాత్రమేగాక మన కతీతము స్వాధీనమై మనల నావహించినపుడు, బ్రహ్మాండావిర్భావమందు దివ్యజీవనము నకు కాబట్టిన యవసరమగుచున్నది.

మన మిది చేయుటకు నేకాగ్రత, సమాధియను శబ్దములకు విపుల గాఢార్థము కల్పింపవలెను. మన సమస్త యేకాగ్రత దివ్య తపస్సుయొక్క రూపాంతరమే. అట్టి తపస్సువలన నాత్మ తనలో నివిడివశించును. తనలో దానావిర్భావమొందును ; అట్టి యావిర్భా వమును నిలపి కాపాడును. సమస్త యావిర్భావమును తనయుక్తము యేకత్వములోనికి తిరిగి యాకర్షించును. సత్తు (Being) చిత్తునందు (consiousness) తనలో నానందము కొఱకు నివశించుచోటు దివ్యతప స్సనఁబడును. జ్ఞానశక్తము (knowledge-will) చిత్ప్రకాశమందు (force of consiouness) తనలో తనయావిర్భావములో నివశించు చేదివ్యయేకాగ్రతా సారమనియు యోగేశ్వరుని యోగమనియుఁ జెప్పఁబడుచున్నది. మన మెవనియందు నివశించుచున్నామో యట్టి యీశ్వరుని యాత్మపిభాగము సంభవింపగాఁ వ్యష్టిజీవుఁడు యాత్మ యొక్క భావస్థితిరూపములయందు బ్రవేశించి దానితో నైక్యమగు టకు నేకాగ్రత సాధనమగుచున్నది. ఈశ్వరునితో నైక్యమొందుట కీసాధనమునుపయోగించుట దివ్యజ్ఞాన ప్రాప్తికి కారణమని సమస్త జ్ఞానయోగమునకు ముఖ్యవిషయ మని చెప్పఁబడుచున్నది.

ఈయేకాగ్రత భావానుగుణ్యముగ వృద్ధిఁజెందును. భావనా మరూపములు సాధనములై తదంతర్గత తత్వము నేకాగ్రసనొందు చున్న మానసమునకుఁ గలిగించును. భావముద్వారా మనుజుఁడు వ్యక్తమునుండి వ్యక్తీకరాఁబడిన దాని నధిష్ఠించుచున్నాఁడు. భావము

దేనికి సాధనముగుచున్నదో దానిసహిత మారోపించఁగలఁడ
భావమందే కాగ్రతవలన పరిస్ఫుటమైనన స్థితిబంధముల ద్రెంచు
కొని, భావము దేనిని పోలునో, దేనికి బదులు గుర్తుగా నున్నదో
యట్టి సచ్చిదానందస్థితిగా మారును. భావమం దేకాగ్రత, వ్య
క్తతీతమగు లోకస్థితులఁ గలిగించుటకు సాధనము. ఏకస్థానమొంది
మనసమస్త స్థితిని వ్యక్తి కతీతమగు సత్యైకానంత యాత్మజ్ఞాన
నందస్థితినొందించుట యేకాగ్రతకుగల యుద్దేశ్యము. పరిపూర్ణత్వ
ము. సమాధియనుమాటకు నామీయర్థము చెప్పెదము. ఆ సమా
ధియనగా, బహిరంతర వ్యక్తులనుండి వైదొలగి, బహిరంతరముల
మించి, తద్బీజమైనట్టియు, బీజస్థితికి సహిత మతీతమైనట్టియు స్థితి
గాక, యనంత మేకత్వమందు స్థాయిగాంచి దానితోఁగలసి యేకము
కావలెను. అట్టి స్థితి, వస్తురూపజ్ఞానమిచ్చు జాగ్రత్స్వప్నములందు మనముం
డనీ, వస్తునామరూప విలాసభరితమగు నంతర్వ్యాపారమందు మనము
ముండనీ, విషయముల కన్నిటికి ముఖ్యమైనట్టియు, నామరూపము
లకు బీజమైనట్టి యంతరసత్యమును మనమధిరోహింపనీ మనము
సదాయుండవలెను. ముఖ్యసమాధినొందిన జీవుఁడు, గీత చెప్పినట్లు
సమాధిస్థజీవుఁడు, సర్వానుభవములను పొందుచున్నాఁడు. శిఖర
మారోహింపనివారికి మిక్కిలి భంగకరముగాఁ దోచు నట్టి
యనుభవములైనను వాఁడు మూలమునుండి జారిపడఁడు. వాఁడు తన
సామర్థ్యానుగుణ్యముగా దేనికినంటక, భ్రమపడక, బంధింపఁబడక
సర్వము నాలింగన మొనరించుచున్నాఁడు.

మనమట్టి సమాధినొందినప్పుడు మనసమస్తస్థితి జ్ఞానమం దే
కాగ్రత నొందుటచే భావమం దేకాగ్రత నొందవలసిన యావశ్యకత
యుండదు. అట్టి మానసాతీత స్థితియందు సమస్తవస్తువుల స్థితులు

పోవును. భిన్నమునందు క్రియానుసరణమందు మానసము పనిచే యును. ఒకకాలమందొక వస్తువునం దేకాగ్రత నొందగలదు. ఏకా గ్రత లేనపుడు తనకిష్టమగు రీతిని యొకవస్తువునుండి మరియొకవస్తు వుపైకిపోవును. దేనినైన నగ్రహించి స్వాధీనపరచుకొనవలసినప్పుడా యొకభావమందే, యా యొకధ్యానవిషయమందె, యా యొకధార ణవిషయమందె యాయొక చిత్తవిషయమందే యేకాగ్రత నొంద వలెను. తత్కాలికమునకై నాతక్కినవస్తువుల నన్నిటినివిడచి యొక దానియందే యేకాగ్రత నొందవలెను. ఏది మనస్సున కతీతముగుచు న్నదో, దేనిని మన మధిరోహింపఁ బ్రయత్నించుచున్నామో, యది పరుగెత్తు సంకల్పముకన్న (thought) భిన్నభావములకన్న శ్రేష్టతరమైనది. ఈశ్వరుఁడు తనయందే స్థాయియై యున్నాఁడు. అతఁడు భావవ్యాపారముల వెలిబుచ్చునప్పుఁడు తాను ఖండముగాఁ డు. వానిచే బంధింపఁబడఁడు. తన యనంతత్వమందు వానిని వాని వ్యాపారములఁబట్టి యుండును. అఖండమై యతఁడు పూర్ణముగాఁ బ్రతిభావవ్యాపారమునకు వెనుకనుండును. అప్పుడే యట్టి సమస్తము నకు వెనుకసహితముండును. వానిచే పట్టుకోఁబడి ప్రతిదియు ప్ర యత్నముగాఁ దనంతటతాఁ బనిచేయుచున్నది. చిత్తముయొక్క ప్ర త్యేకక్రియవల్లగాక, యట్టిచిత్తమునకు వెనుకనున్న సర్వసాధారణ జ్ఞానశక్తివలన ప్రతిది పనిచేయుచున్నది. మనకు ప్రతిదానియందు దివ్యచిత్తజ్ఞానముల యేకాగ్రత కనుపించిన నది వేరె నదికాదు. దాని సత్యమేదనగా, రాశీభూతమైన యనంత యేకత్వమందు స్వే చ్ఛతో నప్రయత్నముగాఁ దనంతటదాఁ బనిచేయుటే. ధ్యానమాధి స్థితినొందిన జీవుఁడు, నిజతత్వమగు వస్తుస్థితి భిన్నత్వమందు తన సం సిద్ధి ననుసరించి పాలుగొనుచున్నాఁడు. కారణమేమనన, మనమానస త్వమునకు భిన్నమైనదే సత్యము. ఈకారణమును బట్టియే, ప్రాచీ

నగ్రంథమందుఁ జెప్పఁబడినట్లు, యాత్మస్వాధీన మొందిన మనుజుఁడు, సంకల్పప్రయత్నములం దేకాగ్రతతోఁ బనిలేకయే తన భావచిత్తములు బొంద ప్రయత్నించుచున్న జ్ఞానఫలములన ప్రయత్నముగ నొందుచున్నాఁడు.

స్థాయినొందిన యిట్టి దివ్యస్థితినొందుటే మన యేకాగ్రత కుద్దేశ్యము. ఏకాగ్రతకు మొదటిమెట్టు యేదనఁగా, నొకవిషయమునకు సంబంధించినభావమందే చలనములేకుండ, పనిచేయుసలవాటు వ్యాపకముతో నిండినమానసమునకు కలిగించవలెను. సమస్తాకర్షణాల నితరవ్యాపకములనవలి యీపని జరుగవలెను. అట్టి యేకాగ్రత మన సాధారణజీవితమందు సహితము కలదు. మనస్సు నిలుపుటకు బహిరంగవస్తుకర్మలు లేక, యంతరమున నేకాగ్రత నభ్యసింపవలసినప్పుడు కష్టతరమనిపించును. కాని యీయంతర తదేకాగ్రతే జ్ఞానమన్వేషించువాఁడు పొందవలెను. తన భావములనేకముగాఁ గూర్చుటే యభిప్రాయముగల మేధో దాయకుని సంకల్ప వగింపఁబలు మాత్రమేయువికాదు. ప్రప్రథమమునందదయైన, సది భావతత్త్వమందు నిఁకడ నపేక్షించు తర్కవిధానమదికాదు. లక్షింపఁబడు విషయము దివ్యప్రేమయైనయడల దేవునియొక్క భావతత్త్వము ప్రేమయని లక్షించవలెను. మానసమట్లు లక్షించవలెననగా, దివ్యప్రేమయొక్క వివిధ యావిర్భావములు సంకల్పమందేగాక, సాధకుని హృదయ, స్థితి, దృష్టులయందు సహితము ప్రకాశింపవలెను. సంకల్పము మొదట కలిగిన తరువాత యనుభవము రావచ్చును. అట్లే యనుభవము మొదటకలిగి తరువాత జ్ఞానము జనింపవచ్చును. తరువాత పొందబడిన వస్తువులపై స్థాయినొంది, నిత్యానుభవమై, తమకు ధర్మముగానో, చట్టముగానో పరిణమించునరకు హెచ్చుగా స్వీకరింపఁబడును.

ఇది యేకాగ్రత నొందింపఁబడిన ధ్యానవిధానమనఁబడును. కాని యింతకన్న తీవ్రవిధానము కలదు. అది విషయముయొక్క-భావజ్ఞానము (thought knowledge) మానసికానుభవముగాక, భావమునకు వెలుపలిదగు వస్తుతత్త్వమొందునటుల, మానసమును పూర్తిగా నేకాగ్రతయందు, భావతత్త్వముపై నిలుపుట. ఈ విధానమందు భావము నశించి నిలకడగాంచిన, విషయధారణయందు బ్రవేశించుచున్నది. లేక యంతరసమాధియందుఁ జొరఁబడుచున్నది. ఈవిధాన మభ్యసించినయెడల, తదనంతరమున, మన మధిరోహించిన స్థితిని, యధోస్థితిని వశపరుచుకొనుటకు, మన సాధారణజ్ఞానములపై దాని ప్రకాశత, శక్తి, యానందము వర్తింపచుటకు, క్రిందికి రప్పింపవలెను. అట్లు కానియెడల, నంతరసమాధి యందున్నస్థితిలో పలువురకున్నట్లు, మనము దానిని పొందుదుముగాని, మనము మేల్కొని ప్రపంచవిషయములలోనికి దిగినపుడు, దానిని విడచిపెట్టుదుము. ఇట్టి స్థితి పరిపూర్ణ యోగాభిప్రాయము కాదు.

మూఁడవవిధానము కలదు. అందు మొదట నొకవస్తుధ్యానమందు తీవ్రముగ నేకాగ్రత నొందుటగాక, భావప్రత్యయమందు తీవ్రముగా వస్తుధారణగాక, పూర్ణముగా మానసమును ప్రశాంతపరుచుట. ఇది యనేకవిధములఁ జేయవచ్చును. మనోవ్యాపారమునకు వైదొలగి యందుపాలుగొనక, తద్వ్యాపారయుద్రేకమణఁగగా, తుదకు వృద్ధియగుచున్న పరిపూర్ణప్రశాంత మొందువరకు, దాని గనిపెట్టియుండుట యొకవిధము. సంకల్పముల నిరాకరించి యట్టిసంకల్పములు కలిగినప్పుడు, మనస్సునుండి పారదరిమి, మనోకల్లోలవ్యాపారమునకు వెనుక తప్పకయున్న ప్రశాంతస్థితమును విడువకుండుట మరియొకవిధము. ఇట్టి శాంతమావిర్భవింపగా గొప్పస్థితిగా

ను మనుజునకు రాఁగలదు. దానితో పాటు సర్వవ్యాపక నిశ్శబ్దబ్రహ్మా నుభవజ్ఞానము సాధారణముగా సంభవించును. అప్పుడు సమస్తము తద్వ్యాకారముగా సమస్తము జ్ఞానానుభవమందు బహిరంగవస్తుజన్యము గాక, దివ్యావిర్భావముయొక్క యంతర తత్వజ్ఞానముగా పరిణమిల్లఁ గలదు.

సాధారణముగా నిట్టి స్థితి నొకతరి పొందితిమా తీవ్రమగు నేకాగ్రతతోఁ బనిలేదు. అట్టి తీవ్రమేకాగ్రతస్థానమున సూచించు టకు, క్రింది యవయవములకు ప్రకాశమిచ్చుటకు మాత్రము భావ ము నుపయోగించునట్టి స్వేచ్ఛతగల చిత్తమేకాగ్రత రాఁగలదు. ఈచిత్తము స్థూలప్రాణ హృదయమానసములపై నొత్తిడికలిగించు ను. వానిని నిర్గుణబ్రహ్మమునుండి వెల్లడగుచున్న నీశ్వరస్వరూప ములుగా, బునర్నిర్మాణము చేయుచున్నది. శీఘ్రముగానో మందమ ముగానో యవయవపరిశుద్ధినిబట్టి చిత్తసంకల్ప సూచనలయొక్క ధ ర్మమునకు లోఁబడుచున్నది. దివ్యజ్ఞానము మన విసిద్ధజ్ఞానములు వశ ము చేసుకొనును. ప్రాచీన వేదకాలపు సాధకులకు సంభవించినటుల మానుషస్థితియందే యీశ్వరస్వరూప మేర్పడును. పరిపూర్ణయోగ మునకిది మిక్కిలి శక్తియుక్తమగు శిక్ష.

17 అధ్యాయము.

సన్న్యాసము.

మన యవయవములకు శుద్ధ్యారోగ్యతలవలనఁ గలిగెడు శిక్ష యోగశరీరమునకుఁ గుడిచెయ్యిగాఁ జెప్పఁబడినయెడల సన్న్యాసము దాని యెడమచెయ్యి యనవచ్చును. ఈశిక్షవలన వస్తుస్థితి జ్ఞాన ప్రేమకర్మల నిజతత్త్వము మనకు స్థిరపడి, మన భావమందేర్పడి, దానిఁ జెడఁగొట్టిన యసత్యములకు బదులుగా నీవస్తుస్థితి జ్ఞానప్రేమలఁ బొందుపరచెదము. సన్న్యాసమువలన నీయసత్యములఁబట్టి, పెకలించి, మన దివ్యజీవితసమరసమృద్ధినిఁ జెడఁగొట్టనియ్యకఁ దీసిపారవేయఁగలము. మన పరిపూర్ణత్వమునకు సన్న్యాస మత్యావశ్యక సాధనము.

ఎంతవరకీ సన్న్యాసముండవలెను ? దాని స్వభావమేమి ? దాని నుపయోగించుపద్ధతి యెట్టిది ? గొప్ప మతబోధకులు, గాఢ విజ్ఞానానుభవజ్ఞు లంగీకరించిన పురాతన యాచారమొకటికలదు. సన్న్యాసము కేవలశిక్షయేగాక తుదిప్రయోజనమని యెంచఁబడినది. మన

ప్రాణత్యాగమే మన భూలోకవాసత్యాగమే యని చెప్పఁబడినది. ఈస్వేచ్ఛమగు ఘనమైన గొప్పయాచారమునకు బహుకారణము లున్నవి. మొదటికారణ మేమనగా ప్రస్తుతపు ప్రాపంచిక జీవితము యొక్క యసంపూర్తస్వభావమునకు విజ్ఞానజీవితమునకుఁగల తారతమ్యము. ఈ విరుద్ధతారతమ్యము ప్రాపంచికజీవితము మిథ్యయనియు, జీవోన్మాదమనియు, వికారస్వప్నమనియు నిరాకరించుటకుఁ బ్రేరేపించినది. రెండవకారణము, జీవునకుఁ దనప్రత్యేకమూర్తికిగల తీవ్రాపేక్ష. ప్రయాసలేని స్వేచ్ఛమగు యానందసిద్ధివిశేషములుగల మహోన్నతస్థితిలోనికిఁ బ్రవేశించుటకు జీవుని తీవ్రమైనకోరిక. దివ్యాలింగన జనితానందనమునుండి కర్మభూమియగు సేవలోనికిఁ దిగుటకై జీవునికిచ్ఛలేమి. ఇంకను విజ్ఞానానుభవమునకు విరుద్ధములగు కారణము లనేకములు గలవు. అవి యేవనఁగాఁ గర్మకాండను విజ్ఞానభాగముతోఁ గలుపుటకుఁగల గొప్ప యనుభవసిద్ధమగు కష్టము. ఇట్టి సమ్మేళన మసంభవమని సహితము కొందఱి యభిప్రాయము. ప్రపంచముతో సంబంధమువిడిచి, ప్రపంచజీవితమునకు దూ దొలగియుండుటచే సంభవించు శాంతస్వతంత్రానుభవము. అన్నిటికన్న హీనమగు కారణములేనియున, శ్రమకోర్వఁజాలకుండుట, బ్రహ్మాండశక్తిచే జీవునకుఁగలుగునిరాశ, నిరుత్సాహము. జననమరణకాలచక్రభ్రమణమునుండి మనము ప్రత్యేకము చెప్పుకొన్న నితరులవిషయమై కలిగెడు యశ్రద్ధయును స్వార్థపరత్వము మొదలగునవి.

పరిపూర్ణయోగ సాధకునకీ కారణము లెవ్వియుఁ బనికిరావు. బలహీనత స్వార్థపరత్వము లెంత విజ్ఞానాకారము ధరించిన నతనికి వానితోఁ బనిలేదు. దివ్యబలపరాక్రమములు, దివ్యదాక్షిణ్యములు, వానికిఁ గాఁబట్టినవి. వానియందీశ్వర స్వభావమున్నది. ప్రకాశసాం

దర్యముల కొఱకతఁడు వీనిని ధరించుచున్నాఁడు. కాలచక్రభ్రమణమతని భయపెట్టఁజాలదు. అట్టి కాలచక్రమునకునుంచి, దాని దివ్యధర్మము దివ్యప్రయోజనము తెలుసుకొనుచున్నాఁడు. ఈశ్వరజీవితమును మానుషజీవితముతో సమన్వయించుట, మనుష్యుఁడుగా నుండి దేవునియందు నివసించుట, యీచిక్కుఁదీర్చుటే యతనిపని. భయపడి పారిపోవుటకాదు. ఆనందశాంతివిముక్తులేకాంత నిష్క్రియలపై నాధారపడక, ప్రాపంచిక సుఖదుఃఖములచే నిర్బాధితములై భయంకరమైన యీకల్లోలమందు స్థిమితములై, జీవుని విడువనట్టి సురక్షితమగు పదవినివ్వకున్న నానితో నతనికిఁ బనిలేదు. మానుషత్వమందున్న దేవునియందతనికిఁగల దివ్యప్రేమచేఁ బ్రేరేపింపఁబడుటవలన, దివ్యాలింగనజనిత మహానందమతని విడువదు. ఒకవేళ నది కొంతకాలమతని విడచినట్లు కనుపించినను తదనుభవమునకుఁ దనయందలి యనధికారమును తొలగించుటకేర్పడిన పరీక్షయని వాఁడెఱుగును. బంధములచేఁ గట్టఁబడియున్న వాఁడితరుల బంధవిమోచనఁ జేయఁజాలఁడు. మానవసంసిద్ధి కొఱకవసరమగుటచేఁ దప్పలేకున్నఁ దన ప్రత్యేకమోక్షము నంగీకరించఁడు. స్వర్గసుఖములందతనికి యపేక్షలేదు. నరకబాధలకు భయపడఁడు. ప్రాపంచిక విజ్ఞానజీవితములకుఁ బరస్పరవిరోధమున్నయెడల యట్టి విరోధభావము తొలగించుటే యతనిపని. ఈరెంటికి సమరసత్వము తెచ్చుటే యతనికి ముఖ్యము. ప్రపంచము దుష్టపాలితమైనయెడల యమృతత్వాన్వేషులు దేవునికొఱకు దాని జయించుటే మిక్కిలి యావశ్యకము. జీవితమున్మాదమే యైనపక్షమున, దివ్యవ్యక్తి కనిగింపఁబడవలసినవారనేక కోట్లున్నారు. స్వప్నమే యైనయెడల మేల్కొలుపవలసినవారు పెక్కండ్రుకలరు. మిథ్యయైనయెడల భ్రమాయత్తులగు

వారికి సత్యప్రబోధ కలిగించవలెను. ప్రపంచమునుండి వైదొలగుటే ప్రపంచమునకు దారిఁజూపుటయని కొందఱందురు. అది మాచే నంగీక రింపఁబడదు. ఏలననగా మనకు నవతారములు ప్రామాణ్యముగా నున్నవి. ప్రపంచజీవితమును నిరాకరించుటచే మాత్రము గాక దాని నంగీకరించి పైకెత్తుటవలననే హితము దానికి సహాయమొనర్ప గలమని రుజువుచేయుచున్నవి. ఇవి సర్వవ్యాపకుని యాటయనుకొ న్న పక్షమున ధైర్యవిలాసములతో మన భాగమును సమ్మతించుట మంచిది. మనతోటిపాటు దివ్యచెలికానితోనాడి యానందింతము.

కాని యన్నిటిలో ప్రపంచవిషయమై మనకుఁగల భావము ప్రపంచోద్ధరణకొఱకు దేవునకు మనుష్యునకు మనమెంతవఱకు ను పయోగపడుదుమో యంతకాలము ప్రపంచసన్న్యాసమును నిరాక రించుచున్నది. ప్రపంచమనగా దుష్టకల్పితమనియు, జీవభ్రమయని యు మన యభిప్రాయము కాదు. ఈశ్వరునియొక్క యావిర్భావ ము. కాబట్టి సన్న్యాసము మనజీవితమునకు గమ్యస్థానము కానేరదు. ప్రపంచత్యాగము సృష్టిప్రయోజనము కాదు. మనము దేవుని యం దైక్యానుభవమునకుఁ బ్రయత్నింతుము. అట్టి దైక్యానుభవములో మనుష్యునియందుఁ బరిపూర్ణమైన దైక్యానుభవ మిమిడియున్నది. ఈ రెంటిని విడఁగొట్టఁజాలము. క్రైస్తవులు దేవునికుమారుఁడు మను ష్యునికుమారుఁడని చెప్పుచున్నారు. క్రైస్తవమునకీ రెండువిషయ ము లావశ్యకములే. దీనికి హిందూభావమేమనగా, సవనికిరణ మీ ప్రపంచమాయనో, యట్టి దివ్యనారాయణుఁడు మనుజునందు వెల్లడి కాఁబడి సంసిద్ధి నొందుచున్నాఁడు. పరిపూర్ణమనుజుఁడు నరనారా యణుఁడనఁబడును. ఆపరిపూర్ణత్వమందుత్తమ సృష్టిరహస్యము ని రూపింపఁబడుచున్నది. కాబట్టి సన్న్యాసము మనకు సాధనమే కాని

ఫలితార్థము కానేరదు. అన్నిసాధనములకన్న ముఖ్యమనరాదు. మనము పొందవలసిన ఫలితార్థము మనుష్యునందీశ్వర సంసిద్ధి. అది పరోక్షము. అపరోక్ష సాధనములచే బొందశక్యముకానిది. అపరోక్షసాధనములు పరోక్షసంసిద్ధి కడ్డుపడు నాటంకములఁ దొలగించుటకు సహాయపడఁగలవు. త్యాగమట్టిదే. దివ్యాత్మ సంసిద్ధికి భిన్నమై విరుద్ధములగు సమస్తముయొక్క పరిపూర్ణత్యాగము. హీనస్థమై పరిపూర్ణముకాని సంస్థితిని వృద్ధిక్రమమున సన్యసించుట. ప్రపంచమును మనజీవితమున కనుబంధము మనకుండరాదు. అట్టి యనుబంధముండెనా దానినిసహితము మనము సన్యసించవలెను. పూర్తిగా త్యజించవలెను.

మనసన్యాసము తప్పక మానససన్యాసమై యుండవలెను. ఇంద్రియ హృదయజనిత కామానుబంధముల విడువవలెను. భోగ కర్మలయందు స్వకీయేచ్ఛను విడువవలెను. వ్యక్తిస్థానమందు నేనను నహంకృతి విడువవలెను. ఇవే హీన స్వభావమునకు మనలబంధించు మూఁడుముళ్లు. వీనిఁ ద్యజించితిమా మనల బంధించునవి మరేమి యుండవు. కాబట్టి కామానుబంధములఁ బూర్తిగాఁ ద్యజించవలెను. ప్రపంచమందేనియందు మనకనుబంధ ముండరాదు. ఐశ్వర్యముగాని బీదరికముగాని, యానందముగాని, దుఃఖముగాని, ప్రాణముగాని, మరణముగాని, గొప్పతనముగాని, కొద్దితనముగాని, ధర్మముగాని, యధర్మముగాని, స్నేహితుఁడుగాని, భార్యగాని, దేశముగాని, మన పనిగాని, విధిగాని, స్వర్గముగాని, భూమిగాని, సర్వమునందనుబంధ ముండరాదు. దీనియర్థము మనము దేనినిఁ బ్రేమించరాదనికాదు. దేనియందు సంతసించరాదనికాదు. అనుబంధమనగా స్వీయమందహంకృతి కాని ప్రేమకాదు. కామబంధము. సుఖసంతుష్టులయందు

కాంక్షకాని వస్తువులయందు దివ్యానంద సంసిద్ధికొఱకుఁ బ్రయత్న
ముకాదు. సర్వవ్యాపక ప్రేమ మనకుండవలెను. ప్రశాంతమైనది
కాని మిక్కిలితీవ్రమైన కామముయొక్క క్షణభంగురమగు ఘాంకు
డు కాఁగూడదు. ఈశ్వరానందమందు స్థిరపడి రూపములఁ జిక్కు
కొనక వానియందు దాగియున్న, బ్రహ్మాండమం దావరించి దాని
యందుఁ జిక్కుకొనని యానందలోకమును నిష్కామనిర్లిప్తానందము
కావలెను.

దివ్యకర్మ జ్ఞానముందుఁ బరిపూర్ణతఁ గాంచవలెనన్న యాలో
చనా క్రియయందు తన స్వంతయిచ్ఛను బూర్తిగా విడచిపెట్టవలె
నని యిదివరకుఁ దెలుసుకొంటిమి. దివ్యజ్ఞానమందుఁ బరిపూర్ణతఁ
గాంచవలెనన్న సహితము దానిని త్యజించవలెను. ఈయాత్మేచ్ఛ
యనగా తన మెప్పికలకు నలవాట్లకు, భావచిత్తయోచనల భూత
వర్తమాన నిర్మాణములకుఁ దనకుఁ గాబంధింపఁబడు మానసిక
యహంకార మనఁబడును. వానినన్నిటిని దనవిగా భావించునట్టి నే
వానిచుట్టు సూక్ష్మములగు (నేనను నాదను) త్రెళ్ళనల్లికొని వాని
యందు సాలిపురుగువలె నివసించును. తనగూటికి దాటిని సాలిపురు
గు విరోధించునటులఁ గలతపెట్టిన నది క్రోధించుచున్నది. ఇతరపట్టు
లయందు సాలిపురుగునకుఁ గ్రొత్తతోచినట్లు నూతనభావములలో
నూతననిర్మాణములలో దింపిన కష్టపడుచున్నది. ఈయనుబంధము
ను బూర్తిగా మనస్సుననుండి తొలగించవలెను. తనకుస్వభావకమైన
దని ప్రబోధగాంచని మానసము దేనిని పట్టుకొనియుండునో యట్టి
ప్రపంచజీవితములందు మనకు సర్వసాధారణముగానున్న పొందికను
విడచుటేగాక, యెట్టి మానసనిర్మాణమందును, యెట్టి మేధోభావప
ద్ధతియందును, మతసూత్ర యేర్పాటులయందును, తర్కనిర్ణయమం

మను బంధింపఁబడరాదు. మనోయింద్రియములను త్రెంచుటేగాక, యాచకుని వలనుండి పారిపోవలయు, మతస్థాపకుని వలనుండి తొలఁగవలెను. ప్రపంచ భావబంధములనుండి వైతొలఁగవలెను. ఇవన్నియు మనలో నాత్మను మరుగుపరచుటకు కాచుకొనియున్నవి. మనము పైకి పోవలయు. గొప్పవిషయమునకై యల్పమును విడిచిపెట్టవలెను. అనంతము కొఱకు నంతముగలదానిని త్యజించవలెను. ఒకప్రకాశతనుండి మఱియొక ప్రకాశతకు, నొకయనుభవము తరువాత మఱియొక యనుభవమున కొక జీవస్థితినుండి మఱియొక జీవస్థితికి నీశ్వరత్వమొంది సర్వవ్యాపకత్వము వచ్చువరకు ముందుకుఁ బోవుచుండవలెను. మనకుఁ బూర్తిగానమ్మకముగల నిశ్చయములకు సహితము మనము బంధింపఁబడరాదు. ఎట్టి రూపనామములులేని నిత్యునిగొక్క రూపనామములే యవి యనఁబడుచున్నవి. తనలో విస్పష్టభావముల నిముడ్చుకొని యోచనయొక్క జ్ఞానప్రకాశతలకు జిక్కని శ్రేష్టశబ్దమును గ్రహించ సిద్ధముగా నుండవలెను.

మనము ముఖ్యముగా నిరోధించవలసినది యహంకారము. దాని ప్రతినివాసములోనికి వేషములోనికి మనము జొరఁబడి పైకి డ్చిఖండించవలెను. దాని వేషము లపారములు. ప్రతిధ్యానాత్మ నిరోధలేశమును పట్టుకొని వ్రేలాడుచుండును. అశ్రద్ధ దాని ముఖ్యవికారము. ఆవేషము ధరించి తన్నుఁ దరుముటకు నియమింపఁబడిన దివ్యచారుల నిరోధించఁగలదు. ఇచ్చట యుత్తమ జ్ఞానధర్మము మనకు సహాయపడుచున్నది. ముఖ్యవిషయమం దిట్టి భేదములతో మనకుఁ బనిలేదు. నేను నీవనుమాటలులేవు. అన్నిస్వరూపములందొకదివ్యాత్మ సమానముగ నున్నది. వ్యష్టిసమిష్టులందు సహితము సమానముగ నున్నది. దానిని తెలిసి, వేరుపుచ్చి సేవించి, సంసిద్ధిగాంచుటే

కావలసిన పని. తనసంతుష్టి, యశ్శ్రద్ధ, భోగము, క్షేమములంతము ఖ్యములుకావు. అహంకారదృష్టికి, నాత్మభోగయాత్మానురాగ విష యానందమువలె పనులకుఁ దోచునట్టి కర్మలసహితమే కాత్మయొక్క సేవానంసిద్ధి జ్ఞానముల కవసరమైనప్పు డట్టి కర్మలఁ జేయవలసినదే. మానవమంతరగురునిచే నడిపింపఁబడవలెను. మనుష్యులాడుమాటలతోఁ బనిలేదు. చుట్టు యావరణబలము విశేషతీవ్రముగఁ బని చేయఁగలదు. వెలిదృష్టికి యుత్తమముగాఁ దోచువేషమును మనము సమ్మతించి యప్రయత్నముగా ధరింతుము. అంతశ్చక్షువును కష్టముగా తెరవేతుము. దారిద్ర్యప్రతిజ్ఞ బూనెదము. సేవానియమము పట్టెదము. అశ్రద్ధ, సన్న్యాసము, నిర్మల ఋషిభావము పైకి వహింతుము. పూర్వాచారమునుబట్టి యిట్టివేషముల వేసి చుట్టుయావరణకు మంచియుద్దేశ్యము కలిగింతుము. ఇదంతయు డంబము. భ్రమ. మన మిట్టివానిని వేయవలసియుండును. అది మన సేవకు కాబట్టిన పై వేషము కావచ్చును. కాకపోవచ్చును. బహిర్దృష్టి ప్రధానము కాదు. అంతర్దృష్టే కావలసినది.

అహంకార విముక్తియనగా నెంతసూక్ష్మమైనదో గీతబోధయందు మనకుఁ గాన్పించును. బలయహంకారముచే, క్షత్రియ యహంకారముచే నర్జునుఁడు యుద్ధమునకుఁ బ్రేరేపింపఁబడెను. మనోనాశ యింద్రియములు స్వాధీనపరచుకొనునట్టి యసత్యదాక్షిణ్యము వినుకు, బలహీనతయను విరుద్ధయహంకారముచే యుద్ధమునకుఁ బరాఙ్ముఖుఁడాయెను. బాహుబల మొసగి జ్ఞానమును వృద్ధిచేయు నాదివ్యదాక్షిణ్యము కానేరదు. ఈదుర్బలత్వము, సన్న్యాసము, ధర్మమను వేషము వేసుకవచ్చినది. "నెత్తుటితోఁ దడుపఁబడిన యీభోగమునకన్న భిక్షమెత్తుకొనుట మేలు, భూలోకరాజ్యముకాని స్వర్గ

లోక రాజ్యముకాని నేనొల్లన''ని యర్జునుఁడు చెప్పెను. ఇట్టి మనో వృద్ధి నంగీకరింపక సన్యాసుల సంఘమునకు మఱియొకనిఁ జేర్చక పవిత్రమగు త్యాగమునకు ప్రమాణము ప్రపంచమునకివ్వక నిరాకరించిన గురువెంత తెలివిమాలినవాఁడని మనకు తోచును? గురువు మఱియొక విధముగా యోచించెను. ఆగురువుమాటలచే మోసపోవువాఁడు కాఁడు. “ఇది నీలోని దుర్బలత్వము, భ్రమ, యహంకారము. ఆత్మనుజూడుము. జ్ఞానమొందుము. నీజీవుని యహంకారవర్జితునిఁ జేయుము.'' అని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. “పోరుము. జయింపుము. భాగ్యవంతమగు రాజ్య మనుభవింపుము.'' హిందూ చరిత్రములందు మఱియొక యుదాహరణము కలదు. లంకాధిపుని వదనుండి తనభార్యను తెచ్చుకొనుట కొక దేశమునుఁ బాడుచేయు సైన్యములఁ గూర్చుమని రామావతారమును ప్రేరేపించినది యహంకారముగాఁ గనుపించును. కాని “నాకు భార్యలేదు. శత్రువులేఁడు, కోగకలేదు. ఇవన్నియు నింద్రియభ్రమలు. బ్రహ్మజ్ఞానమునకు నేను పాటుపడెదను. రావణుఁడు జనకాత్మజ నేమిచేసిననరే'' యనిచెప్పు చూజ్ఞానవాక్యములకు పెడర్థముజేసి రాముఁ డశ్రద్ధవూనిన నదిమట్టుకు తక్కున యహంకారమా?

అసలు విషయము గాఢమని గీతచెప్పుచున్నది. అది జీవునకు బంధవిముక్తి తెచ్చునే. నిష్క్రియత్వమందుఁగల బంధవిమోచనమేగాక క్రియయందుఁగల యహంకారజనిత ప్రేరేపణవిడువవలెను. వివిధ ధర్మానురక్తి విడుచుటేగాక పాపమందుఁగల యాకర్షణను కూడ త్యజించవలెను. ఏకాత్మయందు నివసించుటకు నేకాత్మయందుఁ బనిచేయుటకు నేను నాది యనుమాట విడువవలెను. సర్వవ్యాపకుఁడగు సర్వేశ్వరద్వారమునఁ బనిచేయుటకు నిరాకరించు యహం

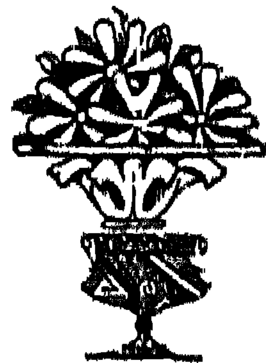
కారమును త్యజించుటేగాక, యితరులఁ బారఁదరిమి తన ప్రత్యేక మానసము దేహము, జీవితముల సేవించు యహంకృతిని సహితము త్యజించవలెను. ఆత్మయందు నివాస మనగా సనంతమందు లీనమై నిర్గుణాత్మానందసాగరమున పరవస్తు జ్ఞానము లేక నివసించుటకాదు. కాని యీస్వరూపములందును సర్వస్వరూపములకు వెలిని యేకమై యాత్మగాను యాత్మయందును నివసించవలెను. ఇదే పరిపూర్ణ జ్ఞానము.

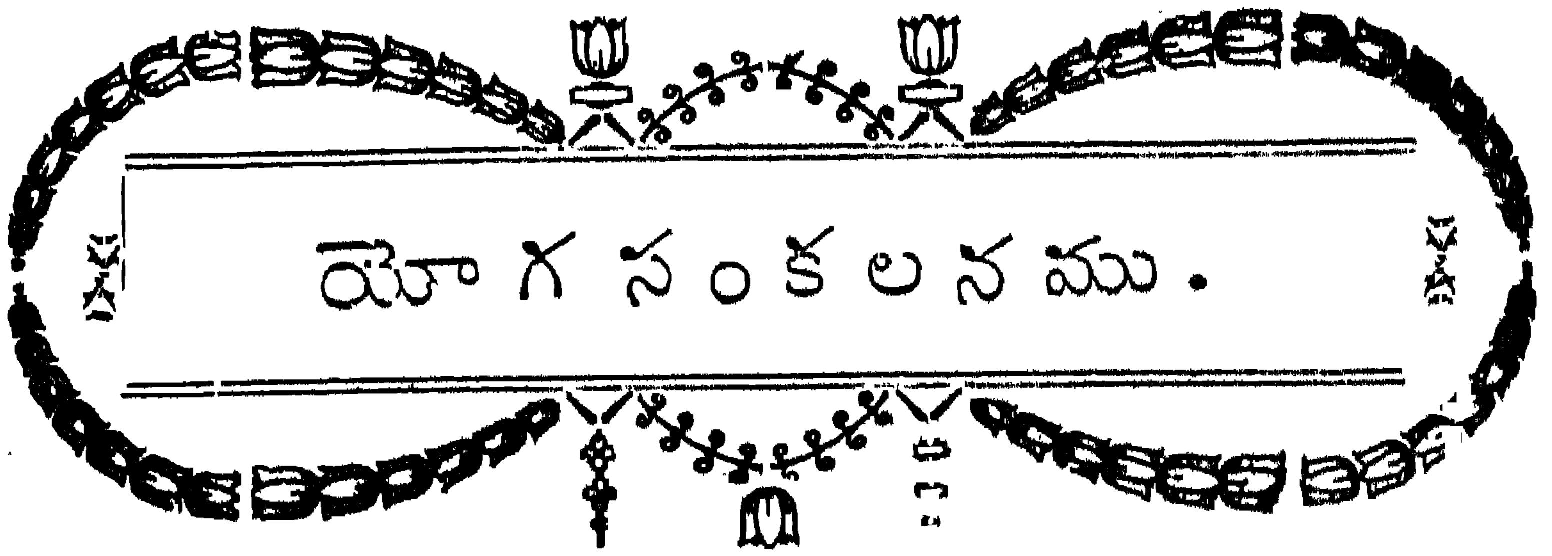
సన్న్యాసమునకు మనము చెప్పుయర్థము ప్రస్తుతార్థముకంటె వేరని తెలియఁగలదు. ప్రస్తుతార్థ మేదియనగా నాత్మత్యాగము. భోగపరిత్యాగము. విషయనిరాకరణము. హృదయమజ్ఞాన బంధమొందుటచే నాత్మత్యాగము జీవశిక్షకత్యావశ్యకము. ఇంద్రియములు పట్టుబడి విషయాసక్తతతో నిండియుండుటచే భోగత్యాగమావశ్యకము. మనస్సు విషయమందు లగ్నమై దానిమించి లోనఁబ్రవేశించుట కట్టి విషయమును విడువఁజాలనందున విషయనిరాకరణమత్యావశ్యకము. మనుజుని మానసము జ్ఞానబంధ మొందుచున్న, వస్తురూపములచే మోసపోకుండిన, సన్న్యాసముతోఁ బనిలేకుండును. అప్పు డానందమార్గమున జీవుఁడు తక్కువనుండి హెచ్చునకు నానందమునుండి బ్రహ్మానందమునకుఁ బ్రయాణము చేయఁగలిగియుండును. ప్రస్తుత మది సాధ్యముకాదు. వస్తుతత్త్వప్రాప్తికలుగుటకు నానవస్తువులతోఁ గల బంధమును సమస్తమును లోన త్యజించవలెను. బహిస్సన్న్యాసమంత ముఖ్యము కాదు. కాని యది సహితము కొంత కాలముండవలెను. అనేకవిషయములందది యుండక తప్పదు. కొన్ని వేళల నన్నిటియం దుపయోగపడును. జీవవృద్ధి యందొకసమయమున పూర్ణబహిస్సన్న్యాస మొక సోపానమని చెప్పవచ్చును. చివర

కీసన్యాస మీయాత్మత్యాగము సాధనమేకాని దాని ప్రయోజన కాలము గడచిపోవును. విషయము మనల బంధింపఁజాలనప్పుడు వస్తునిరాకరణములతోఁ బనిలేదు. ఏల ననగా జీవుఁడు విషయమును విషయముగాఁ జూడక యట్టి విషయము వెల్లడించు దివ్యానుభవ మొందఁగలఁడు. ఒక ప్రత్యేకవిషయముతో నవుసరము లేకయే, సమస్తవిషయములందు సమానముగా నీశ్వరానందమొంది, భోగాపేక్ష జీవునకు లేనప్పుడు, భోగత్యాగముతో నికపనియుండదు. జీవుఁడు వస్తువును కోరక, సర్వభూతములయందున్న యాత్మేచ్ఛకు వ్యక్తితో విధేయుఁడగునేని యాత్మత్యాగముతోఁ బనియుండదు. అప్పుడే మనము ధర్మ (Law) బద్ధులము గాక, యాత్మస్వాతంత్ర్య మొందఁగలము.

మనము పాపమని చెప్పుదానినేగాక, పుణ్యమని యనుకొను దానిని సహితము విడచిపెట్టవలెను. మనకు ప్రయోజనకారులై, సహకారులై యొకప్పుడు మనము తప్పక చేయవలసిన విషయము లుకలవు. వాని పనికాఁగానే, యది సంప్రాప్తికాఁగానే, మనము ముందుకు పోవలసియున్నప్పు డవి యభ్యంతరములు విరుద్ధములగుచున్నవి. కోరఁదగిన జీవస్థితులు కలవు. కాని వానిని స్వాధీనపరుచుకొన్నతరువాత వానియందు వర్తించుట యపాయకరము. కారణమే మనగా నతీతుఁడైన దేవుని విపులరాష్ట్రములోనికి మనము నడువఁ జాలము. పూర్తిగా పరిపూర్ణమైన యీశ్వరానుభవము కాదేని యట్టి దివ్యానుభవముల సహితము పట్టుకొని విడువకుండ రాదు. సర్వమైన, యతీతమైన వస్తువుకంటె తక్కువదానియందు మనము నిలువరాదు. ఆవిధమున నిజతత్వమందు స్వాతంత్ర్యలమైతిమా దేవుని కార్యకరణ ప్రభావము సర్వము తెలుసుకొందుము.

"సర్వ పరిత్యాగ మొనరించి సర్వ మనుభవించెదవు" ఏలనసగా, సమస్తము మనకొఱకుదాచఁబడి తిరిగి యివ్వఁబడును. కానియత్యా శ్చర్యముగు మార్పుపొందింపఁబడి యివ్వఁబడును. కాని యెవ్వఁడు పవిత్రమై యనంతమై, సర్వకాలమందు నశించని విచిత్రాద్భుతమై యుండునో యట్టివానియొక్క సంపూర్ణ శ్రేష్ఠత్వ సౌందర్య తేజానందములుగా మార్చఁబడి యివ్వఁబడును.

యోగ సంకలనము.

18 అధ్యాయము.

జ్ఞానసీక్షాసమ్మేళనము.

వెనుకటి యధ్యాయమున సన్న్యాసమును గురించి సాధారణముగాఁజెప్పితిమి. అట్లే లోగడ యేకాగ్రతను గురించిమాట్లాడియుంటిమి. ఏమి చెప్పఁబడెనో యది కర్మ భక్తి జ్ఞానమార్గములకు పనికి వచ్చును. ఈమూఁడింటికి యేకాగ్రత సన్న్యాసము లావశ్యకములు. వానిని వుపయోగించు విధానము భేదించవచ్చును. కాని యేకాగ్రతసన్న్యాసములద్విగుణశక్తి జ్ఞానమార్గమందు మనవృద్ధి కెట్లుతోడ్పడునో, విపులముగాఁ జర్చింతము. ముఖ్యముగా నీమార్గము స్థూలస్థితిలోనికి జీవుఁడు దిగుటకు సాధనమైన యామహాసోపానపంక్తిని తిరుగ నారోహించుటే.

జ్ఞానమునకు ముఖ్యాభిప్రాయ మాత్మనగు మన నిజమైన స్వకీయస్థితిని, తిరిగి కనిపెట్టుట. ఈయభిప్రాయము మన యిప్పటి స్థితి మన స్వకీయ స్థితి కాదని ముందొప్పుకొనుమనుచున్నది. ఈబ్రహ్మాండ మనగా నేమో యనేకు లనేకవిధములఁ జెప్పిరి. వానిని

మనము నిరాకరించితిమి. శక్తిచే సృజింపఁబడిన జడాకారమగు మిథ్య యని మన మొప్పుకొనలేదు. మనోకల్పితమగు యసత్యమని కాని, శూన్యమే వెనకగల స్పర్శభావ సముదాయమనిగాని మన మొప్పు కొనలేదు. ఆత్మను సత్యముగా మన మంగీకరించితిమి. ఆత్మయొక్క సత్యమే బ్రహ్మాండమనియు, జడమగుశక్తి నిర్మాణముగాక, యాత్మవ్యక్తియొక్క సత్యత్వమనియు నంగీకరించితిమి. అయినప్పటి కి బ్రహ్మాండము మిథ్యగాక సత్యమైనను వ్యష్టిజీవుని యొక్క మిథ్య గాక సర్వవ్యాపకమగు దివ్యమగు సత్యమైన నిచ్చట మనస్థితి య జ్ఞానస్థితియైయున్నది. మనస్వరూపముయొక్క నిజతత్త్వము కాదు. మన నిజతత్త్వమును సరిగా గ్రహించవలెను. మనము కానిదానిని మన మని తలచుచున్నాము. మనచుట్టు నున్నవారితో నిజమైన సంబంధము పెట్టుకొనలేదు. బ్రహ్మాండముగాని, మనముగాని, నిజ ముగా నేమైయుంటిమో మనకుఁ దెలియదు. సృష్టిజెందుచున్న నే నను నహంకారమున కనుగుణ్యముగా జీవస్వభావములు తనులో తామేర్పరుచుకొన్న తాత్కాలికమగు నసత్యముచే నిర్ణయింపఁ బడిన యసంపూర్తిభావము మనకు కలదు. ఈయసత్యభ్రమ బహిరా వరణ సంబంధములందు సంఘజీవితమునందును సంభవించు దుఃఖ ములకు కల్లోలమునకు, పతనమునకు బీజమగుచున్నది. మన ప్రత్యే కజీవితము మనసంఘజీవితము మనలో మనస్స్యసహారము మనతోటి జీవులతో వ్యవహారము, యసత్యభ్రమపై నేర్పడినవి. కాబట్టి వాని పద్ధతులు, చట్టములు యసత్యభ్రమలే. ఈసర్వవిషయిక ప్రమాద మందు వృద్ధియగుచున్న సత్యము తావెల్లడగుటకు సదాప్రయత్నిం చుచున్నను, వానిపద్ధతులు చట్టములు యసత్యభ్రమకాకపోలేదు. కాబట్టి జానికి జీవితము యొక యనుభవజ్ఞానముగాక, పూర్ణమైన

యాత్మజ్ఞాన స్వభావజ్ఞాన (knowledge of soul and nature) ము లు ముఖ్యముగా నుండవలెను. దానిపై జీవితముయొక్క నిజానుభవ మేర్పడుచున్నది.

ఈప్రమాదమసత్యమగు నేకీభావమునవలన సంభవించుచున్నది. భిన్నభిన్నముగా కనుపించు శరీరముల స్వభావము తన జడసంఘాత మందు నిర్మించినది. భౌతికస్వభావమందావిర్భవించిన జీవుఁడీ శరీర మునుధరించి యందునివసించి దాని స్వాధీనపర్చుకొని యుపయోగిం చుచున్నాఁడు. జీవుఁడు తన్ను మరచి యీభౌతికబంధ మొక్కని దాని నే యనుభవించుచు, "ఈశరీరము నేనని చెప్పుచున్నాఁడు." తాను శరీరమే యనుకొనుచున్నాఁడు. శరీరముతో సుఖదుఃఖముల ననుభవించుచున్నాఁడు. శరీరముతో పుట్టుచున్నాఁడు. శరీరముతో మాయమగుచున్నాఁడు. తనయాత్మస్థితి యట్టిదేయని తలచుచు న్నాఁడు. అట్లే స్వభావము తన సర్వవ్యాపక ప్రాణసంఘాతమందు ప్రత్యేకముగా కనుపించు ప్రాణప్రవాహముల నిర్మించినది. అవి ప్రతిశరీరమందును దానిచుట్టును సుడివలె నేర్పడుచున్నవి. ప్రాణ స్వభావమందావిర్భవించిన జీవుఁడు యాప్రవాహమును పట్టుకొని, దానిచే పట్టుబడి, సుడివడుచున్న యీ చిన్నప్రాణకోణమందు త త్కాలమునకు బంధింపఁబడుచున్నాఁడు. జీవుఁడు తన్ను మరచి యీ ప్రాణమే నేననుచున్నాఁడు. తాను ప్రాణమేయని తలచుచున్నాఁ డు. దానికోరికలు కాంక్షలతోఁ దాను కోరుచున్నాఁడు. దానిసుఖ ములతో నానందించును. దానిదుఃఖములకు దుఃఖపడును. దానిచల నములతోఁ దానునడచుచున్నాఁడు. ఇంకశరీరవ్యక్తియేముఖ్యముగా నున్నయడల, తనస్వకీయస్థితిని యీసుడితో నేకీభావమొందించి సుడి చేఁ జుట్టబడిన "శరీరము నశించుటచేత యీసుడి విడిపోవునప్పుడు,

తాను సహితము నశించెదనని" తలఁచుచున్నాఁడు. కోణము నేర్ప
రిచిన ప్రాణప్రవాహమును (cufrent) తెలుసుకొన్నయెడల తా
నా ప్రవాహమనుకొని "నేనీ ప్రాణప్రవాహమే యీశరీరమును
నశపఱచుకొంటిని. దీనినివదలి యితరదేహములఁ బొందెదను. నేను
యెడతెగని జననమరణముల చక్రమందుఁ దిరుగుచున్న నిత్యమగు
ప్రాణమని" తలఁచుచున్నాఁడు.

అట్టి స్వభావము తన మానసిక సంఘాతమందు సర్వవ్యాప
కమానసమందేర్పడి ప్రత్యేకముగాఁగనుపించు మనోమయకార్యస్థాన
ములు (Dynamos) నిర్మించుచున్నది. ఇవి మానసశక్తివ్యాపారము
ల జననవృద్ధివినాశములకు స్థానములు. ఇవి మానసిక తంతివార్తాచ
ట్టమునకు కార్యాలయము లనవచ్చును. వానియందు వార్తలుపుట్టు
చున్నవి. వ్రాయబడుచున్నవి. పంపఁబడుచున్నవి. పట్టఁబడుచున్న
వి. రద్దుచేయఁబడు చున్నవి. ఈవార్తలు, యీవ్యాపారములు,
పలువిధములు, ఇంద్రియజన్యములు, హృదయజన్యములు, మానసిక
ములు, స్వభావజన్యములు, వీటినన్నిటిని మానసిక స్వభావమందా
విర్భవించిన జీవుఁడంగీకరించి ప్రపంచముతోఁ దన వ్యవహారములను
వినియోగించుచున్నాఁడు. వాని యాందోళనముల స్వీకరించి వాని
ఫలముల ననుభవించుటకు తాను బహిర్గతుఁడయ్యెనేమో సన్నట్లు
కాన్పించును. స్వభావము తాను నిర్మించిన స్థూలదేహములందు
మహిమగల యీకార్యస్థానముల మూలమును నిలిపినది. తన కా
ర్యాలయములకా దేహములస్థానముగాఁ జేయుచున్నది. మానసస్థూల
ములను నాళసముదాయముచే కలుపుచున్నది. ఈ నాళసముదాయ
ము ప్రాణప్రవాహములతో నిండియున్నది. దాని మూలకమున
మానసమునకు స్థూలప్రపంచవ్యక్తియుఁ గోరినంతమట్టుకు ప్రాణ

ప్రపంచవ్యక్తియుఁ గలుగుచున్నది. అట్లుగా కున్న మొదట ముఖ్యముగా మనస్సునకు మానసిక ప్రపంచవ్యక్తియే కలిగియుండెడిది. స్థూలమపరోక్షముగా నూహ్యమైయుండెడిది. ప్రస్తుతము దాని లక్ష్యమంతయు దేహముపైన స్థూలప్రపంచమందున స్థిరపడియున్నది. ఇతరస్థితులవ్యక్తి దానికి యీమణ్మాత్ర మపరోక్షముగా కలదు. ఈమానసికశక్తి యంత్రముతో ననగా కార్యాలయముతో జీవుఁ డైక్యమొంది "ఈమనస్సు తానని" చెప్పుచున్నాఁడు. మనస్సు దేహమందిమిడి యుండుటచేత "జీవించియున్న శరీరమందు మనస్సు తానని యనుకొనుచున్నాఁడు. సాధారణముగా "జీవించినట్టియు యోచించునట్టి శరీరము తానను" చున్నాఁడు. శరీర మొందిన భావ రాగస్పర్శములతోఁ దానేకీభావ మొంది శరీరమునశించగా నీసమస్తము నసించుటచే తానుకూడ నసించునని యనుకొనుచున్నాఁడు. మానసికపురుషత్వము (mental persionality) యొక్క నిలకడగు ప్రవాహావ్యక్తి జీవునకు కలిగినప్పుడొక పర్యాయమో యనేక పర్యాయములో శరీర మొంది స్థూలజీవితమునుండి మనోమయలోకములకు వచ్చుచుఁ బోవుచుండెడి మానసికజీవుఁడు తానని యనుకొనుచున్నాఁడు. కొన్ని వేళల దేహమందును, కొన్ని వేళల మనోమయలోకములయందును, సుఖదుఃఖముల ననుభవించెడి యీమానసిక భూతముయొక్క నిలకడ తన నిత్యమగుస్థితియని భావించుచున్నాఁడు. మనస్సు తేజోజ్ఞానమయమైన తత్వము కాబట్టి యదియెంత యసంపూర్తిగా నుండినను తనకుపైనున్న దానిని కొంతవఱకు గ్రహించఁగలదు. శూన్యమో లేక యనంతస్థితియోయగు తనకుపైగానున్న స్థితిలోనికి యీమానసికభూతము నసించి చేరుటకు వీలు కలదని తెలుసుకొనుచున్నది. "మానసిక జీవుఁడగుటే సచ్చట

నశించెదనని" చెప్పెను. అట్టి నాశనమును, జూచి దేహధారియగు
మానసముయొక్క పరిస్థితవిలాసమందు తనకున్న యనుబంధ వై
రాగ్యములననుసరించి కాంక్షించిన కాంక్షించును. లేక భయపడిన
భయపడును.

ఇదంతయు సత్యాసత్యములకలగలపు. మనోప్రాణ స్థూలము
లున్నవి. మనోమయ ప్రాణమయ, అన్నమయ వ్యష్టి, స్వభావమందు
న్నది. కాని వీనితో జీవుడేకీభావమొందుటే యసత్యమగు నేకీభా
వము. మనోప్రాణస్థూలము లొకయథార్థమున మనవే యనుచున్నాము.
బ్రహ్మాండరూపమున తనస్థితియొక్క యాకారమును వెల్లడించుటకు
జీవప్రకృతుల పరస్పర సమ్మేళనముచే, నిజాత్మ నిర్మించినవే యీ
తత్త్వములు. వ్యష్టిమానసము, వ్యష్టిప్రాణము, వ్యష్టిశరీరము లీతత్త్వ
ముల విలాసములు. ఈవిలాసచర్య నిజాత్మ తనసమిష్టిని వెల్లడించు
టకు సాధనముగా జీవస్వభావ వాణిజ్యమందు స్థాపించినది. ఈసమిష్టి
నిజాత్మకు సదా నైజమైయుండును. సదా యనియంచు లీనమైయుం
డును. మనమీశ్వరుని సమిష్టిలో స్థాపనము గనుక వ్యష్టిమనస్సు,
వ్యష్టిప్రాణము, వ్యష్టిదేహము, మనయొక్క రూపములేయగును.
మన నిజతత్త్వమా యీశ్వరుడేగనుక సమిష్టిమనస్సు, సమిష్టిప్రాణ
ము, సమిష్టిదేహము, మనయాత్మయొక్క రూపములేయగును. కాని
యాత్మసమిష్టివ్యష్టి మనోప్రాణదేహములకన్న యెక్కువైనది. మ
నము వీనితో నేకీభావమొంది మనకు హద్దుల నియమించుకొంటి
మా, మనజ్ఞాన మసత్యాచోదితమగును. మనయాత్మ స్థిత్యానుభవ
నిర్ణయమేగాక మన బ్రహ్మాండ స్థిత్యానుభవవ్యష్టి నిర్ణయము
వ్యష్టి వ్యాపారానుభవ నిర్ణయము సహితే మసత్యమొన
రింతుము.

ఆత్మ నిత్యమగు కేవలపురుషుఁడు. స్వచ్ఛమగుస్థితి. సమస్త వస్తుసముదాయము దాని యావిర్భావములే. ఇట్టి జ్ఞానముతో మన ము ప్రారంభించవలెను. ఈజ్ఞానమును మన మనుభవములోనికిఁ దె చ్చుకొని ప్రత్యేకజీవుని యంతర్బహిర్ జీవితమునకుఁ బునాదిచేసు కొనవలెను. జ్ఞానయోగమీ ముఖ్యతత్వముతోఁ బ్రారంభించి యం గీకారనిరాకరణ శిక్షావిధానముల రెంటిని నియమించినది. ఈవిధా నముల నభ్యసించిన యసత్యములగు నేకీభావములఁ బారఁద్రోలి నిజ మగు యాత్మజ్ఞానములోఁ బ్రవేశింతుము. నిరాకరణ విధానమేదన గా-"నేను శరీరముకాదని" సదా చెప్పుటే. దీనివలన (దేహమే నేనను) "మిథ్యాభావము మొదలంటఁ దీసివేయఁబడును. ఇట్టి జ్ఞాన మందేకాగ్రతనొంది జీవునకు స్థూలమునందుకల బంధము తెగిన, శరీర వ్యక్తిపోవుచున్నది. తరువాత "నేను ప్రాణముకాదనుచున్నాము". ఇట్టి జ్ఞానమందేకాగ్రతనొంది ప్రాణవ్యాపారముల కోరికలవిడచిన ప్రాణవ్యక్తిపోవుచున్నది. చివరకు "నేను మనస్సు కాదనుచున్నా ము" ఇట్టి జ్ఞానమందేకాగ్రతనొందిన, మానసిక వ్యాపారముల త్య జించిన మనోమయవ్యక్తి పోవుచున్నది. ఈవిధమున మనకును మన తో నేకీభావమొందించిన వస్తువులకును మధ్య గొప్పవ్యవస్థ సదా ని ర్మించితిమా, వాని ముసుకులు క్రమముగాఁజారి పడిపోవును. మన యనుభవమందాత్మ తోచఁ బ్రారంభించును. దానినిగురించి చెప్పు డు "అనంతనిర్మలానందమగు నదినేనని" చెప్పుదుము. మనభావ స్థితుల దానిపై నేకాగ్రతనొందించిన మనమది యగుదుము. తుదకు వ్యష్టిస్థితిని బ్రహ్మాండమును త్యజించు సామర్థ్యము కలవారమగుదు ము. రెండవదియగు నంగీకారవిధానము రాజయోగమునకుఁజెందినది. అది బ్రహ్మముయొక్క భావమందేకాగ్రతనొంది, యనేక భావముల

సన్నిటిని తానివ్వకుండుట. అప్పుడే మానసికశక్తియంత్రము మన
బహిరంతర స్థితులందుఁ బనిచేయుట మానును. మనస్సు పనిచేయును
ప్పుడు ప్రాణస్థూలవిలాసము నిర్వికల్పసమాధియందు స్థిమితమొం
దును. ఇది యనిర్వచనీయమగు గాఢసమాధి. దీనియందు మనము
పరిపూర్ణస్థితి నొందెదము.

ఈశిక్ష ప్రత్యేకమగు నంతరవ్యాపారము. ప్రపంచమును
భావమందు నిరాకరించుటచేతను ప్రత్యక్షమందు జీవునికళ్లు మూ
యుటచేతను దీనివలనఁ బ్రపంచము తొలగింపఁబడుచున్నది. వ్యష్టిజీ
వుఁడు కళ్లుమూసుకొని దానికై చూడకున్నను, బ్రహ్మాండము దే
వునియందు సత్యమైయున్నది. బ్రహ్మాండమంతాత్మ యసత్యముగా
క సత్యముగా నున్నది. మనము నిరాకరించిన సర్వము నామో
దించుచున్నది. అన్నిటియందాధిక్యత వహించియున్నది. అది సమ
ష్టియందున్న వ్యష్టిజీవుని సత్యమై యావరించుటగాక తానతీతమగు
టచే బ్రహ్మాండమునుసహితమానసించుచున్నది. సమాధినుండి
వెలుపలకు వచ్చినప్పుడెల్ల మనచుట్టు మనకగాన్పించు నెడతెగని
యీబ్రహ్మాండమందున్న యనంతాత్మను మన మేమిచేయవలెను?
ఆస్తికమగు జ్ఞానయోగమార్గమీచిక్కు తీర్చినది. బ్రహ్మాండమును
జూచుచున్న జీవునకు శిక్షావిధానమిచ్చినది. దేనియందు సమస్త
రూపములుకలవో, యేది సమస్తరూపములందున్నదో, దేనివలన స
మస్తరూపములు చేయఁబడుచున్నవో యట్టి యాకాశస్వరూపము
గా నీయుత్తమ సర్వనిర్మాణ, సర్వవ్యాపకాత్మను భావింపనగుచు
న్నది. అట్టి యాకాశమందు, బ్రహ్మాండవానోప్రాణములు వస్తువుల
శ్వాసలై చరించి యందిరూపముల నిర్మించుచున్నవి. కాని అవి ని
ర్మించునది నామరూపములుమాత్రమే, సత్యములుకావు. మనకు గను

పించుకుండ యొక్క యాకారము పృథ్వియొక్క యాకారమే. తిరిగి పృథ్విలోనికిఁ జేరుచున్నది. ఈపృథ్వియో? ఇదిసహిత మొకరూపమె. బ్రహ్మాండకప్రాణములోనికిఁ జేరు రూపము. బ్రహ్మాండకప్రాణము శబ్దచలనశూన్యమగు యాకాశములో స్థిమిత మొందవలసిన యొక చలనమే. ఇట్టిజ్ఞానముండేకాగ్రతనొంది యాకారముల స్వార్పుల నిరాకరించి, బ్రహ్మమగు నాయాకాశమందు నామరూపములయొక్క భ్రమగా సర్వమును గాంతుము. అప్పుడు సర్వము యసత్యముగా దోచును. బ్రహ్మాండ మసత్యముకాగా దాని యాధిక్యత యసత్యమగును. అప్పుడు మన మానసమునసత్యముకాగా బ్రహ్మాండముయొక్క నామరూపముల నారోపించిన యాత్మమట్టుకు మిగులును. అందుచే వ్యష్టియాత్మను యనంతాత్మలోనికి యాకర్షించుట న్యాయమని తోచును.

అప్పటికియాత్మ తనయచ్యుతమగు యాధిక్యత, యఖండమగు దివ్యాకర్షణము, సమిష్టివ్యష్టి వస్త్వావిర్భావమగు యనంత వైచిత్ర్యము కలిగియుండును. ఈమోసము మనముగ్రహించి వైదొలగినను యాత్మకుగాని బ్రహ్మాండమునకుగాని యీమహాస్తోత్రము మార్పుకలుగదు. మన యంగీకార నిరాకరణములకుమించి వానిచే నబాధితమై శ్రేష్టతరమై సత్యమై యుండునదేదియో దానిసహిత మన మేల తెలిసికొనకూడదు? ఇందుసహిత ముజీయమగు సత్యము పనిచేయుచుండవలెను. పరిపూర్ణజ్ఞానము మన మట్టుదానినిగూర్చి యనుభవించమనుచున్నది. అట్లుగా దేని బ్రహ్మాండమునందున్న యీశ్వరుడుగాక, మనజ్ఞానమే మిథ్యాభ్రమలని రుజువగుచున్నది. కాబట్టి యటుల నప్రతిహతముగా స్థిరమైయుండెడిదానిని సహితము లక్ష్యించి, చూచి యనుభవించవలెను. ఎవనియాజ్ఞచే బ్రహ్మాండము

నడిపింపఁబడుచున్నదో, యవనియిచ్ఛ ప్రపంచమై చిత్రకార్యముల వశముచేసుకొని యనంతములగు సృష్టిప్రళయముల నియమించుచున్నదో, యట్టి బ్రహ్మాండమునకు నియంత, స్వభావమునకు ప్రభువగు పరమోత్తమ జీవునికన్న యాత్మ వేఱుకాదని మన మెఱుగవలెను. యెవరు సమస్తమునకు జీవుఁడు, సమస్తమునకు స్వభావము కూఁడ నగుచున్నాఁడో, యేకకాలమున నెవఁడు పురుషప్రకృతులగుచున్నాఁడో, సమస్తవస్తురూపములందు తాను వెల్లడగుటకు సమస్తాకారములగుటకు కూడ యెవనికి శక్తి కలదో, యట్టియేకస్థితి యాత్మ యని మనము తిరిగి లక్ష్యించిచూచి యనుభవించి తెలుసుకొనవలెను. అట్లుకాదేని ఆత్మవెలిబెట్టని దానిని మనము వెలిబెట్టుదుము. మన స్వకీయేచ్ఛానుగుణ్యముగ జ్ఞానము నెన్నుకొందుము.

ప్రాచీనయార్షికజ్ఞానమార్గము వస్త్వైక్యమును, యేకస్థితియొక్క యీ వివిధస్వరూపములపై లక్ష్యించుటను వప్పుకొనెను. కాని యది భేదము వంశక్రమము కల్పించినది. ఈ సమస్తవస్తురూపముల గుచున్న యాత్మవిరాట్ (బ్రహ్మాండజీవుఁడు). ఆసమస్తరూపముల సృజించు నాత్మహిరణ్యగర్భుఁడు (ప్రకాశించు జీవుఁడు లేక సృష్టిద్వారమున కనపించు జీవుఁడు). తనలో నిర్మింపఁబడి యీసమస్తమును తనలో నిముడ్చుకొనియున్న యాత్మప్రాజ్ఞుఁడు వ్యక్తిగల కారణము లేక మొదట నిర్ణయించుజీవుఁడు). ఈసమస్తమునకు వెలియై యీయసత్యమును జరుగనిచ్చుచు దీనితో నెట్టిసంబంధములేని పరిపూర్ణముండును. లోనికి మనము ప్రవేశించి యీబ్రహ్మాండముతో నిక నెట్టిసంబంధముల నుంచుకొనరాదు. జ్ఞానమునగా యంత్యజ్ఞానమొగనుక యీయల్పానుభవములు మనల విడువలెను. లేదా యానిర్గుణమందే యవినశించవలెను. స్పష్టముగా నివన్నియు నను

భవముకొఱకు మనస్సుచే నిర్మింపఁబడిన భేదములు. వానితో పని కలదు. కాని చివరకు నుండు ప్రయోజనములు కావు. మనదృష్టి బ్రహ్మాండైక్యముపై నున్నది. బ్రహ్మాండాత్మ విరాట్టుకన్న వేరు కాదు. విరాట్టు హిరణ్యగర్భుఁడే. హిరణ్యగర్భుఁడు ప్రాజ్ఞునికన్న వేరుకాదు. ప్రాజ్ఞుఁడు నిర్గుణబ్రహ్మకన్న వేరుకాదు. అది సమస్త యావిర్భావములనొందిన స్వాయంభువు. ఈవ్యష్టిస్థితిరూపమును పరిణమించు ప్రభునికన్న మఱి వేరుకాదు. ఆప్రభువు మనముచూచునట్టి యనుభవించునట్టి యీసమస్తమొకఁడయ్యెనో యాయద్వితీయ బ్రహ్మమే. ఆత్మతోను దానియావిర్భావనుగు సర్వముతో నైక్యానుభవము కలుగుటకు మన మట్టి యాత్మప్రభువు బ్రహ్మమును తెలుసుకొనవలెను. అట్టి యైక్యమందు, మనముండవలెను. జ్ఞానము వలన నైక్యమురావలె నని కోరుచున్నాము. భేదములకల్పించు జ్ఞాన మసంపూర్ణజ్ఞానమనఁబడును. అట్టి జ్ఞానము కొన్నివిషయములకు పనికివచ్చును కాని యైక్యమును దెచ్చుజ్ఞానమే సరియైన జ్ఞానమనిపించుకొనును.

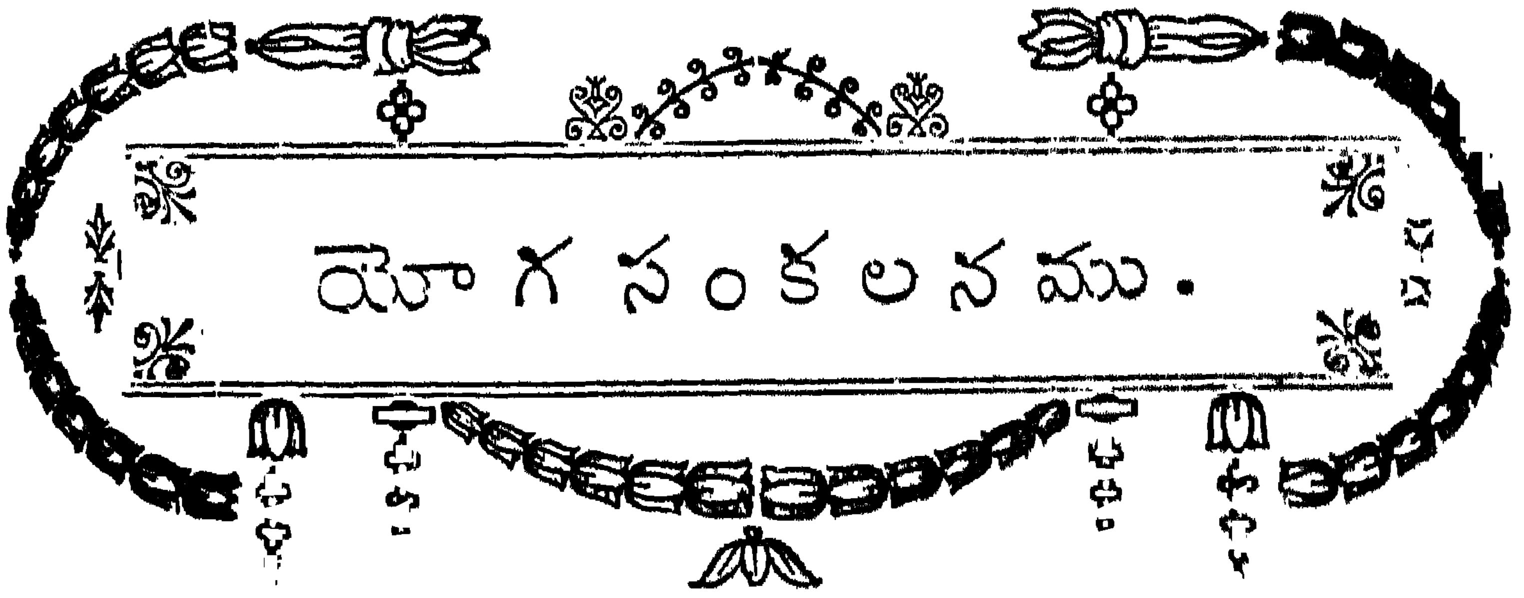
కాబట్టి మనపూర్ణయోగ మీవివిధరీతుల నేకాగ్రతలఁ బరిగ్రహించును. కాని వాని పరస్పరవిరోధమును బాపునట్టి నమ్మోళి సమొనరించి కలిపి, సమరసత్వము దెచ్చును. ప్రత్యేక మతీతుఁడై యుండువానివలె నిశ్శబ్దాత్మ యనిర్వచనీయ నిర్గుణత్వముకొఱకు ప్రభువును సమస్తమును నిరాకరించుచుపిశు మాత్రమే తెలుసుకొనక, ప్రత్యేకముగా యాస్తికునివలె యీశ్వరుని కొఱకును, ప్రత్యేకముగా యద్వైతునివలె సమస్తమందును నివసించక, పరిపూర్ణజ్ఞాన సంపాదకుఁడు, తన భావాభ్యాసానుభవములం దొకమతేచట్టమునకు వేదాంతసూత్రమునకు లోఁబడఁడు. స్థితియొక్క నిజతత్వమును

పూర్తిగాఁ దెలిసికొన ప్రయత్నించును. ప్రాచీనశిక్షల యతఁడు నిరాకరించఁడు. వానియందు సత్యము కలదు. కాని తనప్రయోజనమున కనుగుణ్యముగా వానికి నూతనభావము కలిగించును.

మన యుత్తమాత్మను పరులయందున్న యాత్మకన్న నెక్కువైనదానిగా సృష్టికి యీశ్వరునిగా సమస్తముగాఁ దెలిసికొనుట జ్ఞానమునకు ముఖ్యాభిప్రాయమని మన మెఱుగవలెను. తన స్వకీయమగు మహోన్నత తత్వము నొందుట, తనకల్లోలముల యనన్యైక్యభావముల సరిచేయుట, క్రమముగు స్వచ్ఛతయే కాంతిగా నొందుట, మూలకారణమందు బ్రవేశించుట, మానవునకుఁగల యుద్దేశములు. కాని యట్లుమన మేల యొనర్చుచుంటి మనగా మూలమునందుఁ బ్రవేశించి కనుపించకుండుటకు కాదు. మన సమస్తస్థితి యీయంతరరాజ్యభాగము లన్నియు వాని నిజమూలమును తెలుసుకొని మన మహోన్నతాత్మయందు నివసించుటకు, మనమహోన్నత యాత్మకొఱకు నివసించుటకు. మానసముగుండా దిగునప్పుడు యనన్యైక్యభావములేక శుద్ధికాబడిన మనకు మహోన్నతాత్మద్వారమునవచ్చు సూత్రమునుతప్పునటి వేరుచట్టమునకు విధేయుఁడుకాకుండుటకు. ఇది మనము సరిగఁజేసితిమా యీయుత్తమాత్మను కనిపెట్టుటలో సమస్తమందేకాత్మను మనస్వభావముయొక్కయు సమస్తస్వభావముయొక్కయు నేకప్రభువును, బ్రహ్మాండమునకు సమస్తమేదో యట్టి మనము సమస్తమును కని తెలుసుకొందుము. కారణ మేమనగా మనలో దేనిని చూచుచున్నామో దానినే సర్వమందు చూడవలెను. ఇదే యతనిద్వైక్యతయొక్క తత్వము. మనస్వకీయమగు నిజతత్వమును కనిపెట్టి క్రమముగా నుపయోగించుటవలన మనవ్యష్టికిని బ్రహ్మాండమునకుగల యడ్డు తొలగిపోవును. మనలోఁ దెలుసుకొనఁబడిన నిజ

తత్వము సమిష్టితత్వమును మనకుఁ బ్రబోధించక మానదు. అదే మనయాత్మ. వేదాంతమందుఁ జెప్పబడిన "సోహం" నేనే యతఁడన్నది. మనలో గ్రహించితిమా మనచుట్టు యావరణమును పరికించుటలో జ్ఞానమేయగు "తత్వమసి" యట నేనేయనుభావము కలుగును. ఈఘనమైన మైక్యమును నిరాఘాటముగా నొందుట కట్టి శిక్ష నొందవలెనో చూచుకొనవలెను.

19 అధ్యాయము.

దేహబంధవిమోచనము.

మనకుఁ గనుపించునది సత్యముకాదని యాత్మయనగా దేహము ప్రాణము మనస్సు కాదని యివిదానిరూపములని మనము స్థిరపరచిన తరువాత జ్ఞానమార్గమందు మన మొదటి సోపానమేమనగా నాత్మకు మనస్సునకుఁ గల నిజసంబంధము కలుగుటకు యీమనస్సునకును దేహప్రాణములకును నిజసంబంధము కనుక్కొనుటే. మన కిదివరకు పరిచితముగల యొకప్రక్రియవలన దీనిని సులభముగాఁ జేయవచ్చును. కర్మయోగమున నాప్రక్రియ మిక్కిలి యుపయోగించినది. అది ప్రకృతిపురుషులకు నంతరాయమెక్కువ జేయుటే. తెలుసుకొనునట్టియు విధించునట్టియు పురుషుఁడు తన కార్యనిర్వాహకజ్ఞానశక్తి కార్యములయందు తగులుకొని యున్నాఁడు. తనస్థూలశ్వరమగు దేహమును తానని భ్రమపడుచున్నాఁడు. తెలుసుకొనునట్టియు, విధించునట్టియు, జీవుఁడు తానే యనుమాట మరచిపోవుచున్నాఁడు. జీవమానసములు దేహధర్మములకు లోఁబడవలె నని తల

చుచున్నాఁడు. స్థూలరూపముకన్నఁదా వేరనుమాట మరచును. జడముకన్న మనస్సుగొప్ప దనుమాట మరచును. మనోస్థితినిపై కెత్తగలశక్తియగు తాను మనస్సు కన్న యెక్కువ యన్నమాట మరచును. తాను యధికారియనియు నతీతుఁడనియుఁ దనకార్యములలోఁ దాను చిక్కుకొన రాదనియు, నతీతుఁడు తనలో నణురూపముగా నుండు రూపమందు బంధింపఁబడినాఁడని తలచఁడు. ఇట్టిస్మృతివిహీనత పోవలెనన్నఁ బురుషుఁడు తన నిజస్వభావమును జ్ఞాపక ముంచుకొనవలెను. శరీరము తా నొనర్చిన కార్యమ నని ప్రకృతికార్యమే నని జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను.

"ఇది ప్రకృతి నిర్మాణమనియు నిది నీవుగాని నేనుగాని కాదనియు వైదొలగమనియు" మనస్సునకు మనము చెప్పవలెను. మనము ప్రయత్నించినయడల మనస్సునకిట్టివి లక్షణశక్తి కలదనియు, భావమందేగాక స్థూలప్రాణవ్యాపారమందు సహితము దేహమునకన్న వెలియైయుండగలదనియు మనము గ్రహింతుము. ఈమానసిక విలక్షణత్వము స్థూలవిషయములం దశ్రద్ధవహించుటచే వృద్ధి చేయవలెను. దాని జాగ్రన్నిద్రలు దానిక్రియాస్థిమితములు దాని యారోగ్య నారోగ్యములు దాని యుత్సాహ నిరుత్సాహములు దాని సౌఖ్యాసౌఖ్యములది తినువదార్థములనుసరించి ముఖ్యముగా మనము జాగ్రత్తపుచ్చుకొనరాదు. దీనియర్థము దేహమును మంచి స్థితిలో నుంచరాదనికాదు మనము కర్పూరవైరాగ్యముసఁబడరాదు. ఈస్థూలమును పూర్తిగా నశ్రద్ధచేయరాదు. కాని యాకలి దప్పికలు యసౌఖ్య మనారోగ్యములు మనస్సునకుఁ దట్టరాదు. అన్నమయ ప్రాణమయ పురుషునకు ముఖ్యముగు దేహవిషయములు వగిగణింపరాదు. యొకవేళ లెక్కలోనికి తెచ్చినను వీనిని సాధనరూప

మన రెండవపక్షమునందుఁ జేరినవానిగా నెంచవలసినదే. ఈసాధన సంపత్తిని యావశ్యకతక్రిందికి రానివ్వకూడదు. భుజించుపదార్థముల నియమించుట కొన్ని సమయములయం దుపయోగపడినను మనము తినుపదార్థానుసారముగా మనో నిర్మలతయుండుననుకొనరాదు. మనఃప్రాణములకు నాహారము కావలెననుమాట విడచి యట్టిభావము స్వభావసిద్ధమగు చిరకాలాచరణవలనఁ గలిగినదని తెలుసుకొనవలెను. నిజముగా నభ్యాసక్రమమున నాహారమును మనఃప్రాణశక్తులకు హానిలేకుండ తగ్గించవచ్చును. జాగ్రత్తతో వృద్ధిచేసి వానికి విశేషశక్తిని తేవచ్చును. స్థూలయాహారములకన్న మానసప్రాణవాహినులతో వానికి నెక్కువ సంబంధముగలుగుటచే నిట్టి విశేషశక్తులు కలుగును. ఈయాత్మశిక్ష యాత్మ పరిపూర్ణయోగమందు ముఖ్యముగా విజ్ఞానయోగమందు కాదు. ప్రస్తుతకార్యమేమనగా మనస్సును స్థూలవిషయములయం దనుబంధము వానిపై యాధారపడియుండుట విడువవలెను. ఇట్టి శిక్షనుబొందిన మనస్సు క్రమముగా స్థూలముతోఁ బురుషునకు గల సంబంధమును దెలుసుకొనుచున్నది. మొదట మానసిక పురుషుఁడు దేహసంరక్షకుఁ డని స్థూలముతఁడు కాదని తెలుసుకొనుచున్నది. ఎందుకన మానసపురుషుఁడనగా స్థూలస్థితి కాదు. పురుషుఁడు స్థూలమును మనస్సువలన ప్రాణద్వారమున పోషించుచున్నాఁడు. ఇట్టి స్థితివృద్ధి కానుకాను స్థూలము మనకన్న వేరనియు, మన దుస్తులవలె మనచేతియందున్న వస్తువువలె విడతీయవచ్చునను భావము కలుగుచున్నది. ఇంతేగాక స్థూలము లేనేలేదనియు, మానసముయొక్కయుఁ బ్రాణశక్తియొక్కయు నొకవిధమైన రూపభేదమనియు సహితము తెలుసుకొందుము. ఇట్టి యనుభవములు, స్థూలవిషయమై మనస్సునకు సరియైనభావము

కలుగుచున్నదనుటకు, మానసికభ్రమకు మారుగా నిజతత్త్వజ్ఞానము
జనించుచున్నదనుటకు సూచనలు.

మఱియు దేహవ్యాపారానుభవముల గురించి, పురుషుఁడు
లోనకూర్చుండి మొదట నిట్టివ్యాపారములకు ద్రష్టగాను సాక్షిగా
నుతరువాత యాయనుభవముల జ్ఞాతగాను మనస్సునకుఁ దోఁచును. ఈ
వ్యాపారానుభవములు తనవికావని భావస్ఫుర్ణలందు గ్రహించును.
అవి తనవికావనియు, స్వభావముయొక్క కృత్యములనియు స్వభావ
సిద్ధమగు గుణములయొక్క పరస్పర కార్యమువలన కలుగుననియుఁ
దెలుసుకొనును. ఇట్టి విలక్షణత్వ మెంతవరకు వృద్ధిఁజేయఁబడుననగా
మనోదేహములకు విభాగ మేర్పడి యాకలిదప్పుల సుఖదుఃఖముల
మనస్సుతనవి కావని స్థూలనుందున్న మగిరొకరి యనుభవములోని
వని గ్రహించువరకు వృద్ధికాఁబడును. ఇట్టి విభాగమే నిగ్రహమం
దు గొప్ప సోపానము. కారణ మేమనగా మొదటఁనిని మనస్సు
వానికి లొంగక కనిపెట్టును. చివరకు వానిచే నిర్బాధితమగును.
తుదకు పూర్ణమైన విభాగమేర్పడును. ఇదే దేహబంధవిముక్తియం
దు మొదటి స్వేచ్ఛత. సరియైన జ్ఞానముతోఁ గ్రమముగా నభ్యసిం
చిన స్వేచ్ఛతో తుదకు తప్పక రాఁగలదు.

అంతట మనస్సునందు పురుషునిస్వభావమునకు ప్రభువనియు ఇట్టి
పురుషుని యనుజ్ఞ దానికార్యముల కత్యావశ్యక మని తెలుసుకొను
చున్నాఁడు. అతఁ డనుజ్ఞనిచ్చుట కెంత స్వతంత్రుఁడో యట్లు వెను
కటి యలవాట్లనుంచి వైదొలగుటకు సంతస్వతంత్రుఁ డనియుఁ
జిట్టచివరకు పురుషునిచే నిర్దేశింపఁబడిన మార్గమం దావెనుకటి
యలవాటు మార్పు జెందు ననియుఁ దెలియఁ బడుచున్నది. ఇది వెం
టనే కలుగునదికాదు. ప్రాత మనసుని స్థిరముగా న [illegible]

వెనుకటి కర్మయొక్క ఫలరూపమైన యట్టికర్మ నశించువరకు స్థిర
రముగా నుండఁ బ్రయత్నించును. ఆయలవాటునకుఁగల బలిమినిబట్టి
యు, నట్టి యలవాటుకు వెనుక మనస్సు యారోపించిన యావశ్యక
తాభావమునుబట్టియు నిలుచును. మనోప్రాణదేహవిషయములలో
స్వభావ మేర్పరచిన ముఖ్యమగు యలవాటే యిది కాకుండిన ప్రా
తయనుమతి మనస్సుచేఁ దిరిగి స్వీకరింపఁబడకుండిన యాయలవాటు
స్వేచ్ఛగా ననుభవింపనియెడల నువకు మాన్పరాకపోవును. తృప్తి
వాసల సహితము తగ్గించవచ్చును. ఆపవచ్చును. తీసివేయవచ్చును.
అట్లే రోగమును సహితము తగ్గించవచ్చును. తీసివేయవచ్చును. ఈ
లోపున ప్రాణశక్తిని వ్యక్తితో వృద్ధిచేసిగాని లేక కేవల మనోనిల
కడవల్లగాని శరీరవికారములను సరిచేయుటకు మనస్సునకు శక్తికలి
గింపవచ్చును. అదేవిధమున స్థూలసంబంధమైన కార్యములయందు
శ్రమ, నిరుత్సాహము యసమర్థతను కలిగించు నలవాటును సరి
చేసి శక్తి, స్వేచ్ఛతో, చురుకుతనము ద్విగుణముగా వృద్ధి పొందింప
వచ్చును.

ఈవిధానము యాత్మ పరిపూర్ణత్వమను యోగమునకు సం
బంధించినది. ఇచ్చట దానిని గురించి క్లుప్తముగా వివరించుట మం
చిది. ఆత్మ పరిపూర్ణత్వమును గురించి ముందు మనము చెప్పఁబోవు
దానికి పునాది యిప్పు డేర్పరచెదము. అది పరిపూర్ణయోగ మం
దొక భాగము. ప్రస్తుత భౌతికశాస్త్రములు మనకు కలిగించుచున్న
మిథ్యాభిప్రాయముల దిద్దుటకుకూడ పనికివచ్చును. ఇప్పటి భౌతిక
శాస్త్రములను బట్టి సాధారణమైన మానసిక స్థూలస్థితులు మనో
దేహములకుగల సంబంధములు, క్రమవృద్ధిచే నేర్పడినవగుట సరి
యైనవనియు, స్వభావసిద్ధములనియు, మంచివనియు, తద్విరుద్ధము

లగు సర్వము దప్పులని, భ్రమలని, వికారములని, యున్మాదములని చెప్పఁబడుచున్నవి. మనుష్యుఁడు స్వభావమును వశపరుచుకొనుటలో స్థూలావరణముపై విజయమొందుటలో యీభౌతికశాస్త్ర సూత్రమును నిరాకరించుట తేటతెల్లమే. స్వేచ్ఛతను స్వచ్ఛతను వృద్ధిజేయునట్టియు నానందశాంతముల కలిగించునట్టియుఁ దనపై స్థూలముపై మనోశక్తిని వృద్ధిచేయునట్టియు, నిది యదియననేల, మానవ స్వభావమును బూర్తిగా వశపరుచుకొనునట్టియు మనోస్థూలసంబంధములయందు మానసస్థూలములమార్పు భ్రమ యెట్లగును? ఉన్మాదమెట్లగును? మోసమెట్లగును? దానిఫలములు ప్రత్యక్షదృష్టములగుచుండ యున్మాదమెట్లగును? అది ప్రత్యేకవ్యష్టివృద్ధియందు స్వభావముయొక్క మనఃపూర్వకమైన ముందంజ. ఇట్టి ముందంజ యే విషయములందైనను స్వభావము వేయఁగలదు. కాని ప్రస్తుతము మానవస్వేచ్ఛను స్వభావ ముపయోగించుకొన్నది. అందునకుఁ గారణము లేకపోలేదు. స్వభావమునకు ముఖ్యోద్దేశ్యము పురుషునకు తనపై వ్యక్తిగలప్రభుత్వము కలిగించుటే.

జ్ఞానమార్గపరిశ్రమయందు మనోదేహముల పరిపూర్ణత్వము నకాధిక్యతలేదు. దీనికిముఖ్యము స్వభావమునుండి యాత్మకు మిక్కిలి శీఘ్రమగు, పూర్ణమగు, ప్రయోజనకారియగు మార్గము చే నారోహించుట. మనమిప్పుడు చెప్పుచున్నమార్గము శీఘ్రమైన దికాకున్నను మిక్కిలి పరిపూర్ణమైనది. ఇచ్చట భౌతికక్రియానిష్క్రియలను విచారించవలసియున్నది. యోగి కర్మను సాధ్యమగుసంత వరకు త్యజించవలసినదని సాధారణముగా జనులు చెప్పుచున్నారు. ముఖ్యముగా విశేషకర్మకూడదనియది శక్తులను వెలికెడ్చి ఖర్చుపెట్టు నని వక్కాణించుచున్నారు. కొంతవరకిది నిజమే. మానసికనిష్క్రి

డు ద్రష్టసాక్షిపదవి నవలంబించినప్పుడు నిశ్చలము, నిర్జనత్వము, భౌతికశాంతి, స్థూలదేహనిష్క్రియత్వము, సంభవించును. ఇది తామసగుణమగు యసమర్థతయయిష్టముకానంతమట్టుకు మంచిదే. ఏపనిచేయకుండుట యనుశక్తి సోమరితనము, యసమర్థత, కర్మనిరోధము, నిష్క్రియాసక్తతలకు భిన్నమైనది. అదియొక మహాశక్తి, ప్రభుత్వము, నిగ్రహము. కర్మచేయకఁ బూర్ణముగా విశ్రాంతినొందుటయను సామర్థ్యమే జ్ఞానయోగమునకు, భావములేకుండ పూర్ణమనోస్థిమితమొందు శక్తివలెనే యత్యావశ్యకము. ఇట్టి సోపానముల నెక్కుటకెవనికి యిష్టముండదో వాఁడు తాను జ్ఞానమార్గమున కర్హుఁడుకాఁడు. ఎవరిట్టిస్థితుల నొందఁజాలరో వారు జ్ఞానమొందుట కనర్హులు.

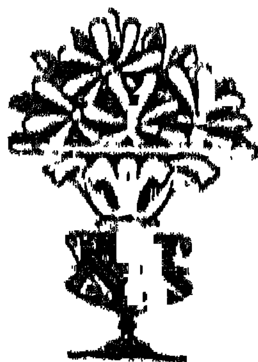
కాని యట్టిశక్తియున్నఁ జాలును. సమస్తకర్మను త్యజించనక్కరలేదు. స్థూలమానసకర్మయందయిష్టత కోరతగినదికాదు. పరిపూర్ణజ్ఞానమును వెతుకువాఁడు క్రియాసక్తతకు నిష్క్రియాసక్తతకు సహితము వెలిగానుండవలెను. మానసప్రాణదేహాత్మమున్నను ముఖ్యముగా జయించవలెను. అట్టియలవాటు మనస్వభావమందు పెరుగుచుండ నాపురుషుని యిచ్ఛాశక్తిని ప్రయోగించి పారఁదనునవలెను. ప్రాణశరీరములు సాధనరూపములై మనస్సునందు కల్పనబలఘాము లంపు లేక సాధారణకర్మయందు స్వాభావసిద్ధముగనుండు హీనముగు నఃదేశ్రికముగల శక్తితోఁబనిచేయక, పురుషుని యిచ్ఛానుసారముగాఁబనిచేయుస్థితి చివరకాప్రాణశరీరములకు రాఁగలదు. స్వభావశక్తులు పనిచేయునట్లు, శరీరము స్వాతంత్ర్యము నొందనప్పుడు, శరీరస్థమగు ప్రాణమునకు స్వతసిద్ధమగుశ్రమ కష్టములేక పనిచేయఁగలవు. మనకీపరిపూర్ణస్థితి వచ్చినప్పుడు కర్మమైనను నిష్కర్మమైన

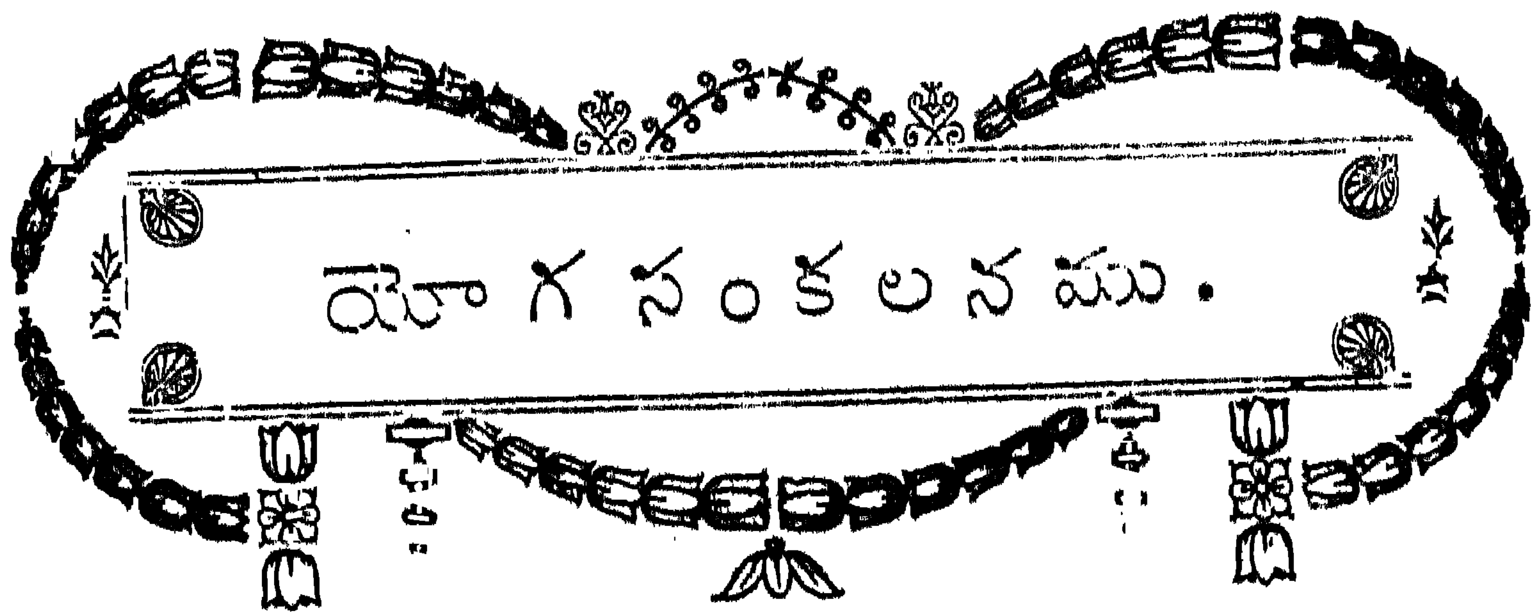
నొకచో. అప్పుడు కర్మనిష్కర్మలు రెండు జీవుని స్వాతంత్ర్యమును జె
రుపంజాలవు. ఆత్మాసక్తతను, యోగస్థితిమితమును, దొలగింపంజాలవు.
ఇట్టి పరిపూర్ణస్థితి యోగమందు ముందురాఁగలదు. అంతవరకు గీత
యందుఁ జెప్పఁబడిన సమత్వమవలంబించవలెను. కాబట్టి విశేషమైన
మానసిక భౌతిక కార్యము కూడదు. అది విశేషశక్తిని వ్యయపరచి
విజ్ఞానమునకు భంగకారియగును. స్వల్పమైన మానసిక భౌతిక కార్య
ముకూడ పనికిరాదు. అది స్వల్పమగుటచే నిష్క్రియత్వమం దల
వాటు వృద్ధిచేయును. దాటసలవికాని యనవస్థితసహితము కొన్ని
వేళల దానివలనఁగలుగును. అయినప్పటికి పూర్ణమైనస్థితిమితము, దేహ
కాంతము, క్రియారహితత్వము, ముఖ్యముగా నుండవలసిన సమ
యములు కలవు. సాధ్యమగునంతవరకు వీనిని సాధించవలెను. ధ్యాన
మున కత్యావశ్యకమైన జీవాత్మ సంధానమునకిది ముఖ్యము.

శరీరముతో నీవిధమున మనము పనిచేయునప్పుడు ప్రాణ
శక్తితో సహితము మనకు పనికలిగియుండును. శరీరమందు పనిచేయు
నట్టి ప్రాణశక్తిని స్థూలప్రాణమని మానసికవిషయముల నిలుపఁగాని
న ప్రాణశక్తిని మానసికప్రాణమనియు మనము విభజింపవీలు[illegible]
దు. మనము ద్వివిధమైన జీవయాత్రనుపొందుచున్నాము. ఒకేవిధమైన
ప్రాణశక్తి వీనిలో నొకదానితోఁ గలసినప్పుడు వేరుగాఁ బనిచేయు
చున్నది. శరీరమందు క్షుత్పిపాసలు, శ్రమ, ఆరోగ్యము, రోగ
ము, మొదలగునవి పుట్టించును. మనుజుని స్థూలదేహము రాయివ
లె ముద్దవంటిదికాదు. అందు రెండుకోశములు కలిసియున్నవి. అ
న్నమయ ప్రాణమయకోశములు పరస్పరకార్యములచే జీవయాత్రజరు
గుచున్నది. కాని ప్రాణశక్తి స్థూలదేహము రెండును వేరు వేరు వస్తు
వులు. శరీరమునుండి మనస్సును విడదీసినట్లుగనే ప్రాణమయకోశ

వ్యక్తి యెక్కువగుచున్నది. ఈస్థూలసాధనమందు దానివని వ్యక్త మగుచున్నది. దేహమును, కని పెట్టి దాని కార్యములు, వశపరచుకొ నుచున్నది. అభ్యాసమందు మనము దేహమునంటి పెనఁగిన స్థూ లప్రాణశక్తినుండి మనము వైదొలగెదము. ఈ రెంటిని సూక్ష్మబుద్ధి కని పెట్టుటచే ప్రాణశక్తి మనకు స్థూలమునకంటె సామీప్యముకలదని గ్రహింతుము. శరీరమునెడ్డ పూర్ణమైన విజయము స్థూలప్రాణశక్తి ని జయించుటచే గలుగుచున్నది.

దేహబంధకర్మల విడుచుటతో స్థూలప్రాణబంధము సహితము విడువఁబడుచున్నది. మన దేహము మనదికాదనియు దుస్తులవంటిద నియు నుపకరణమువంటిదనియు మనకుఁ దోచినప్పుడు మరణమునం దుఁగలభయము తొలఁగిపోవుచున్నది. దానిని పూర్తిగా త్యజించవల సినదే. మృత్యువునందుగలభయము, దేహత్యాగమునందుగల యయి ష్టత, మొదటి మన పశుత్వచిహ్నములు. అవన్ని పూర్తిగా మాపు కొనవలసినదే.

20 అధ్యాయము.

హృదయమానస బంధవిమోచనము.

పై కెక్కుచున్న జీవుఁడు దేహమందున్న ప్రాణమునకు వెలియగుటేగాక మనస్సునందు ప్రాణశక్తి కర్మకుసహితము వెలికావలెను. జీవుఁడు పురుషుని ప్రతినిధియై “నేను ప్రాణముకాదు. ప్రాణపురుషుని యాత్మకాదు” యదిప్రకృతికార్యము మాత్రమే. యని మనస్సునకుఁదోఁపింపఁజేయవలెను. ప్రాణమునకుమూఁడులక్షణములు కలవు. (1) కర్మ, చలనము (2) మనుజునకు వెలిగానున్నదానిఁ బొంది, స్వీకరించి, బోధపరుచుకొనుట (3) తనకు తటస్థించినదాని విషయమై సంతుష్టి, యసంతుష్టి. ఈసంతుష్టియసంతుష్టులు సర్వమందు గనుపించు నాకర్షణనిరాకరణముల రూపాంతరములే. ప్రాణము స్వభావమంతటనుండుటచే నీమూఁడువిషయములు స్వభావమందంతటఁ గలవు. కాని మానసికులమగు మనయందు వానినిజూచి యంగీకరించు మనస్సునకనుగుణ్యముగా వానికి మానసికవిలువలివ్వఁబడినవి. అవి (1) క్రియ, (2) యిష్టాయిష్టములకోరిక, (3) సుఖదుఃఖముల

ను రూపముల ధరించుచున్నవి. మనలోఁ బ్రాణము వ్యాపిం
చినను కలదు. మన శరీరకర్మాధారమగుటేగాక మన స్పర్శమాన
సము, రాగమానసము, భావమానసకర్మలకును ఆధారమై యు
న్నది. వీనిలోనికి తనధర్మమును బ్రవేశపెట్టి కల్లోలపఱచి, సౌఖ్యము
కలిగించి, సరియైనవాని కార్యమును వికారము నొందించుచున్నది. మాన
సస్థితికిఁగల పరిమాణమగు కల్లోలము ప్రాణవ్యాపారమును మాలి
న్యమును కలిగించును. ఈకల్లోలములో [illegible]
లుచున్నది. అది కోరిక యనుధర్మము. సర్వవ్యాపకమును నిత్యము
ను సర్వమందుండి సర్వమును స్వాధీనమందుంచుకొను ప్రాణశక్తియు
యొక్క సంతృప్తికొఱకు పనిచేసి యనుభవించునట్లు, మన [illegible]
ప్రాణకోరికను పూర్తిగాఁ దృప్తిచేయుటకు పనిచేసి యనుభవించు
చున్నది. కాబట్టి మానసికప్రాణశక్తి (Psychic life energy)
యొకవిధమైన కామమానసముగా (Desire mind) నాంధ్రమునం
దుఁ దోఁచుచున్నది. మన నిజకార్యమును పోషించునట్లు చేసిన సా
ధించవలెను. మనకార్యములకు మూలము కోరిక. అది మన సౌఖ్య
లకుఁ గారణము. మనవృత్తి పరిణామము. మన స్పర్శమానసము
(Sense mind) రాగమానసము (Emotional mind) భావమా
నసము (Thought mind) ప్రాణశక్తియొక్క సంబంధములేక, మఱి
మతులు లేక స్వతంత్రముగాఁ బనిచేయఁగలిగినను మన స్వభావ
యధికారమును బొందవలెనంటే [illegible] నుండుట నేర్చు
కొనఁగలిగినా సమస్తమానుషవిషయములు సమగ్రభావముతో సం
సిద్ధినొందఁగలవు. ప్రాణశక్తియొక్క నిజమైనపని యేమనగా మన
లోని దేవత్వ మేది నిర్దేశించునో దానిని చేయుటే. అంతర్యామియగు
నాయీశ్వరునిచే నివ్వఁబడినదానిని పొంది యనుభవించుటే. దానిపని

యొంతమాత్రము కోరుటకాదు. స్పర్శమానసము (sense mind) నకు సరియైనపని యేదియనగా నిష్క్రియత్వమునొందిప్రకాశతతో ప్రాణముయొక్క ప్రేరేపణలకు సిద్ధపడియుండుటే. అట్టి ప్రేరేపణలవలన కలిగినశక్తులను రసమును నానందము నుత్తమకార్యమునకు వ్యాపింపజేయుటే. కాని శరీరమందది ప్రాణశక్తియొక్క యాకర్షణలకు నసహ్యములకు నంగీకారములకు, నిరాకరణములకు సంతుష్టులకు, నసంతుష్టులకు, సమర్థతలకు, నసమర్థతలకు, సంబంధము పెట్టుకొని యది మొదటహద్దులలోఁబడుచున్నది. తరువాత నిట్టి హద్దులవలన స్థూలమందున్న బాహ్యముయొక్క వికారములతోఁ గలియుటకు బలాత్కరింపఁబడుచున్నది. అంతట స్థిత్యానందమునకు మారుగా సుఖదుఃఖములకు సాధనమగుచున్నది.

అదేవిధమున రాగమానస మీకల్లోలమున బలవంతముగా చిక్కుకొని రాగప్రేరితమై సుఖదుఃఖములు, స్నేహవిరోధములు, భయాహంకారములు, పోట్లాటలు, పిసుకులిష్టాయిష్టములు, నిర్లక్ష్యములు, సంతృప్తియసంతృప్తు లాశానిరాశలు, కృతజ్ఞతలు, మొదలగు రాగాదులలోఁబడి ప్రపంచజీవితనాటకములోఁ బడును. ఈకల్లోలమునే మనము జీవుఁడందుము. కాని నిజమైనజీవుఁడు మనకుస్వల్పముగాఁ గానుపించుచున్నది. కొంతమందికిమట్టుకే యది వృద్ధిపొందినది. అది పరిశుద్ధప్రేమకు సంతోషమునకు దైవ జంతుజాలముల సంయోగదాయకమగు ప్రకాశతకు సాధనము. ఈనిజమైనజీవుఁడు జీవుఁడని మనముభ్రమపడు ప్రాణముయొక్క (కామరూపముయొక్క) వినోదముతోఁ గప్పఁబడుచున్నాఁడు. రాగమానసము మనలోని నిజజీవుని ప్రతిఫలింపఁజాలక మనహృదయములోని దైవమునకు మారుగా కామమానసమును ప్రతిఫలించుచున్నది.

అదేరీతిని యోచనామానసమునకు నిజమైన వ్యాపారమేమనగా, రాగరహితమైన యానందజ్ఞానముతో విచారించి తెలుసుకొని కనిపెట్టి దానికిఁ దోచుచున్నట్టియు ముందు తోఁచనట్టియు, సర్వముతో వినోదించుచున్న వార్తలకు ప్రకాశతలకు సిద్ధమైయుండుట. మన మనోవృత్తికిపైనఁ దేజరిల్లు దివ్యపీఠమునుండి క్రిందకురహస్యముగా మనలోనికి దిగుచున్నట్టియు, నావేశముకనుగు మానసద్వారమునగాని వీక్షించు హృదయద్వారమునగాని మనలోనికి దిగునట్లు కనుపించుచున్న వార్తలకు ప్రకాశతలకు సిద్ధమైయుండుట. యోచనామానసమీకార్యమును క్రమముగాఁ జేయఁజాలదు. ఇంద్రియములాదున్న ప్రాణశక్తితోనిది బంధింపఁబడియున్నది. రాగానులక్ష్యలను తోఁ జేరియున్నది. తనస్వంతయిచ్ఛ మనుష్య మనోనిర్ణయములను హద్దులోఁబడి కామమానసముయొక్క ప్రేరేపణలకు లోనగుచున్నది. ఉపనిషత్తులోఁ జెప్పినరీతిగా మనమానసవ్యక్తి ప్రాణవాహినులచే వ్యాపింపఁబడియున్నది. ఈప్రాణశక్తియే ప్రయత్నించును. హద్దులుపెట్టును. గ్రహించును. మరుచును. కోరును. దుఃఖించును. దీనిని శుద్ధిచేయుటచేత మననిజమగు నిత్యస్వరూపమును తెలుసుకొనగలము.

ఈచిక్కనకుమూలము నేను వ్యక్తియే. నేను జ్ఞానవ్యక్తికి స్థానము మనస్సే. నిజమునకు వ్యక్తిగల మానసము లోఁగడవ్యక్తిశూన్యమగు మానసమందేర్పడిన నేనను సహంకారమును ప్రతిఫలింపఁజేయుచున్నది. నేనను నీయహంకారము పాషాణలతాగుల్మములయందిదివరకున్న మూగజీవమే. ఇప్పుడువాక్కుకలిగి మేలుకువఁ జెందుచున్నది. కాని వ్యక్తిమానసముచే మొదట సృజింపఁబడినది కాదు. ఈయూర్ధ్వప్రయాణమందు ప్రాణశక్తి నేనను యహంకార

మునకు బంధనుగుచున్నది. మేధోహృదయములు తమదుఃఖములకు కారణము కనిపెట్టి దానిఁ దొలగించుటకు కోరుచుండినను ఇూకా మమానసమిూబంధమును నడలించుట కంగీచరించుట లేదు. ఏలననగా వానియందున్న ప్రాణమనబడు జంతువు తిరుగుబాటుచేసి వాని నిజ జ్ఞానమును మరుగు పరుచుచున్నది.

కాబట్టి మానసికపురుషుఁడీ (mental pursuba) కామమానసముతో (desire mind) సంబద్ధైకీభావముల విడువవలెను. పోరుసట్టియు, దుఃఖించునట్టియు, సంతోసించునట్టియుఁ ప్రేమించునట్టియు ద్వేషించునట్టియు, నాశించునట్టియు, నిరాశచెందునట్టియు, గోపగించునట్టియు, భయపడునట్టియుఁ బాణరాగవృత్తులుగల వస్తువ నేను గాదని యతఁడు చెప్పవలెను. స్పర్శరాగమానస మందివియున్నియు ప్రకృతికార్యములనియు దాని యలవాట్లనియుఁ జెప్పవలెను. అంతట మనస్సు రాగములనుండి వైతొలగి శరీరాకారానుభవములందు వలెనే ద్రష్టసాక్షి యగుచున్నది. ఇచ్చట సహితమంతర విలక్షణత్వము మరలనేర్పడుచున్నది. రాగమానస మింకనుండును. దానియందు రాగద్వేషాదులు స్వభావముయొక్క యలవాట్ల వృత్తులననుసరించి జరుగుచుండును. సాక్షియై మానసముకూడ యుండును. అది వానికి సాక్షియై కనిపెట్టి గ్రహించును కాని వానికంటదు. మానసికరంగస్థలమున తెసకంటె నన్యముగు పాత్రలచేఁ బ్రదర్శింపఁబడు నాటకమువలె యది వానిని వీక్షించును. మొదట కొంతశ్రద్ధవహించి వానితో నేకీభావ మొందుదు కనిపెట్టును. తరువాత పరిపూర్ణశాంతితో విలక్షణముగా కనిపెట్టును. చివరకు పరిపూర్ణశాంతినొందుటేగాక స్వచ్ఛమగు నానందముతోఁ గనిపెట్టును. విలాసము కొఱకు నాడుకొనుచున్న పసివాని యాటలలో హాఁ డనుభవిం

చు సుఖదుఃఖములవలె యస్థిరములని వీనిని నవ్వుతోఁ గనిపెట్టును. తరువాత తానుయనుజ్ఞల నిచ్చు యధికారిగా దెలుసుకొనుచున్నాఁడు. తా నిచ్చిన యనుజ్ఞను రద్దుచేసుకొనుటచే యీనాటకమాపగలనని గ్రహించుచున్నాఁడు. అనుజ్ఞరద్దుపడగానే పనియొక్క ముఖ్యమాన్పు రాఁగలదు. రాగమానసము ఛిద్రితో నుండును. శుద్ధి కాఁగలదు. ఇట్టి పరిక్రియలకు తావి యగును. అట్టి పరిక్రియలు కలిగినప్పటికి యవిలోనుండి పుట్టక వెలినుండి సంభవించును. ఇంకను రాగమానసము వానికి జవాబు చెప్పుచునే యుండును. ఇట్టి జవాబు చెప్పెడి యలవాటు క్రమముగా నశించును. రాగమానసము తా త్యజించిన రాగాదులనుండి విలక్షణత్వము చెందును. లోభములు, సుఖదుఃఖము లిష్టాయిష్టములు సంతుష్టి యసంతుష్టులు లాని వాములు భయక్రోధములు, ప్రేమాదిరాగములు, ముక్తిగాంచి మానసిక స్థితియఁడి స్థైర్యా లగును.

వానికి బదులుగా నేమివచ్చును? మన కిచ్చకాండేవి పరిపూర్ణసిమితము, నిశ్శబ్దము నిర్లిప్తతరావచ్చును. కాని జీవుఁడు. శిష్యక నిట్టి స్థితినొందవలసియున్నను మనసున్న ముఖ్యాంతరాత్మ కురికాదు. కాబట్టి పురుషుఁడిచ్ఛగించు యధికారి కాఁగలఁడు. అతని యిచ్ఛకు బదులుగా మానసికస్థితియొక్క సరియైన యనుభవము నొందుట. వాఁడిచ్ఛగించు దానిని స్వభావము సమర్పుచున్నది. మునుపటి రాగకామవ్యూహమైన పదార్థము, స్వచ్ఛగు శాంత మైనదగు ప్రేమానందముగా మారుచున్నది. కామమానసముచే విడువఁబడిన ఖాలీస్థలమందు సరియైన జీవపదార్థము పైనుండి ప్రవేశించుచున్నది. శుద్ధికాఁబడి ఖాళీచేయఁబడిన పాత్రదివ్యానందామృతములతో నింపఁబడును. సుఖదుఃఖాత్మకమగు రాగములతో నింపఁబడదు. రాగము,

మంచికొఱకైన రాగములు సహితము దివ్యస్వభావమును మరుగు పరుచును. దాక్షిణ్యము సహితము. దాని స్వతస్సిద్ధమాలిన్య మగు భౌతిక యసహ్యత తానన్యుల బాధసహించలేకుండుట యనురాగాశక్తతతోను నిరాకరింపఁబడవలసినదే. ఇతరుల బాధలనుచూచి గ్రహించి యంగీకరించి నివారించుటకు శక్తిగల యుత్తమ దివ్య దాక్షిణ్యమునకుఁ జోటుండనలెను. ప్రపంచమందున్న దుఃఖము నెపుడొక్కనవలె నను యహంకారేచ్ఛతోఁగాక వస్తుధర్మముల జ్ఞానముతో నిందించక జ్ఞాన తేజస్సులతో దేవుని యావిర్భావమందు తాసాధనము కానవలెను. అదేవిధమున కోరి ఫలప్రాప్తినొంది సుఖ దుఃఖబాధితమగు ప్రేమను సహితము నిరాకరించవలసినదే. ఇట్టి వస్తువులకు విలక్షణమైనట్టియు సంగతిసందర్భములపై యాధారపడ నట్టియుఁ బ్రాప్తాప్రాప్తములకబాధ్యమైనట్టియు, సర్వవ్యాపక సమాన ప్రేమ దాని స్థానమునఁ బ్రవేశించవలెను. ఇట్టి జీవునియన్ని వ్యాపారములందుండును. ఈవిషయము లాత్మసరిపూర్ణ యోగము నందుఁ జర్చింతము. క్రియానిష్క్రియత్వములతో నెట్లోనిర్లిప్త శాంతత్వము లోకమైపున నానంద ప్రేమ లోకమైపున గలద్వంద గుణములతో నట్లు. సమత్వమమూలము. నిర్లిప్తతకాదు. సమానముగా సహించుట పక్షపాతములేని నిరాకరణము సుఖదుఃఖప్రతి క్రియలులేక సుఖదుఃఖకారణములకు శాంతితోఁ దలయొగుట సమత్వమునకు ప్రయత్నము. అది యుపసన్య మూలముకాని సత్స్వరూప మగు నానందప్రేమల నొందక సమత్వము సిద్ధింపదు. ఇంద్రియ మానసము సర్వసౌందర్యముయొక్క (All Beautiful) సమానరసమును గ్రహించవలెను. హృదయము సర్వమునందు సమానప్రేమానందముఁ గనిపెట్టవలెను. మానసిక ప్రాణము (Phyichic Prana)

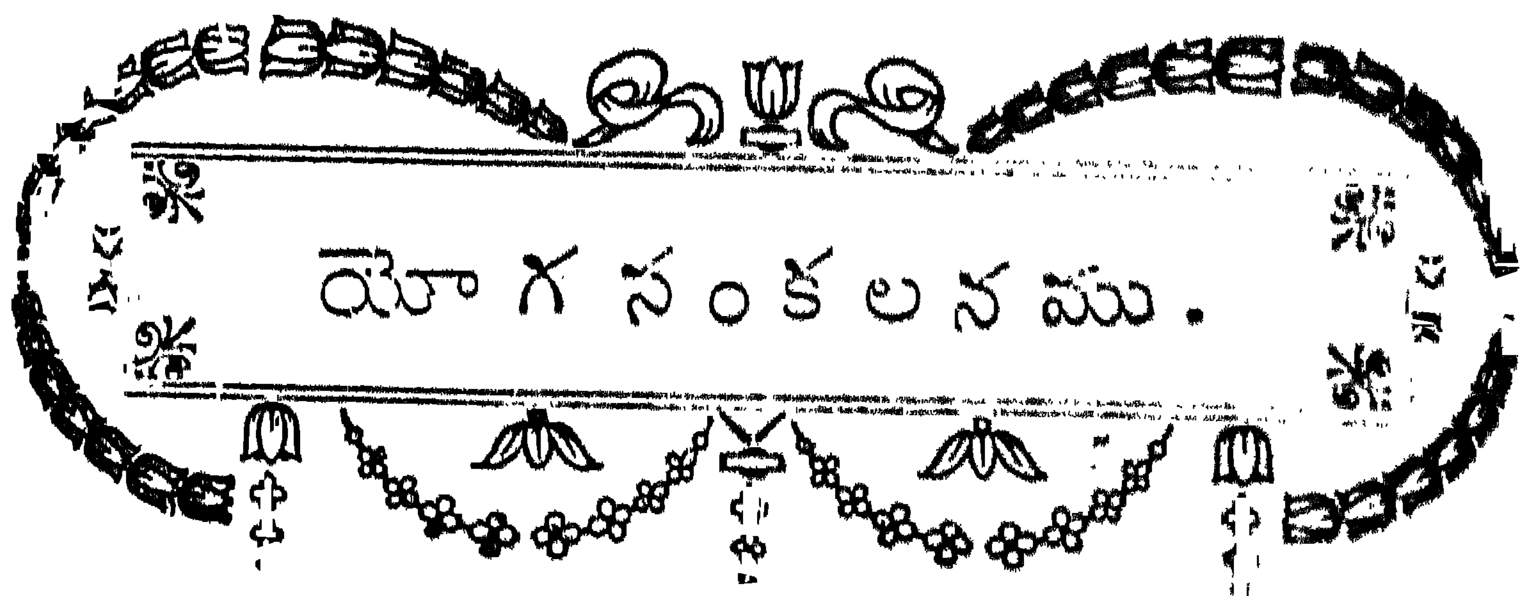
యానందరస మనుభవింపవలెను. ముక్తివలన కలిగెడి సర్వ పరిపూర్ణత్వ మిదియే. జ్ఞానమార్గమందు మనకుంగల మొదటిపని కామమానసమునకు విలక్షణత్వ ముండుట. దాని రాగాదుల త్యజించుట.

కామమానసము యోచనకు సాధనము గాకుండ నిరాకరింపఁబడవలెను. యోచనాభిప్రాయములనుండి పురుషుని విడదీయుటచే నిదిసంభవించుచున్నది. పరిపూర్ణాంతర్మార్గమునుగురించి వ్రాయునప్పుడు దీనిని విషయము చర్చించుటకు మన కిదివరకే యవకాశము దొరికెను. ఏలననగా మనము ప్రస్తుతము వ్రాయుచున్న గ్రంథవిషయము శుద్ధి స్వాతంత్ర్యములకు ధానమేకాని వేరుకాదు. దీనివలన పూర్ణయాత్మజ్ఞానము సాధ్యమగుచున్నది. క్రమవృద్ధిగల యాత్మజ్ఞానము శుద్ధి స్వాతంత్ర్యములకుపకరణమే. యోచన మానసమునకుగల విధానము జీవుని యితరవిషయముల విధానము వంటిదే. పురుషుఁడు యోచన మానసమును ప్రాణదేహాదులతోను స్పర్శ రాగములతోను కామమానసము తో నైక్యభావమునుండి తప్పించుకొనుటకు నుపయోగించి దాని నిట్లనుని "యిదిసహితము నేను కాను. యోచన యోచకుఁడు నేను కాను. ఈభావములభి ప్రాయములు యోచనలు మేధోపరిశ్రమలు మనోసూచన లంగీకారములు సూత్రములు, సంశయములు సిద్ధాంతములు నేను కాదు. యోచన మానసమందు జరుగుచున్న నివియన్నియుఁ బ్రకృతి కార్యము లేయని" చెప్పును. ఈవిధమున నిశ్చయించు యోచించు మానసమునకును కనిపెట్టి మానసమునకు నంతరాయ మేర్పడును. పురుషుఁడు సాక్షి యగుచున్నాఁడు. ఆతఁడు చూచును. తనయోచనాధర్మముల పద్ధతుల నతఁడు తెలుసుకొనును. గాని వానికి విలక్షణముగా

నుండును. అంతట ననుజ్ఞకధికారియగుటచే మానసప్రవాహమునకు మేధోతర్కమునకు ముందు తా నొసగిన యనుజ్ఞను రద్దుపరుచును. రెంటి వ్యాపారముల నాపును. యోచించుమానసమునకు లోఁబడక స్వాతంత్ర్య మొందు చున్నాఁడు. పరిపూర్ణ నిశ్శబ్దమున కర్హుఁడగుచున్నాఁడు.

పరిపూర్ణత్వ మొందుటకు స్వభావముపై ప్రభుత్వస్థితిని పురుషుఁడు తిరిగి పొందుట యావశ్యకము. మానసమేధో యంతఃప్రవాహమునకు బదులుగా సత్యజ్ఞానము వచ్చునట్లు సంకల్పించు శక్తిని తిరిగిపొందుట యావశ్యకము. కాని నిశ్శబ్దము నొందుటకూడ యావశ్యకమే. శబ్దశూన్యమందు యాత్మను కనిపెట్టుదుము. కాని యోచనయందుకాదు. ఆత్మ యిట్టిదను వ్యక్తిజనించునేగాని యాత్మ యిట్టిదని యనుభవింపఁజాలము. మానసపురుషుని (mental purusha) విడచి మానసమునకు మూలమేదియో దానిలోఁ బ్రవేశింతుము. ఇట్లు ప్రవేశించుటకు తుర్య ముక్తి యావశ్యకము. ఆ తుర్యముక్తి మనస్సులో నేనను నహంకారమును విడుచునే.

యోగసంకలనము.

21 అధ్యాయము.

అహంకారవిమోచనము.

నేనను వ్యక్తియే సృష్టిక్రమమునందు బ్రహ్మము దేనిచే మే ర్పరచిన మొదటి నిర్మాణము. అహంకారవిమోచనము మానవజీవితమునకు దివ్యసంసిద్ధి కలిగించునది. ఉపనిషద్వాక్యములం దీనినే యతనమనియుఁ బుద్ధప్రాప్తియనియుఁ జెప్పుచున్నారు. వివిధమతశాఖప్రక్రియానుసారముగా వేఱువేఱు పేళ్లు పెట్టినారు. విష్ణుప్రాప్తియే ముఖ్యగా నన్ని భావములు రెండు పెద్దవిరుద్ధ మతములకుఁ జేరుచున్నవి. ఒకటి ప్రాపంచిక విషయమైనది. సమష్టివ్యష్టులయందును మానసిక ప్రాణస్థూలయహంకారవ్యక్తియొక్క సృష్టిసంసిద్ధియే మానవునకు ముఖ్యమని తలచఁబడి యీదేహమంతయు నిరాకరింపఁబడుచున్నది. రెండవది మతవేదాంతజ్ఞాన విషయమైనది. జీవాత్మలకెల్లను నహంకారమును జయించుటే ముఖ్యమయినది. అదే యున్నతోన్నతము స్తమమైనది. అదేవిధమున నహంకారవిషయమును నిప్పుడు రెండు విరుద్ధభావములుకలవు. బ్రహ్మాండమునకు సంబంధించిన భావనలా

స్త్రమందు సహితము మనోమయ యహంకారము మానసిక భ్రి
మయనియు మరణకాలమందు మనోశరీరముల నాశముతోఁబాటు
వినాశమొందుననియుఁ జెప్పెడి భావముకలదు. జాతియందుఁ బనిచే
యుచున్న స్వభావ నిత్యత్వభావమే యీశాస్త్రమునకుఁ బునాది.
వ్యష్టిసంసిద్ధిగాక జాతీయసమిష్టి మానుషయహంకార సంసిద్ధియే
ధర్మముగా నెంచఁబడుచున్నది. మఱియొకటి ప్రాణమునకు సంబం
చినది. ఇందు జ్ఞానయుక్తమగు నేనను యహంకారమే సంసిద్ధికి
ప్రాముఖ్యత కలిగి యుండుటయను నిచ్ఛకు ప్రతినిధియగుచున్నది.
దాని యాన్నత్యసంతుష్టులే మనయునికికి సార్థకములనఁబడుచున్నవి.
విపులములగు వేదాంతమతభావములయందు మనుష్యున కంత్యస్థితి
యెట్టిదో వేరువే రభిప్రాయములు కలవు. అతీత సర్వవ్యాపకసర్వా
త్మస్థితి లేదని బౌద్ధులు చెప్పుచున్నారు. వ్యష్టిజీవుఁడే యుత్తమ పర
బ్రహ్మ మనియు, వ్యష్టిభావము త్యజించుటే బంధముక్తియనియు
సద్వైతులు చెప్పుచున్నారు. కాని మఱికొన్ని మతములు మానుష
జీవుఁడు నిత్యుఁడనియు సద్వితీయా ఖండజ్ఞానమునకుఁ బునాదియని
యు నిత్యుఁడై భేధభావముతో సదాలోఁబడియుండుననియుఁ జెప్పు
చున్నవి.

సత్యాన్వేషకుఁ డీభిన్నాభిప్రాయములఁ బరిశోధించి తానేది
ప్రారంభించవలెనో నిర్ధారణస్వయముగాఁ జేసుకొనవలెను. తనకు జ్ఞాన
మనగా నేదియో నిర్ధారణ చేసుకొనవలెను. యోగమంతయు దాని
ననుసరించియుండును. యోగము జ్ఞానమార్గమం దన్వేషించునది నిజ
స్థితి. నిజమగు జ్ఞానమునకుఁ బునాది మనుజుఁడు జ్ఞానదుఃఖములనుండి
విముక్తుఁడై యుత్తమమందు నివసించి యుత్తమముతోసమ రసత్వ
మొందుట. మానుషాహంకారమందుగాని దానిత్ప ప్తిచేయుబడుంను

గాని యట్టిదివ్యపరిపూర్ణత్వము కల్గుటలేదు. అహంకారమును శుద్ధిచే
యుటవలన నీతివృద్ధులు కలుగుటేగాక యంతఃస్ఫూర్తి ప్రశాంతానంద
ములు సహితము కలుగుచున్నవి. మనమహంకారమును విడచిన
కొలది విపులజీవితము గొప్పస్థితి యుత్తమజ్ఞానము సుఖమైన జీవ
స్థితి యుత్తమజ్ఞానశక్తుల సహితము మనకుగలవు. కావున యెట్టి
వేదాంత శాస్త్రమైనను మానవ సంస్కారపరిపూర్ణత్వము, తృప్తి,
యహంకార సంతుష్టివలన గాక యహంకారము త్యజించి యాత్మ
నారోపించుటవలనఁ గలుగుచున్నదని చెప్పుచున్నది.

ప్రపంచ ధర్మశాస్త్రమునం దెప్పుడు ముఖ్యముగ నెంచబడు
చున్న మనుష్యజాతియొక్క యభివృద్ధికై మన యహంకారమును
వినియోగపరచుట సహితము మనము ప్రారంభించవలసిన పని
కానేరదు. మనుష్యజాతియొక్క యభివృద్ధి సదా మార్పులతో నిం
డియున్నది. జీవునకు నిలుచుటకు స్థిరమైన స్థానము దొరకజాలదు.
సమిష్టిజ్ఞానమునకు వ్యష్టిజ్ఞానమున కన్న నెక్కువ వ్యక్తి యెక్కువ
నిత్యత్వజ్ఞాన మెక్కువ నిర్మలప్రశాంతత్వ యానందము కలుగ లేవు.
వ్యష్టికన్న సమిష్టియం దెక్కువ బాధలు, ప్రమాదములు, కష్ట
ములు కలవు. ప్రకాశత్వ, ప్రశాంతత్వ విముక్తులు వచ్చునెడల
వ్యష్టి యహంకారముకన్న విపులము సమిష్టి యహంకారముకన్న
నుత్తమమునుండి జీవుని లోనికి దిగవలసినదే. తనయాత్మ పరత్వము
త్యజించి జనసామాన్యమును సేవించవలెనను ప్రేరణసహితమౌ మా
నవప్రియయహంకారము జాతీయసమిష్టి వ్యక్తి కానేరదు. ఈ రెంటికి
యతీతమగు పరిపూర్ణ రహస్యమై యున్నది. ఈయతీతమూలమే
మన మన్వేషించవలసినది. వ్యష్టిసమిష్టులు దేని కించిత్స్వరూపములో
యట్టి విపులజ్ఞానస్థితిని మన మన్వేషించవలెను.

అట్టి పేరిరేపణకు వెనుక సత్య మున్నదనుమాట మనము మరువరాదు. ఏకాంతవిజ్ఞానులు దాని నొప్పుకొనరు. నిరసించెదరు. కాని మనమొకటియొప్పుకొనకతప్పదు. అదేమనగా వ్యష్టిసమిష్టులు విపులయున్నతస్థితియొక్క కించిదంశములుగాన వానిసంసిద్ధికి యుత్తమస్థితియందు స్థానముండవలెను. ఉత్తమ వివేకజ్ఞానములందు గొప్ప ప్రయోజనముండవలెను. ఉత్తమానందమందు నిత్య ప్రయత్నముండవలెను. వ్యర్థముగా సృజింపఁబడినవనరాదు. ఈస్వల్పాంశముల సంసిద్ధి (యనగా) జాతీయ పరిపూర్ణత్వము వ్యష్టిమనుజుని పరిపూర్ణత్వమువలెనే యావి దేనిస్వల్పాంశములో దాని తెలునుకున్నప్పుడే నిజతత్త్వమువలన నేర్పడుచున్నది. కాబట్టి వ్యష్టిమనుజుఁ డహంకారము నడలి నిజస్వరూపమును దెలుసుకొని దానియందు నివసించుటకన్న జాతీయవృద్ధిసౌఖ్య పరిపూర్ణత్వసేవ వేఱుగాన్పించదు. ఇందుసహితమాధునికాభిప్రాయానుసారముగ మనకేర్పడిన ప్రపంచవృద్ధి సమిష్టత్వముల నెరవేర్చుట యనంతుని వెతుకుటనలనఁ గలుగునేకాని స్వభావవృద్ధియందు బంధింపఁబడి జీవించుటనలనఁగాదు.

అప్పుడుత్తమ జ్ఞానాన్వేషకుఁడట్టి నూతన భావముతోనైన నెట్టిమంచిభావములతోనైన విజ్ఞానవేదాంతమత మార్గములందు నడువవలసియున్నాఁడు. కాని యెంతవరకఁతఁడట్లు నడువవలెను? దేహప్రాణమానసములతోఁ దాబంధింపఁబడి యున్నట్టియు నవి తానని చెప్పునట్టియు నహంకారవ్యక్తి విమోచనము మనమింతవరకు సంపాదించితిమి. సకలకర్మలకు మూలము కర్మానుజ్ఞాత యీశ్వరుఁడనియు నతని కార్యనిర్వాహక ప్రకృతిశక్తికర్తయనియు తెలుసుకొనుట కర్మయోగమునకు మొదటి యభిప్రాయము. అట్లు కతృత్వాధికారమును తొలగించుటకుగాక సాధనములను, వృత్తులను మన నిజ

తత్వమని భ్రమపడు యహంకారవ్యక్తి బీజమునుకూడ నిర్మూలము
చేయవలెను. తరువాత నేమినిలుచును ? నిలుచునది యాసమస్తము
నకు మూలము. ప్రత్యేకము నేనను సర్వసాధారణవ్యక్తి నిలుచును.
ఇది ప్రత్యేకమొక వ్యష్టిజీవునకుగాని సమష్టిజీవులకుగాని సంబంధిం
చక దేనికంటని యొకవిధమగు మనోవృత్తిగను యున్నది. ఆవృత్తి
యన్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ వ్యాపారములకు మూలము.
తక్కినవి ప్రకృతివిలాసముపై యాధారపడియుండు యహంకారవ్య
క్తులు. కాని యీస్వచ్ఛమగు ముఖ్యయహంకారవ్యక్తి విలాసము
నకు వెనుకనున్న మానసపురుషుని జ్ఞానముపై యాధారపడియున్న
ది. అదినేను మనస్సు ప్రాణము దేహమని చెప్పను. జీనిపై మనో
ప్రాణ స్థూలవృత్తు లాధారపడియున్నవో యట్టి ప్రత్యేకమానస
పురుషుఁడు తానని చెప్పుచున్నది. ఎంతకాలము యీ మూలమగు య
హంకారవ్యక్తియుండునో యంతవరకు పరిపూర్ణ మోక్షము లేదు. దీని
నాధారముచేసుకొని యహంకారజీవితము బలముతగ్గినను వృద్ధిగానే
యుండును. అది విపులముకావచ్చును. పరిశుద్ధము కావచ్చును. ఎ
టులాగిన నటు రావచ్చును. మోక్షము శుభముగా చేరకవచ్చు
ను. సంసిద్ధిసమీపములో నుండవచ్చును. కాని బంధవిమోచనము
కలుగలేదు. మనమింక పైకెక్కవలెను. ఈయహంకారవ్యక్తిబీజము
ను రూపుమాపవలెను. ఏపురుషునిపై యిది యాధారపడియున్నదో
యాపురుషునిఁజేరవలెను. ఇది యాపురుషుని ఛాయ. మనమాఛా
యనువిడిచి నిజస్వరూపమును బొందవలెను. ఆస్వరూపమే మనుష్యు
ని యాత్మ. హిందూవేదాంతమందు జీవుఁడు *జీవాత్మయనఁబడుచు
న్నది. అది సర్వప్రాణులజీవము. జీవుఁడనగా స్వభావకార్యముచే
నిర్మింపఁబడిన మనోమయ యహంకారవ్యక్తి కానేరదు. మనోమయ

ప్రాణమయాన్నమయ స్థితులు బంధింపఁబడినట్లు జీవుఁడు ప్రకృతిప్రవృత్తులచే విధానములచే ధర్మములచే బంధింపఁబడఁడు. జీవుఁడు యాత్మయనఁబడును. ప్రకృతికన్న యెక్కువవాఁడు. అతఁడు ప్రకృతి కార్యములకు సమ్మతించి దానివిధానములఁ బ్రతిఫలించును. జీవవ్యక్తియందు వానిని దోపింపఁజేసిన త్రిగుణాత్మకయావరణ నంగీకరించును. కాని యీజీవుఁడు ప్రపంచమందును, జీవపదార్థమందును, తనవిధానములఁ బ్రతిఫలించిన సర్వవ్యాపకాతీతాత్మయొక్క నిర్మాణము లేక జీవరూపము, లేక ప్రతిబింబ మనఁబడుచున్నది. అదే మనయాత్మ. అదే యద్వితీయము. పరమోత్తమము. మనము తెలుసుకొనవలసిన యుత్తమాత్మయదియే. మనము ప్రవేశించవలసిన యనంతస్థితి యదియే. ఇచ్చట గురువులు వెంటనుండరు. భక్తిజ్ఞాన కర్మలకిది యుత్తమప్రయోజనమని యందరంగీకరించుచున్నారు. మాయా సంబంధినియగు నహంకారవ్యక్తినివిడిచి జీవుఁడు దీనిని బొందవలెనని యందరంగీకరించుచున్నారు. కానియద్వైతి (Monist) జ్ఞానమార్గావలంబకుఁడై యీశ్వరునియందు జీవుని పునఃప్రవేశమే లయమే, యైక్యమే ముఖ్యలక్ష్యార్థమనుచున్నాఁడు. ద్వైతి భక్తి మార్గమనుసరించి యహంకారమును స్థూలజీవితమును త్యజించమనుచున్నాఁడు. కాని బౌద్ధునివలె జీవవినాశముగాని యద్వైతివలె జీవైక్యమునుగాని మనుజుఁడొందవలసిన యుత్తమస్థితియని చెప్పఁడు. కేవలముత్తముని భావస్ఫూర్తిను యానందమందు నిమగ్నుఁడైన నాయుత్తమునిచేఁ గబళింపఁబడక యనంతనిత్య మొందుచున్నాఁడని చెప్పుచున్నాఁడు.

పరిపూర్ణ యోగసాధకునకు సంశయమక్కఱలేదు. జ్ఞానాన్వేషకుఁడుగాన జ్ఞానశిఖరమును దానిసర్వగర్భభరిత విపులత్వము వెతు

కవలెను. వేదశాస్త్రభావమునందుఁ దెలుసుకొనుటేగాక జీవునియందా న్నతానుభవమునందుఁ దెలుసుకొనవలెను. వ్యష్టిసమిష్టులు కలిసియుండ య్యు వ్యష్టిసమిష్టుల కాధారమూలమగు పరమేశునితో జీవుఁడు పూర్తిగాఁ గలియుటే విజ్ఞానానుభవోన్నత్యము జ్ఞానశిఖరమనఁ బడుచున్నది. మార్గమేదైన నిదియే వారందఱు పొందవలసిన సంపూర్ణత్వము. అన్వేషకుఁడు క్రియాశక్తియిచ్ఛాయుండెగాక ప్రతిష్ఠాయుండినను సహింపమీశ్వరునితో నేకీభావ మొందని దీనత్వయోగమునుసహింపము పూర్తిగా సంసిద్ధిఁ జెందదు. అంతవరకు సాధకుఁడు వ్యష్టికార్యకారణభావమును విడచునేకాని ద్వైతపురుషభావమునుండి సాధనమార్గమునుండి తప్పించుకొనఁజాలఁడు. సాధకుఁడు యీశ్వరుని సాధనమునిత్యుఁడనని ప్రారంభించవలెను. కాని వాఁడుతుదకు తానేనింది సిద్ధాంతమెంచి సదానితో నేకీభావ మొందవలెను. అదేవిధముగ ప్రేమించువాఁడును ప్రేమింపఁబడువాఁడు నేకమై దివ్యైకత్వమంగా నేకమందు భేదరాహిత్య మొందకున్న భక్తిమార్గమునసహింపము సంపూర్తిగాఁ బోదు. ఈ యున్నతమైక్యమే తనకు ముఖ్యమని జ్ఞానమార్గము సరాసరి దానినే తెచ్చుచున్నది. కాబట్టి మన త్రిగుణాత్మకమగు స్వతస్సిద్ధాహంకారమునుండి మానసపురుషుని ముఖ్యయహంకారవ్యక్తినుండి క్రమముగా వైదొలఁగుట మొదటి యావశ్యకత. ఇట్లు వైదొలఁగుటలో మన యాత్మ జీవుఁడనియు, నిజముగుజీవుఁడనియు, మానుషావిద్యాసమునకు ప్రభువనియుఁ, దప్పక గ్రహింతుము. రెండవయవసరము జీవుఁడు తన్నుఁదా తెలుసుకొని యీశ్వరునకుఁ దన్నర్పించుకొనుట. ఈవిధమున మనుజుని యాత్మయందలి యాత్మతో నేకీభావ మొందును. కదిత్స్వరూపము యనంతమని తెలుసుకొనఁబడును.

ఇదే తుదకు మొదలంట యహంకారబీజముల నాశనము చేయుట. అద్వితీయానంతమందు భావము సదా నిల్పుటచేతను సమ

స్తనవ్యక్తిని సదా యుక్తమోత్తమున కర్పించుటచేతను జ్ఞానమార్గ
మందీ యహంకార బీజనాశనము కలుగుచున్నది. మనలోని మాలి
నములు కలతపెట్టుచుండగా మనోమయ ప్రాణమయాన్నమయ
యహంకారబీజము బలవత్తరముగానుండగాఁ బ్రథమముందీవినాశము
బహుకష్టసాధ్యమై యుండును కాని యీత్రివిధయహంకారము ని
రాకరింపఁబడి యాత్మసాధనములు సరిచేయఁబడి శుద్ధిచేయఁబడగా
నీవినాశము స్వభావసిద్ధమగుచున్నది. పూర్తిగా శుద్ధికాఁబడిన ని
ర్మలమగు జ్ఞానమందద్వితీయుని నిర్మలత్వానంతత్వ ప్రశాంతత్వము
లు స్వచ్ఛమగు సరస్సున ప్రతిఫలించు నాకాశమువలె ప్రతిఫలిం
చును. ప్రతిఫలితజ్ఞానముతో ప్రతిఫలింపఁజేయునది, కలిసినప్పుడు,
యా యచలమునకును చలించు వెల్లునకును మధ్యనున్న వాయవ్యాంత
రము నసించుట యసాధ్యము కాదు. కాని పూర్ణసిద్ధి కలుగకముందే
యహంకార హృదయ మానసబంధములు సడలిన జీవుఁడు ముఖ్య
బంధముల నాకస్మికముగాఁ ద్రెంచుకొని తప్పించుకొని పక్షివలె య
ద్వితీయానంతమందారోహించఁగలఁడు. సర్వవ్యాపకమందుజొరఁబడి
యతీతముసక్తి ప్రయత్నించును. తరువాత నేను తటస్థించుననగా
మనవ్యక్తిని బంధించిన గోడలు పగిలి పడిపోవుచున్నవి. నేనను వ్యష్టి
వ్యక్తి నసించుచున్నది. స్థల-కాల-కర్మస్వభావములందునికి నసించు
చున్నది. నిత్యసత్యానంతత్వము లేర్పడుచున్నవి. ఇక వ్యష్టిజీవునకు
నిలచున దేదియనగా ననంతముం జెప్పుటనో యునికిగల శాంతమో
తానందములే.

మానసికపురుషునందు మాలిన్యము పూర్తిగా శుద్ధికానప్పు
డు మొదట యీముక్తి యసంపూర్తిగాను తాత్కాలికముగాను
కనపించును. జీవుఁడు తిరిగి యహంకారజీవితములోనికి ...గుచున్నట్లు

కనుపించును. ఉత్తమజ్ఞానము వైతొలఁగునట్లుండును. నిజమున కేమి
తటస్థించుననగా సత్యస్వభావమునకును యథార్థజ్ఞానమునకును
మధ్యనొక మేఘము తెరవచ్చును. ప్రకృతి తన పూర్వాచరణము
కొంతకాలము బలముపై తిరిగి స్వీకరించును. కాని యిప్పుడా యుత్త
మానుభవజ్ఞానస్మృతి కలిగియుండును. అప్పుడు దానియందు పనిచే
యునదేది? దుర్బలమగు ప్రాచీనయహంకార సంస్కారము మలినశే
షములవలన ప్రాకృతయలవాట్లను తిరిగితిరిగి కలిగించుకొనును. మేఘ
మాచ్ఛాదించును. వైదొలఁగును. ఇట్టి రోహణావరోహణములు మ
లినము నశించువరకు తరచు కలుగుచుండును. పరిపృక్తమోగ
మందికాలభాగములు దీర్ఘములై యుండవచ్చును. ఈయనాగమునకుఁ
బరిపూర్ణవిధానమావశ్యకము. సర్వకాలసర్వావస్థలయందును క్రియా
నిష్క్రియత్వములయందు పరమోత్తమసత్యజ్ఞానమును స్వీకరించి
యందు నివసించవలెను. సాధనమునకు సమాప్తియందు (అనగా నిశ్చ
ల ప్రశాంతత్వమందు) మాత్రమేయనుభవము కలిగినచాలదు. వ
డలు తెలియునప్పుడుకాని మేల్కొన్నప్పుడుకాని ధ్యానించునప్పుడు
గాని కర్మచేయునప్పుడుకాని స్థిమితమొందిన బ్రహ్మజ్ఞాన నిర్వికల్ప
సమాధియందుండవలెను. మానవ్యక్తి తగినంత పరిశుద్ధినొందిన నిర్మల
మైనప్పుడే యుత్తమజ్ఞానమందు స్థిరమగు స్థానమేర్పడును. వ్యష్టిజ్ఞాన
శూన్యుఁడగు జీవుఁడు సర్వవ్యాపకునితో నేకమై యతీతునిచే గ్రహిం
పఁబడి యుదాసీనుఁడై యుత్తమస్థానమునఁ గూర్చుండి ప్రాచీనస్వభా
వకార్యమేమైనా జరుగునప్పుడు దానిచేఁ గలవరపెట్టఁబడక క్రిందకుఁ
జూచుచుండును. అధోస్థితియందుఁ బనిచేయుచున్న ప్రకృతియొక్క
త్రివిధాత్మక కార్యములచేఁ దనస్థానమునుండి కదలింపఁబడను. సుఖ
దుఃఖములు వానిఁ గదల్పజాలవు. తుదకు మధ్యతెర లేకపోవుటచే

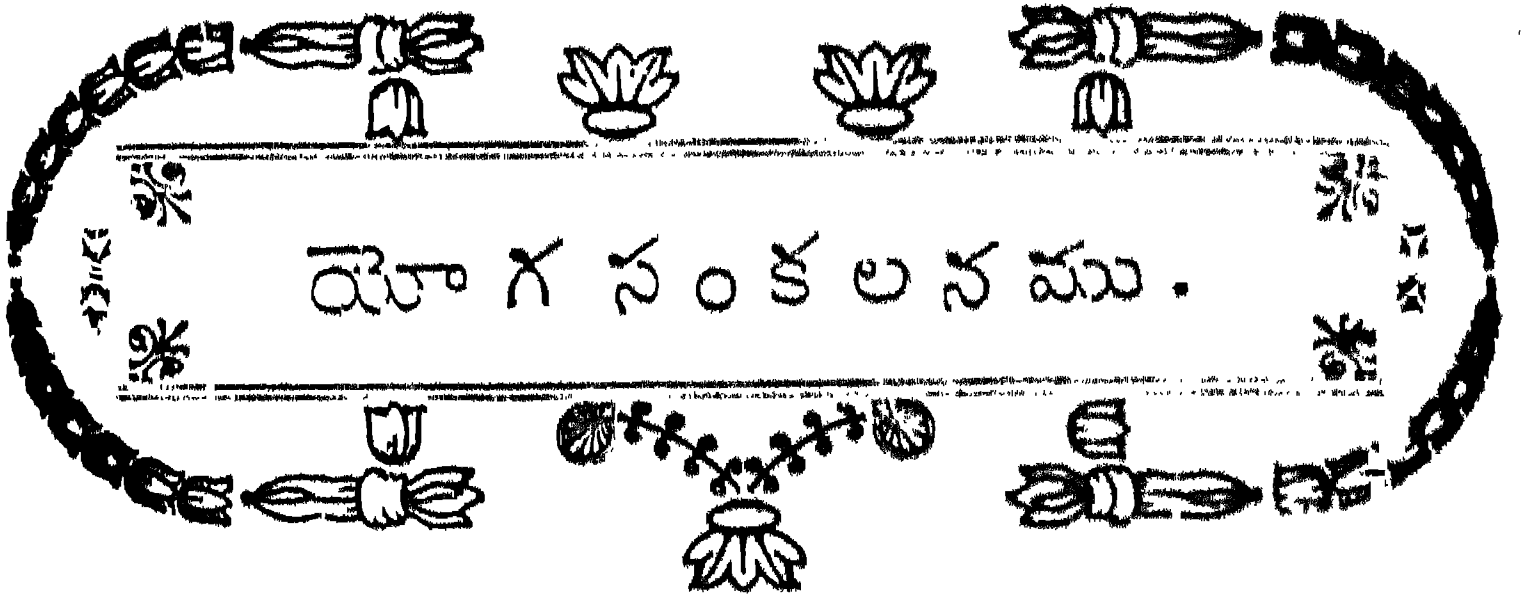
నూర్ధ్వప్రశాంతత్వము నధోకల్లోలమును బోగొట్టుచున్నది. స్థిర పడిన నిశ్శబ్దము రాగలదు. దానియందు జీవుడుపైన క్రిందనంతట నాత్మ స్వాధీనము కలిగియుండును.

సాధారణ జ్ఞానయోగమునకట్టి సర్వస్వాధీనస్థితి యుద్దేశ్యము కాదు. దానియుద్దేశ్యమూర్ధ్వాధ సర్వములనుండి తప్పించుకొని య నిర్వాచ్య పరిపూర్ణమందు ప్రవేశించుట. ఉద్దేశ్యమేమైనను జ్ఞాన యోగమార్గమువలన మొదట పరిపూర్ణ ప్రశాంతత్వము కలుగవలె ను. స్వభావముయొక్క మునుపటికార్యము పూర్తిగాఁబ్రశాంతినొం దక జీవస్థితికాని దివ్యకార్యకరణముకాని స్థాపింపఁబడదు. మన ప్రకృతిస్వభావము కల్లోలమే క్రియకు కారణముగాకలది. బలవంత ముప్తై పనిచేయుచున్నది. ఈశత్వమో యగాధస్థిమితముతో స్వే చ్ఛగా పనిచేయుచున్నది. జీవునిపై నధోస్వభావాధికారము ని ర్మూలముకావలెనన్న నీయగాధస్థిమితములో మనము జొరఁబడ వలయును. మనమదే కావలయు. కాబట్టి సర్వవ్యాపకత్వమొందిన జీవుఁడు మొదట నిశ్శబ్దమందధిరోహించును. విపులత్వమొందును. శాంతనిష్క్రియత్వముల సంపాదించును. స్థూలబంధముగాని యిత రావయవముల యొక్క యెట్టికార్యముగాని జరుగుచున్నను జీవుఁడు ద్రష్టయై కర్తృత్వము వహింపడు. నిర్ణయింపడు. దానితో నెట్టిసం బంధము పెట్టుకొనఁడు. పని జరుగుచుండును. కాని కర్తలేఁడు. బంధ ములేదు. బాధ్యతలేదు. కర్తృత్వము కావలసివచ్చినప్పుడు జీవుఁడు నేనను మిథ్యాహంకారమును బూనవలెను. లేదా తిరిగి నిలుపుకొనవ లెను. అదే జ్ఞాత-భర్తుడు-సేవకుఁడు లేక యుపకరణము. అది దాని ప్రతిరూపము కాని నిజస్వరూపముకాదు. అదిలేకున్నను బని జరు గుచునేయుండును. కర్తగాని కర్తృత్వవ్యక్తిగాని లేకనే ప్రకృతిశక్తి

వలన నది జరుగనేరదు. కారణ మేమనగా చైతన్యస్వరూపమైన యాత్మ క్రియా స్వరూపమైనది. అది యింద్రియములను ప్రసాదము. [illegible] గమిూ [illegible] కొనుటకు [illegible]. [illegible] డామానమునసహితము [illegible]. [illegible] ప్రకృతినట్లు కే యుండును. [illegible] సత్యమని యంగీకరింపబడని [illegible] [illegible] సత్యములను [illegible]. [illegible] వచ్చును. [illegible] వచ్చును. ఆబ్రహ్మ [illegible]. [illegible] (సత్) సహితము లేదు. [illegible] నిర్గుణస్థితిసహితము లేదు. [illegible] వచ్చును. [illegible] ముగాను లేదు. [illegible] చిన యసత్యముగాను [illegible]. దాని [illegible] టకు [illegible] చాలదు. మహాత్ములైన [illegible] యనుభవముతో [illegible]. [illegible] పట్టుకొని విడచుటలేదు.

[illegible] మానసమందు జీవుని [illegible]. [illegible] వాసనలు జీవితభావములు జీవుడు [illegible] వే. నిజమునకు ప్రకృతి స్వయముగా తనకుఁ దానుగనిచేయుదు. ఆత్మయొక్క విభుత్వము క్రింద పనిచేయును. [illegible] మునుండి సర్వవ్యాపార [illegible] ముగుచున్నది. [illegible]

పరమైక్యఁగనుపించుని రహస్యమే యీ యనంతానుభవ వైభవముగాఁ
బరిణమించుచున్నది. ఇట్టి జ్ఞానానుభావమును బూర్ణయోగసాధకుఁ
డు పొందవలెను. అది యెట్లువచ్చునో ముందు చెప్పెదము. బ్రహ్మాం
డాధికారమును విరిగిపొంది తన్ను ప్రపంచములోగాక బ్రహ్మాండ
మును దనలోఁ జూచునట్టి జీవునిస్థితి యెట్టిది? ఇతని నూతనజ్ఞాన
మునహంకారవ్యక్తికి బదులుగా సేవింపవచ్చును. వ్యష్టిమానసరూప
ములయందు సర్వవ్యాపకవిజ్ఞానము పనిచేయుకొలఁది యనేకవిధమైనవ్యష్టి
త్వముండినను నాతని యహంకారవ్యక్తి యెంతమాత్రముండదు.
అహంకారమునుచేత నను స్వరూపమును మఱచుటని యద్వైతియుండగును. ప్రతి
మనుజుఁడు ప్రతిపురుషుఁడు వివిధరూపములనున్న నద్వైతియుండుగా
ననుభవించును. బ్రహ్మమే బ్రహ్మమునందుఁ బనిచేయుచున్నట్లుండును.
సర్వమునందొక సనాతనుఁడే తోచును. విపులమగు నాయీశ్వర
విలాసమునందు దివ్యప్రేమయును బంధుజనితానందము సాధ్యమైయుం
డును. నాతఁడును యహంకారవ్యక్తిలోఁ దిరిగి పడవలసిన పనిలేదు.
అందేనిని యుత్తమమానవ ప్రకృతిసహితము రెండుశరీరములందు
జీవశక్తియని స్పందించుచున్నది. మిక్కిలి చురుకుగాఁబనిచేయునట్టి
యు వస్తునిజత్వమును దాచిపెట్టునట్టియు నీయహంకారవ్యక్తితోఁ
బ్రపంచవిలాసమునకు పనిలేదు. సర్వము సదాయద్వైతియుండు. తన
లోఁ బ్రాణపనిచేయుచున్నాఁడు. తనలో బ్రావిలాసపడుచున్నాఁడు. ఏక
త్వమునందనంతము. బహుత్వమునందనంతము. వ్యష్టిజ్ఞానము విశ్వక
బ్రహ్మాండవిలాసముయొక్క నిజతత్త్వమునందుండునపుడు పూర్తిగా
పనిచేయుచున్న యథార్థస్థితిలో ప్రవేశించినను జీవుఁడీశ్వరునితో నేక
మయ్యే యుండును. బంధములేదు. భ్రమలేదు. అతనికి యాత్మసామ్రా
ధీనమైనది. అహంకారబంధము విడిపోయినది.

2౩ అధ్యాయము.

బ్రహ్మాండాత్మజ్ఞానము.

మనోప్రాణ స్థూలములను నీ నిత్యాత్మకన్న భిన్నమగు సర్వమును త్యజించినప్పుడు, మనకు ముఖ్యకర్తవ్యమేమనగా యథాస్థితితో మనస్సైక్యము కలిగించి, నశించునట్టి, మారునట్టి యీ ప్రపంచమందు, మన బహిరంగస్థితి నశించునట్టిదిగా, మారునట్టిదిగా భావింపఁజేయునాత్మభ్రమను తొలగించుట. మనమాత్మలమని, నిత్యమని, తెలుసుకోవలెను. మన నిజస్వరూపమందు మనము వ్యక్తితో నివసించవలెను. కాబట్టి జ్ఞానమార్గమందు, మనకన్నిటికన్న ముఖ్యమైన మొదటిప్రయత్నమిది. నిత్యమగు యాత్మస్వరూపమును మనము తెలుసుకొన్నప్పుడు, వేరుగాక మనము దేహమైనప్పుడు, మనము చేయవలసిన మఱియొక ప్రయత్నముకూడ కలదు. మనమేయాత్మస్వరూపమైతిమో, యట్టినిత్యమునకును, మనమిదివరకు, మననిజస్థితి, మనస్వరూపమని భ్రమపడుచున్న నీమాయపునొందు ప్రపంచమునకును నిజసంబంధమెట్టిదో సాధించవలెను.

నిజముగు సంబంధమేమైన నుండునేని యాసంబంధము, రెండు సత్యపదార్థములకై యుండవలెను. నిత్యాత్మభ్రమ యనిత్యము కాదని. గనుక ప్రపంచస్థితికి కడుదూరమని మొట్టమొదట భావించితిమి. కారణమేమన మనస్వరూపము కాలానుగుణ్యముగ మార్పు నొందు, మనోప్రాణస్థూలములకన్న వేరు కాదని, వస్తుస్వభావముల బట్టి మనకొంటదోచుటలేదు. అధోస్థితిబంధమునుండి తప్పించుకొంటిమా, యప్పుడునహిత మాత్మప్రపంచములకుంచల సంబంధమును గురించి యాపోరబాట్లే మనకు కలుగుటకవకాశము కలదు. మనకు వృద్ధిజెందుచున్న యానిత్యత్వమే ముఖ్యముగ సత్యత్వమని మనము నమ్మెదము. అందుచే నీప్రపంచమును మనుజుని దూరస్థమగు మిథ్యాసత్యములని నిరసింతుము. కారణమేమనగా, నీప్రపంచము, మన నానాసస్థితికి కేవలము విరుద్ధమైనది. మనవ్యక్తి దానియందు నిలచుటలేదు. దానిలోనుండి మనము పైకెత్తబడి మార్చబడితిమి. దానితోనికముందు మనకెట్టిసంబంధము లేనట్టు గాన్పించును. ముఖ్యముగా నిట్లప్పుడు కనుపించుననగా నిత్యాత్మను, కనిపెట్టుటే ముఖ్యోద్దేశ్యముగాక త్రివిధమగు నధోస్థితినుండి వైదొలగుట ముఖ్యమనుకొనుటచేఁ గలుగుచున్నది. అప్పుడు శుద్ధమానసమునుండి శుద్ధాత్మలోనికి, మధ్యమెట్లతో నవసరములేకనే ధుముకవీలున్నట్లుండును. సుఖకరమైన యధోపతనములేకుండ దాటి దిగిరాజాలమని నీ యంతరాయము మనవ్యక్తియందు దృఢనమ్మకము కలిగించుచున్నది.

కాని యాత్మకును బ్రపంచమునకును మిక్కిలి సమీపము గు నిత్యబంధుత్వమున్నది. ఆరెంటికి సంబంధముకలదు. దాటవలసినంత యంతరములేదు. క్రమమగువృద్ధి సోపానపంక్తియందాత్మ

స్థూలములు యూర్ధ్వాధసోపానములై యున్నవి. కాబట్టి యీ రెం
టికి, సత్యమగు సంబంధబంధుత్వముండవలెను. దానివలన నిత్యమగు
బ్రహ్మమును, శుద్ధాత్మగా నుండుటే గాక లోకప్రపంచమును దనలోఁ
గలిగియుండవలెను. నిత్యత్వమందు లీనమైయున్న జీవునకు ప్రపంచ
మందజ్ఞాన నిమజ్జనమునకు బదులుగా నాధిక్యసంబంధము వహిం
చుటకు సామర్థ్యముండవలెను. ఈసంబంధమే యాత్మకును సృష్టికిని
కల నిత్యమైక్యము. బంధరహితుఁడగు నీశ్వరునకు సదా యెట్లుసా
ధ్యమో యట్లు విముక్తినొందినజీవునికి నిత్యైక్యము సాధ్యమై యుం
డవలెను. మనము మొదట తెలిసియున్నట్టి శుద్ధాత్మస్థితియుండుం
డి యీనిత్యైక్యమును దెలిసికొనవలెను. పరిపూర్ణాత్మ స్వాధీన
ము కావలెనన్న మనమాత్మతో దేవునితో నైక్యముండుటే గాక
సమస్తసృష్టితో నైక్యముండవలెను. మనము జన్మించినట్టియు, మ
నతోటిపాటి జనులచే నివసింపఁబడునట్టియు, నీప్రపంచమును సరి
యైన సంబంధమందును, నిత్యసత్యత్వ సమతూనికయందును పునస్స్వీ
కారము చేయవలెను. మనతోటిపాటి జనమును మనమేలనిదలచితి
మనగా, వారితోఁ దప్పుసంబంధము పెట్టుకొంటిమి. హీనబుద్ధిచేఁ గాఁ
మండు, సృష్టింపఁబడిన యసత్యబాంధవ్యము కలిగియుంటిమి. సమ
స్తవస్తువులును, భూతములును, మన మానసజ్ఞానమందుఁ బునస్స్వీకా
రమొనరించవలెను. అహంకారవ్యష్టిత్వమువలన కలిగిన భిన్నభావ
ముతోఁ గాక సర్వముతో నేకీభావ మొంది పునస్స్వీకారము చేయ
వలెను.

దీనియర్థమేమనగా నతీతము, శుద్ధము, స్వయంభువు స్థల
కాలాబాధ్యమగు నాత్మజ్ఞాన మొందుటే గాక, బ్రహ్మాండజ్ఞాన
మును సహితమంగీకరించి దానిపొందవలయు. సమస్త బ్రహ్మాండము

లకు మూలకారణమైన సమస్తమందు నివసించియున్న యనంతుని తో మనమైక్యము కావలెను. ఈజ్ఞానమే ప్రాచీన వేదాంతు లాత్మ యందు సమస్తమును సమస్తమం దాత్మను జూచుటయని చెప్పిరి. వారు మఱియు చెప్పిన దేమనగా సృష్టికి మొదటినుండి కలిగిన యద్భుతము తిరిగి మనుజునందు జరుగుచున్నదనియు నట్టి మనుజునకు ముఖ్యమగు జ్ఞానమేది యనగా నావిర్భవించుచున్న బ్రహ్మాండములకు సంబంధించిన సమస్తస్థితులు యాత్మయగు చున్నాండని. ఈమూండు మాటలతో నాత్మసప్రపంచములకు నహంకార నిర్మితమగు నసత్యసంబంధమునకు మారుగా రావలసిన నిజసంబంధము వర్ణింపఁబడినది. ఇదే మనము స్థాపించవలసిన సమస్థముతో నైక్యమునకుఁ బునాది.

మన నిజస్వరూపము వ్యష్టిరూపకమగు మానసికపురుషుండు కాండు. మానసపురుషుండు పైకిఁగనిపించు దానియాకారము. మన నిజస్వరూపము బ్రహ్మాండసంబంధము. అనంతము. అది సమస్తస్థితులతో నైక్యమైయున్నది. సమస్తస్థితులయందు నివసించియున్నది. మన మనోప్రాణస్థూలాంతర్వర్తియై యాత్మే మనతోటిపాటిసమస్తముయొక్క మనోప్రాణస్థూలాంతర్వర్తియైన యాత్మ. దానిస్వాధీనపరుచుకొంటిమా, మనము వారికై చూచినప్పుడు మనవ్యక్తిసామాన్యమందు స్వభావసిద్ధముగా వారితో నైక్య మొందెదము. మనస్సృష్టి యైక్యమును నిరోధించుచున్న మాట నిజము. దానివెనుకటి యలవాట్లయందు వర్తింపనిచ్చిన నీనూతన జ్ఞానము నాత్మస్వాధీనమును బోగొట్టి భేదభావ మను తెరనువేయఁ బ్రయత్నించును. ఈనిత్యసత్యవస్తుజ్ఞానానుగుణ్యముగాఁ దాను మారఁబ్రయత్నించదు. కాని మొదట మనయోగమందుఁ గ్రమముగాఁ బనిచేసి వృద్ధిజెంది

తినమూ, శుద్ధికాఁబడిన మనోవ్యాపారములద్వారమున నాత్మను బొం
దఁగలము. శుద్ధికాఁబడిన మనస్సు స్థిరముగా నుండినటులనే, జ్ఞానముం
దఁ బ్రతిఫలింపఁగలది. తరువాత మనస్సునకు విచారించి చూపి తీర్చ
రచుచో దాని స్వభావమైనను నైకాగ్ర్యాభ్యాసస్వరూపమునను భిన్నభిన్న
రూపములను వెలి యాకారబంధములు విడిచి నిరాకారముగా నేర్పవ
చ్చును. ధ్యానధారణముల సహాయమున సమస్త సృష్టిజాలము వేరు
కాదని భావించుట దాని కర్తవ్యము చేయవలెను. అద్వితీయుని సమ
స్తమందును, సమస్తమద్వితీయునిగా భావింప వలయును దానినిఁగలి
గించవలెను. ఇంతవరకు జీవుని వెలిబుద్ధి స్థితి జ్ఞానమునకు ముఖ్య
మని ప్రత్యేక మభ్యసించవలసిన దని చెప్పితిమి. కాని ప్రత్యయోగ
సాధకున కీరెండుపద్ధతులు తెలుసుట మంచిది. ఒక దానివలన యంత
రాత్మను తెలుసుకొనుచున్నాము. రెండవదానివలన మనకు బ్రహ్మ
తము వెలిగాఁ దోఁచు నీసమస్తమందాత్మను తెలుసుకొను చున్నాము.
ఈ రెండుపద్ధతులతోఁ బ్రారంభించి బహిఃస్థితియందున ననుభవము సమ
స్తము దేవుఁడు, బ్రహ్మము, విరాట్పురుషుఁడని తెలుసుకొను
టకు వీలుకలదు. తరువాత విరాట్టును దాటి స్థితికి రావచ్చును. కాని
యీపద్ధతిలోఁ గొన్ని చిక్కులున్నవి. సామాన్యసాధకుఁడు రెండుపద్ధ
తులఁ గలుపుట మంచిది.

సమస్తవస్తువులు దేవుఁడు బ్రహ్మమను జ్ఞానము త్రివిధమై
యున్నది. దాని యనుభవము మూఁడు సోపానములుగా మనము
విభజింపవచ్చును. మొదటిది యాత్మ కలదని. దానియందు సమస్త
జీవులున్నవని. ఆత్మయనంతమగు స్వాయంభువై స్వయం వ్యాపకమై
కాలస్థలాబాధ్యమై శుద్ధమై తనంతటఁ దానావిర్భవించినదని. కాలస్థ
లములు దాని జ్ఞానరూపములని యంగీకరించుచున్నది. అది సమస్త

వస్తువుల నిండినది. స్వయం వ్యాపకమందు, జ్ఞానమందు, సమస్త వస్తువులఁగలిగియున్నది. తానుసృజించు నేవస్తువుచే బాధింపఁబడదు. భరించును. అగును. సర్వవిలక్షణమై యనంతమై యానందమయమై యున్నది. అనంతమగు నాకాశము సమస్తములను దనలోఁ గలిగి యున్నట్లు నీయాత్మసర్వము దనలోఁ గలిగియున్నది. ఈయాకాశబ్రహ్మము సాధకునకు ధ్యానమం దుపయోగపడును. అతఁడు తనకు మొదట నపరోక్షమగా బ్రహ్మముగాఁ గనుపించు దానిని ధ్యానించు టకష్టము. స్థూలాకాశముగాక సర్వాచ్ఛాదకమగు నీయాకాశమం దనగా జ్ఞానానందములయందు మానసికముగా నీయుత్తమస్థితిని జూడ నతఁడు ప్రయత్నించును. తనలో నున్న యాత్మతో దానికి నేకీభావము తేఁ బ్రయత్నించును. అట్లు ధ్యానించుటచేత మానసమున కనుకూలమైన స్థితి తేవచ్చును. అట్టి యనుకూల స్థితివలనఁ దెరపడిపోగా విజానము మానసమంతయు నిండి మన దృష్టిస్వభావమును బూర్తిగా మార్చఁగలదు. మారిన యాచూపు మనజ్ఞానమందు వ్యాపించి స్థిరపడినకొలది తుదకు మనకేమార్పురాఁగలదు ? మన మేది చూచుచుంటిమో యది యవ్యేదము. మనయాత్మజ్ఞానమం దనంతమై యుండుము. మనోప్రాణ దేహములవ్వు డనంతమం దొక విధమైన విధానములై తోఁచఁబడును. ఉన్నది ప్రపంచము గాక యనంతమగు నాత్మేనని మనకుఁ దోచును. ఆత్మావిర్భావమునకు సంబంధించిన తనయాకారములయొక్క మహత్తరమైన బ్రహ్మాండ సమరసత్వములందుఁ జరించుచున్నట్లు మనకుఁ దోఁచఁ గలదు.

కాని యీసమరసత్వముగాఁ బరిణమించు సమస్తవస్తురూపముల మాట యేమి ? అవి మనకు రూపమాత్రము లేనా ? సత్య

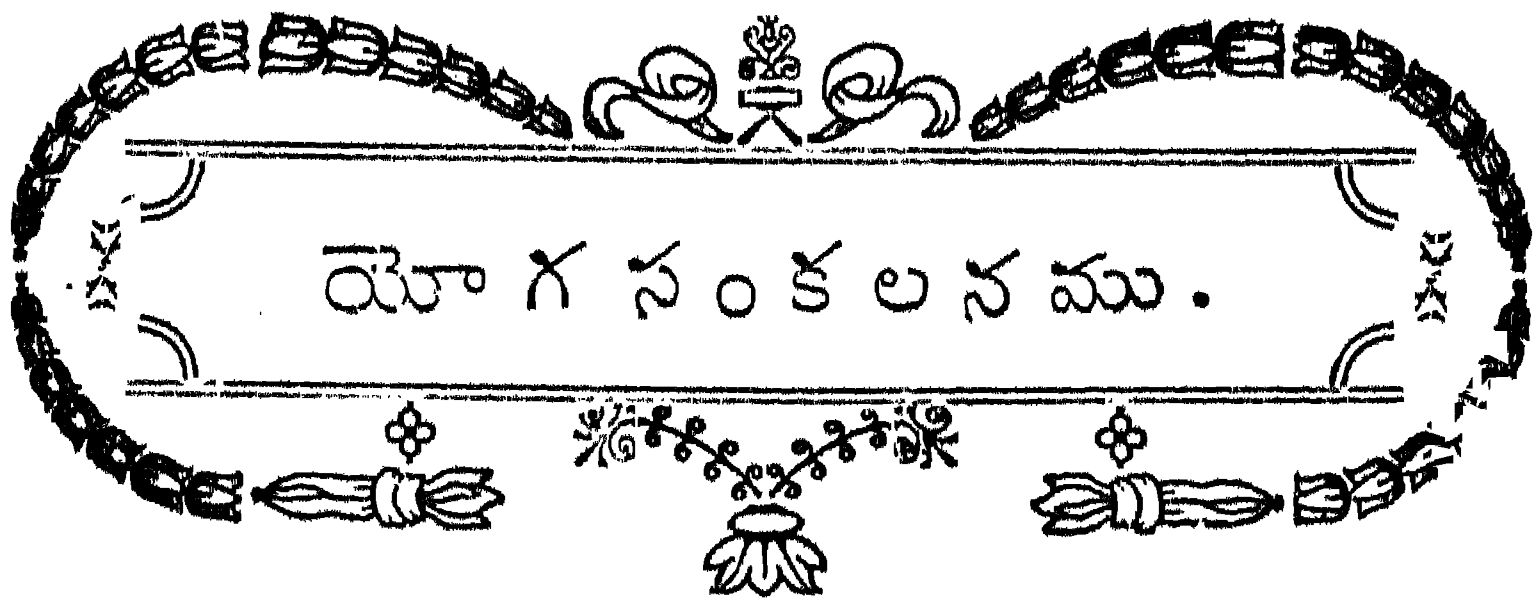
త్వబోధ శూన్యములై నిష్ప్రయోజనములగు నామరూపములు మాత్రమేనా ? ఎంత యద్భుతముగాఁ గనుపించిన నవి ప్రయోజన శూన్యములేనా ? మనకవి యొకప్పుడు బహుసుందరముగాఁ గనుపించినవే. ఇప్పుడు నిరర్థకములని త్యజించవలసినదేనా ! అట్లుకాదు. సర్వగర్భితమగు ననంతాత్మయం దైక్యతయొక్క తీవ్రముచే మొదటనట్లుతోఁచును. ఆత్మయందున్న యనంతములను నిరాకరింపఁ జేయును. కాని యీవస్తువులు నిష్ప్రయోజనములు కావు. బ్రహ్మాండజ్ఞానముచేఁ గల్పింపఁబడిన యసత్యములగు నామరూపములు మాత్రములే కావు. నిజమునకవి యాత్మస్వవ్యక్తితోఁ దాఁగుచున్న యావిర్భావములే. అనఁగా మనలోపలనే యాత్మయానందస్వరూపమందు నివసించియున్నది. దానివ్యక్తి దానికే కలదు. దాని వ్యాపారమును పాలించుచున్నది. దానియందు నివాసముచేసి యానందించుచున్నది. ఆకాశము తనలో ఘటమును గలిగి ఘటమునఁ దానున్నట్లీయాత్మ తనలో సమస్తము కలిగి సమస్తమందుఁ దానున్నది. సమస్తముయొక్క నిజతత్త్వ మదియే. ఆత్మయొక్క యంతర్నివాసస్థితి మనము తెలుసుకొనవలెను. మనము చూచి జ్ఞానములో సముపస్థితులమై యుందున్న యాత్మ మనమే కావలెను. మనోమానసికాభ్యంతరములని రాకరించి బాహ్యపరిధి, యీయావిర్భావములం దీశ్వరుఁడు నివసించియున్నాఁడనియు, దాని నిజతత్త్వ మతఁడే యనియు, దానియందు వ్యక్తితో నున్నాఁడనియుఁ దెలుసుకొనవలెను. తెలిసిన మానసికముగాఁ దెలుసుకొనుటేగాక స్వానుభవముచేతఁ దెలుసుకొనవలెను. ఈస్వానుభవము సమస్తమానసజ్ఞానమునకుండు యలవాట్లను దివ్యస్వరూపముగా మార్చఁగలదు. మనమేమగు నీయాత్మ యంతరస్థితులకతీతమైయున్నను, స్వవ్యక్తియందు తన కితరస్థితులతో నేకీభావ

మొందుచున్నది. అది సమస్తమును మనలోఁ గలిగి సమస్తమందుఁ దా నివసించుటేగాక సమస్తము తానేనని మనము గ్రహించవలెను. అది యంతర నివాసియగు సూక్ష్మమేగాక, నామరూపములు సహితమదే యని తెలుసుకొనవలెను. వ్యాపారమది. వ్యాపారము నడపునదది. మనోప్రాణదేహము లది. ఇట్లు చివరకుఁ దెలుసుకొనుటచే మనము మొదట విడిచిపెట్టిన సమస్తమును నిజతత్త్వమందుఁ బునఃస్వీకార మొనరింతుము. మనవి కావని మొదట త్యజించిన వ్యష్టిమనోప్రాణదేహము లాత్మావిర్భావములని తిరిగి స్వీకరింతుము. ప్రత్యేకము వ్యష్టికి సంబంధించిన యల్పత్వముండదు. ఇక మానసమును, స్వల్పవ్యాపారమందు బంధింపఁబడిన ప్రత్యేకమనోమయ స్థితిగాఁ దెంచక సర్వవ్యాపకమానసముయొక్క గొప్పవిధానముగా భావింతుము. ప్రాణము నహంకార సంబంధమైన ప్రాణేంద్రియ కామవ్యాపారమని తలచక సర్వవ్యాపకప్రాణముయొక్క స్వాతంత్ర్యముగల విధానమని తలచెదము. శరీర మాత్మయొక్క భౌతికచరసాలయని భావించక చెప్పినట్లు విను సాధనముగాను మార్పుగల దుస్తుగాను భావింతుము. అది సహితము సర్వవ్యాపక పదార్థముయొక్క విధానమనియు బ్రహ్మాండ శరీరములోని యొక కణమనియు భావింతుము. భౌతిక ప్రపంచజ్ఞానము మనస్థూలజ్ఞాన మొకటే యని మనము తెలుసుకొందుము. మనచుట్టునున్న సమస్తప్రాణశక్తులు మన ప్రాణశక్తులే యని తెలుసుకొందుము. దివ్యానందానుగుణ్యమగు మన హృదయాందోళనములందు, వెలికి బ్రహ్మాండ ప్రేరణయొక్క హృదయాందోళనములఁ దెలుసుకొందుము. సర్వవ్యాపకమానసముయొక్క కార్యమంతయు, మనమానసములోనికిఁ బ్రవహించునట్లు మనమనోవ్యాపారమంతయు యాగొప్ప సముద్రములోనికిఁ దిరిగికర

టమువలె వెలికి ప్రవహించుచున్నట్లును, మనకుఁ దెలియఁగలదు. మానసాతీతమగు నిజతత్త్వము ననుసరించి బ్రహ్మాండానంద ప్రేరణ ననుసరించి మనోప్రాణస్థూలముల సేకము చేయు నీయైక్యమే పరిపూర్ణబ్రహ్మాండజ్ఞానమందు మనకు వచ్చు యంతర యీశ్వర సంసిద్ధి.

కాని భవుఁడు (Being) భవము (Becoming) రెండుశబ్దములయందు సర్వము నింపనలసియున్నది. గనుక మనము పొందవలసిన జ్ఞానము సంపూర్తియైనది, పరిపూర్ణమైనది కానలెను. స్వచ్ఛము సూక్ష్మమగు నాత్మజ్ఞానము కలిగినఁ జాలదు. బ్రహ్మాండావిర్భావమును పోషించి వృద్ధిచేసి దానిలో నెట్లు ప్రవేసించుచున్నదో నావిధానముల సహీనము తెలుసుకొనవలెను. ఆత్మజ్ఞానము (self-knowledge) ప్రపంచజ్ఞానము (world knowledge) సర్వవ్యాపకమగు బ్రహ్మజ్ఞానమందు నైక్యమొందవలెను.

23 అధ్యాయము.

ఆత్మవిధానములు.

జ్ఞానమార్గమువలన మనము తెలుసుకొన్న యాత్మ మన మానసిక స్థితులకు వ్యాపారముల కాధారమై తదంతర్వర్తియగు సత్యమేగాక బ్రహ్మాండవిషయము లందావిర్భవించిన సర్వవ్యాపక సర్వాతీతమగు స్థితి సహితమై యున్నది. ఆత్మజ్ఞానమందు స్థితివిషయిక జ్ఞానము మార్పుజెందుచున్న బ్రహ్మాండవిషయములతో దానికిగల సంబంధవిధానముల జ్ఞానము చేరియున్నది. బ్రహ్మమును గురించి ప్రశ్నోపనిషత్తు (యస్మిన్ విజ్ఞాతే సర్వం విజ్ఞాతం) యేది తెలసిన సర్వము తెలియునో యని చెప్పినదాని కర్థమిది. ఈ యుపనిషత్తు యేమి చెప్పుచున్నదనగా నది కేవల సత్ యని మొదటఁ దెలుసుకోనవలెను. తరువాత దానిని దెలుసుకొన్న జీవునకు దాని ముఖ్య విధానములు స్పష్టముగాఁ దెలియఁగలవు. మనము నిశ్చయముగా దానిని దెలుసుకొనకముందే శాస్త్రవిచారముచేతను, మేధావిశేషముచేతను, సత్యత్వ మెట్టిదో, ప్రపంచ మెట్టిదో పరిశీలించవచ్చును.

అట్టి శాస్త్రజ్ఞానము నిజమైనజ్ఞానము కాదు. అంతేగాక యునిమనదృష్టిజ్ఞానములకు వ్యక్తము కావచ్చును. కాని జీవుని సమస్తానుభవములందట్టి వ్యక్తిలేకున్నమనకు వ్యక్తమగుచున్న దానితో మనము సమస్తస్థితిని నైక్యమొందించకున్న నదిసంపూర్తికానేరదు. సాంఖ్యమునకు యోగమునకు గీతకనుపరచిన భేదమిదియే. పరిపూర్ణ యోగమునకీ రెండావశ్యకములు. ఈశ్వరుని దెలుసుకొనుట యోగశాస్త్ర విషయము. అతనితో నైక్యమగుట యోగవిద్యావిషయము. ఈ యోగవిద్యవలన యాత్మయందుండి యాత్మస్థితినుండే పనిచేయుదుము. అందువలన జ్ఞానసారమందే యతీతుఁడగు నీశ్వరునితో నైక్యమగుటేగాక, మనస్థితిధర్మజ్ఞానమందు సహితమ మనసునితో నైక్యమొందెదము. సమస్తవస్తువులు జంతువులు తెలియకనో కొంత తెలిసియోతమయవయవముల స్వాస్యధర్మద్వారమున నతని వెల్లడిచేయఁ బ్రియత్నించుచున్నవి. ఈ తత్వమునత్యమును దెలుసుకొని దానితో సమరస మొందుట సరియైన యునికికి లక్షణము. మనసున స్థమందు దానిని వెల్లడించి యనుభవించి పనిచేయుట సరియైన జీవమునకు లక్షణము.

కాని యీయుక్తమును సరిగాఁ దెలుసుకొని వెల్లడించుట మనోమయుఁడగు మనుష్యునకు సులభముకాదు. కారణమేమనగా నుత్తమ సత్య మట్టిదాని యుక్తిను విధానములు మానసాతీతములైయున్నవి. మేధోమాననములకు, మానసికానుభవములకు విరుద్ధస్థితిభావములుగాఁ గనుపించి సరిపుచ్చుటకు వీలులేని విరుద్ధములుగాఁ దోఁచి మానసాతీతానుభవమందు మాత్రిము సర్వేశ్వరుని పూర్తిచేయుభాగములుగాఁ గనుపించు నైక్యతత్వనిని యాధారపడియున్నవి. ఏకకాలమందే యేకముగాను బహుళముగా నాత్మను

తెలుసుకొనుటలో నీవిషయము నిదివరకే కనిపెట్టియుంటిమి. ప్రతి భూతమును ప్రతివస్తువు నతఁడని తెలుసుకొనవలెను. మొత్తము యొక్క నైక్యమందును పారముయొక్క యేకత్వమందును సమస్త మున కైక్యమతఁడనే తెలుసుకొనవలెను. మనకు సర్వత్ర రెండు విరుద్ధముగాఁ దోచినను స్నేహాభావముగల నీస్థితుల నేకత్వ బహు ళత్వముల కతీతుఁడితఁడేనని తెలుసుకొనవలెను. ఏలననగాఁ బ్రతి వ్యష్టిభూతమాత్మే. మానసిక స్థూలరూపములయొక్క బహిరంగ హద్దులున్నను ప్రతిభూతమాత్మే. ఈమానసిక స్థూలరూపద్వార మున నతఁడు స్థల కార్య విషయములందుఁ బ్రత్యక్షమగుచున్నాఁ డు. వీనిని యతర్బహిర్బధము నిర్మించుచున్నది. తద్వారా వ్యష్టిపు రుషుని మనము తెలుసుకొనుచున్నాము. అదేవిధమున ప్రతి సమి ష్టియు కొద్దిదైనను గొప్పదైన నాత్మే. ఈయావిర్భావ విధానము లందు వెల్లడగుచున్న యీశ్వరుఁడే. అంతరదృష్టికి తనకుఁదాఁగాన్పిం చునట్లు, బహిర్దృష్టికి మనకుఁ గాన్పించునట్లు, దానిఁ దెలుసుకొను చున్నంతవరకు నేవ్యష్టినిగాని యేసమష్టినిగాని మనము నిజముగాఁ దెలుసుకొనఁజాలము. ఏకత్వమందు సకలవిరోధముల సమన్వయించి యట్టి జ్ఞానమందే నిలుచునట్లు మానసికవృత్తుల మార్పునఁగాని నిజ సత్యమునందుండఁజాలము. ఎందుకనగా మనము నిజమైన నైక్యమం దుండలేదు. అయిక్యసంసిద్ధియనగా సమస్తవస్తువులు మొత్తముయొ క్క భాగములనియు సముద్రములోని యలలనియు భావించుటకా దు. కాని వ్యష్టియు సమిష్టియు పూర్తిగా నీశ్వరుఁడనియు నుత్తను నైక్యమందు మన యాత్మయనియు భావించుటే. కాని యనంతుని మాయావైచిత్రియ పెట్టిదనగా నన్నియు మొత్తములోని భాగము లనియు, సముద్రములోనలలనియుఁ బ్రత్యేకమూర్తులనియు, భావిం

చుట పరిపూర్ణసత్యమునకుఁ బరిపూర్ణజ్ఞానమునకు నావశ్యకమైయున్న
ది. ఏలననగా సమస్తమందాత్మ యొక్క నేర్పైనను సృష్టిగా నావిర్భా
వముకొఱకు నిత్యమగు జీవరూపములయందగా విస్తృతమగుచున్నదనియు
నాజీవరూపములే యనేకలోకములలో ననేకయుగములకొలది మన
వ్యష్టి (Personality) వ్యాపారముల ననుభవించుచున్నవనియు మనము
చూచుచుంటిమి. సదా నిలిచియుండు స్వస్వరూపి మన వ్యష్టి
(Personality) రూపము సదా నొందుచున్న సంగ్రహములు వెనుక
నుండు నిజమగుపురుషుఁడు (Individuality). అదినేను, యహంకార
ముకాదు. అనంతమగు వస్తువు. నిజమునకిది యనంతుఁడే. అతఁడు
తానున్న స్థానమునుండి నిత్యమగు జీవానుభవసాధనములఁ బ్రతిఫలించు
చున్నాఁడు. అనంతపురుషులు గలరనియు, నీనిరుపాధిపురుషులు బ్రహ్మాం
డశక్తి వ్యాపారములనుఁ బ్రతిఫలించుచున్నారనియుఁ జెప్పు సాంఖ్య
మతమునకు నిజతత్త్వమిదియే. బౌద్ధుల శూన్యవాదము సన్యాసు
ల మాయావాదమును ఖండించుటకేర్పడిన నిర్గుణవాదమునకును కేవ
ల విరుద్ధమయినను, యొకవిధమున యీవాదమునకు సహితము మాంత
ర్యమున నిదే యనుసరించుచున్నది. కేవలము భాష్యము కేవలముసాంఖ్య
ముకాని ప్రాచీనమతమొకటి కలదు. అదియొక నిర్గుణతత్త్వమునే
(Quiescent) వక్కొనుచున్నది. ప్రపంచములోని ప్రతిది పంచ
భూతాత్మకమనియు మాయాశక్తియొక్క త్రిగుణాత్మకమనియు, ని
ర్గుణుని జ్ఞానముచే వీనికియసత్యమగు వ్యాపారప్రకాశత్వము కలుగు
చున్నదనియుఁ జెప్పుచున్నది. కాని యీవాదము పూర్తిగా బ్ర
హ్మముయొక్క సత్యత్వమునుఁ దెలుపఁజాలదు. జన్మలకొలది వివిధ
మనోప్రాణ స్థూలరూపముల నొందుచు మార్పులఁజెందు మనో
మయ, ప్రాణమయ, యన్నమయ సంఘాతపదార్థమే మనముకాదు.

ఈసంఘాతమునకు లోనవివేకముగల వ్యక్తస్థితి యెప్పుడు లేదనరాదు. ఈసృష్టివిషయమై శ్రద్ధవహించని నిర్గుణుని (Quiescent) కన్న వేరు లేదనరాదు. మనమానసిక ప్రాణస్థూలవ్యష్టిత్వము (Personality) సదా నొందుచున్న మార్పులకు లోన నిలకడగలశక్తి యుక్తమగు స్థితికలదు. దీనిని మనము తెలిసికొనవలెను. ఈశ్వరుఁడు తద్ద్వారమున యావిర్భవించి తన యిష్టానుసారము సృష్టిలో సదా పనిచేయుటకు దానిని సరియైన స్థితియందుంచవలెను. ఎవనినుండి యీ సమస్త మావిర్భవించుచున్నదో యట్టి యద్వితీయునియొక్కయు, దేనికి యీయద్వితీయుఁడు మూలము సారమగుచున్నాఁడో యట్టి బహుళత్వముయొక్కయు, దేనిద్వారమున నీయద్వితీయునకును బహుళత్వమునకునుగల సంబంధములు పోషింపఁబడుచున్నవో యట్టి శక్తియొక్కయు నిత్యానంత సంబంధములనుబట్టి మనస్థితిని యోచించితిమా విశ్వైక్యము నొప్పుకొననట్టియు జీవుల యేకీభావము నంగీకరించనట్టియు, మతశాస్త్రములయందు సహితము కొంతనిజము కాన్పించును. ఈమతములలోని కొన్ని మూఢాచారములు హీనస్వర్గానుభవములే ముఖ్యమనితలచిన నీశ్వరుని కౌగలించుటచేనప్పుడే యానందముకొఱకు ప్రేమనకుఁగల యిచ్ఛను వెల్లడించుచు భక్తుఁడగు నొక కవివ్రాసిన యీ క్రిందిపద్యములలోని గూఢార్థముకూడ యీమతములకుఁ గలదు. "నేను పంచదారయగుట కొప్పుకొనను కాని పంచదారతిన కోరుచున్నానని" యొకభక్తుఁడు వ్రాసినాఁడు. సమస్తమందాత్మయొక్క యేకత్వావశ్యతే మనకు ముఖ్యమని తోచినప్పటికి మనమొకపిచెప్పిన వాక్యము నొకవిధమైన దైవికమగు విషయానందాపేక్షయనిగాని బంధింపఁబడి యజ్ఞానముచేనీశ్వరుని నిరాకరించుటయనిగాని తలచకూడదు. భావ వర్ణించలేనట్టియు వివే

కము స్పష్టపరచలేనట్టియు హృదయమునకు సాధ్యమాయునట్టియు శాస్త్రజన్యగర్వము నిర్మూలము చేయఁజాలనట్టియు నగాధ మద్భుత మగు స్థితితత్త్వము నాకవిభక్తుని వాక్యము బోధించుచున్నది. అది భక్తిమార్గశిఖరమునకు సంబంధించినది. అభక్తిమార్గము చెప్పునప్పుడు తిరిగి యీవిషయమును యోచింతము.

పరిపూర్ణయోగసాధకుఁడు తన గమ్యస్థానమును గురించి పూర్ణ భావము కలిగియుండవలెను. దాని పూర్ణజ్ఞానమునకే ప్రయత్నించును. ఈశ్వరుఁడు తన స్వావిర్భావమునకు బహువిధానములఁ గలిగియున్నాఁడు. అనేకస్థితుల లోకములఁబొంది వ్యక్తమగుచున్నాఁడు. ప్రతివిధానమునకుఁ బ్రయోజనముకలదు. ప్రతిస్థితికి (plane) ప్రతి బింబైక్యములందు సంసిద్ధికలదు. వ్యష్టిజీవునిమూలకముననే తప్పక మన మద్వితీయునిఁ జేరుదుము. మన సమస్తానుభవమునకుఁ బునాది వ్యష్టిజీవుఁడే. జ్ఞానముచే మనమద్వితీయునితో నైక్య మొందెదము. ద్వైతి యట్లుండగానే యైక్యతకలుగును. దానివలన మనమూలములో మునిగి సమస్త వ్యష్టిసమష్టిబంధముల గ్రహింతుము. ఆయైక్యము జ్ఞానమార్గమువల్లనే కలుగుచున్నదా లేక యీశ్వరత్వమందున్న శుద్ధస్థితియా? కర్మమార్గమందుసహితము మనకర్మాధిక్యత దివ్యచిత్ప్రజ్ఞానశక్తులయొక్క యైక్యముద్వారా యీశ్వరునందు మునుగుచేయని చూచియుంటిమి. భక్తిమార్గాధిక్యతసహితము ప్రేమించుపదార్థమందుఁ బరిపూర్ణానందరసములో మజ్జన మొనరించుచేయని చూచియుంటిమి. కాని దివ్యకర్మలకొఱకు వ్యష్టాత్మ (జీవుఁడు) వ్యక్తిసాధనముగా తనంతఁదామారును. తన్మూలకముగా నీశ్వరేచ్ఛప్రేమ చిత్ప్రకాశతలతోఁగలసి బ్రహ్మాండ బహుళత్వము లోనికి వ్యాపించును. ఈవిధముననే యాజీవుని యుత్తమాత్మతోను

మనయందున్న యాత్మతో నైక్యముచేయుటవలన మనతోటిపాటి
వారితో మనకు నైక్యత రాఁగలదు. అప్పుడే ప్రకృతికార్యమందు
మనకుఁ బ్రత్యేకవ్యక్తస్థితి యద్వితీయుని జీవరూపమునఁ గలుగుచు
న్నది. దానివలన నితరులతో నుత్తమేశ్వరునితో నద్వితీయమందు
భిన్నత్వసంబంధములు మనకుఁ గలుగుటకాభేదము నిలుచును. కాని
యీసంబంధములకు నజ్ఞానమందు మనమున్నప్పుడుండు సంబంధము
లకు భేదముకలదు. మొదట మనకేకత్వము నామమాత్రమగు ని
చ్ఛమైయున్నది. ఏకత్వమే ధర్మము. భిన్నమౌ యేకత్వమును
వివిధవిధముల ననుభవించుట కేర్పడినది. అహంకారవ్యక్తివలనఁగగ్గి
గడి భిన్నత్వములోనికి దిగక భిన్నవిలాసముతో సంబంధలేని యేక
త్వమును సంపాదింపఁ బ్రయత్నించక మన మీరెండుస్థితుల వాని
కలియుక స్థానమగు నుత్తముని యనంతత్వమందుఁ గలిపి సరిపుచ్చ
దము.

ఆత్మ, వ్యష్ట్యాత్మ మానసికయహంకారవ్యక్తికన్న భిన్నమైన
ట్లే మన వ్యష్ట్యాత్వము (Personality) భిన్నమైయున్నది. మన
వ్యష్ట్యాత్వము (Personality) కేవిధమున నుండునది కాదు. అది స
దా మారుచువివిధపరిణామములఁబొందునది. అదిమూలవ్యక్తి కాదు.
వ్యక్తియొక్క రూపముల నిర్మాణము. స్థితియొక్క శక్తి కాదు. స్థితియొ
క్క యసంపూర్తియగుశక్తుల వివిధవిలాసము. మన స్థితియొక్క ని
జానందమనుభవించునది కాదు. మార్పులయందిట్టి యానందమునఁ
కలిగించు వివిధానుభవములకై ప్రయత్నము. ఇదికూడ పురుషుఁడె
బ్రహ్మమే. కాని మార్పులఁజెందుచున్న పురుషుఁడు. అనంతునిబహి
ర్వైచిత్ర్యము. దాని యచలనిజతత్వము కాదు. ఈపరమేశ్వరస్వరూ
పము త్రిపురుషాత్మకముగా గీత వర్ణించుచున్నది. మార్పుచెందు

పురుషుఁడు. మార్పులేనిపురుషుఁడు. వీరిద్దరికి వెలియై వారిని తనలోఁ
గల మహోన్నతుఁడు. ఆమహోన్నతుఁడే మనము పొందవలసిన
బ్రహ్మమై యున్నాఁడు. మనలో నంతరిలోనున్న యుత్తమాత్మయతఁ
డే. మార్పుచెందని యాత్మపరిశాంతమై నిష్క్రియత్వముకలిగి సమ
మై మార్పులేనిది. కర్మనువిడిచి నిష్క్రియత్వము చెందినపుడు మన
కది లభించును. జ్ఞానవిలాసశక్తి యానందాస్వాదనములనిడిచి, దేని
వలన మహోన్నతుఁడు స్వతంత్రుఁడై యుండుటను విలాసమనుభవించు
చున్నాఁడో యట్టిస్వచ్ఛము నిత్యమగు జ్ఞానమూలమును చేరినప్పుడు
మనకది లభించుచున్నది. మార్పుచెందునాత్మకుఁ బద్ధమై ప్ర
పంచజీవితసంబంధములు దేనివలన సాధ్యమగుచున్నవో యట్టివ్యక్తి
(Personality) మూలమైయున్నది. మానసికుఁడీ మార్పులొం
దు నాత్మయందుఁ జిక్కుకొని దానిమార్పులతో మార్పులొందుచు
న్నాఁడు. నిత్యపరిశాంతమును స్థిరని నిత్యానందమునుఁ బొందఁజాలకు
న్నాఁడు. మార్పులుచెందని యాత్మయందుఁ జిక్కుకొన్న జీవుఁడు
యానమస్తమునుఁ దనలోఁ గలిగియుండునుగాని ప్రపంచములోఁ
బనిచేయఁజాలఁడు. మహోన్నతునియందు నివసించునప్పుఁడు నిత్య
పరిశాంతత్వము శక్తియానందముల స్థితివిపులతను బొందును. వ్యక్తి
త్వముచేతను (Persnoality) శక్తిరూపములచేతను తన యులన్నాట్లు
చేతను స్వకీయజ్ఞాన స్వకీయశక్తులయందు బంధింపఁబడఁడు. ప్రపంచ
మందతఁడు తన్నుఁదా వెల్లడించుకొనుటకు విపులస్వాతంత్ర్యశక్తుల
తో వీనినన్నిటి నుపయోగించుచున్నాఁడు. ఇప్పటిసహిత మీ
మార్పు నాత్మయొక్క ముఖ్యవిధానముల మార్పుటకాదు. మహో
న్నతునియందు నిమగ్నమొందుటచే మన దివ్యధర్మమును గ్రమము
గా నుపయోగించుటచేఁ గలుగుచున్నది.

ఆత్మయొక్క యీరీతివిధమగు విధానమునను సరించి హిం
దూవేదాంతము సగుణనిర్గుణబ్రహ్మములకుఁగల భేదమేర్పరిచినది.
దానిననుసరించే మైకోషావారి మానుషదేవుఁ (Peroual God) డ
మానుషదేవుఁడను (Impersonal God) భేదమేర్పడినది. ఉపనిష
త్తు యుక్తముని "నిర్గుణోగుణి" యని వర్ణించినది. దానియర్థము
మహోన్నతుఁడగు గుణాతీతుఁడైనను గుణాగణాలంకారుఁడేయని.
దానినిబట్టిసహితము రెండు ముఖ్యవిధానము లేర్పడుచున్నవి. రెం
డు ముఖ్యపక్షము లేర్పడుచున్నవి. ఈరెండువిధానము లతీతమైన
దివ్యసత్యతత్వమునవధిగమింపఁ బడుచున్నవి. అవి నిశ్చలబ్రహ్మము క్రి
యాబ్రహ్మమునకుఁ బోలియున్నవి. ఏలననగా ననుస్థ ప్రపంచ
వ్యాపారమొకవిధముగా బ్రహ్మముయొక్క యనంత యసంఖ్యాక
గుణములు వివిధవిధానములందు వేరువేరురూపముల నిరూపించుచే
యని యెంచవచ్చును. అతనిస్వభావము జ్ఞానేచ్ఛవలన నన్నిగుణ
ములఁ దాల్చుచున్నది జ్ఞానస్థితికి సంబంధించిన పదార్థములతో నన్ని
యాకారములు నొందుచున్నది. బ్రహ్మాండకార్యరూపమైన స్వకీయ
మగు బాహ్యేంద్రజ్ఞానశక్తి (గుణములు) లగుచున్నది. కాని యతఁడు
వీనిలో దేనిచేతను వీనిలో నన్నిటిచేతను బంధింపఁబడఁడు. అతఁడు
తనగుణములకు స్థైనున్నాఁడు. ఒకవిధమైన లోకమందాగుణముల
కంటకనున్నాఁడు. నిర్గుణబ్రహ్మమునకు గుణనశీకరణములేకపోలేదు.
ఈనిర్గుణమే సగుణముగా ననంతగుణముగా నావిర్భవించుచున్నది.
అనంతవివిధాత్మావిర్భావమును యాతని సంపూర్ణసామర్థ్యమందు
సమస్తము కలిగియున్నాఁడు. అతఁడు వానిని మించియున్నాఁడను
యర్థమందు వానిచే బంధింపఁబడకున్నాఁడనుట. ఆతఁడు వానికి వెలి
నైన స్వతంత్రుఁడై యుండఁగఁ బోయినమొదల నవి యనంతములు కాక

పోవచ్చును. దేవుఁడు తనగుణములకు వశుఁడై యుండవలసివచ్చును. తన స్వభావముచే బంధింపఁబడవలసియుండును. ప్రకృతియధికారియై పురుషుఁడు దానిసృష్టి, యాటవస్తువు కావలసియుండును. అనంతుఁడు గుణముచేగాని నిర్గుణముచేగాని బంధింపఁబడి యుండలేదు. మానుషత్వముచేగాని (Personality) యమానుషత్వము (Impersonality) చేగాని బంధింపఁబడలేదు. అతఁ డతఁడే. మనకల్పనల కతీతుఁడై యున్నాఁడు.

మనము యనంతుఁడిట్టివాఁడని వర్ణింపఁజాలము కాని యతనితో నైక్యము నొందఁగలము. మనము నిర్గుణము కాఁగలమని చెప్పఁబడినది కాని సగుణదేవుఁడు (Personal God) కాఁగలమని చెప్పఁబడలేదు. అది యొకయర్థమందు నిజమే. ఎవఁడు ప్రత్యేకము సమస్త బ్రహ్మాండములకుఁ బ్రభువు కాఁజాలఁడని యర్థము. మనము నిర్గుణబ్రహ్మమందువలెనే సగుణబ్రహ్మమందును సహితము స్వతంత్రులమై ప్రవేశింపఁగలము. మనము రెంటియందును నివసింపఁగలము. రెంటియందు మనస్థితికి మరలఁ జేరఁగలము. కాని దేనివిధమునన దియే మన నిజసారమందు నిర్గుణముతో నేకమగుటవల్లను మన గార్యస్వాతంత్ర్యమందు సగుణముతో నేకమగుటవల్లను స్వాతంత్ర్య ముక్తి కలుగుచున్నది. అనంతప్రశాంతస్థితినుండి నిబద్ధములనుంచి యుత్తముఁడు తన్నుఁదా నిత్యానంతక్రియత్వములోనికి ప్రవహింపఁజేసుకొనుచున్నాఁడు. తననిర్ణయములఁ దనకుఁదాస్వతంత్రుఁడై నిర్ణయించుచున్నాఁడు. అనంతగుణము నుపయోగించి దానివలన వివిధగుణసమ్మేళన మేర్పరచుచున్నాఁడు. మన మాప్రశాంతస్థితి నిశ్శబ్దములోనికిఁ దిరిగి ప్రవేశించవలెను. దానిలోనుండి దివ్యస్వాతంత్ర్యముతో గుణబంధమునకు వెలియై పనిచేయవలెను. కాని ప్రపం

చనుండు దివ్యకర్మలకొఱకె విశ్వగుణముల విశేషముగ నుపయోగించవలె
ను. ప్రభువు సమస్త వస్తుస్థానమునుండి పనిచేయుచుండగా మనము
మట్టుకు ప్రత్యేకవ్యక్తిస్థానముద్వారా యతని యిచ్ఛాశక్తిజ్ఞానములఁ
బ్రసరింపఁజేయవలెను. ఆప్రత్యేకవ్యక్తిస్థానమతనికి జీవరూపమే. మ
నము దేహయుతులమై యున్నాము. ప్రభువు దేనికిలోఁబడియుండలేదు. వ్యక్తి
జీవరూపము తన మహోన్నతాత్మకు లోఁబడియున్నది. ఆలోఁబ
డుట పరిపూర్ణమైనకొలది పూర్ణశక్తి స్వాతంత్ర్యవ్యక్తి యెక్కువగు
చున్నది.

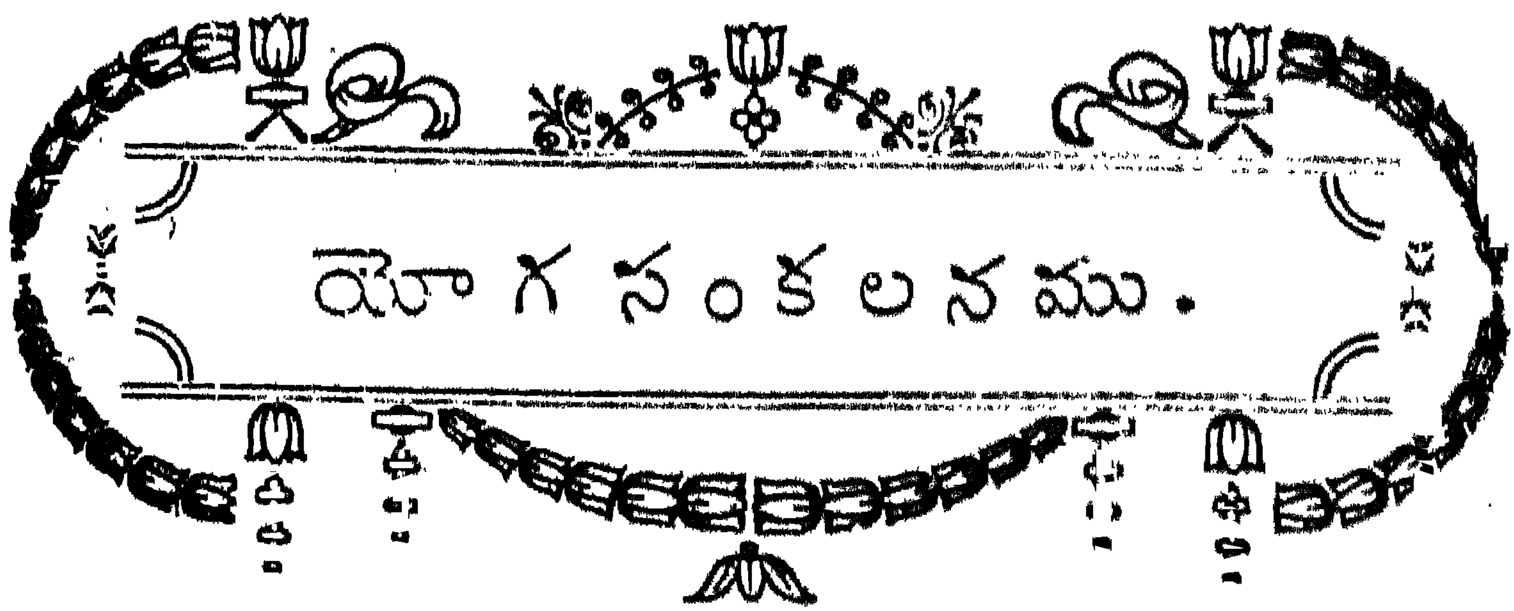
మానుషబ్రహ్మమునకు (Personal) నమానుషబ్రహ్మము
నకు (Impersonal) గలభేదము, హిందువులు చెప్పినదే కాని యూరం
గ్రమతశాస్త్రములు మాత్రము హిందుమతభావములందుఁగల విపులత్వము
ను గ్రహింపని భేదము కల్పించుచున్నవి. ఐరోపావారి మానుష
దేవుఁడు (Personal God) మానుషస్వభావముగల మనుజునివంటి
వాఁడు. తనగుణములచేత బంధింపఁబడినవాఁడు. అట్లు బంధింపఁబడ
కున్న సర్వజ్ఞుఁడే. సర్వశక్తిగలవాఁడే. హిందువుల శివుఁడు విష్ణువు కా
ళిలవంటివాఁడు. పూజించుటకు సేవించుటకు తన వ్యావహారభావము
లననుసరించి మానవ దేవతను మతములు గ్రహించుచున్నవి. కాల్వి
న (Calvin) యూహించుకొన్న భయంకరుఁడై దయాహీనుఁడగు
దేవుఁడు, సెంటు ఫ్రాన్సిస (St. Francis) యూహించుకున్న దయా
భరితుఁడైన దేవునివంటివాఁడు కాఁడు. భయానకమగు కాళిదేవికిని
ప్రేమాస్పదుఁడగు విష్ణునకునుగల భేదము కలదు. సంహారకర్తయగు
శివుఁడు పోషణకర్తయగు విష్ణునికంటెను సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మ
కంటెను భిన్నముగాఁ గనుపించును. అట్టివర్ణనలు సర్వవ్యాపకుఁడగు
బ్రహ్మాండసృష్టిపోషణకర్తను తెలుపఁజాలవు. హిందువులావర్ణనలు

సరియైనదని యొప్పుకొనరు. మానుష దేవుఁడు (సగుణదేవుఁడు) తన గుణములచే బంధింపఁబడియుండలేడు. అనంతగుణములను కలవాఁడు. అనంతగుణముల స్వాధీనమందుకలవాఁడు. వానికి సరియైనవాఁడు. తన యిచ్ఛానుసారము వాని నుపయోగించఁగలవాఁడు. వ్యష్టి జీవుఁడు తన వ్యష్టిస్వభావానుసారముగా కోరికలను సృష్టిచేయుటకు తన యనంత దేవత్వ వివిధనామరూపములయందుఁ దన్నుఁదా నావిర్భవింపఁజేసుకొనుచున్నాఁడు. ఈ హేతువుచేత సాధారణముగా నైరోపావారు హిందూమతము వేదాంతసాంఖ్యశాస్త్రములయన్న ద్వైతమదని తెలుసుకొనఁజాలకున్నారు. అనంతగుణాభరితుఁడని మానుష దేవుని గ్రహించఁజాలరు. మనుజుఁడు కాని మానుష దేవుని గ్రహించఁజాలరు. కాని మానుషత్వమునకు (personality) మూలమితఁడే. నిజమైన మనుష్యుఁడితఁడే. దివ్యమానుషత్వమునకిదే నిజతత్త్వము.

మన యోగసంకలనమందు దివ్య మానుషత్వ (devine personality) మును గురించి భక్తియోగము చెప్పునపుడు యోచింతము. ముక్తి సంపాదించినపుడు సహితము దానికి స్థానము పరిపూర్ణయోగమందుఁ గలదని యిచ్చట సూచించిన చాలును. సగుణదేవుని సమీపించుటకు మూఁడు తరగతులున్నవి. మొదటిది దేవుని యేదో యొక ప్రత్యేక నామరూప గుణముల కల్పించుకొని మనమేర్పరచుకొన్న యిష్టదేవత. రెండవది యనంతగుణుఁడు (నిజమైన పురుషుఁడు). మూఁడవది సగుణభావమునకుతుది మూలము. గుణములనారోపింపక యుపనిషత్తు "వాఁడు" ను శబ్దముచే దానిని సూచించుచున్నది. అచ్చట సగుణనిర్గుణజ్ఞానము కలుసుకొని కేవల దైవమందేకమగుచున్నది. మనము నిజమునకు శక్తి స్థితి విషయము నిర్గుణమెట్లుకామో యట్లే నిర్గుణముఁ మహిమను కేవలశక్తి స్థితి

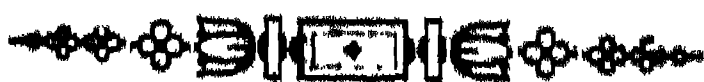
విషయము గుణములేనిది కాదు. మనము మొదట వ్యక్తభావములు మూలమున నే దానిని సమీపింతుము. కాని విజ్ఞానము వీని నతిక్రమించుటచే సంపూర్తిం జెందుచున్నది. ఉన్నతజ్ఞానస్థితులం బొందిన కొలది వ్యక్తత్వముల నెరిగినకొలది మన మనుభవము సర్వాతీతత్వమును జెందక యనిర్వచనీయమగు స్థితిని బొందక సగుణసారమ్ము స కలవర్ణనాతీతమగు సగుణస్థితియైనట్టి కేవలయతీతస్థితినొందఁగలము.

దానియందు మనము నివసించి మనస్థితి దానియందే నిలిపినప్పుడు, దాని ద్వివిధవిధానములు మనము కలిగియుందుము. (1) ఉత్తమజ్ఞానస్థితిగల నిర్గుణత్వము. స్వకీయశక్తి యనంతముతోనగు ననంతనిర్గుణత్వము. (2) వ్యష్టిజీవరూపములతోఁ బనిచేయుచున్నదివ్య స్వభావముగల సగుణత్వము. దానికిని యతీతునకును బ్రహ్మాండాత్మకునుగల సంబంధములతోఁ బనిచేయుచున్న సగుణము. ఇంకను సగుణబ్రహ్మముయొక్క నామరూపములతో సంబంధము మనముంచుకొనవచ్చును. ఉదాహరణము మనకర్మప్రేమకు సంబంధించినయెడల ప్రేమాధారితుండగు ప్రభువుగా నతని సేవించి పెల్లడింతుము. కాని తత్కాలమందే యతని నామరూపగుణములందనేనిని పరిపూర్ణవ్యక్తితోఁ దెలుసుకొనవలెను. కాని మనకెదురుగా మనభావమందు ప్రస్తుతము దోచుచున్నవాని కొంతభాగముమాత్రమే యాయనంతపరిపూర్ణ బ్రహ్మమని పొరపడఁగూడదు.

24 అధ్యాయము.

సచ్చిదానందుని దెలుసుకొనుట.

వెనుకటి యధ్యాయమున మనము విమర్శించిన యాత్మవిధానములు మొదట కేవలము చిక్కులి వేదాంతస్వభావములుగలవిగాఁ గనుపించును. ప్రత్యక్షానుభవమునకు సాధ్యముగాని వేదాంతశాస్త్ర విభాగమునకుఁ దగిన మేధోభ్యాసములుగాఁ గాన్పించును. ఈయసత్యమగు విభాగము, మన సామర్థ్యభేదములనుబట్టి చేయఁబడినది. ప్రాచీనవిజ్ఞానమునకనగా పూర్వఖండవాసుల విజ్ఞానమునకు ముఖ్యమేమనగా వేదాంతము కేవలము గొప్పబుద్ధివిలాసము భాషానైపుణ్యము మాత్రమేగాక సమస్తస్థితుల మాహాత్మ్యము సర్వవిధములఁ గనిపెట్టుటే. ఇదే మనజీవితమందు ముఖ్యవిషయము. సాంఖ్యము జ్ఞానములలోనొకభాగము. అదివిభజించి సత్యముయొక్క జ్ఞానమును గలిగించుచున్నది. యోగము మఱియొకభాగము. అది మన యంతర్బహిర్జ్ఞప్త్యనుభవమందు సమ్మేళనముచేత జ్ఞానమును గలిగించుచున్నది. అసత్యాజ్ఞానములనుండి తప్పించుకొని తత్వమందు నివసించుటకిది మ

నుజునకు సాధనములు. మనుజునకు సాధ్యమయినది తెలుసుకొనతగి
నది మహోన్నతమైనది గనుక యోచనకదే ముఖ్యము. మ
హోన్నతసత్యమును భావమందు వెతుకవలెను. జీవితమందు సంసిద్ధి
పొందవలెను.

మనమిప్పుడు యోచించుచున్న జ్ఞానయోగముయొక్క యా
వత్తు ప్రాముఖ్యత దీనియందున్నది. అదే తత్త్వజ్ఞానము. అదే పరి
పూర్ణేశ్వరుని యాత్మనిర్మాణమునకు ముఖ్యవిధానములు. మన
తత్త్వము యొక్క నిజము పరిపూర్ణవిస్ఫులిత్వ తేజోజ్ఞానశక్తి యానంద
ములకు స్థానముగు యనంతయేకత్వముగ్గమైనయెడల సంఘత్త్వజ్ఞానదుః
ఖములచే మనము బంధింపబడుటకు మూలము మనయునికి యనం
తవివిధస్థితులన్న వేరని భావించుటచేతనే యైనయెడల నిట్టిపోర
పాటునుండి తప్పించుకొని సత్యమందు నివసించుట నేర్చుకొనుటే
స్పష్టముగా ముఖ్యమని యనుభవసాధ్యమని యుపయోగకరమని
గొప్ప వివేకవేదాంతమని చెప్పవచ్చును. అదేవిధమున మనోనిర్మా
ణమును సగుణవిలాసమునకు వెలిగానుండుటే యద్వితీయునకు స్వభా
వమైనయెడల నీకల్లోలపోరాటములకు సుఖదుఃఖములకుఁ బాపపు
ణ్యములకుఁ గష్టసుఖములకుఁ గారణ మీగుణవిలాసమునకుఁ లోఁబ
డుచుటే యైనయెడల, గుణములు నశించునది గుణాతీతుఁడైనవాని
యందు స్థిరపడుటే యనుభవవివేక మనఁబడుచున్నది. మన కల్లోల
మునకేయజ్ఞానమునకుఁ బరులతోఁ జనతోఁ బోరాటమునకుఁ గారణ
ము మూర్ఖపడుచున్న పురుషునితోఁ (Personality) గట్టఁబడుటే
యైనయెడల, సర్వకల్లోలయజ్ఞానపోరాటములులేని నిర్గుణుఁడున్న
యెడల, నిర్గుణత్వమునొందుటే దుఃఖరహితమగునట్టి యేకత్వమొం
దుటే యనుభవమునవచ్చును.

ప్రకృతి తన సర్వసంబంధములయొక్క రహస్యమును మనో దేహములద్వారా నిత్యము వెదకుచున్నప్పుడు ప్రకృతికక్ష్యలను నుండి పైకెత్తంజాలిన గుణవిలాసరాహిత్యము నిర్గుణత్వమేకత్వము కలదు. అట్టి నిర్గుణత్వ మేకత్వ యచలత్వముండుటచేతనే ప్రశాంత స్థిమితత్వ స్వాతంత్ర్యములు కలుగుచునుండుట పురాతన యుక్తమమూ నుమానుభవమై యున్నది. కాబట్టి జ్ఞానయోగమునకిది మొదటిది. ముఖ్యమైన యుద్దేశ్యమైయున్నది. కాని యిది ముట్టితుదన నింక లేకపోలేదు. ఇది ముఖ్యోద్దేశ్యమయినను పరిపూర్ణోద్దేశ్యముకాదు. సంబంధములనుండి వైదొలగి సంబంధాతీతుని చేరుటయు దానిని మాత్రము బోధించిన జ్ఞానము సంపూర్ణజ్ఞానముకాదు. సగుణ మునుండి నిర్గుణమునకు బహుళత్వమునుండి యేకత్వమునకు చేరు విధము చెప్పినమాత్రమున జ్ఞానము పూర్తియగుటకాదు. సంబంధములయొక్క పూర్ణవిలాసరహస్యమది బోధింపవలెను. బహుళత్వ ముయొక్క పూర్ణవిధత్వరహస్యమును తెలుపవలెను. బ్రహ్మాండస్థితి దేనికై ప్రయత్నించుచున్నదో యా సగుణభేదముల రహస్యమును బోధించవలెను. భానముమట్టుకు గలిగించి యనుభవమందుసరిపోని జ్ఞానము పూర్ణజ్ఞానముకాదు. మనము రహస్యము తెలిసికొనుటకు ప్రయత్నించుచున్నాము. విషయములకుగల సత్యమును తెలిసి కొని విషయముల (phenomenon) వశపరచుకొనుట కంతర్వర్తి యగు సమ్మేళనమును తెలుసుకొని భిన్నత్వమును మాపుటకు ప్రపంచసమ్మేళన విభాగప్రయత్నమునుండి దానిసంసిద్ధి సమగ్రసత్వము నొందుటకారహస్యమును వెదకుచున్నాము. ప్రశాంతము మాత్రమేగాక సంసిద్ధిని హృదయమపేక్షించుచున్నది. పరిపూర్ణ యాత్మ జ్ఞానమివ్వవలసినది యీసంసిద్ధియే. ప్రశాంతము దానికి నాధారము. ఆత్మసంసిద్ధికి యావరణము. బహుళత్వముయొక్క సగుణత్వము

యొక్క గుణముయొక్క సంబంధములు విలాసములయొక్క నిజరహ
స్యమును వెల్లడించుజ్ఞానము నిర్గుణత్వమునకును సగుణమూలమునకు
ను గుణశూన్యత్వమునకును గుణములందు వెల్లడగుదానికిని స్థితియే
కత్వమునకును బహువికారములుగల బహుళత్వమునకును సత్వమం
దు నిజమగు నద్వితీయత్వమున్నదనియు శక్తియందు మిక్కిలి యైక్యత
కలదనియు బోధించవలెను. ఈరెంటికి భేదము కల్పించుజ్ఞానము బు
ద్ధికి యెంతవరకు యుక్తముగా ననుభవమున కెంతతృప్తిగాఁ గనుపిం
చినను, పూర్ణజ్ఞానమనిపించుకొనదు. వస్తుసముదాయమును మించిన
ను దానినిఁ బరిగ్రహించునట్టి యేకత్వమును విజ్ఞానము పొందవలె
ను. వస్తుసముదాయమును భరించలేనట్టియు నిరాకరించునట్టియు నే
కత్వముకాదు. సమస్తస్థితియందుగాని (all existence) యతీతమగు
నేకత్వమునకును సమస్తస్థితికిని మధ్యనుగాని యలంఘ్యమగు ద్వైత
భేదము మొదట లేకున్నది. జ్ఞానమందెట్లో యనుభవమందు నా
త్మసంసిద్ధియందు నట్లే. వస్తుశిఖరమందిట్టి యలఘ్యద్వైతభేదమును
గనిపెట్టి రెంటిలో నొకదానిలో మాత్రముండుటకు లంఘించఁజాలి
కౌగలించి యైక్యముకాఁజాలని యనుభవము పరిపూర్ణానుభవముకా
నేరదు. భావమందుఁ దెలుసుకొనుటకు మనసుప్రయత్నించ నీభావ
ముకంటె గొప్పదగు జ్ఞానదృష్టిచేఁ దెలుసుకొనఁ బ్రయత్నించనీ జ్ఞా
నముచేఁ దెలియఁదగినసంసిద్ధికి శిఖరమగు మన నిజతత్వముయొక్క
యాత్మపూర్ణానుభవమువల్లఁ దెలుసుకొనఁ బ్రయత్నించనీ, మనము
సమస్తమును దృష్టిచేయఁజాలిన యేకత్వమునుబొంది భావించి చూ
చి యనుభవించవలెను. అద్వితీయునియొక్క భావదృష్టి యనుభవ
ములందు మనము కనుగొనునదిదియే. వాని యద్వితీయత్వము బహు
ళత్వమం దాత్మనిర్భావమువలన నశించదు. కనుపించకుండదు·

అతఁడు గుణములచే బంధింపఁబడఁడు. కాని యనంతగుణయుక్తుఁడై యున్నాఁడు. అతఁడు సమస్తసంబంధములఁ దనలో ధరించి సమ్మేళన మొనరించువాఁడై నను, సదా యతీతుఁడై యున్నాఁడు. అతఁడొకపురుషుఁడు కాఁడు. సమస్తపురుషులతఁడే. సమస్తభూతములతఁడే. వ్యక్తిగల యద్వితీయభూతమతఁడే. మనను నిపిలువఁబడు వ్యష్టిస్థితికి గమ్యస్థానమేమనగా వ్యష్టిజ్ఞానద్వారమున నీదేవునిలోనికి యఁ బ్రవేశించి తన స్వభావమును దనలోఁ దిరిగియున్న నింపఁజేయుటే. ఈగమ్యస్థానము హాశ్చర్యకరమైనను మిక్కిలి కారణయుక్తమై యర్థయుక్తమైనది. మన వ్యష్టిస్థితిపొందు సంసిద్ధి యిదియే. మన బ్రహ్మాండస్థితిపొందు సంసిద్ధియు నిదియే. వ్యష్టిమనుజుఁడు తనలోఁ బొందు సంసిద్ధియిదియే. వ్యష్టిమనుజుఁడు బ్రహ్మాండబహుళత్వ సంబంధములందుఁ బొందు సంసిద్ధియు నిదియే. ఈరెండుశబ్దములకు యుఁయంపున్నపుడు విరోధభావము లేదు. కాని మనయాత్మయు బ్రహ్మాండాత్మయు నొకటేయని తెలుసుకొనగా వానికి రెంటికి మిక్కిలి గాఢమగు నైక్యముండితీరవలెను.

నిజమునకీవిరుద్ధశబ్దములు లోపలనేగాక విరుద్ధముగాఁ గనుపించు సమస్తస్థితులయందు సహితమేకముగా నుండతీమునియుందు జ్ఞానపురుషుఁ డావిర్భావమొందుటకు సాధారణపరిస్థితులై యున్నవి. వానికన్నిటికి నైక్యమగు మొదటి మూలపదార్థము. వానికన్నిటికి ముఖ్యమగు నద్వితీయవిధానమేదనగా త్రిమూర్త్యాత్మకమగు సచ్చిదానందమే. సితి (existencl) జ్ఞానము (consciousness) యానందము (Bliss) యీమూఁడెక్కడచూచినను విభజింపరాని దివ్యశబ్దములై యున్నవి. మానసము, మానసికానుభవము, వీనిని విభజించి విడతీయఁగలదు. కాని యవి నిజమునకు వేరువేరుకావు. మన

స్సు "నేను వుంటినికాని నాకు వ్యక్తిలే" దనిచెప్పి యడు యాత్మ
యోచించఁగలదు. కారణమేమనగా "నేను వున్నానుకాని నాకు
వ్యక్తిలేదని" యెన్నఁడు చెప్పఁజాలఁదు. "నేను వున్నాను కష్టపడు
చున్నానుండుటవలన సుఖములేదని" మనస్సు యోచించి యను
భవించఁగలదు. నిజమునకిది యసంభవము. మనస్స్థితి నిజమునకు
"నేను వున్నా" నను నిత్యత్వము. "అది వుండెనని" చెప్పుట యె
న్నడు సత్యముకాదు. ఎచ్చటనెప్పుడు వ్యక్తిలేదని చెప్పుటకూడ
సత్యముకాదు. వ్యక్తిశూన్యమని దేనినంటిమో యది మఱియొక
వ్యక్తి. బహిరంగవస్తువులయొక్క మన మనోవ్యక్తితరంగమంతర్గత
మై యాత్మవ్యక్తిలోనికి నితరలోకస్థితుల వ్యక్తిలోనికిఁ బోరఁబడు
చో. నిద్రించునప్పుడుగాని దిమ్మెక్కినప్పుడుగాని మూర్ఛనొందియుండి
నప్పుడుకాని చచ్చినప్పుడుగాని యింక నేయితరస్థితియందుగాని బహి
రంగమెఱుగకుండ యోచనలో మునిగియున్నప్పటివ్యక్తిశూన్యతకన్న
నెక్కువ వ్యక్తిశూన్యతఁబొందలేము. యోగమందు కొంచము వృద్ధి
చేసిన ప్రతిమనుజునకిది మొదటి విషయము. అతని యనుభవమందు
ప్రతిపాంశములలో సూజనగుటచేఁ గష్టమనితోచను. స్థితియు స్థితి
యొక్క దుఃఖము కలసియుండవని తెలుసుకొనుట యంతకన్నఁ
గష్టసాధ్యమైయున్నది. కష్టము దుఃఖము బాధ యని దేనిని మన
ము పిలుచుచున్నామో యది స్థిత్యాసంగముయొక్క బహిరంగతరం
గమైయున్నది. ఈతరంగము వెలికి విస్తృతముగాఁ గనుపించు విషయ
యముల మానసికానుభవమందుఁ బొందుచుచున్నది. మన వ్య
ష్టిత్వమందుఁగల యసత్యస్వీకారము గారడీవలన నట్లగుచున్నది.
అది మనస్థితికాదు. భిన్నమగు నొకశకలము. మన యాత్మస్థితియనఁ
బడు యనంతసముద్రముచే నటునిటు కొట్టుకొనఁబడు జ్ఞానశక్తియొ

క్క కళంకమగు నొకశాఖ. ఇది తెలుసుకొనుటకు మనము వెలి యలవాట్లయందు మునిగియుండుట మానవలెను. మనము మానసికము చేయు గారడిచిత్రముల విడువవలయును. లోనికిదిగి వానిని విడిచి పెట్టినప్పుడవి యెంతచులకనైనవో, యెంతబలహీనమైనవో, లోతు కుదిగని యెంత స్థైర్యములేనివో యని యాశ్చర్యమందెదము. మనము నిజ స్థితిని తెలుసుకొనవలెను. నిజవ్యక్తిని తెలుసుకొనవలెను. స్థితివ్యక్తుల యొక్క నిజానుభవమును తెలుసుకొనవలెను. అదే సత్. అదే చిత్. అదే యానందము.

దివ్యజ్ఞానమునందు చిత్తము మానసిక యాత్మీయవ్యక్తి కాదు. ఆవ్యక్తి రూపముగాను బంధింపఁబడిన యూర్ధ్వవిధానముగాను మనకుఁ దోచుచున్నది. మనమువృద్ధిపొందిన మనలోని వస్తువులలోని జీవత్వమును తెలుసుకొన్నప్పుడు చెట్టుచేమలలోను, లోహముల లో నణువులలోను విద్యుత్తులోను స్థూలముగా సంఘటింపఁబడిన సమస్తవస్తువులలోను వ్యక్తి కలదని మనము తెలుసుకొందుము. అది మానసికవిధానముకన్న నెక్కుడుహీనమైనది యెక్కువ బంధింపఁబడినది సత్త్వవిధములు కాదని తెలుసుకొందుము. అంతేగాక యచేతనయాకారములందది పైకి తక్కువయావిర్భావము కలదైన నెక్కువతీవ్రమైనదిగాను వేగముగలదిగానుఁ బూర్ణమైనదిగాను గనుపించునుగాని యది సహితమూ యన్నమయ ప్రాణమయ జ్ఞానము సహితము చిత్తుతోఁ బోల్చినప్పుడు హీనమై బంధింపఁబడిన రూపవిధానముగాఁ గనుపించును. హీనమగు యీజ్ఞానవిధానములు విభజించవీలులేని యొకతక్కువస్థితులయందని వ్యక్తిపదార్థమైయున్నవి (conscious stuff). మనయందు సహితము మన యంతర్వ్యక్తస్థితియందుఁ గేవల మచేతనమగు స్థూలప్రకృతికార్యమువంటి కార్య

ము జరుగుచున్నది. వృక్షజీవితమువంటి కార్యముకూడ జరుగుచు
న్నది. మృగజాతివంటి కార్యముసహితము జరుగుచున్నది. ఇవన్ని
యు మన వివేకజ్ఞానముచే యోచనచే వశపరుచుకొనఁబడి నిలువ
లివ్వఁబడినవి. కాబట్టి యీయధోస్థితులు మనకు స్పష్టమగుటలేదు.
మనలోని యీభాగము లేమిచేయుచున్నవో వాని నిజకార్యములఁ
గని పెట్టలేకున్నాము. వివేకజ్ఞానయోచనలముందు వానికి విలువలు క
నుపించుటలేదు. కాని మనలోఁ బ్రత్యేకము మృగముగలదు. ప్రత్యే
కము మానవముసహితము కలదు. యోచనాపరహితమ్ము వివేకరహి
త్యమగు స్వాభావికమగుయలవాటు ప్రేరేపణయున్నది (Instinct).
అలవాటనుభవమును విచారించి పైస్థితిలోని తెలివిశక్తులతోఁ గాం
దుపరచి వశముచేసుకొని యుపయోగించి మార్గప్రస్థితిసహితము
న్నది. మనుజునిలోని మృగము మన మానవస్థితికంటె క్రిందిస్థితుల
లోకెల్ల నుత్తమమైనది. దానిక్రింద మృగస్థితికన్న హీనమగు ప్రా
ణమయస్థితి కలదు. అది స్వభావసిద్ధమగు ప్రేరేపణ (instinct)
యలవాటువలనఁ బనిచేయుచుకాని దానియందుండు జ్ఞానములోపలి
కాకర్షింపఁబడినది. ఇంతకన్నలోతగు ప్రాణమయముకంటె హీన
మగుస్థితికలదు. యోగమువ్యష్టి యుపాధారమును గూర్చిజ్ఞానా
నుభవమందు వృక్షజంతువులకొలది స్థూలదేహమునకు సహితము జ్ఞాన
మున్నదని మనకుఁ దెలియవచ్చును. దానికి స్వకీయమగు వృత్తులు
ప్రేరేపణలు యలవాట్లుకలవు. మన యితరస్థితులకన్న వేరై వానిని
యొడ్డి తనకార్యములనే చేసుకొనఁజాలిన చిత్తముసహితము కలదు.
కాని యదియంతయస్పష్టమై పనిచేయుచున్నది. మనలోని పోరాటకుఁ
గారణమీవివిధస్థితుల సమ్మేళనము. పరస్పరకార్యములునున్నది. ఈ
లోకమందు మనుష్యుఁడు క్రమసృష్టిచే నేర్పడినాఁడు (evolution)

వానియందన్నమయ ప్రాణమయస్థితులు మొదలుకొని తానిప్పుడై యున్న మనోమయస్థితివరకుఁగల సమస్త క్రమసృష్టిని దనలోఁ గలిగియున్నాఁడు.

ఈక్రమసృష్టి నిజమునకాతనియావిర్భావమే (manifestation). మనలోఁ గ్రిందియైనస్థితులెట్లున్నవో యట్లే మన మానసస్థితికిఁ బైన సద్భూతములగు సమానస్థితులు సహితముగలవు. వానియం దుఁ జిత్స్థిత్యావశ్యకమగు బ్రహ్మాండమునకు ద్వారమై వేరువిధమగు స్థితులఁ బొందుచున్నది. వేరువిధానములతోఁ బనిచేయుచున్నది. మఱియొకవిధమైన క్రియాసామర్థ్యముండుచున్నది. మనస్సునకుఁ బైన సత్యలోకమున్నదని వేదఋషులు కనిపెట్టిరి. అది స్వయంజ్ఞప్తిప్రకాశములు కలది. మన యింద్రియానుభవ మృగస్వాధానముల వశపర చుకొని వానిని వివేకనీతిమార్గానుసారముగా నడిపించుటకెట్లు మన వివేకచిత్తముల నుపయోగించుచుంటిమో యట్లే యీసత్యస్థితి మన మనస్సును ప్రేరేపణల నిచ్ఛను వివేకమును వశపరచుకొని తన సత్యానుసారముగా నడిపించుచున్నది. అచ్చట పెనుగులాటయుండదు. స్వభావసిద్ధమగు స్వాధీనమేయుండును. చిత్తమునకును వివేకమున కును బోరాటయుండదు. ప్రేరేపణకును యలవాటునకును విరోధ ముండదు. కామమునకు ననుభవమునకుఁ గొట్లాటయుండదు. భావ మునకును నిజతత్త్వమునకును శత్రుత్వములేదు. సమస్తము సమరసమై పరస్పరకార్యమై యుత్పత్తియందును వృద్ధియందును కార్యకరణమునం దు నైక్యభావమొందియుండును. ఈలోకమునకు, (స్థితికి) పైన నితర లోకస్థితులుగలవు. అవి యీసత్యలోకద్వారమునఁ బొందవలసినవి. వానియందు నిజమగుచిత్తే వెల్లడగుచున్నది. ఆచిత్తే భూతములకు మొదటి యుత్పత్తిస్థానము. ఇచ్చటి వివిధరూపానుభవములకు వివిధ

వ్యక్తులకు ముఖ్యపరిపూర్ణత్వము. అచ్చట మనచిత్తము, నాసిక
స్పర్శము శక్తులు సామర్థ్యము అనుభవవిధానములు సమరసమొంది
యైక్యమైయుండుటేగాక యద్వితీయమగు జ్ఞానస్థితి యద్వితీయమగు
జ్ఞానశక్తియగుచున్నవి. ఈచిత్తే సత్యలోకమందూర్ధ్వ మానసముగా
మారుచున్నది. మానసికస్థితియందు వివేకము చిత్తము రాగాదులు
స్పర్శముగా నధోస్థితులయందు వ్యక్తిశూన్యమగు శక్తియొక్క యీ
ప్రాణమయాన్నమయ ప్రేరేపణల నలవాట్లు వృత్తులుగా మారు
చున్నవి. సమస్తము సత్తేగనుక సమస్తము చిత్తేయగుచున్నది. సమ
స్తము మొదటిస్థితియొక్క వివిధవిధానమేగనుక సమస్తము మునటి
జ్ఞానమొక్క వివిధవిధానమగుచున్నది. మనము చిత్తును గనుగొని
చూచి తెలుసుకొన్నప్పుడు దానిసారమానందము. (అనగా)
నాత్మస్థితియొక్క సంతోషమని తెలుసుకొందుము. ఆత్మను స్వాధీన
ము చేసుకొనుటయనగా నాత్మానందమునొందుటే. ఆత్మ స్వాధీనము
చేసుకొనకుండుటయనగా స్థిత్యానందముకొఱకింకను బ్రయత్నించు
టే. చిత్తు నిత్యము తన స్వకీయాత్మానందము కలిగియున్నది. చిత్తు
స్థితికిఁ గారణమగు సర్వవ్యాపక జ్ఞానపదార్థమేగనుక సర్వవ్యాపక
జ్ఞానస్థితియందు వ్యక్తితోనున్న యీ ఆత్మానందము స్వాధీనమైయుండు
ను. దేవుఁడు సమస్తగుణములందును లేక గుణాతీతత్వమందావిర్భవించ
నీ మానుషత్వమందు లేక యమానుషత్వమందావిర్భవించనీ యన్ని
టిని లోనికిడ్చుకొనుచున్న యద్వితీయమందు లేక బహుత్వమునందుండు
చున్న యద్వితీయమందావిర్భవించనీ, యతఁడు సచ్చిదానందుఁ
డు. గనుక సదా స్వకీయానందము (self bliss) సర్వస్వానందము
(all bliss) కలిగియున్నాఁడు. మనము సహితము నిజతత్వమందును
బ్రహ్మాండమందును మన నిజస్వరూపమెరిగి స్వాధీనము చేసికొనుట

నిజతత్త్వమందును బ్రహ్మాండమందున్న యానందము కనిపెట్టుటే
స్వకీయానంద సమస్తానందములఁ గనిపెట్టుటే. సమష్టియనగా నిజతత్త్వ
మునొక్క స్థితిపరిణామమే; అది యెచ్చటనో కాపమున నావిర్భ
వించినను నచ్చట నిజతత్త్వజ్ఞాన (essential conciousness) ముండ
తీరదు. కాబట్టి యచ్చట నిజతత్త్వానంద (essential delight)
ముండకతప్పదు.

వ్యష్టిజీవుఁడు తనయొక్క నిజస్వభావము కలిగియుండలేదు.
తన యనుభవముయొక్క నిజస్వభావమెఱుగఁడు. కారణమేమనగా
నతఁడు నిజతత్త్వమునకును (essential) బ్రహ్మాండమునకును (uni-
versal) వేరగుచున్నాఁడు. అతఁడు ప్రత్యేకప్రమాణములతో ము
ఖ్యముకాని రూపవిధానములతోఁ బ్రత్యేకయుపాధులతో నేకీభావ
మొందుచున్నాఁడు. అట్లాతఁడు తనమనస్సును దేహమును ప్రాణప్ర
వాహమును తన నిజతత్త్వమని తలచుచున్నాఁడు. వీని కాధిక్యమి
చ్చి సర్వముతోను సర్వము దేనియొక్క యభివ్యక్తమో దాని
తోను విరోధించుచున్నాఁడు. ప్రపంచమందు పూనుకొని శ్రేష్ఠము
సదానికొఱకుఁ బ్రయత్నించుట మంచిదే కాని సర్వమునకు వ్యతిరేక
ముగా సర్వములో నాకర్షణముకొఱకుఁ బాటుపడుటతప్పు. ఈశకల
మును లేక యీ యనుభవ శకలసముదాయమును దనచే నిర్మింపఁబడిన
మానసికస్థానమనఁబడు మానసిక యహంకారమునకు చుట్టు కూర్చు
చున్నాఁడు. అదే తానను చున్నాఁడు. ఈయహంకారమును సేవించు
చున్నాఁడు. విపులమగు మహోన్నతునికొఱకు జీవించక యీ య
హంకారముకొఱకు జీవించుచున్నాఁడు. ఇదే యసత్యమందు జీవిం
చుట. ఇది నిజమగు యాత్మ కాదు. ఇది యహంకారముకొఱకు జీవ
యాత్రనడుపుట కాని దేవునికొఱకు జీవించుట కాదు. ఉపతేనమేల

కలిగనో ప్రయోజనముకొఱకు కోర్బడెనో యది సాంఖ్యసంబంధమైన విషయము. కాని యోగమునకు సంబంధించిన విషయమంతగా కాదు. మనము ముఖ్యముగా గ్రహింపవలసినది యేమనగా ప్రకృతి యాత్మవిభాగమువల్ల వ్యష్టిత్వము వచ్చెననియు, వ్యష్టివలన నిజ తత్వమును దెలియఁజాలకున్నామనియుఁ గాబట్టి మనస్సంకల్పవికల్ప ములందు జ్ఞానమనర్థకమై దుఃఖమునకు వశులమై యున్నామనియు గ్రహించవలెను. ఐక్యత లేకుండుటే యిందులకు ముఖ్యకారణము. ఐక్యత తిరిగిపొందుటే. రాజమార్గము సర్వముతో నేకత్వము సర్వము దేనిని వెల్లడించుచున్నదో దానితో నేకత్వము. మనము మనయొక్క. నిజస్వరూపమును సమస్తముయొక్క. నిజస్వరూపమును దెలుసుకొనవలెను. నిజస్వరూపమును దెలుసుకొనుటే సచ్చిదానందమును దెలుసుకొనుట.

యోగసంకలనము.

25 అధ్యాయము.

మానసికపురుషునకుఁగల చిక్కులు.

The difficulties of mental being.

జ్ఞానయోగమార్గమందీస్థితికి మనము వచ్చితిమి. మనో ప్రాణ స్థూలములకుఁ బైని శుద్ధస్థితి శుద్ధాత్మ తెలుసుకొనుట యీ యోగమునకు ముఖ్యమని మొదట ప్రారంభించితిమి. ఇప్పుడు మనకది చాలదనియు బ్రహ్మమును దాని తత్వాభిధానములందు ముఖ్యముగా దాని త్రివిధాత్మకసత్యమగు సచ్చిదానందముగా సహితము తెలుసుకొనవలెనని స్థిరపరచితిమి. ఆత్మసత్యము బ్రహ్మము యొక్క సత్వము శుద్ధమగు స్థితిమాత్రమేగాక యాస్థితివలనకలిగిన శుద్ధజ్ఞానానందములై యున్నది.

ఇంతేగాక యాత్మలేక సచ్చిదానందమును తెలుసుకొనుట రెండు విధములై యున్నది. ఒకటి నిష్క్రియపరిశాంతత్వము. ఆత్మలీనము. ఆత్మసంతుష్టిగల స్థితిజ్ఞానానందము పురుషశూన్యమై గుణవి

కారరహితమై యనంతబ్రహ్మాండమునుండి వైదొలఁగి నిర్లిప్తతతో దానిగాంచుచు నందు పాలుగొనకుండుట. రెండవది యాస్తిక జ్ఞానానందమే పరిపూర్ణ స్వతంత్రమై యఖండప్రకాశముతోఁ బనిచేయుచు నిత్యమగు యాత్మైశ్వర్యమునుండి యనంత నానాత్వములయందుఁ బ్రవహించుట. విశాలమై సమానముగ పురుషోత్తమునుండి పురుషత్వసామాన్యము తనలోఁ ధరించుచున్నట్టియు, బ్రహ్మాండముయొక్క యనంతమై విస్తీర్ణమును సంగములేకఁ బొందియు, విడఁబడుశక్యము కాని యేకాంతములేనట్టియు నుత్తమపురుషుని తాను ధరించునట్టి యీ బ్రహ్మాండమునైన యావిర్భావమని. అనగా దానికంటెను దానిని స్వతంత్రమై పాలించునుగాని దానిచేఁ బంధింపఁబడఁడని. గుణములచే నిర్మింపఁబడిన సగుణదేవుఁడు (personal god) అనఁ గాఁడు. వేదాంతుల సగుణబ్రహ్మము (Qualified Brahman)యనుఁ గాఁడు. అతని యందు మానుషమమానుషము (personal and impersonal) సగుణము నిర్గుణము (quality and non quality) సమానముగ నుండినవి. తన స్వస్వరూపమునుండి వెడలినదానిని తన యావిర్భావములోని దానినంతటిని వినియోగించుచున్నట్టి యతీతుఁడతఁడు. పూర్ణయోగబోధకుఁడు గ్రహించవలసిన విషయమిదే. ఈయుత్తమములన్నియు గాఢగా మనోప్రాణ స్థూలములనుండి వైదొలఁగినటువంటి దృష్టి యాత్మశుద్ధపరిశాంతత్వములను వెదకుట యోగోద్దేశ్యములను సంపాదించుటకు మూలమని మనకుఁ దెలియుచున్నది. కాని యీ సాధనము మనయోగమునకు చాలదు. సర్వాలింగనమునందించు సాధనయొకవిధానము కావలెను. మనము బహిరంగమునుండి బ్రహ్మాండవికారమునుండి వైదొలఁగి యాత్మస్థితికి, యాత్మజ్ఞానబ్రహ్మమునకు జేరినట్లుగానే ప్రాణసూత్రముల సర్వాలింగన సామర్థ్యముగల బ్ర

ష్మముయొక్క యాత్మస్థితి జ్ఞానానందములతో నింపవలెను. ప్రపం చవిలాసముతో సంబంధములేని శుద్ధమగు యాత్మస్థితిని పొందుటే గాక సమస్తస్థితిని మనదనే పొందవలెను. కాలస్థలములన్నిటికి దూరమై యపరిమితమగు సనంతజ్ఞానము మనుమని తెలుసు కొనుటేగాక జ్ఞానముయొక్క బహిప్రవాహములో నేకము కావలె ను. కాలములయందు దానిని నిర్మాణశక్తితో నేకము కావలెను. అగా ధమగు శాంతిప్రశాంతముల నొందుటేగాక సమస్తవస్తువులందుండు స్వేచ్ఛగల యనంతానందము నొందగలిగియుండవలెను. సచ్చిదానం దబ్రహ్మనుదిగాని శుద్ధశాంతత్వముకాదు.

ఊర్ధ్వమానసస్థితికి సులభముగా మనమెక్కగలిగిన, భద్ర ముగా నచ్చటనుండగలిగిన, ప్రపంచమును స్వస్వరూపస్థితిని తెలుసు కొనజాలిన, జ్ఞానమును కర్మను తెలుసుకొనగలిగిన జ్ఞానానుభవమం దు నివృత్తి ప్రవృత్తివిధానములం దెలుసుకొనగలిగినయట్టి వ్యక్తిని చిక్కులపెట్టదు. కాని మనుజుడు మానవసికుడుగాని యూర్ధ్వమాన సికుడింకను కాలేదు. ఊర్ధ్వమానసస్థితులనుండి యెట్లు సహాయ మువచ్చునో దానితో మానసముద్వారా జ్ఞానముకొరకుం దన్ను తె లుసుకొనుటకుం బ్రయత్నించవలసినవాడు. ప్రత్యేకముగ మనకుం దెలియవచ్చుచున్న మనస్థితిస్వభావము కాబట్టి మన యోగస్వభావ ము కొన్నిహద్దుల చిక్కులం దెచ్చిపెట్టుచున్నది. అది దైవసహాయ మువల్లను లేక యెడతెగని యభ్యాసమువల్లను నిజమునకీ రెంటివల్ల ను జయింపంబడుచున్నది. పరిపూర్ణజ్ఞానానుభవమునకుం బరిపూర్ణస్థితి సంప్రాప్తింగల యీచిక్కుల ముందుగాం జెప్పవలసియున్నది.

మానసికస్థితి విజ్ఞానస్థితియనునవి మానవస్థితి నిర్మాణమందు వేరువేరగు రెండులోకములు. ఒకటి యుత్తమమగు దివ్యము. రెం

డవది యు స్తనుంగు నూ [illegible] ము. [illegible] దానికి యునం [illegible]
యునంతజ్ఞాన మనం [illegible] నంనుముం గ్రహించి [illegible] దావని చేయు
గల యు [illegible] నూవూ [illegible] యునం [illegible] యును [illegible] వ్యాపమయ
ములు దానికినాలుగు [illegible] డవదానికి మనోమయ [illegible] మయా
న్నమయములను [illegible] మానుషవిషయములు కలవు. [illegible]
మట్టునే రెండు [illegible] ము [illegible] గనుపించును. రెంటికి సంబంధము లేన
ట్లు కానుపించును. [illegible] నశించని [illegible]. మానుషము [illegible]
లనలం [illegible] వములను [illegible] జీవితము. అది మరణము. నిత్యత్వము
[illegible] పొటువడుచున్న [illegible]. [illegible] దానా [illegible] వింమ్
చుచున్న సమ [illegible] ము [illegible] యతీతముగు [illegible]
జ్ఞానము మానుషస్వ [illegible] నుండి [illegible]. [illegible]
[illegible] నహంకారము [illegible]
[illegible] బడినది. ఇతరస్వ [illegible] కును దేహములకు నహంకారములకును [illegible]
కుంగల సంబంధముల [illegible] గా స్వ [illegible] ములు [illegible] ధన
ములచే [illegible] గా [illegible] ములచే గవి
[illegible] నది. [illegible] తగని [illegible]
ము. మానుషము మనో [illegible] ము. [illegible]
కుం [illegible] న్నది. [illegible] సంతోషము [illegible] గాంచు
చున్నది. [illegible] గ్రహింపు [illegible]
[illegible] ము. స [illegible] ము చేయంగల [illegible] ము. [illegible]
నుమము [illegible] దాగలుచున్న [illegible] ములు [illegible]
కొనుటచే జ్ఞానము [illegible] యున్న [illegible]
జ్ఞానమురొక్క [illegible]
లకము [illegible] [illegible]

యున్నది. భిన్నమై విభజింపఁబడిన జ్ఞానవిధానము ననుసరించినట్టి భిన్నమై విభజింపఁబడు చిత్తపరిశ్రమవలన వివిధులత్వమును బొందుచున్నది. దైవికమైక్యముపై స్థాపింపఁబడుచున్నది. అతీతత్వములకు వస్తుసమూహములకు ప్రభిన్నమైయున్నది. మానుషము భిన్నమగు బహుళత్వముపై నేర్పడుచున్నది. విభాగశకలత్వ సమిష్టిసమైక్యములకుఁ ప్రభిన్నమైనను దాస్యమును బొందినది. ఈ సంకీర్ణమువ్యష్టికి తెర, గడియ, కలదు. అది దైవికమును బొందనివ్వకుండు టేకాక తెలుసుకొననివ్వదు.

కాబట్టి మానసస్థితి దైవికమును దెలుసుకొని యదియగుటకుఁ బ్రయత్నించినప్పుడు యీ తెరను దీసివేసి గడియను విప్పవలసి యున్నది. ఇట్టికష్టమగు ప్రయత్నమందు నెరవేరినప్పుడు దైవము ను దనకు చాలాపైవానిగాఁ దలచుచున్నది. తన హీనస్థితినుండి దాని స్థితికి దానెక్కవలసినదనిగాని లేక యది తన హీనస్థితికి దిగవలసిన దనిగాని తలచుచున్నది. దైవికమును మిక్కిలి యుత్తమస్థితిగా భావించి మహోన్నతలోకముగాఁ దలచుచున్నది. దాని భావజ్ఞానానుసారము స్వర్గములేక (సత్) నిర్వాణమని భావించుచున్నది. తనకన్న వేరగువానిగా లేక ప్రస్తుతము తనకన్న వేరుగానున్న యేదోయొక పేరుతో దైవమని పిలచుచున్నది. పౌరుషేయమనిగాని పూర్ణ శూన్యమనిగాని సగుణమనిగాని నిర్గుణమనిగాని నిశ్చలక్రియాశూన్య మగు శక్తియనిగాని క్రియాభరితుఁడై పనిచేయుచున్న ప్రభువు యుపకారియనిగాని తన భావజ్ఞానములననుసరించి తలచుచున్నది. లేక దానిని యుత్తమసత్యమనియు యీ యసంపూర్తిస్థితి దాని ప్రతిబింబమనియు తలచి బ్రహ్మమని యాత్మయని పిలచుచున్నది. తన భావ జ్ఞానముల ననుసరించి స్థితి స్థితిశూన్యము లేవో నిహిరశక్తి యవ్యక్త మని వివిధనామములనిడుచున్నది.

సచ్చిదానందుని మనస్సుచే గ్రహింపఁ బ్రయత్నించినపుడు మనకీ మొదటిచిక్కు రావచ్చును. అంతస్థ్యమగు సంతోషానందమునుగలిగి మనస్సున్నదానిగా భావింతుము. ఈయానందస్వరూపుఁడు. దానిని గ్రహించిన మానసపురుషునికంటె కేవలము వేఱుగను. మనము దానివరకెత్తఁబడఁజాలము. దానిని మనస్థితికి దింపఁజాలము. అట్లు జరిగిన మనస్స్థితియొక్క ప్రపంచస్థితియొక్క మనయనుభవము దాని యానందభరిత యనంతత్వమేయగును. ఈగొప్పహద్దులేని యభావతమగుజ్ఞానము సిద్ధికలదు. కాని మన జ్ఞానమునకు దానికి వేఱగానుండును. దానిలోయున్నను స్వల్పమై యుపహారహీనమై సానమయమై ప్రపంచవిషయమై యసంతృప్తిఁజెందును. అనుమానించు యా గొప్పవస్తువుతోఁ బోలుగొన సమర్థతలేనిదిగా నుండును. ఈయనంతమగు శుద్ధమగు నానందముకలదు. కాని మనస్సు నిజస్వభావము యొక్క సుఖదుఃఖములకు వశమైయున్నది. దివ్యానందరహితమగు మంచవ్యక్తియందుఁ బనిచేయుచున్నది. ఈపరిపూర్ణజ్ఞానము చిత్తము కలదు. కాని మనజ్ఞానము వికృతమగు మానసికజ్ఞానము. దేనిని తోఁ బోలుకొనఁజాలనట్టియు, దానితో నేకము కాఁజాలనట్టియు, గుంటి చిత్తమైయున్నది. ఎంతకాలము మానవమార్గప్రభావమందు శుద్ధమగునావేశము కలిగియుండునో యంతకాలము మనకంటె వేరైయుండును. కాని మనస్థితిని మనస్సునకు నిదింపఁజాలము. మనము దానికంటె పడిపోదుము. అది యదృశ్యమగును. లేక దూరమగును. అగ్రాహ్యమగును. దేవత్వమును విడచిపోవును. ద్వైతవృత్తి యదృశ్యమగును. మనము తిరిగి మానసస్థితియొక్క యల్పత్వమునకుఁ బ్రవేశింతుము.

ఏదోవిధముగా నీయంతరాయమునకు వంతెనవేయవలెను. మానసపురుషునకిచ్చట రెండు సదుపాయములుగలవు. ఒకసదుపాయ

మేమనఁగా గాఢ ధ్యానము నేకాగ్రతగల సన్యస్తపూర్ణావస్థయును
ప్రయత్నముచే మానసికములోనుండి యున్నతమములోనికిఁ బ్రవేశిం
చుట. ఈప్రయత్నమందు మానసము మనశ్శక్తిని విడువవలెను.
మఱియొకదానిలో లయము కావలెను. తాత్కాలికముగానైనను స్థిర
ముగానైనను దన్ను బోగొట్టుకోవలెను. సమాధిస్థితిలోనికిఁ బ్రవేశిం
చవలెను. ఈపేరున్నట్టి దారుణయోగము సమాధులగు యుత్తరయో
గములు పొందినవారియనుభవము నిర్మానస్థితి నెక్కిన యానుభవత
కల్పించుచున్నవి. ఈవిధముగా మానసమును లేనసాధారణ ప్ర
యోజనములు వ్యాపారములనుండి వేఱుగా జేసికొనుట బహి
రంగవ్యాపారస్థితిజ్ఞానమునుండి లోపలి యంతరంగ మానసవ్యా
పారమునుండి వైరాగ్యులగుట. ఇట్టి యంతస్థితియందు మానస మా
త్మతత్త్వముయొక్కగాని దాని వివిధస్థితులయొక్కగాని యనేక జ్ఞాన
ములఁ బొందవచ్చును. కాని లక్ష్యమేమనఁగా బాహ్యగా నమాన
స్కమైయుండుట. మనోజ్ఞానమునకుఁ బైకిపోయి జీవియందలి మానస
చిహ్నములడగుచున్నవో యట్టి పూర్ణసమాధిలోఁ బ్రవేశించుట.
కాని యట్టి జ్ఞానస్థితి కొందరికే కలుగును. అప్పటినుండి యోగులు
తిరిగిరాఁజాలరు.

మానసవ్యక్తి మానసికపురుషుని జాగ్రతావస్థగనుక పూర్ణ
ముగా మన జాగ్రత్తను యంతరమనస్సును విడువక సాధారణముగా
మఱియొక దానియందది ప్రవేశించదనుట స్పష్టము. ఇదే యోగని
ద్రకుఁగల యావశ్యకత. కాని యీనిద్రయందే దేహ తెగక నెవ్వరుండఁ
జాలఁడు. ఎవఁడైనను పెద్దకాలమందుండుటకు పట్టుదలతోఁ బనిచేసి
నయెడల స్థూలజీవితమునకు సంబంధించిన యవసరములౌనిద్రను నే
ర్చుకొనవచ్చును. మానసికజ్ఞానము తిరిగివచ్చునయెడల యథాస్థితిని

తిరిగి పొందుచున్నారు. కాబట్టి పూర్తిగా సంస్కారరాహిత్యము మాన
సికజీవితములోనుండి పైకెక్కుట స్థూలమును సూక్ష్మదేహమును పూ
ర్తిగావిడువక గలుగదని చెప్పుచున్నారు. ఈవిధానమునుసరించిన
యోగికివ్వఁబడిన లక్ష్యార్థమేమనగా నను స్తో[illegible] మాన
సస్థితిని పూర్తిగావిడుచుట, ప్రపంచమునుండి పూర్తిగా వైదొలగు
ట, మిక్కిలి గాఢమగు యేకాగ్రతగల సమాధిలోనికి ప్రవే
శించుట, తుదకాయంతరస్థితియందే శరీరమునువిడిచి యుక్తస్థితి
లోనికి వెళ్లిపోవుట. మనస్సునకు నాశ్రయమగు బాహ్యాకారంగ కా
రణమ్యమునబట్టియే యనేకమతములు ప్రపంచమును నిషేధించి
పైస్వర్గము నిర్వాణము మొదలగువానికై యాశించుచున్నవి.

ఇట్టిసందర్భములో ధ్యానమునకై ప్రయత్నించు మనుజుఁడేకా
గ్రతనస్థయందేమిచేయవలెను ? ఏకాగ్రతావస్థ మనోవికారములనే
స్వాధీనమైనయెడల దుఃఖము భయము కోపము క్రోధమూలకవృత్తి
కోరికలకే నశమైయున్నయెడల శరీరమును త్యజించునప్పుడు మానసి
కపురుషుని యోగనిద్రయందే కాక తాను పొందించినవాసనాత్రయము
పునరావృత్తిలేకుండ జీవుఁడుత్తమస్థితిని బొందునని చెప్పుట యుక్తము
ము కాదు. ఎందుచేతననగా మనుజుని సాధారణవ్యక్తి భావములు గొ
లు (Chain) వలెచెప్పవచ్చును నిరంతరప్రవాహమునకు వశమైయున్నవి. అట్టి
యుండకను శక్తులఁ బుట్టించుచున్నది. అశక్తులు ఫలోన్ముఖములై జీవ
త్వమునుండి తిరిగి శక్తులనుసృజించు మానసికస్థితి నంటిపెట్టుకొనియున్న
వి. మఱియొక విషయమేమనగా స్థిరపడుచున్నట్టి వ్యక్తి (conscious-
ness) శరీరముకాదు. శరీరము వ్యక్తియొక్క కార్యము. మనుజుఁడు
సదా మానసికత్వము కలవాఁడు. స్థూలదేహమును విడుచుట మన
స్సును విడుచుటకాదు. ప్రపంచమునుగూర్చి మిక్కిలి [illegible]

జాలదు. మానసికస్థితినిగూర్చి విరోధభావము కలిగినఁజాలదు. ఇది సహిత మథోమానసవ్యాపార మగుచున్నది. ఉత్తమబోధ యేమన గా మోక్షాపేక్షసహితము జీవుఁడు పూర్తిగా స్వీకరింపఁడు కాక పూర్వమే విడువవలసియున్నది. కాబట్టి మానసము తనస్థితినుండి విశేషస్థితులలోనికిలేవ శక్తికలిగియుండుటేగాక జాగ్రదావస్థయందు సహితము విజ్ఞానము కలిగియుండవలెను.

ఇది మానసపురుషునకుఁగల రెండవసదుపాయము కలిగించుచున్నది. మొదటిసదుపాయము తనలోనుండి దివ్యమగు మానసాతీత ప్రపంచములోనికిఁ దన్ను లేవనెత్తుటయైన, రెండవది తనలోనికి దేవు నిదింపుట. అప్పుడు మానసత్వము దివ్యవిగ్రహముగా మారును. విజ్ఞానత్వమునొందును. తాను తెలుసుకొన్నదానిని తన వ్యక్తికిసంబంధించినదానిని యోచించుదానిని ప్రతిఫలించు మానసికశక్తిచే నీపని జరుగుచున్నది. మనస్సు కేవలము ప్రతిఫలించునట్టి సాధనము. దానివృత్తులేవియు స్వయముగాఁ బుట్టఁజాలవు. సాధారణముగా మనస్సు మర్త్యస్వభావమును స్థూలప్రపంచ స్థిత్యనుసారముగాఁ బనిచేయు శక్తివ్యాపారములనుఁ బ్రతిఫలించఁగలదు. కాని యది నిర్మలమై ప్రశాంతత్వమొంది సన్యాసముచే శుద్ధిచెందినప్పుడు నిర్మలమగు యద్దమందు వాయువుచే కల్లోలముచెందని నిర్మలోదకమందాకాశము ప్రతిఫలించునట్లు దీనియందు దేవుఁడు ప్రతిఫలించుచున్నాఁడు. ఇంకను మనస్సు దేవుని వశపరచుకొనలేదు. దేవుఁడు కాలేదు. కాని దేవునిచే నావహింపఁబడినది. ఈశుద్ధనిర్మలస్థితియందుండువరకు ప్రకాశమానమగు నీప్రతిబింబముచే నావహింపఁబడినది. అది క్రియారూపకమైనప్పుడు తిరిగి కల్లోలములో మర్త్యత్వములోఁ బడుచున్నది. అప్పుడు కల్లోలమర్త్యత్వములనే ప్రతిఫలించునుగాని

జీవుని ప్రతిఫలించదు. ఈ కారణమునుబట్టి ప్రసన్న శాంతత్వము మొదట బహిర్వ్యాపారశూన్యత్వము తరువాత నంతర వ్యాపారశూన్యత్వము సాధారణముగ లక్షణములగుచున్నవి. ఇప్పటిసహితము జ్ఞానమార్గావలంబకునకు నొకవిధమైన మేల్కొన్నసమాధి (waking samadhi) యుండవలెను. ఆవశ్యకమైనప్పుడు కేవల యింద్రియ ప్రతిపాదితములై యుపరియుగ్న సంభవములై యుండినను. ప్రశాంతత్వముగల మానసము వానితో సంబంధము పెట్టుకొనదు. వానిఫలములఁ గాంక్షించదు.

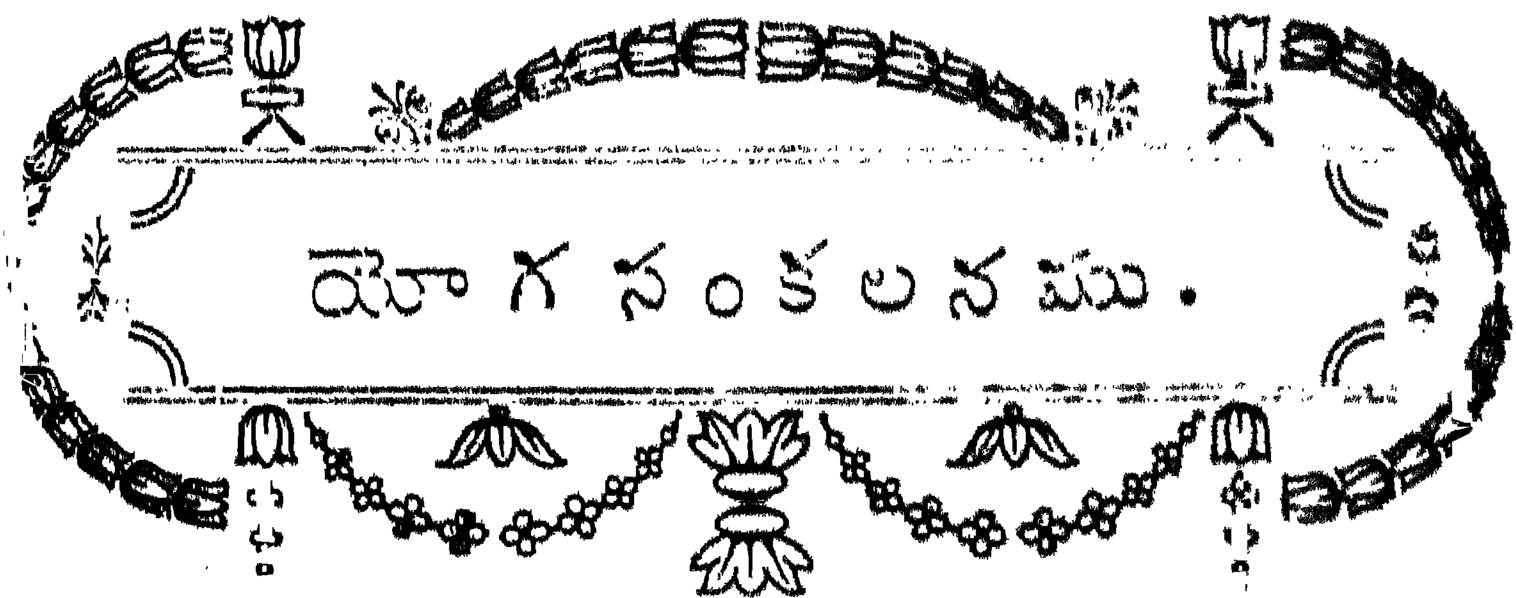
ఇది పూర్ణయోగమునకుఁ జాలదు. దానికిఁ బరిపూర్ణమార్పు యుండవలెను (positive tranasfor mation). కేవలము జాగ్రత్తునందు మానసప్రశాంతత్వమే కాదు. ఆపరిపూర్ణమార్పు సాధ్యమునదే కాని యసాధ్యము కాదు. దివ్యలోకములు మానసికజ్ఞానము కన్నఁ బైనున్నను వానిలోఁ బ్రవేశించవలెనన్న సమాధిలో మానసమును విడువవలసియున్నను, మానసపురుషులకును సాధారణ మానసత్వముకన్న నుత్తమమగు దివ్యలోకములుకలవు. అవి నిజదేవలోకమును దమయందు మానుషజ్ఞాన గుణ్యముగా మార్పొందినను నావిర్భవింపఁజేయఁగలవు. దేవలోకానుభవమునకుఁగను వానియందు గ్రహించవచ్చును. కాని యనుగ్రహింపు మానసానుగుణ్యముగ మానసరూపానుగుణ్యముగ నుండును. వృద్ధిజెందిన మానవుడు దేవ మానసలోకములలోనికి జాగ్రదావస్థయందే ప్రవేశింప వచ్చును. లేక నతఁడు వానినుండి యనుభవ ప్రవాహమును బొందవచ్చును. ఈప్రవాహమునను జాగ్రత్స్థితిని వాని స్వభావములోనికి మార్చుచున్నది. ఈయుత్తమ మానసికస్థితులు మనుజుని పరిపూర్ణత్వమునకుఁ గల్పడిన సన్నిహితమూలములు, గొప్పసాధనములు. అంతరస్థానములై

యున్నవి. వేదమందు వీనిని సద గృహ ధామ ప్రాంశు భూమి క్షితి యని పిలచిరి.

కాని యీలోకములఁ జేరునప్పుడుగాని వానివాని ఫల మొందునప్పుడుగాని మన మానసత్వముయొక్క హద్దులు మనల వెంటాడించుచున్నవి. మొదట మనస్సు యఖండమును ప్రత్యేక ఖండించునట్టిదై యున్నది. దానిస్వభావమంతయు నొకవస్తువుపై నిలిచి తక్కినవానిని విడచునట్టిది. గనుక సచ్చిదానందమును సమీపించు నప్పుడు దానిసత్తునందు నిలచి జ్ఞానానందముల విడిచిపెట్టుచున్నది. స్థితికి ప్రాముఖ్యత కలుగుచున్నది. అప్పుడు ప్రశాంతుఁడగు నద్వైతి యుఁడను యనుభవము కలుగుచున్నది (Monist). లేక యదిచిత్తు నందు నిలిచినప్పుడు స్థిత్యానందముల విడచుచున్నది. శక్తికియా ధిక్యతవచ్చుచున్నది. అప్పుడు శక్తియొక్క తాంత్రికపూజకుని య నుభవము కలుగుచున్నది. లేక యానందమందు నిలిచినప్పుడు స్థితి జ్ఞానములు పోవుచున్నవి. ఆనందము ప్రబలుచున్నది. అప్పుడు బౌ ద్ధక నిర్వాణాన్వేషకుని యనుభవము కలుగుచున్నది. లేక యూర్ధ్వ మానసజ్ఞానచిత్త శ్రేణులనుండి మనస్సునకు తట్టునట్టి సచ్చిదానంద దముయొక్క యేదోయొక గుణముపై నిలిచినప్పుడు సచ్చిదానందము నియనంత నిర్గుణత్వముపోయి ప్రత్యేక దేవతానుభవము (Diety) కలుగుచున్నది. ఇదే వివిధమతములకుఁ గారణము. బ్రహ్మాండ స్థితిలో నుండి యెచ్చటికో తప్పించుకొనఁ బోవఁ బ్రయత్నించువారి కిదిచ్చా లును. ఈవిషయములలో దేనిపైననో మనస్సునిలిపి యాస్థితినొంది జాగ్రత్తులోనే వారుకోరిన ప్రయాణఫల మొందుచున్నారు.

కాని పరిపూర్ణ యోగసాధకుఁడు వీని నన్నిటిని సమరసత్వ మొందించి సచ్చిదానందముయొక్క పూర్ణానుభవ మొందవలెను.

ఇప్పటి మనస్సునకున్న తుదికష్టమతనికిఁ గల్పించుచున్నది. ఏకత్వ బహుళత్వముల నేకకాలమునందుఁ దనలోనుంచుకొనుటకు దానికి శక్తి లేదు. కేవలయనంతత్వమునందే యుండి నివసించుట తత్కాలమందే జ్ఞానానందస్వరూపమగు స్థితియొక్క పూర్ణానుభవ మొందుట యంత కష్టముకాదు. మనస్సు యీయేకత్వానుభవమును బహుళత్వమునకు వ్యాపింపఁజేయఁగలదు. అప్పుడు దానిని బ్రపంచమందాధిక్యతకలదిగాను బ్రపంచములోని ప్రతి వస్తు శక్తికార్యములందాధిక్యతకలదిగాను జూడఁగలదు. తత్కాలమందే ప్రపంచమును దనలోఁగనిపెట్టియు, సమస్తవస్తువులను జట్టినట్టియు సమస్తవ్యాపారముల పుట్టించునట్టియు "స్థితిజ్ఞానానందమును" దెలుసుకోనఁగలదు. నిశ్చయము నకీ యనుభవములనన్నిటిని కలిపి క్రమమయిన సమ్మేళన మొందించఁజాలదు. కాని సచ్చిదానందమును యేకకాలమునఁ దనలో సమస్తమందు బహిర్గతముగాను సమస్థమున కంతర్భూతముగాను గలిగియుండఁగలదు. కాని యీసమస్తముయొక్క తుదియనుభవము దీనితో సచ్చిదానందముగాఁజేర్చి వస్తు శక్తి వ్యాపారరూపము లతేఁదుగాక వేరుకాదని నిగ్రహించుట మనస్సునకున్న గొప్పకష్టము. దీనిలో నేదైనను వేరుగాఁజేయవచ్చును. ఒకదానినుండి మఱియొకదానికి మనస్సుపోవచ్చును. ఇది హీనమని యొకదానినివిడిచి యుత్తమమని మఱియొకదానిని జేరవచ్చును. విడువకుండ నన్నిటిని నేకత్వమొందించుట, త్యజించకుండ సర్వమును బూర్ణత్వమొందించుట దానికి బహుకష్టము.

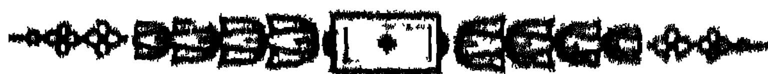

యోగసంకలనము.

26 అధ్యాయము.

క్రియానిష్క్రియబ్రహ్మము.

Passive & active Brahmam.

నిజపురుషుని ప్రపంచపురుషుని బూర్తముగాఁ దెలిసికొనుటకు మానసికపురుషునకుఁగలకష్టమునని యాత్మవృద్ధి కేర్పడిన యీక్రింది రెండు మార్గములలో నొక్కానిచేసేన్నైన దీరుచున్నది. తాను యొకలోకమునుండి మఱియొకలోకమునకుఁ బరిణమించవచ్చును. అట్లులోకమందు నొకటితరువాత మఱియొకటి యాయాక్రమముగా నాలోకముతో నాలోకసంబంధమైనజ్ఞానజీవుఁడు (conscious soul) స్వభావజీవుఁడు (nature soul) యనఁబడు పురుషుఁడు ప్రకృతిగాఁ దెలియబడు సచ్చిదానందముతో నేకత్వ మొందవచ్చును. పైకెక్కుకొలది క్రిందిస్థితులయొక్క వ్యాపారమును దనలోనికిఁ దీసికొనుచున్నాఁడు. ఆత్మవిపులత్వము మార్పుయను పరిణామవిధానముచే స్థూలమును దివ్యపురుషునిగాఁ జేయవచ్చును. పురాతనఋషులయొక్క విధాన

మిదిగాఁ గనఁపించుచున్నది. ఋగ్వేదమందును తైత్తిరీయోపనిషత్తు
నందును దీనిభిన్నములు గాన్పించుచున్నవి. కాని మఱియొకవిధము
గా సత్యము సదాసరియున్నిటికన్న మనోలోకమందు శుద్ధయాత్మస్థితి
జ్ఞానమొందుటకుఁ బ్రయత్నించవచ్చును. అట్టి నిరపాయమైన స్థాన
మునుండి తన మానసికత్వానుగుణ్యముగ నాత్మస్థితి సర్వస్థితులెట్లగు
చున్నదో జ్ఞానదృష్టిచేఁ దెలుసుకొనవచ్చును. అజ్ఞానమందు జరుగు
పరిణామవృద్ధికి సంబంధించిన చిన్నరూపమగు యహంకారవ్యక్తిలో
నికి దిగకుండనే యిట్లగుచున్నది. ఈవిధమున బ్రహ్మాండస్థితియందు
సచ్చిదానందుని విజ్ఞానమొందిన మానసికపురుషునిగా భావించును.
అంతట శుద్ధవిజ్ఞానస్థితియగు సూర్ధ్వమానసలోకమున కెక్కవచ్చు
ను. ఈరెండవవిధానముయొక్క సోపానముల జ్ఞానమార్గాన్వేషకున
కిప్పుడు నిరూపించెదము.

నేనను నహంకారము తాను మానసముతోను బ్రాణము
తోను దేహముతో నాత్మయొక్క వివిధయేకీభావములనుండి వైదొ
లగు శిక్షసాధకుఁడు బొందినప్పుడు వాఁడభిన్నము ప్రశాంతము
క్రియాశూన్యము ప్రపంచకార్యముచే నబాధ్యమగు శుద్ధనిశ్శబ్దా
త్మవ్యక్తస్థితిని జ్ఞానముచేఁ దెలుసుకొనుచున్నాఁడు. ఇట్టి యాత్మకుఁ
బ్రపంచముతో సంబంధమిట్టిదనగా నివృత్తపాత్రముగల సాక్షివంటి
ది. ప్రపంచకార్యముల కంటని, వానిచే బాధింపఁబడని, వానిలోఁ జి
క్కని ద్రష్టవంటిది. ఈజ్ఞానస్థితిని యింతగొంచముఁ బలపరచినయెడ
లఁ బ్రపంచమాత్మకుఁ గడుదూరమై కాన్పించుచున్నది. ప్రపంచ
ములోనున్న సమస్తమునకు యర్థమందాయాత్మ యందున్నది. కాని
యాసమస్తమందాత్మ జ్ఞానమునకుఁ దోచుటలేదు. ఆస్థితియందు
న్నట్లు కనుపించుటలేదు. కాబట్టి స్వప్నము భ్రమయని పిలువఁబడిన

ది. వెలిగానున్న యీయాత్మసత్యస్థితి యనఁగా యొక్క కేవలమాత్రముగాఁ తెలుసుకొనవచ్చును. ఆత్మయను భానము తానను భానముసహితము దానిలో లీనమైయుండవచ్చును. అప్పుడది మనస్సునకు మాత్రము తెలుసుకొనశక్యముకాని దగుచున్నది. మానసశక్తికి తెలియఁబడకుండుటచేఁ బ్రపంచస్థితితో సంబంధము వ్యవహారము దానికి సాధ్యముకానట్లు కనుపించుచున్నది. మానసికపురుషునకు నిరాకారశూన్యము ప్రపంచములోని వస్తుశూన్యమయ్యు యాదేసత్యమునితో చుచున్నది. ఆయతీతమున్నై పునకింక నేకాగ్రముగాఁ బరిణామము చేసినయెడల మానసస్థితిని ప్రపంచస్థితిని పూర్తిగాఁ గోలుపోదుము. అవ్యక్తములోఁ బడిపోవుట సంభవించును.

పరిపూర్ణజ్ఞానయోగము ప్రపంచస్థితిలోనికిఁ దిగివచ్చుచున్నది. దాని మొదటి సోపానము ఆత్మ సర్వముగాఁ దెలుసుకొనమనుచున్నది. (సర్వంబ్రహ్మ). మొదట యాత్మస్థితి మనస్సునిలిపి మానసేంద్రియములయందోచు సమస్తము జ్ఞానమందివ్వను మనస్సైయున్న శుద్ధాత్మయందాంతు వస్త్వాకారములని తెలుసుకొనవలెను. ఈశుద్ధాత్మస్వరూపము మనోవ్యక్తిని నామరూపములగా సర్వము దేనియందు గలదో యట్టి యనంతసత్యత్వముగాఁ దోచుచున్నది. కేవలము యాసత్యముగాను స్వప్రయత్నముగాను భ్రమగాను గాక జ్ఞానముచే సృష్టింపఁబడినదిగాను గ్రహింపఁబడునదిగాను వస్తువుగాక పోయినను సూక్ష్మముగాఁ దోచునదియైయున్నది. ఇట్టిజ్ఞానసమత్వమందు సమస్తము స్వప్నముగాఁ గాక నిశ్శబ్దనిష్క్రియపరిశాంతత్వములు గలసాక్షియగుయాత్మయందు బొమ్మలాటగాఁ దోచును. మనయొక్క స్థితివికారము యావిధానములోని భాగమే. ఇతర రూపములతోఁ బాటు మనోదేహములయొక్క జడరూపమే (machanical). ఇతర

నామములతోఁ బాటు మనము తమంతటఁ దానాత్మయందు సంచ
రించుచున్న నామము. ప్రపంచముయొక్క క్రియారూపమగు జ్ఞాన
ము మానవశక్తికి స్థితియందుఁ దోఁచుటలేదు. యోచన స్థిమిత
మొందింపఁబడినది. కాబట్టి మనజ్ఞానము పూర్ణముగా స్థిమితమొందు
టచేఁ బనిచేయుటలేదు. మనమేమిచేసిన సరిజడమై తనంతటఁ దాజరు
గుచున్నట్లు తోఁచును. క్రియారూపకమగు మన చిత్తజ్ఞానముల ప్రే
రేపణలేకనే తనంతటఁ బనిచేయుచున్నట్లు కనుపించును. లేక భావ
ముకలిగినయెడల నిరతరముగనే యదికూడ తనంతటనే సంభవిం
చును. శరీరవ్యాపారములనే చెట్టుచేమలలో స్వభావముచేయురీతి
ని చిత్తప్రేరేపణలేకనే జరుగుచుండును. కారణమేమనగా నీయా
త్మ చలనశూన్యమైనది. తాను ప్రేక్షకుఁడై జరుగనిచ్చుచున్న వ్యా
పారమునందు కలుగఁజేసుకొనదు. ఈయాత్మ సర్వమున్న యర్థమేమ
నగా నచలమై సర్వరూపనామములుగల యనంతద్వితీయమనుటే.

దేనియందు జ్ఞానము (చిత్) పనిచేయక ప్రశాంతమునొంది
సత్ యొక్క శుద్ధశక్తియందుఁ గదేకాగ్రతనొంది, సృష్టిముఖమై
పనిచేయుచుండునో యట్టి శుద్ధస్వకీయస్థితిని మనస్సు ప్రత్యేకము తె
లుసుకొనుటే యీజ్ఞానమునకు మూలము. భిన్నత్వశూన్యమగు నే
కత్వశక్తియందు దాని జ్ఞానభాగము (చిత్) ప్రశాంతమొందినది.
మార్పులేని యచలశక్తియందు దానిశక్తిభాగము స్థిమితమొందినది.
కాని యది నామరూపముల నెరుగుచునేయున్నది. విధానమొనగు
చున్నది. ఈవిధానమాత్మవలనఁ గలుగుచున్నట్లు కనుపించదు.
దాని యంతఃస్ఫూర్తమగు నేదో స్వశక్తిచే నడచుచున్నట్లు కనుపించు
ను. ఆత్మయందుఁ బ్రతిఫలించునట్లు తోఁచును. దీని యర్థమేమనగా
మానసపురుషుఁడు గాఢమగు నేకాగ్రతచేత శక్తియుక్తమగు జ్ఞాన

భాగమును త్యజించినాఁడని. సత్యత్వమును పొందాగినాఁడు. [illegible]
జారోపకత్వము కాని గోడకట్టినాఁడు. ప్రకాశాంత బ్రహ్మమునకును క్రియాబ్ర
హ్మమునకును మధ్య గొప్పయంతరాయము నిర్మింపఁబడినది. ఆయం
తరాయమునకు నటునిటు రెండుబ్రహ్మములు నిలిచియున్నవి. ఒక
దానికొకటి కనుపించుచున్నవి. కానిసంబంధానురాగ స్నేహములు లే
కున్నవి. కాబట్టి క్రియాశూన్యబ్రహ్మమునకు సహా [illegible] క్రి
యాశూన్య స్వభావముగాని తోఁచును. సహా [illegible] క్రియలు [illegible]
శూన్యముగాను విధానములు జడములుగాను (mechanical) తోఁచు
చున్నవి. ఇట్టి స్థితియొక్క జ్ఞానము పొందిన సాంఖ్యశాస్త్రమునకు
మూలము. పురుషుఁడు జ్ఞానస్వరూపుఁడు క్రియాశూన్యుఁడు పనిచేయని
వాఁడు శుద్ధశూన్యుఁడు. ప్రకృతి (స్వభావస్వరూపు) మనోవ్యక్తులు
సహా క్రియాసాధనము [illegible]. [illegible] కాని పురుషుని
యందు ప్రతిబింబించును. ప్రతిబింబములో [illegible] పురు
షుఁడు జ్ఞానప్రకాశమును దానికి కలిగించుచున్నాఁడు. దానిలో నే
కీభావ మొందినవాఁడనని పురుషుఁడు తెలుసుకొన్నప్పుడు [illegible] వ్యాపా
రప్రేరణనుండి ప్రకృతినుండి వేరుగా నివర్తించుచున్నదని సాంఖ్యులు
చెప్పుచున్నారు. అట్లైతే వేదాంతాభిప్రాయమునకు మూలమగుచు
న్నది. క్రియాశూన్యమగు బ్రహ్మమే యద్వితీయ సత్యస్వరూపియుఁ
దక్కినదంతయు మనోమాత్రమచే దానియందు నామరూపములుగా న
ధ్యారోపణ చేయఁబడినదనియు [illegible] సరియై
న జ్ఞానమువల్ల నధ్యారోపణనివారణవల్లను తొలగుచున్నదనియు
వేదాంతుల యభిప్రాయము. సాంఖ్యవేదాంతమతములు మాటకు
మట్టుకు భిన్నముగాఁ దోఁచుచున్నవి కాని నిజమునకవి రెండొకటి
జ్ఞానానుభవముపై నేర్పడినవిషయములే.

ఈసమాధులతోఁ తృప్తి చెందని యెడల నీప్రపంచవిషయమై
రెండు సంబంధములు సాధ్యమైయుండును. ఈప్రపంచవిలాసమునకుఁ
క్రియాశూన్యులమై సాక్షిభూతులమై యుండవలయును. లేదా వ్యక్తి
యందుఁ బాలుగొనకఁ కేవల మింద్రియవిలాసముచే జడత్వమందుఁ
బనిచేయవలెను. మొదటిసంబంధమందు మనము చేయునది యేమన
గాఁ క్రియాశబ్దశూన్యమగు బ్రహ్మముయొక్క నిష్క్రియత్వమున
కు సాధ్యమైనంత పరిపూర్ణ సామీప్యముండవలెను. మన మనస్సు
నుఁ బ్రశాంతపరచితిమి. యోచనయొక్కపనిని హృదయముయొక్క
కల్లోలమును లేకుండఁ జేసితిమి. పూర్ణమగు యంతఃస్థిమిత శాంతత్వ
ము జెందితిమి. ప్రాణదేహములయొక్క జడవ్యాపారమును స్థిమిత
ముండుంచుటకుఁ బ్రయత్నించవలెను. దానిని సాధ్యమయినంత స్వ
ల్పస్థితికిఁ దెచ్చి పూర్తిగా లేకుండునట్లు చేయవలసియున్నది. జీవిత
మును నిరాకరించు సన్న్యాసయోగముయొక్క తుదిభావమిదియే. స్ప
ష్టముగా మన యుద్దేశ్యమది కాదు. రెండవసంబంధముచేతఁ బైకి
పూర్ణవ్యాపారములు జరుగుచుండును. లోన క్రియాశూన్యత ప్ర
శాంతమ మనస్కము రాగరహితత్వము చిత్తసంకల్ప శూన్యత్వము
లుండును.

సాధారణమానసమునకిది సాధ్యమైతోచదు. రాగములఁబట్టి
కోరికలేనిక్రియను భావించలేము. బుద్ధిరీత్యా యోచనగలభావము జ్ఞా
నముగల యుద్దేశ్యము శక్తనిచ్చు చిత్తములేకుండ క్రియనుభావించలే
ము. కాని నిజమునకు మనయొక్కకర్మలలోఁ బెక్కుభాగము స్థావర
జంగముల యావత్తుకర్మలివిషయములేకనే జడప్రేరేపణమున జరు
గుచున్నవి. కేవల స్థూలప్రాణవ్యాపారమునకే యిదిసాధ్యముకాని
మాటలాడుట వ్రాయుట బుద్ధికిసంబంధించిన యావత్తుమానవ

కార్యములు మొదలగు భావేచ్ఛలతోఁ గూడిన మనోవ్యాపారము నకు సంబంధించిన సకలవృత్తులకుఁ గారణమని చెప్పవచ్చును. కాని యది నిజముకాదని మనము మనోస్వభావమునకుఁగల యలవాట్లు దాటి పైకివెళ్ళవలెనని మనకుఁ దెలియవచ్చును. దానికిఁ బనిచేయుచు న్నట్లు కనుపించు కర్తయొక్క భావచిత్తములయందు వ్యక్తిలేని స ముదాయములు జరిగించుచున్నవని క్రొత్తకాలమునందలి మానసశాస్త్ర (Psychological) పరిశోధనలు గనిపెట్టినవి. మన జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు మనసుకాని భావచిత్తముల కుపకరణములుగ నున్నవి. మాటలాడుట సహితమట్టిదే.

నిశ్చయముగాఁ దెలివితోఁ జేయఁబడు కార్యమును ప్రేరేపించునది తెలివిగలచిత్తము. అది కర్తయొక్క వ్యక్తమైన చిత్తమైయుండనక్కరలేదు. ప్రస్తుతపుకాలపు మానసశాస్త్రపరిశోధనములలోఁ గొన్నిటియందింద్రియములు ననుపయోగించుచుండ బాహ్యమనస్సులు చిత్తవ్యక్తులైయున్నవి. వానిలో మరికొన్ని యంతరమైన ప్రేరేపణలో నంతర (Sub-conscience) మానసముయొక్క ప్రేరేపణలో తెలియుచున్నది. కాని కేవల యింద్రియవ్యాపారమును నియోగస్థితి యందు నంతరలయాత్మీయ జ్ఞానస్థానములనుండి పనిచేయునటు బ్రహ్మాండవ్యక్తి స్వభావచిత్తము. అది వృక్షాదులలో స్థూలపదార్థములలో జడమై పనిచేయుచున్నది. ఇచ్చట వ్యక్తిగల సాత్త్వికులగు ప్రాణయుక్తమగు సాధనముచేఁ బనిచేయుచున్నది. ఇచ్చట నొక విశేష ముకలదు. ఆస్థితిలోనుండి మాట్లాడుట వ్రాయుట మొదలగు వ్యాపారములు శక్తియుక్తములై పరిశోధమానములై యుక్తియుక్తములై తప్పులేనివై మనుజుఁడు తన ప్రాకృతపుసాధారణస్థితిలో నున్నప్పుటికంటె విశేషశక్తిసామర్థ్యములు కలిగియున్నవి. కాని యతఁడు

చూచుచునేయుండును. తానుగలుగుచున్న భావమును భావించుట లేదు. అదిచేయుచున్నట్లు గనుపట్టుచున్నాఁడు. కాని తనద్వారా పని చేయుచున్న చిత్తముతో బాలుగానేఁడు. శక్తులకు సాక్షిగానుండు నుగాని తనద్వారా పనిచేయుచున్న శక్తులు తనవని యొప్పుకొనఁడు. ఈవిషయము సాధారణ వస్తుధర్మములకు మించిన విపరీతకార్యము కాదు. జడముగా పైకికనుపించు భౌతికకార్యమునందు రహస్యము గా పనిచేయు బ్రహ్మాండ చిత్తవ్యక్తులయొక్క పూర్ణవ్యాపకము మనము చూచుటలేదా? ప్రశాంతమైయుండిన యోగిమూలముగాని బ్రహ్మాండచిత్తవస్తువులు పనిచేయుచున్నవి. ఆయోగి తన యజ్ఞాన స్వకీయచిత్తవ్యక్తులచే నాపనికడ్డుపెట్టఁడు. వాఁడు నిశ్శబ్దబ్రహ్మమం దు నివసించును. స్వభావసిద్ధమగు సాధనములద్వారా క్రియాబ్రహ్మ మును బనిచేయనిచ్చుచున్నాఁడు. బ్రహ్మాండశక్తి జ్ఞాననిర్మాణముల తావలిమై యంగీకరించుచున్నాఁడు.

ఒకటితోనొకటికి సంబంధములేని యీయంతరప్రశాంత బహిర్వ్యాపారస్థితే విజ్ఞానస్వాతంత్ర్య మనఁబడుచున్నది. పనిచేయుచున్నను యోగి పనిచేయఁడని గీతచెప్పుచున్నది. ఎందుచేతననగాఁ బనిచేయునది యోగికాదు. ఈశ్వరునిచేఁ బ్రేరేపింపఁబడిన సర్వవ్యాపకస్వభావమే పనిచేయునది. కాబట్టి యోగి తనకర్మలకు బాధ్యుఁడుకాఁడు. అతనిమనస్సునందట్టి యంకురములుండనివ్వవు. అతని జీవునియందట్టి చిహ్నములుండనివ్వవు. అవి యదృశ్యములగుచున్నవి. నశించి పోవుచున్నవి. కార్యరూపమునఁ బరిణమించి నశించునేగాని యఖండపరమాత్మనిగాని మార్పులేని జీవాత్మనుగాని యెంతమాత్రమంటవు. కాబట్టి పైకెత్తఁబడినజీవుఁడు ప్రపంచముతో సంబంధము పెట్టుకొనదలచినయెడల యట్టిస్థితికి రావలయును. వికల్పములేని

శుద్ధత్వము పరిశాంతత్వ మాంతరనిష్క్రియత్వము బ్రహ్మజ్ఞానశక్తి వివేకములచే నిర్ణయింపఁబడు బహిర్వ్యాపారము కలిగియుండవలెను. గీత చెప్పినట్లుగా కర్మబద్ధుడుగాక కర్మలచే బంధింపఁబడకుండవలెను. కర్మయోగమునందిదివరకు మేము చెప్పినట్లు యాంతరనిష్క్రియత్వమువలన నేర్పడిన బహిర్వ్యాపారత్వము కలిగియుండవలెను.

మనమిప్పటికి తెలుసుకొన్న జ్ఞానస్థితియందు పరిపూర్ణత్వము కలుగలేదు. క్రియా నిష్క్రియబ్రహ్మముల కథనమింకను గలుగలేదు. నిశ్శబ్దబ్రహ్మత్వము విడువకుండ మనమింకను వ్యక్తిలో క్రియాబ్రహ్మ స్వాధీనమొందవలెను. అంతరనిశ్శబ్దపరిశాంతత్వ శాంతులఁ బునాదిగా నుంచుకొనవలెను. కాని క్రియాబ్రహ్మముయొక్క క్రియలకు వెలియగుటకు బదులుగా వానియందు సర్వసమానమైన యానందమును బొందవలెను. మన స్వాతంత్ర్యము పరిశాంతము పోవునను భయముతోఁ గర్మలయందుఁ బాల్గొనుటను నిషేధించుటకన్న సృష్టిరూపమై పనిచేయుచున్నను దన నిజపరిశాంతత్వమునకుఁ గళంకములేని క్రియాబ్రహ్మమును వ్యక్తిలోఁ బొందవలెను. భగవంతుఁడు సృష్టిముఖమై పనిచేయుచున్న నాపనులచేబంధింపబడి స్వాతంత్ర్యమును గోలుపోవుటలేదు.

“ సత్ ” స్థితియందు మానసికపురుషుఁడు సత్ నందు మాత్రమే యేకాగ్రతనొందుటచే యిక్కట్టు కలుగుచున్నది. అప్పుడు మనస్సు నిష్క్రియత్వమందు నానంద పరిశాంతమందును లీనమగుచున్నది. కాని మానసపురుషుఁడు శక్తిచిత్తములుగాఁ బరిణమించుచిత్తును సంతోషముగాఁ బరిణమించు నానందమునుసహితము బొందవలెను. ఇచ్చట యొకప్రమాదముకలదు. శక్తి జ్ఞానమును పరిపూరము చేయుటకు బదులుగా దానిలో నతివేగముగా మనస్సుపడిపోవుచున్నది. సాధా

రణమును జూని మనోస్థితి యెట్టిదనగా స్వభావమునకు దిక్కులిగాకము
గా నశమాగుచున్నది. అట్టిపతనమువల్ల శరీర ప్రాణమానసిక వృత్తులం
నసుసుస్థితియనియు వానినివిడిచి నిష్క్రియత్వమొందుట శూన్యత్వ
మునకు సమీపించుటేయనియు భావించుచున్నాఁడు. క్రియాబ్రి
హ్మానందముక్తి స్థితిలోనములందు వాఁడు పరిగణించుచున్నాఁడు.
పనిచేయుచున్న యాత్మయందుమాత్రమే పూర్తిగానేకాగ్రతఁజెం
దిన పరిశాంతజీవునకు సమస్తకార్యములు నానురూపములై యున్నవి
కాని వానికేకార్యములే సత్యములై తోచుచున్నవి. ఆత్మ కేవల
నామమాత్రమై దోచుచున్నది. ఒకదానియందుఁ గ్రియాశూన్యబ్రి
హ్మము క్రియాబ్రిహ్మమునకు విలక్షణముగానుండి దానిజ్ఞానమందుఁ
బాలుగొనుటలేదు. రెండవదానియందుఁ గ్రియాబ్రిహ్మము నిష్క్రి
యాబ్రిహ్మమునకు విలక్షణమై దాని జ్ఞానమందుఁ పాలుగొనుటలే
దు. తన జ్ఞానమైనను బూర్తిగా నొందుటలేదు. ఈపృథక్త్వకత్వమం
దొకటికొకటి సమాస్థితి. ఆత్మస్వాధీనరహితమై జడరూపమగు తమ
స్సుగాఁ దోచుచుండును. కాని వస్తుసారమొకపర్యాయము పూర్తి
గా రుచిజూచినట్టియు, నిశ్శబ్దబ్రిహ్మము యొక్క పరిశాంతత్వమును
బూర్తిగా పరిశీలించినట్టియు సాధకుఁడాయాత్మజ్ఞాన రహితమై పరి
శాంతినిపోగొట్టు నీస్థితిలోను దృష్టిపొందఁడు. మానసప్రాణదేహ
వ్యష్టివ్యాపారములందుఁ దిరిగి వాఁడుప్రవేశించుటకు సమ్మతింపఁడు.
అనల్పాలమందును యజ్ఞానమందును జొరఁబడుటకిష్టపడఁడు. క్రొత్త
స్థితిని జేసిని వాఁడుపొందినను దన నిజయాత్మజ్ఞానమునకును యా
త్మానందమునకును యాత్మవశీకరణమునకును యావశ్యకమని తాను
యిదివరకు నమ్మినదానివల్ల యాస్థితికలిగినయెడల దానితోఁ దృప్తి
నొందుచున్నాఁడు.

ప్రపంచవ్యాపారముతోఁ దిరిగి యతఁడు సంబంధము స్థా
పించుటకుఁ బ్రయత్నించినయెడల నెనుకటి మనోవ్యాపారములోనికి
తాత్కాలికముగానో కొంతమట్టుకో పై పైనఁ బ్రవేశించుటకు నవ
కాశముండనుండును. ఈపునరావృత్తి రాకుండఁ జేసుకొనుటకు లేక
వచ్చిన నిరాకరించుటకు సచ్చిదానందత్వమును గట్టిగాఁ బట్టుకో
నవలెను. అనంతాద్వితీయునియొక్క సజ్ఞానము ననంత బహుళత్వ
వ్యాపారములోనికి వ్యాపింపఁజేయవలెను. సమస్తవస్తువులయందున్న
యద్వితీయబ్రహ్మముపై యేకాగ్రతనొంది దానిని జ్ఞానశక్తిగాను
జ్ఞానముయొక్క శుద్ధవ్యక్తిగాను దెలుసుకొనవలెను. చిత్రమగువస్తు
సారమందేగాక వస్తుగుణ బహుళత్వమందు నహంత మతిజ్ఞానమందు
సమస్తమును గలిగియుండుటేగాక నిర్మాణజ్ఞానముచే సమస్తమగుట
నహంతమాత్మను సమస్తముగాఁ దెలుసుకొనుటే తరువాత మెట్టు.
ఈజ్ఞానమువచ్చినకొలది జ్ఞానస్థితి దానిననుసరించి మానసికము
మారుచున్నది. నామరూపములుగలిగి ప్రకృతిమార్పులతోఁ జాలు
గొనక వానిని తనలోఁ గలిగియున్న యఖండాత్మకుబదులుగాఁ దత్వ
మందఖండస్థానస్థియు, ముఖ్యస్థితమందు మూర్తిభేదస్థియు మాన
సమునకు నామరూపములుగాఁ దోఁచి యీసమస్థితిత్వాసంభవమును
కలిగి యగుచున్నట్టియు నాత్మయొక్క జ్ఞానముండవలెను. మనోస్థూ
ల నిర్మాణములన్నియు పురుషునియందుఁ బ్రతిఫలించు నాకారము
లేగాక వెనుకటి బ్రహ్మము, యాత్మజ్ఞానవంతుఁడు మానసనార్థ
మగు చున్నాఁడో వేటికి నిర్మాణసద్ధ మగుచున్నాఁడో యుం
సత్యమగు రూపములే యగుచున్నవి. రూపమునకుఁ గలనామ
ము కేవలము మనోకల్పితమే కాదు. దానికివెనుక నామము
నుధరించిన జ్ఞానవంతుఁడగువాని శక్తికలదు. బ్రహ్మమునుయొక్క

స్వకీయమగు నిజానుభవము కలదు. అయినను దాని మార్పులయం
దద్వితీయముగాను, స్వతంత్రముగాను, వానికి పైదిగాను యది యుం
డును. నామరూపముల యధ్యారోపణగల సత్యత్వజ్ఞానమునకు బద్ధు
లుగా నసంఖ్యస్థితులనొందుచున్న నిత్యుండను జ్ఞానము రావలయును.
యోగియొక్క జ్ఞానమునకు సమస్తస్థితు లాత్మయొక్క భావనారూప
ములుగా తనయొక్క సర్వవ్యాపకస్థితియందు కలిగి తనతోనేకమై
తనకన్న వేరుకాని జీవరూపములగుచున్నవి. జీవజీవితము యావత్తు
మానసిక ప్రాణ దేహస్థితియావత్తు దానికి విభజింప శక్యముకాని
యొక వ్యాపారముగాఁదోచును. యెల్లప్పుడు సమానమైయున్న వాని
యొక్క కర్మగాఁదోచును. అఖండస్థితిగాను ఖండముగాను రెండు
వైపులగల వ్యాపారముగాఁ దెలియవచ్చును. ఇది మనస్థితియొక్క
సర్వాభరితతత్త్వమని గ్రహించఁబడుచున్నది.

సంపూర్ణము.

